

Терещенко Василь Микитович (1899–?)

Народився в м. Черкаси Черкаського повіту Київської губернії (тепер – Черкаська область) у родині службовців. Після закінчення школи в 1916 р. вступив до технічної школи в м. Ростов. Але в 1918 р., під час німецької окупації, довелося залишити навчання. 1918–1919 рр. працював у черкаській друкарні «Сіяч» складальником, згодом – коректором. У лютому 1919 р. добровільно вступив до лав Червоної Армії, служив кулеметником. Із січня 1920 р. рік служив у міліції м. Черкаси.

Протягом 1921–1926 рр. вчителював у трудових школах м. Черкаси, завідував трудовою школою. Викладав українську мову та літературу на курсах українознавства, завідував Центральними курсами українознавства та української мови при Донецькій залізниці. Відвідував вечірні заняття в Черкаському інституті народної освіти.

1926 р. вступив на літературно-лінгвістичний факультет Харківського інституту народної освіти, який закінчив у 1930 р.

У 1930–1933 рр. навчався в аспірантурі Харківської філії Науково-дослідного інституту мовознавства ВУАН (після ліквідації філії аспірантура була переведена до ХДУ).

1930–1931 та 1932–1933 рр. викладав українську мову та літературу (із 1932 р. – на посаді доцента) на підготовчих курсах при ХІНО, на робітфаци при Харківському педагогічному інституті професійної освіти (згодом виш увійшов до складу відновленого Харківського університету), в Комуністичному інституті імені Артема, на хімічному факультеті Харківського фізико-хіміко-математичного інституту (згодом увійшов до відновленого ХДУ).

Читав курс методики мови на курсах-конференціях учителів Харкова та області та на комсомольських курсах.

Вийшли друком його книги «Культура усної та писемної мови», окремі лекції з курсу української мови, повний опис яких не зберігся.

Після 1933 р. працював учителем середньої школи № 83-94.

Заарештований 26 жовтня 1937 р. як член антирадянської української націоналістичної організації. Ухвалою особливої трійки УНКВС по Харківській області від 27 листопада позбавлений волі на 10 років. Після відбуття строку покарання в 1947 р. мешкав у м. Черкаси. Працював у курортному управлінні санаторію «Сосновий бір», із 1954 р. – в обласній лікарні.

Реабілітований Харківським облсудом 25 жовтня 1957 р.

Подальша доля невідома.

Тесленко Оксана Валеріївна

(4.09.1972 р. народж.)

Народилась у м. Харкові. Середню освіту здобула в Харківській ЗОШ № 104 (1979–1989 рр.).

1989–1994 рр. навчалася на філологічному факультеті Харківського державного університету. Закінчила аспірантуру (1994–1997) кафедри української мови ХДУ. 2000 р. захистила кандидатську дисертацію «Міжпредметні зв'язки у процесі вивчення української мови в 5–7 класах загальноосвітньої школи».

Із 1994 р. працює в Харківській загальноосвітній школі № 104: вчителем української мови та літератури (1994–2000), директором школи (з 2000 р. й дотепер).

Із 2000 р. за сумісництвом працює на посаді доцента кафедри української мови в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. Вчене звання доцента присвоєне в 2009 р.

Викладає курс методики викладання української мови в середній школі.

2007 р. нагороджена Знаком «Відмінник освіти України».

Наукові інтереси: проблеми інтенсифікації навчального процесу в середніх та вищих навчальних закладах, інноваційні форми і засоби викладання філологічних дисциплін.

Праці

1. Вивчення фразеології української мови // Тенденції розвитку української літератури та літературної критики нових часів : тези доп. та повідомл. міжвуз. наук.-теорет. конф., 15–16 трав. 1996 р. / Харків. держ. ун-т ; Харків. від-ня міжнар. фонду «Відродження». – Х., 1996. – С. 111.
2. Міжпредметні зв'язки у процесі вивчення української мови в 5–7 класах загальноосвітньої школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / АПН України. Ін-т педагогіки. – К., 2000. – 17 с.
3. Навчально-методичний компакт з методики викладання української мови : Для студентів філол. ф-ту : навч. вид. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2001. – 56 с.
4. Тематичне оцінювання знань і вмінь учнів за підручником / О. П. Телехова, О. В. Тесленко // Проблеми сучасного підручника середньої і вищої школи : зб. наук. пр. – Донецьк, 2001. – Вип. 1. – С. 20–25.
5. Українська мова. 5 клас. Тематичне оцінювання : зошит для залікових робіт / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х. : Світ дитинства, 2002. – 45 с.
6. Українська мова. 6 клас. Тематичне оцінювання : зошит для залікових робіт / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х. : Світ дитинства, 2002. – 44 с.

7. Українська мова. 7 клас. Тематичне оцінювання : зошит для залікових робіт / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х. : Світ дитинства, 2002. – 36 с.
8. Українська мова. 8 клас. Тематичне оцінювання : зошит для залікових робіт / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х. : Світ дитинства, 2002. – 26 с.
9. Українська мова. 9 клас. Тематичне оцінювання : зошит для залікових робіт / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х. : Світ дитинства, 2002. – 28 с.
10. Українська мова. 10 клас. Тематичне оцінювання : зошит для залікових робіт / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х. : Світ дитинства, 2002. – 32 с.
11. Українська мова. 11 клас. Тематичне оцінювання : зошит для залікових робіт / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х. : Світ дитинства, 2002. – 33 с.
12. Дидактична гра «Урок» у системі фахової підготовки вчителів-словесників / О. П. Телехова, О. В. Тесленко // Преподавание языков в вузе на современном этапе. Межпредметные связи : сб. ст. – Х., 2004. – С. 252–257.
13. Формування національної самосвідомості учнів, реалізація міжпредметних зв'язків / О. П. Телехова, О. В. Тесленко // Вивчаємо укр. мову та літ. – 2004. – № 28. – С. 5–7.
14. Освітньо-виховні орієнтири педагогічної практики студентів-філологів / О. П. Телехова, О. В. Тесленко // Наук. зап. каф. педагогіки /Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – 2006. – Вип. 17. – С. 334–339.
15. Удосконалення професіоналізму вчителів в системі методичної роботи як чинник підвищення якості освіти // Матеріали міського серпневого педагогічного тижня «Якість освіти : від якості праці – до якості результату» : збірник. – Х., 2006. – С. 30–33.
16. Українська мова. 5 клас. Тематичне оцінювання : зошит для залікових робіт / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х. : Світ дитинства, 2006. – 45 с.
17. Завдання і вправи для практичних робіт із сучасної української літературної мови : (Лексикологія. Фразеологія) : навч.-метод. посіб. для студентів I курсу філол. ф-ту / Н. П. Ращупкіна, О. В. Тесленко. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. – 39 с. – (Методична література).
18. Українська мова. 6 клас. Тематичне оцінювання : зошит для залікових робіт / О. П. Телехова, О. В. Тесленко, А. В. Чопіян. – Х. : Світ дитинства, 2007. – 48 с.
19. Уроки духовності в сучасній школі / О. П. Телехова, О. В. Тесленко // Наук. зап. каф. педагогіки /Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – 2008. – Вип. 20. – С. 275–280.
20. Уроки моральності в системі правової освіти і громадянського виховання / О. П. Телехова, О. В. Тесленко // Наука і соціальні проблеми суспільства : освіта, культура, духовність : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. – Х., 2008. – С. 224–226.
21. Фольклор і фольклорна фразеологія в школі як націєтворчий фактор / О. П. Телехова, О. В. Тесленко // Наук. зап. каф. педагогіки /Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – Вип. 22. – С. 107–112.

22. До проблеми реалізації програми курсу методики викладання у вищій школі / О. П. Телехова, О. В. Тесленко // Наук. зап. каф. педагогіки / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – 2010. – Вип. 24. – С. 178–184.
23. Національна програма виховання і шляхи її реалізації в чинній системі громадянської освіти / Тесленко О. В., Черничко В. В. // Наук. зап. каф. педагогіки / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – 2010. – Вип. 23. – С. 198–204.
24. Формування предметних компетентностей учнів з теми «Фразеологія» на уроках української мови в 10 кл. : посіб. для вчителів / О. В. Тесленко, В. В. Черничко. – Х., 2011. – 100 с.
25. Виховні аспекти уроку словесності / О. П. Телехова, О. В. Тесленко // Наук. зап. каф. педагогіки / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – Вип. 24. – С. 156–162.
26. Українська література : завдання для навч. і контр. робіт : 5–8 класи : посіб. для студентів і вчителів-філологів / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 70 с.
27. Українська література : завдання для навч. і контр. робіт : (9–11 класи) : посіб. для студентів і вчителів-філологів / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 64 с.
28. Українська мова : завдання для комплекс. контр. робіт : 5–9 класи : посіб. для вчителів / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2013. – 127 с.
29. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій на уроках географії для формування предметних компетентностей учнів / Смертіна А. В., Тесленко О. В. // Наук. зап. каф. педагогіки / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – 2014. – Вип. 35. – С. 170–175.
30. Формування комунікативних навичок у молодших школярів / Маренич І. І., Тесленко О. В., Черничко В. В. // Наук. зап. каф. педагогіки / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – 2014. – Вип. 35. – С. 121–127.
31. Інноваційні підходи до навчання учнів фразеології як засобу формування загальнолюдських ціннісних орієнтирів / Тесленко О. В., Черничко В. В. // Поєднання інноваційних і традиційних технологій навчання української та іноземних мов як чинник забезпечення дієвості знань : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. / Харків. торг.-екон. ін-т КНТЕУ. – Х., 2015. – С. 358–361.
32. Формування ключових компетентностей на уроках рідної (української) та іноземної (англійської) мови у загальноосвітньому навчальному закладі / Тесленко О. В., Каліна В. О. // Поєднання інноваційних і традиційних технологій навчання української та іноземних мов як чинник забезпечення дієвості знань : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. / Харків. торг.-екон. ін-т КНТЕУ. – Х., 2016. – 279–281.

Література про неї

1. Шевченкознавство у працях викладачів та вихованців Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (40-ві роки XIX – початок

XXI ст.) : бібліогр. покажч. / уклад. О. П. Чугуй, Т. О. Чугуй, О. С. Журавльова, Ю. Ю. Полякова, Н. В. Аксьонова ; наук. ред. О. П. Чугуй ; бібліогр. ред. С. Б. Глибицька. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 128 с.

Про дослідження О. В. Тесленко – див. іменний покажчик.

2. Матвєєва Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті: культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвєєва // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.

С. 109: про методичну роботу О. В. Тесленко.

Титаренко Інна Леонідівна

(3.08.1971 р. народж.)

Народилася в м. Люботин Харківської області. 1986 р. закінчила з відзнакою Люботинську середню школу № 7. 1986–1990 рр. навчалася в Харківському педагогічному училищі. Із 1990 р. по 1992 р. працювала вчителем початкових класів Харківської середньої школи № 127.

1991–1996 рр. навчалася на філологічному факультеті ХДУ (тепер – ХНУ ім. В. Н. Каразіна), який закінчила з відзнакою. 1996–1999 рр. навчалася в аспірантурі кафедри історії зарубіжної літератури ХДУ. 2000 р. захистила кандидатську дисертацію «Специфіка художнього світу Курта Воннегута».

2000–2004 рр. працювала викладачем (2000), старшим викладачем (2001) кафедри історії зарубіжної літератури та класичної філології ХНУ ім. В. Н. Каразіна.

1999–2004 рр. – за сумісництвом працювала доцентом Харківського гуманітарно-технічного інституту. Із 2004 р. по 2005 р. – доцентом кафедри журналістики, видавничої справи та редагування Університету розвитку людини «Україна» (м. Київ). Із січня по вересень 2005 р. – деканом факультету заочних форм навчання та на посаді доцента кафедри міжнародних відносин Міжрегіональної академії управління персоналом (м. Київ).

Із 2005 р. працює доцентом кафедри українознавства Національного авіаційного університету (м. Харків).

Наукові інтереси: антична література та культура, міфопоетика; інтертекстуальність; західноєвропейська література доби Середньовіччя; англomовна література XIX–XX ст.

Праці

1. Гуманізація суспільства та літературний процес : традиції та тенденції / О. Міхільов, І. Титаренко // Наука і освіта : зб. наук. пр. – К., 1997. – Кн. 1. – С. 187–190.
2. Постмодернистские аспекты в творчестве Курта Воннегута // Суспільствознавчі науки та відродження нації : зб. наук. пр. – Луцьк, 1997. – Кн. 1. – С. 164–166.
3. Специфика художественного мышления Курта Воннегута // Творче, практичне та критичне мислення : зб. наук. пр. – Житомир, 1997. – С. 79–82.
4. Философские вопросы науки и техники в творчестве Курта Воннегута // Вісн. Харків. ун-ту. – 1997. – № 388. – С. 128–130.
5. К вопросу об особенностях творческого мышления Курта Воннегута // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 399 : POST OFFICE : культурол. журн. – Вып. 1. – С. 87–100.
6. Экзистенциальная эстетика и американская культурная парадигма XX столетия или пути и судьбы экзистенциализма в литературе США // POST OFFICE : сб. науч. тр. / ХГУ. – Х., 1999. – Вып. 2. – С. 73–79.
7. К вопросу о постмодернизме // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 407. – С. 92–97.
8. Художественно-эстетические и философские традиции Н. В. Гоголя в романах К. Воннегута // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 400. – С. 55–58.
9. Современные проблемы философии техники в романном мире Курта Воннегута // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 437 : Філософські перипетії. – С. 134–135. – (Сер. : Філософія).
10. Історія зарубіжної літератури : метод. рек. до проведення семінар. занять для студ. I–III курсів (дистанц.-активна форма навчання). – Х. : СГУ, 2000. – 40 с.
11. Специфіка художнього світу Курта Воннегута : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.01.04 «Література зарубіжних країн» / Дніпропетр. держ. ун-т. – Дніпропетровськ, 2000. – 20 с.
12. Актуальні проблеми екософії та новітні технології екологічної освіти // Методичні пошуки на рубежі століть : матеріали наук.-метод. конф. / ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2001. – С. 158–161.
13. Литература в поисках традиции, или Идеальные искания и проблема «национального» экзистенциализма в литературе США // Вісн. Харків. ун-ту. – 2001. – № 507 : Філософія і культура. – С. 63–67. – [(Сер. : Теорія культури та філософія науки ; вип. 33)].
14. Междисциплинарные связи в процессе интенсификации форм и методов современного образования // Труды Совр. гуманитар. ун-та (СГУ). Проблемы гуманитарных наук. – М., 2001. – Вып. 35. – С. 175–181.
15. Курт Воннегут в оценке современной критики // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2002. – № 538 : Сер. : Філологія. – Вип. 34. – С. 287–296.
16. Вступ до слов'янської філології : метод. рек. – Х. : СГУ, 2002. – 16 с.
17. Ідейно-філософська специфіка романів Курта Воннегута 1950–60-х років та проблема жанру : монографія. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2002. – 96 с.

18. Історія України : метод. рек. – Х. : СГУ, 2002. – 20 с.
19. Антична міфологія : робоча програма та плани семінар. Занять : метод. рек. для студ. I курсу денної форми навчання. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2003. – 16 с.
20. Курт Воннегут : специфика художественного мира : для студ. филол. спец. высш. учеб. заведений, аспирантов и преподавателей / А. Д. Михилев, И. Л. Титаренко. – Х. : Эксклюзив, 2003. – 236 с.
21. Історія зарубіжної літератури кінця XIX початку XX ст. : метод. вказівки. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2003. – 40 с.
22. Маргинальный дискурс и литературный контекст (на материале современной англо-американской прозы) // Вестн. СевГТУ. – Севастополь, 2003. – № 45 : Материалы ежегодной науч.-метод. конф. – С. 24–31.
23. Художній образ світу як сукупність комунікативно-когнітивних репрезентацій // Питання літературознавства : зб. наук. пр. – Чернівці, 2003. – Вип. 10 (67). – С. 183–185.
24. Історія зарубіжної літератури : метод. рек. до проведення семінар. занять для студ. I–III курсів (дистанц.-активна форма навчання). – Х. : СГУ, 2004. – 24 с.
25. На перетині епох : теоретико-методологічні роздуми з приводу курсу «Історія зарубіжної літератури» // Вестн. Сев ГТУ. – Севастополь, 2004. – № 47. – С. 57–65.
26. Образотворче мистецтво стародавнього світу : робоча програма та плани семінар. Занять : метод. рек. до проведення семінар. занять зі студ. спец. 7.020101 «Культурологія» очно-заочної форми навчання. – К., 2004. – 24 с.
27. Історія зарубіжної літератури : робоча програма та плани семінар. занять : метод. рек. до проведення семінар. занять зі студ. I–II курсів спеціальності «Журналістика» очно-заочної форми навчання. – К., 2005. – 48 с.
28. Британський фольклор : традиція та сучасність // Гуманітарні проблеми становлення сучасного фахівця : матеріали VII Всеукр. наук.-практ. конф. / Нац. авіац. ун-т. – К., 2006. – С. 164–165.
29. Історія зарубіжної літератури : метод. рек. до проведення семінар. занять зі студ. II курсу спец. 7.030507 «Переклад»: денна форма навчання / М. Луцюк, Н. Осташко, І. Титаренко ; Нац. авіац. ун-т. – К. : НАУ, 2006. – 48 с.
30. Основи реферування й анотування науково-технічної літератури : метод. рек. для підгот. до практ. занять і самост. роботи для студ. спец. 6.030500 «Переклад» Ін-ту заоч. й дистанц. навч. / уклад. І. Л. Титаренко ; Нац. авіац. ун-т, Гуманіт. ін-т, Ф-т лінгвістики. – К. : Нац. авіац. ун-т, 2006. – 20 с.
31. Основи теорії мовної комунікації : метод. рек. для підгот. до практ. занять і самост. роботи для студ. спец. 6.030500 «Переклад» Ін-ту заоч. й дистанц. навч. / уклад. І. Л. Титаренко ; Нац. авіац. ун-т, Гуманіт. ін-т, Ф-т лінгвістики. – К. : Нац. авіац. ун-т, 2006. – 24 с.
32. Редагування науково-технічних перекладів : метод. рек. для підгот. до практ. занять і самост. роботи для студ. спец. 7.030507 «Переклад» денна форма навч. / уклад. І. Л. Титаренко ; Нац. авіац. ун-т, Гуманіт. ін-т, Ф-т лінгвістики. – К. : Нац. авіац. ун-т, 2006. – 20 с.

Література про неї

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 698: про І.Л. Титаренко.
2. Інна Леонідівна Титаренко // Кафедра історії зарубіжної літератури і класичної філології : біобібліогр. покажч. / упоряд. О. Д. Міхільов, Ю. А. Ващенко, С. К. Дегтярьова, М. С. Лапіна, О. Ю. Ярko ; за заг. ред. О. Д. Міхільова. – Х., 2005. – С. 32.

Тиховський Павло Іванович

(21.12.1866 (2.01.1867) – серпень 1938)

Народився в м. Покалів Овруцького повіту Волинської губернії (тепер – Овруцький район Житомирської області). Навчався у Варшавському університеті. Був науковим співробітником Харківської науково-дослідної кафедри історії української культури, де працював під керівництвом М. Ф. Сумцова та О. В. Ветухова. Із 1926 р. – співробітник кафедри літературознавства при Харківському інституті народної освіти, яку очолював професор О. І. Білецький. Одночасно викладав у ХІНО українську мову.

Після створення в 1926 р. в Харкові Інституту літератури імені Тараса Шевченка Тиховський завідував його бібліотекою, а також керував аспірантськими семінарами з польської літератури та української народної творчості.

Тема аспірантської роботи Тиховського – «З початків українського письменства на правобережжі в ХІХ ст.». Був упорядником п'яти томів шеститомного зібрання творів І. Тобілевича (І. Карпенка-Карого), склав бібліографію його творів, надруковану в шостому томі. Також склав покажчик творів популярної італійської поетеси Ади Негрі, перекладених Лесею Українкою, Павлом Грабовським, Володимиром Самійленком. Ця бібліографія була додана до «Вибраних поезій» А. Негрі, які вийшли 1931 р. в Харкові з передмовою О. Білецького.

У 1930-ті рр. П. І. Тиховського усунено з посади, й він, щоб вижити, був змушений розпродавати власну бібліотеку.

Після тяжкої хвороби помер у лікарні в Харкові, передавши свою цінну бібліотеку та рукописи до Академії наук УРСР.

Наукові інтереси: історія українського кобзарства, художній переклад, творчість українських письменників ХІХ ст. (Т. Шевченка, В. Александрова, І. Карпенка-Карого, О. Навроцького).

Праці

1. Падение народной песни : [из протоколов Девятого археол. съезда] // Труды Девятого археологического съезда в Вильне, 1893. – М., 1897. – Т. 2. – С. 107–109.
2. Кобзари Харьковской губернии // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1902. – Вып. 13 : Труды Харьковского Предварительного Комитета по устройству археологического съезда. – Т. 2, ч. 2. – С. 134–138.
То же. – Х. : Печ. дело, 1902. – [2], 4 с.
3. Нужды современной малорусской этнографии // Труды XIII Археологического съезда в Екатеринославе, 1905 г. – М., 1908. – С. 253–254.
4. О кобзарях // Известия XIV археологического съезда в Чернигове, 1–15 авг. 1908 г. – Чернигов, 1908. – С. 100.
5. Адам Міцкевич в українських перекладах // Наук. зб. Харків. наук.-дослід. катедри історії України. – 1924. – Ч. 1 : Пам'яті акад. М. Сумцова. – С. 99–122.
Зміст: Адам Міцкевич в українських перекладах : [вступ. ст. П. Тиховського]. – С. 99–105 ; Бібліографічний огляд українських перекладів з А. Міцкевича. – С. 106–115 ; Деяко з перекладів : Додаток : [переклади О. Навроцького, І. Франка, І. Тарасенка]. – С. 116–122.
6. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1924. – № 11–12. – С. 265–269. – Рец. на кн.: Фауст : трагедія. Ч. 1 / Й.-В. Гете, пер. з нім. мови М. Т. Улезко. – [Х.] : ДВУ, 1926. – 330 с.
7. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1924. – № 4–5. – С. 304–305. – Рец. на кн.: Карпенко-Карий (Ів. К. Тобілевич) : крит.-біогр. нарис / С. Єфремов. – К. : Сорабкоп, 1924. – 115 с.
8. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1924. – № 7. – С. 295. – Підпис: П. Т. – Рец. на ст.: До генези й пояснення «Інтродукції» до «Гайдамаків» Т. Шевченка / М. Мочульський // Зап. Наук. т-ва ім. Шевченка. – 1922. – Т. 133. – С. 99–114 ; Два співаники половини й третьої четвертини XVIII віку / М. Возняк // Зап. Наук. т-ва ім. Шевченка – 1922. – Т. 133. – С. 115–172.
9. Дві балади про могили під Приковом на Волині // Наук. зб. Харків. наук.-дослід. каф. історії України. – 1926. – № 2–3. – С. 231–244.
10. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1926. – № 9. – С. 278–279. – Підпис : П. Т. – Рец. на кн.: Село в українській літературі : Літературні зразки, завдання та запитання з теорії літератури для переробки в ст. групах семирічки / уложили В. Кучмій та А. Краков, з додатком нариса А. Стефані. – [Х.] : Книгоспілка, 1925. – 24, 105 с.
11. До історії байки на Україні як літературного жанру // Плужанин : літ.-худож. і критич. місячник. – 1927. – № 8 (11). – С. 42–46.
12. На шляху до наукового видання Шевченкового «Кобзаря» // Шевченко : Річник перший / Ін-т Тараса Шевченка. – Х., 1928. – С. 93–112.
Те саме: Полтава : Друкарня ім. Петровського, [1928]. – 20 с.

13. «Іван Підкова», дума про «Татарський похід Серпяги» та епізод із «Сави Чалого» М. І. Костомарова // Шевченко : Річник другий. – К., 1930. – С. 86–92.
14. Бібліографія І. Тобілевича // Твори / Тобілевич І. (Карпенко-Карий). – Х. ; К., 1931. – Т. 6. – С. 253–275.
15. Українські переклади з Ади Негрі / зібрав П. Тиховський // Вибрані поезії / А. Негрі, в пер. П. Грабовського, В. Самійленка та Маріанни Хмарки. – Х., 1931. – С. 143–147.
16. Невідомий переклад поета Александрова // О. С. Пушкін : (ст. та матеріали). – К., 1938. – С. 238.

Література про нього

1. Літературно-етнографічна секція катедри історії України (жовтень, листопад, грудень) // Черв. шлях. – 1924. – № 3. – С. 270–271. – Підпис : А. Ш.
С. 270: про доповіді П. Тиховського «До історії байки як літературного жанру» та «Міцкевич в бібліографії».
2. Літературна секція Науково-дослідчої катедри історії української культури в Харкові в 1925-6 акад. році // Україна. – 1926. – Кн. 5.
С. 186: про доповіді П. Тиховського «На шляху до наукового видання «Кобзаря» Т. Шевченка» та «В. С. Олександров як поет та видавець».
3. Науково-дослідча катедра літературознавства при Харківському ІНО // Наука на Україні : бюл. Укрнауки. – 1927. – № 2–4. – С. 181–184.
С. 182: про П. Тиховського.
4. Помер П. І. Тиховський // Літ. газета. – 1938. – 6 серп. – С. 4.
5. Посмертна згадка : П. І. Тиховський // Укр. книга. – 1939. – № 1. – С. 28. – Підпис : В. Й. П.
6. Богдашина О. М. Діяльність Харківської науково-дослідної кафедри історії української культури імені академіка Д. І. Багалія (1921–1934 рр.) / О. М. Богдашина. – Х., 1994. – 195 с.
С. 32, 183, 186, 190: про П. І. Тиховського.
7. Зленко Г. Забуті бібліографи Тиховські / Г. Зленко // Вісн. Кн. палати. – 1999. – № 3. – С. 19–22.
8. Зленко Г. Перший бібліограф Івана Карпенка-Карого (Тобілевича), або Ще до теми про забутих братів Тиховських / Г. Зленко // Вісн. Кн. палати. – 1999. – № 7. – С. 23–25.
9. Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 1926–2001 : Сторінки історії. – К. : Наук. думка, 2003. – 589 с.
С. 95, 180, 182, 270, 272, 279, 413–415, 429–432, 491, 494, 537, 547: про П. І. Тиховського.
10. Тиховський Павло Іванович // Українська перекладознавча думка 1920-х – початку 1930-х років : хрестоматія. – Вінниця, 2011. – С. 91–94.

Тітаренко Юлія Олегівна

(3.05.1982 р. народж.)

Народилася в м. Харкові. Навчалася в Харківській загальноосвітній школі № 13, яку закінчила в 1999 р.

Із 1999 р. по 2004 р. навчалася на відділенні української мови та літератури філологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

2004–2007 рр. була аспіранткою кафедри історії української літератури філологічного факультету ХНУ ім. В. Н. Каразіна. 2008 р. захистила кандидатську дисертацію «Збірка П. Тичини “Замість сонетів і октав”:

семантика і поетика».

Протягом 2007–2018 рр. працювала на кафедрі історії української літератури філологічного факультету ХНУ ім. В. Н. Каразіна старшим лаборантом (2007), старшим викладачем (2008). Із 2018 р. працює викладачем російської мови в Нігерії.

На кафедрі читала курси: «Історія української літератури другої половини XIX ст.», «Історія української літератури другої половини XIX – початку XX ст.», «Історія української літератури XX ст.», «Теорія літератури»; вела науковий семінар «Українська лірика першої третини XX ст.».

Наукові інтереси: історія української літератури XX ст.

Праці

1. Творчість П. Тичини в оцінці критики 1920-х років // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 659 : Сер. : Філологія. – Вип. 44. – С. 143–147.
2. Проблема збереження духовності в умовах терору в збірці П. Тичини «Замість сонетів і октав» // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2006. – № 727 : Сер. : Філологія. – Вип. 47. – С. 103–106.
3. Природа у вирі революції : функції пейзажних замальовок у збірці П. Тичини «Замість сонетів і октав» // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2006. – № 745 : Сер. : Філологія. – Вип. 49. – С. 100–104.
4. Збірка П. Тичини «Замість сонетів і октав» : до проблеми варіативності інтерпретації // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2007. – № 765 : Сер. : Філологія. – Вип. 50. – С. 155–160.
5. Риси літератури модернізму в збірці П. Тичини «Замість сонетів і октав» (філософсько-семантичний аспект) // Література. Фольклор. Проблеми поетики : зб. наук. пр. – К., 2007. – № 26. – С. 698–706.
6. «Звір звіра їсть» (події 1918 – 1920 років в Україні в збірці П. Тичини «Замість сонетів і октав») // Вісн. Луган. нац. пед. ун-ту ім. Т. Шевченка. [Сер.] Філологічні науки. – 2007. – № 14 (130). – С. 151–158.

7. Збірка П. Тичини «Замість сонетів і октав» : семантика і поетика : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». – Х., 2008. – 19 с.
8. Українська література. 10 клас : Розробки уроків : (Профільна школа) / Ю. О. Тітаренко, Н. С. Полулях. – Х. : Ранок, 2012. – 592 с.
9. Грецький та римський світи у драматичній поемі Лесі Українки «Орґія» // Учені зап. Тавр. нац. ун-ту ім. В. І. Вернадського. Сер. Філологія. – Симферополь, 2012. – Т. 25 (64), № 4 (3). – С. 47–52.

Література про неї

1. Матвеева Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті: культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвеева // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.
С. 114: про дослідження Ю. О. Тітаренко.

Ткач Олена Євгенівна

(25. 01.1957 р. народж.)

Народилася в м. Фергана (Узбекистан). 1979 р. закінчила історичний факультет Харківського державного університету.

1979–1981 рр. – вчитель історії сш № 34 м. Харкова. Із 1981 р. по 1991 р. викладала російську мову у військовій частині Середньоазійського військового округу (м. Бешкек, Киргизька РСР). 1987 р. закінчила Фрунзенський педагогічний інститут російської мови і літератури. Викладала російську мову як іноземну в центрі з підготовки іноземних військових фахівців, була звільнена в 1991 р. через реорганізацію та скорочення училища. У 1991 р. та в

1992 р. працювала викладачем центру з художньо-естетичної освіти в м. Кант (Киргизстан).

1992 р. переїхала до Харкова та почала працювати в Харківському державному університеті: викладач та старший викладач російської мови підготовчого факультету для іноземних громадян (тепер Центр мовної підготовки) (1992–1997), старший лаборант кафедри загального та прикладного мовознавства (1997–2005), викладач кафедри історії російської літератури за сумісництвом (2006–2009).

Протягом 2009–2017 рр. працювала старшим викладачем кафедри загального та прикладного мовознавства. Читала курси «Системи верстки та макетування», «Інформатика (для філологів)».

2003–2007 рр. за сумісництвом працювала в Харківському гуманітарно-технічному інституті, де викладала курси «Комп'ютерні системи у професійній діяльності», «Комп'ютерна лінгвістика», «Практична лексикографія».

Праці

1. Межпредметные связи как прием активизации учебного процесса на начальном этапе обучения иностранных студентов / Н. Ф. Педченко, Е. Е. Ткач, В. Н. Кудрев // Актуальные вопросы обучения студентов-нефилологов украинскому и русскому языкам на современном этапе : материалы межвуз. науч.-метод. конф., 5–6 июня 1996 г. – Х., 1996. – С. 110–111.
2. О некоторых принципах конструирования учебного текста для иноязычной аудитории / Л. Г. Бырько, Е. Е. Ткач // Преподавание языков в вузе на современном этапе. Межпредметные связи : Науч. исслед., опыт, поиски : Харьков. сб. науч. тр. – Х., 1997. – Вып. 1. – С. 99–101.
3. Организация лексико-грамматического материала в лингво-страноведческом пособии «Независимая Украина сегодня» / Л. Г. Бырько, Е. Е. Ткач // Преподавание языков в вузе на современном этапе. Межпредметные связи : Науч. исслед., опыт, поиски : Харьков. сб. науч. тр. – Х., 1997. – Вып. 1. – С. 132.
4. Русский язык за 14 дней : самоучитель рус. яз. для иностранцев / Э. Н. Джурко, О. И. Новикова, Е. Е. Ткач, А. Б. Чистякова. – Х. : Моби Дик, 1998. – 163 с. : ил.
5. Мой друг глагол : [учеб. пособие для иностранцев] / Л. Н. Свашенко, Е. Е. Ткач. – Х. : Изд-во НФАУ, 2000. – 100 с.
6. Гипертекстовые технологии в учебном курсе «Компьютерные системы в профессиональной деятельности» : [метод. разработка : материалы, коммент. и рекомендации]. – Х. : ГТИ, 2006. – 25 с.
7. Гипертекст как модель организации учебного курса «Компьютерные системы в профессиональной деятельности» // Новий колегіум. – 2007. – № 2 (39). – С. 30–35.
8. К вопросу об организации курсов «Компьютерные системы в профессиональной деятельности» и «Компьютерная лингвистика» // Актуальні проблеми гуманітарних та соціальних наук : [матеріали міжвуз. наук.-практ. конф.]. – Х., 2007. – 89–92.
9. Опыт цветового анализа художественного текста // Вісн. Харків. ун-ту. – 2007. – № 765. – Вип. 50. – 74–76.
10. Компьютерные технологии в учебной коммуникации (на примере курса «Информатика для филологов» // Вісн. Харків. ун-ту. – 2010. – № 901 : Сер. : Філологія. – Вип. 59. – С. 47–51.
11. Фреймы и их применение в методике преподавания информатики // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2011. – № 963 : Сер. Філологія. – Вип. 62. – С. 118–121.

Література про неї

1. История подготовительного факультета для иностранных граждан Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина: исследования и воспоминания ветеранов факультета / под ред. В. И. Груцяка. – Х. : Изд-во ім. В. Н. Каразіна, 2011. – 266 с. : ил.

С. 96, 108: про О. Є. Ткач та посилання на її працю (у співавторстві).

Ткаченко Борис Данилович

(25.01.(6.02.).1899 – 23.(за іншими даними 07).12.1937)

Народився в м. Воронеж (Росія) у великій родині харківського вченого, письменника, громадського діяча Д. А. Ткаченка, відомого як літератор, що друкувався під псевдонімом Данило Пісочинець. 1923 р. закінчив Харківський інститут народної освіти. Того ж року вступив до аспірантури секції української мови науково-дослідної кафедри мовознавства ім. Потебні при ХІНО. Учень Л. А. Булаховського й О. Н. Синявського.

Із 1927 р. – старший науковий співробітник харківської філії Інституту мовознавства АН УРСР, викладач української мови в Комуністичному університеті та Всеукраїнському інституті підвищення кваліфікації педагогів. Також працював консультантом-коректором Партвидаву ЦК КП(б)У.

Співупорядник «Українського правопису» 1928 р., забороненого радянською владою. Уперше зробив спробу розробити окремий курс стилістики української мови (під керівництвом Л. Булаховського).

Відомий як перекладач: з англійської (Е. По), французької (П. Меріме), німецької (Н. Ленау), російської (О. Пушкін, Л. Толстой, О. Толстой, А. Чехов та ін.).

Незаконно репресований і розстріляний у грудні 1937 р. в Києві. Реабілітований у 1957 р.

Батько відомого мовознавця, члена-кореспондента НАН України О. Б. Ткаченка.

Наукові інтереси: граматики, лексикологія, діалектична морфологія, стилістика української мови.

Філологічні праці

1. Загальний курс української мови / за ред. Л. А. Булаховського ; склали Б. Ткаченко, М. Йогансен, М. Перегінєць, М. Наконечний, К. Німчинов. – [Х. ; ВЗІНО, 1920]. – 312 с.

Зі змісту: Лексика й фразеологія / Б. Ткаченко. – С. 23–40.

2. «Язык Шевченка» і «Галицкое наречие» : (Шевченко в історії укр. літ. мови) // Література, наука, мистецтво. – 1924.– 9 бер. (№ 10). – Дод. до газ. «Вісті ВУЦВК».

3. Практичний російсько-український словник / М. Йогансен, М. Наконечний, К. Німчинов, Б. Ткаченко. – Х. : ДВУ, 1926. – 238 с.
4. Про українське словництво // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1926. – № 8–9. – С. 268–278.
5. Деякі морфологічні інновації в лівобережних південних говорах // Наук. зап. Харків. наук.-дослід. кат. мовознавства. – 1927. – С. 123–131.
6. Курс української мови для вчителів. Вступна частина. Лекція перша // Нар. учитель. – 1927. – Ч. 28 (дод.).*
7. Курс української мови для вчителів Лексика і фразеологія. Лекція друга // Нар. учитель. – 1927. – Ч. 30–31 (дод.).*
8. Лексична основа української літературної мови : [доп. чит. на секції мови] : [реферат] // Бюл. Харків. наук. т-ва. – Х., 1927. – № 2. – С. 12–13.

Переклади

9. Толстой Л. М. Хаджі-Мурат : [повість] / Л. М. Толстой ; [пер. з рос. Б. Ткаченка]. – Х. : ДВУ, 1924. – 119 с.
10. По Е. А. Вибрані твори / Е. А. По ; пер. з англ. М. Йогансена та Б. Ткаченка ; вступ. ст. М. Йогансена. – Х. : ДВУ, 1928. – 321 с.
11. По. Е. А. Повість Артура Гордона Піма з Нантукету / Едгар Алан По ; пер. з англ. Б. Ткаченка. – Х. : ДВУ, 1928. – 186 с.
12. Дюшен Ф. Тамілла : роман / Ф. Дюшен ; пер. з фр. П. Пец, Б. Ткаченка. – Х. : ДВУ, 1929. – 154 с.
13. Джекобс В. У. Оповідання нічного дозорця / Вілліам Уаймарк Джекобс ; пер. з англ. Б. Ткаченка. – Х. : Плужанин, 1930. – 36 с.
14. Меріме П. Кармен / Проспер Меріме ; [пер. з фр. Б. Ткаченка]. – Х. : ДВУ, 1930. – 93 с.
15. Вудгауз Дж. Шмат роботи : [гумореска] / Дж. Вудгауз ; пер. з англ. Б. Ткаченка. – Х. : Плужанин, 1931. – 32 с.
16. Горький М. Дитинство / М. Горький ; [пер. з рос. Б. Ткаченка]. – Х. : ДВУ, 1935. – 212 с.
17. Распе Р.-Е. Пригоди Мюнхгаузена : Для дітей переказав К. І. Чуковський / Р. Е. Распе ; пер. з рос. Б. Ткаченка. – Х. ; Одеса : Дитвидав УСРР, 1935. – 102 с.
Те саме. – Вид. 2-ге. – 1936. – 102 с. ; Те саме. – Вид. 3-тє. – 1937. – 127 с.
18. Толстой О. М. Петро Перший : в 2 кн. / О. М. Толстой ; [пер. з рос. Б. Ткаченка]. – К. ; Х. : Держлітвидав УСРР, 1935. – Кн. 1–2.
Кн. 1. – 396 с. ; Кн. 2. – 336 с.
19. Чехов А. П. Каштанка / А. П. Чехов ; [пер. з рос. Б. Ткаченка]. – Х. ; Одеса : Дитвидав УСРР, 1935. – 50 с.
Те саме. – Вид. 2-ге. – 1937. – 45 с.
20. Толстой Л. М. Хаджі-Мурат : [повість] / Л. М. Толстой ; [пер. з рос. Б. Ткаченка]. – К. ; Одеса : Мол. більшовик, 1924. – 186 с.

21. Пушкін О. С. Вибрана проза / О. С. Пушкін ; [пер. з рос. Б. Ткаченка]. – К. ; Херсон : Мол. більшовик, 1937. – 477 с.
22. Пушкін О. С. Дубровський / О. С. Пушкін ; [пер. з рос. Б. Ткаченка]. – К. ; Х. : Держлітвидав УСРР, 1937. – 152 с.
23. Пушкін О. С. Панна-селянка / О. С. Пушкін ; [пер. з рос. Б. Ткаченка]. – К. ; Х. : Держлітвидав УСРР, 1937. – 39 с.
24. Пушкін О. С. Пікова дама / О. С. Пушкін ; [пер. з рос. Б. Ткаченка]. – К. ; Х. : Держлітвидав УСРР, 1937. – 54 с.
25. Пушкін О. С. Постріл / О. С. Пушкін ; [пер. з рос. Б. Ткаченка]. – К. ; Х. : Держлітвидав УСРР, 1937. – 28 с.
26. Пушкін О. С. Станційний доглядач / О. С. Пушкін ; [пер. з рос. Б. Ткаченка]. – К. ; Х. : Держлітвидав УСРР, 1937. – 24 с.
27. Пушкін О. С. Трунар / О. С. Пушкін ; [пер. з рос. Б. Ткаченка]. – К. ; Х. : Держлітвидав УСРР, 1937. – 16 с.

Література про нього

1. Станіславський М. [Рецензія] / М. Станіславський // Голос українізатора. – 1927. – № 2. – С. 80–82. – Рец на ст. : Про українське словництво / Б. Д. Ткаченко // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1926. – № 8–9. – С. 268–278.
2. Цебенко В. [Рецензія] / В. Цебенко // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1927. – № 1. – С. 249–252. – Рец на кн. : Практичний російсько-український словник / М. Йогансен, М. Наконечний, К. Німчинов, Б. Ткаченко. – Х. : ДВУ, 1926. – 238 с.
3. Державин В. [Рецензія] / В. Державин // Критика. – 1928. – № 7. – С. 146–148. – Рец. на кн.: Вибрані твори / Е. А. По ; пер. з англ. М. Йогансена та Б. Ткаченка ; вступ. ст. М. Йогансена. – Х. : ДВУ, 1928. – 323 с
4. [Рецензія] / І. М. // Літ.-наук. вісн. – 1929. – Т. 98. – С. 378–380. – Рец на кн. : Вибрані твори / Е. А. По ; пер. з англ. М. Йогансена та Б. Ткаченка ; вступ. ст. М. Йогансена. – Х. : ДВУ, 1928. – 321 с.
5. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови : навч. посіб. / С. П. Бевзенко. – К. : Вища шк., 1991. – 231 с.
С. 59, 81, 94, 116: про Б. Д. Ткаченка.
6. Жовтобрюх М. А. Нарис історії українського радянського мовознавства (1918–1941) / М. А. Жовтобрюх ; АН України ; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні ; відп. ред. В. М. Русанівський. – К. : Наук. думка, 1991. – 260 с.
С. 141, 163: про Б. Д. Ткаченка.
7. Лукінова Т. Б. Борис Ткаченко – учений, перекладач, педагог / Т. Б. Лукінова // Укр. мова. – 2002. – № 4. – С. 41–47.
8. Лукінова Т. Б. Ткаченко Борис Данилович / Т. Б. Лукінова // Українська мова : енциклопедія. – Вид. 2-ге, випр. і доп. – К., 2004. – С. 687–688.
9. Коломієць Л. В. Видатні мовознавці-перекладачі 1920–1930-х років : Олександр Білецький, Михайло Калинович, Леонід Пахаревський, Андрій

Ніковський, Борис Ткаченко / Л. Коломієць // Мовні і концептуальні картини світу. – 2013. – Вип. 2. – С. 187–206.

10. Коломієць Л. В. Український художній переклад та перекладачі 1920–30-х років : матеріали до курсу «Історія перекладу» : навч. посіб. / Л. В. Коломієць. – К. : Видав.-поліграф. центр «Київ. ун-т», 2013. – 559 с.

С. 32, 54, 56, 57, 60, 62, 90, 108, 114, 122, 135, 160, 328, 331–337: *про Б. Д. Ткаченка.*

Ткаченко Єлизавета Михайлівна

(25.01.1935–20.12.2015)

Народилася в Ленінграді (тепер – Санкт-Петербург, РФ). Після розлучення батьків (батько – літературознавець І. Я. Айзеншток, мати – вчителька Н. С. Ткаченко) переїхала з матір'ю до с. Слатіно Дергачівського району Харківської області, де закінчила середню школу в 1952 р. Того ж року вступила на класичне відділення філологічного факультету Харківського державного університету. Згодом, після закриття класичного відділення, переведена на відділення російської мови та літератури філологічного факультету ХДУ. Закінчивши ХДУ в 1957 р., працювала в школах Дергачівського району: один рік – учителем фізики в с. Цупівка, а коли з'явилася можливість, влаштувалася вчителем російської мови с. Козача Лопань, де викладала з 1958 р. по 1962 р.

1962–1963 рр. – літературний співробітник багатотиражки ХДУ.

Протягом 1963–2003 рр. працювала на кафедрі російської мови філологічного факультету ХДУ (ХНУ імені В. Н. Каразіна) на посадах старшого лаборанта (1963), викладача (1967), старшого викладача (1972), доцента (1982).

1979 р. в Ленінградському університеті захистила кандидатську дисертацію «Композиция стихотворения А. Блока (лингвистический аспект)» (науковий керівник – проф. Г. І. Шкляревський).

Викладала всі розділи курсу «Современный русский литературный язык» (фонетика, лексика, фразеологія, морфологія, синтаксис), діалектологію, практичну стилістику російської мови; читала спецкурси «Поэтика А. Блока», «Лингвистический анализ текста», «Графика и орфография», вела наукові семінари «Русская фразеология», «Проблемы функциональной лингвистики», «Лингвистика текста». Керувала педагогічною та діалектологічною практикою студентів. Була головою художньої ради філологічного факультету ХДУ.

Наукові інтереси: синтаксис російської мови, синтактико-стилістичний аналіз поезії О. Блока, О. Фета.

Праці

1. Связи компонентов в сочетаниях слов и их особенности // Вестн. Харьков. ун-та. Сер. иностр. яз. – 1969. – Вып. 2. – С. 63–65.
2. Современный русский литературный язык. Фонетика. Лексика. Фразеология : контрольная работа для студентов-заочников III курса филол. ф-та и метод. указ. к ней / Е. М. Ткаченко, В. М. Шевелев. – Х. : Изд-во ХГУ, 1970. – 23 с.
3. Спроба синтактико-стилістичного аналізу поезії О. Блока «О доблестях, о подвигах, о славе» // Вісн. Харків. ун-ту. – 1970. – № 50 : Сер. філол. – Вип. 5. – С. 47–51.
4. Про архітектонічну функцію сполучника «но» в ліриці О. Блока // Вісн. Харків. ун-ту. – 1972. – № 71 : Філологія. – Вип. 7. – С. 38–45.
5. Контрольная работа по современному русскому литературному языку / Е. М. Ткаченко, В. М. Шевелев. – Х. : ХГУ, 1973. – 26 с.
6. Стилістична функція сполучника «но» в ліриці О. Блока // Вісн. Харків. ун-ту. – 1973. – № 88 : Філологія. – Вип. 8. – С. 64–68.
7. Фразеологія як засіб художньої майстерності Юрія Смолича : (На матеріалах романів «Рік народження 1917» і «Світанок над морем») // Вісн. Харків. ун-ту. – 1975. – № 125 : Філологія. – Вип. 10. – С. 68–76.
8. Деякі особливості кільцевої композиції віршів О. Блока з сполучником «и» в канансі // Вісн. Харків. ун-ту. – 1976. – № 140. – С. 69–73.
9. Композиция стихотворения А. Блока (лингвистический аспект) : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1979. – 26 с.
10. Композиция стихотворения А. Блока с союзом «но» в полукадансе // Вісн. Харків. ун-ту. – 1981. – № 217 : Поетика. Стиль. Лексикологія. – С. 55–58.
11. Методические указания и контрольная работа по современному русскому литературному языку : Синтаксис простого предложения : Для студентов-заочников IV курса филол. ф-та / сост. Е. М. Ткаченко. – Х., 1981. – 25 с.
12. Учебные задания по пунктуации и методические указания к самостоятельной работе студентов филологического факультета / сост. Е. М. Ткаченко. – Х., 1982. – 26 с.
13. Учебные задания по пунктуации простого осложненного предложения и методические указания к самостоятельной работе студентов филологического факультета / сост. Е. М. Ткаченко. – Х., 1983. – 32 с.
14. Композиционная функция союза и повтора в стихотворном тексте // Вісн. Харків. ун-ту. – 1985. – № 272. – С. 75–79.
15. Планы семинарских занятий и методические указания по курсу «Современный русский язык» / сост. Е. М. Ткаченко, Т. Д. Учитель. – Х. : ХГУ, 1985. – 20 с.
16. Словообразование. Синтаксис простого предложения / сост. Е. М. Ткаченко, Л. И. Ковалевская // Современный русский язык : сб. упражнений для слушателей подгот. отд-ний вузов. – Х., 1985. – С. 99–134.

17. Текстобудуюча функція метафори в стихотвореннях А. Фета // Творча спадщина О. О. Потебні і сучасні філологічні науки : (До 150-річчя з дня народж. О. О. Потебні) : тези респ. наук. конф. – Х., 1985. – С. 204–206.
18. Синтаксис русского языка. Простое осложненное предложение : метод указ. и задания к самост. работе студентов филол. ф-та / сост. Е. М. Ткаченко, Т. Д. Учитель. – Х. : Изд-во Харьков. ун-та, 1986. – 88 с.
19. Методические указания к контрольной работе по современному русскому литературному языку : Синтаксис простого предложения : Для студентов-заочников IV курса филол. ф-та / сост. Е. М. Ткаченко. – Х. : ХГУ, 1987. – 28 с.
20. Задания по пунктуации простого осложненного предложения и методические указания к самостоятельной работе студентов 3–4 курсов всех форм обучения филологического факультета / сост. Е. М. Ткаченко. – Х. : ХГУ, 1988. – 23, [1] с.
21. Об одном способе реализации содержательно-концептуальной информации в поэзии А. Фета // Семантика в преподавании русского языка как иностранного : метод. рек. / Харьков. ин-т механизации и электрификации с/х. – Х., 1988. – Вып. 2. – С. 267–268.
22. Современный русский язык : сб. упражнений для слушателей подгот. отд-ний вузов / А. М. Бондаренко, Л. А. Быкова ... Е. М. Ткаченко и др. – Х. : Вища шк., Изд-во при Харьков. ун-те, 1988. – 135 с.
23. Раздаточный материал по пунктуации к самостоятельной работе для студентов III курсов филологического факультета всех форм обучения / сост. Е. М. Ткаченко. – Х. : ХГУ, 1989. – 43 с.
24. [Рецензия] // Рус. яз. в шк. – 1990. – № 1. – С. 96–98. – Рец. на кн.: Сборник упражнений по синтаксису современного русского языка : Пособие для самостоятельной работы : учебное пособие для вузов / П. А. Лекант. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Высш. шк., 1989. – 223 с.
25. Синтаксис русского языка : лаб. и контрол. работы по теме «Главные члены предложения» и методические указания к их выполнению : для студентов всех форм обучения / сост. Е. М. Ткаченко, Т. Р. Грибова, Л. И. Ковалевская, Э. А. Наumenko. – Х. : ХГУ, 1990. – 60 с.
26. Сочинительный ряд разнофункциональных членов предложения // Филол. науки. – 1990. – № 4. – С. 63–71.
27. Рабочий план по курсу современного русского литературного языка : Для студентов отд-ния рус. яз. и лит. / сост. Е. М. Ткаченко ; ХГУ. – Х., 1991. – 26 с.
28. Синтаксис русского языка : контр. работа и схемы разбора по теме «Синтаксис простого осложненного предложения» для студентов всех форм обучения / сост. Е. М. Ткаченко. – Х. : ХГУ, 1992. – 65 с.
29. Современный русский язык. Синтаксис осложненного предложения : учеб. пособие. – К. : УМК ВО, 1992. – 220 с.
30. [Рецензия] // Рус. филология. Укр. вестн. : респ. науч.-метод. журн. – Х., 1995. – № 1. – С. 52–53. – Рец. на кн.: Вопросы многокомпонентного сложного предложения / под ред. Г. Ф. Калашниковой. – Х. : ХГПУ, 1993. – 128 с.

31. 555 упражнений по русскому языку. Обучающие упражнения / [сост. Л. А. Быкова, Л. И. Ковалевская ... Е. М. Ткаченко и др. ; под ред. Л. А. Быковой]. – М. : Издат-школа, 1997. – 207 с.
32. Сборник диктантов по русскому языку. – К. : Укр. вид-во, 1997. – 131 с.
33. 100 диктантів з української мови для учнів 11-х класів та абітурієнтів : (3 грамат. коментарем). – Х. : Гімназія, 1997. – 95 с.
34. 120 диктантів з української мови для учнів 10–11-х класів та абітурієнтів (з граматичним коментарем). – Х. : Ранок, 1999. – 96 с.
35. Пунктуация : правила, упражнения, диктанты : в 4 ч. Ч. 1 : Простое и осложненное предложение. – М. : Илекса, 2001. – 180 с. – (Современный русский язык : в 4 кн.; кн. 1).
36. Українська мова : Пунктуація : правила, вправи, диктанти : навч. посіб. – Х. : Консум, 2001. – 287 с.
37. Пунктуація : правила, упражнения, диктанты : в 4 ч. Ч. 2 : Сложное предложение. – М. : Илекса, 2002. – 196 с.
38. Тематичний збірник диктантів (з граматичним коментарем) для учнів старших класів та вступників до вузів. – Х. : Геліос, 2003.*
39. Сборник упражнений по синтаксису современного русского языка : учеб.-метод. пособие для самост. работы студ. – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2010. – 100 с.
40. Русский язык : универсал. справ. Школьника / сост. Н. А. Гырдымова, Н. В. Слаутина, Е. М. Ткаченко. – М. : Эксмо, 2011. – 512 с.
41. Тематический сборник диктантов / сост. Е. М. Ткаченко. – М. : Эксмо, 2011. – 160 с.
42. А. М. Финкель – ученый и педагог // 25-й подъезд : [о филологах – жильцах «Дома специалистов», пр. Правды, 7] / сост. М. И. Каганов, В. М. Канторович, Л. Г. Фризман. – Х., 2011. – С. 53–56.
43. ЕГЭ. Русский язык. Экспресс-подготовка. – М. : Эксмо, 2012. – 240 с. – (100 дней до ЕГЭ).
44. Русский язык : 60 занятий, которые помогут систематизировать материал 8-го класса и успешно учиться в 9-м классе (+ CD). – М. : Эксмо, 2012. – 112 с. – Прил. : Диск с аудиодиктантами. – (Грамотей-репетитор).
45. ЕГЭ. Русский язык. Пошаговая подготовка / Е. М. Ткаченко, Е. О. Воскресенская, А. В. Турок. – М. : Эксмо-Пресс, 2014. – 288 с. – (ЕГЭ. Неделя за неделей).
46. ЕГЭ. Русский язык. Универсальный справочник / Е. О. Воскресенская, Е. М. Ткаченко, Н. В. Слаутина, А. В. Руднева. – М. : Эксмо-Пресс, 2016. – 352 с.

Література про неї

1. Традиции русского языкознания на Украине / [И. К. Белодед, Ф. П. Филин, Г. П. Ижакевич и др.]. – К. : Наук. думка, 1977. – 284 с.
С. 38: про дослідження Є. М. Ткаченко.

2. Українська мова : Пунктуація : правила, вправи, диктанти : [рецензія] // Харків. ун-т. – 2001. – 25 груд. – Рец. на кн.: Українська мова : Пунктуація : правила, вправи, диктанти : навч. посіб. / Є. М. Ткаченко. – Х. : Консум, 2001. – 287 с.
3. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 697: про Є. М. Ткаченко.
4. Карнаушенко Г. Н. Елизавета Михайловна Ткаченко : (К 70-летию со дня рождения) / Г. Н. Карнаушенко, Г. И. Шкляревский // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2005. – № 659 : Сер. : Філологія. – Вип. 14. – С. 271–274.

Ткаченко Іван Іванович

(29.08.1893–?)

Народився на Одещині в родині селянина. Із 1910 р. по 1914 р. працював робітником-каменярем у с. Куртівка Бахмутського округу Єкатеринославської губернії (тепер – Костянтинівський район Донецької області).

Воював на фронтах Першої світової війни, Громадянської війни, служив у Карпатах. У 1915–1918 рр. перебував у полоні в Угорщині.

1919 р. працював інструктором Костянтинівського райкому освіти. 1920 р. – у м. Бахмут Єкатеринославської губернії був народним комісаром агітвідділу військкомату. Протягом 1921–1930 рр. викладав російську, українську (з 1925 р.) мови, математику в Донецькій (до 1924 р. – Юзівській) губернській партійній школі.

Навчався у Всеукраїнському заочному інституті народної освіти (ВЗІНО, заклад утворений у 1928 р.), був рекомендований до аспірантури Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка (м. Харків), де навчався із 1930 р. по 1932 р.

1932–1933 рр. – працював у Харківському професійному інституті педагогічної освіти (ХППО).

1933–1934 рр. – доцент літературно-лінгвістичного факультету Харківського державного університету. Викладав історію української літератури.

Наукові інтереси: українська сучасна література.

Звільнений після наклепу декана літературного факультету Л. Міняйла, в якому стверджувалося, що він підтримує націоналістичні погляди В. Коряка.

У 1930-х рр. заарештований. Подальша доля невідома.

Праці

1. Національна проблема в сьогорішньому українському романі // Забой. – Артемівськ, 1929. – № 3. – С. 33–36.
2. Донбас у художній літературі // Забой. – Артемівськ, 1930. – № 6 (96). – С. 36–44.
3. Ідеолог романтизму : (нотатки про Я. Савченка-критика) // Критика. – 1930. – № 11. – С. 77–90.
4. В боротьбі за велике більшовицьке мистецтво / Ів. Ткаченко, Л. Чернець, Ів. Юрченко // Літ. архів. – 1931. – № 6. – С. 88–108.
5. «Наш город» Бориса Горбатова // Красное слово. – 1931. – № 10. – С. 58–68.
6. [Рецензія] / І. Ткаченко, Л. Чернець, І. Юрченко // Гарт. – 1931. – № 5. – С. 138–144. – Рец. на кн.: Поезії / Микола Бажан. – Х. : Книгоспілка, 1930. – 63 с.
7. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1931. – № 4. – С. 157–159. – Рец. на кн.: Методика літератури / А. Машкін. – Х. : ДВОУ, 1931. – 136 с.
8. [Рецензія] / І. Ткаченко, Л. Чернець, І. Юрченко // Гарт. – 1931. – № 5. – С. 132–137. – Рец. на кн.: Ключ пісень : поезії / Терень Масенко. – Х., 1930. – 145 с.
9. Творча путь Юрія Яновського // Критика. – 1931. – № 3. – С. 68–87.
10. Нове в пролетарській літературі / І. Ткаченко, Л. Чернець, І. Юрченко // Гарт. – 1932. – № 1–2. – С. 190–201.
11. Перший підсумок : про «Ударный Харьков» – збірник робітників-ударників, членів російської секції ВУСПП // Гарт. – 1932. – № 5–6. – С. 191–202.
12. [Рецензія] / І. Ткаченко, Л. Чернець, І. Юрченко // Гарт. – 1932. – № 4. – С. 120. – Рец. на кн.: Моє ударне / О. Влизько. – Х. ; К. : Літ. і мистецтво, 1931. – 80 с.
13. [Рецензія] // За марксо-ленін. критику. – 1932. – № 12. – С. 85–86. – Рец. на кн.: Дніпровська весна / М. Нагнибіда. – К. : Літ. і мистецтво, 1932. – 31 с.
14. Про роман О. Донченка // Літ. критика. – 1936. – № 2. – С. 58–68.
15. [Рецензія] // Літ. критика. – 1936. – № 3. – С. 101–105. – Рец. на кн.: Передгроззя / П. Дорошко. – Х. ; К. : Держлітвидав, 1935. – 107 с.

Художні твори

16. Над Россю : оповідання // Мол. більшовик. – 1927. – № 23–24. – С. 7–9.
17. Несподіваний злам. – Х. ; К. : Літ. і мистецтво, 1931. – 62 с.
18. Героїка буднів // Всесвіт. – 1932. – № 14–15.*

Література про нього

1. Ткаченко Ів. Ів. // Весь Харьков : справ. кн. на 1926 г. – Х., 1926. – Стб. 605.
2. Колесник П. [Рецензія] / П. Колесник // Життя й рев. – 1931. – № 11–12. – С. 83–87. – Рец. на кн.: Несподіваний злам / І. Ткаченко. – Х. ; К. : Література і мистецтво, 1931. – 62 с.

Ткаченко Іван Макарович

(29.05.1892–?)

Народився в с. Семенівка Барвінківського повіту Харківської губернії (тепер – с. Стара Семенівка Барвінківського району Харківської області) в бідній селянській родині. Після закінчення початкової школи в своєму селі до 17 років наймитував. Потім три роки вчився в агрономічній школі на Дніпропетровщині.

Після самопідготовки склав іспити на атестат зрілості при Харківському навчальному окрузі та в 1917 р. вступив на історико-філологічний факультет Харківського університету. Закінчив його в 1921 р. вже як Інститут народної освіти (ХІНО). 1921–1924 рр. – аспірант науково-дослідної кафедри історії української культури при ХІНО. 1922–1932 рр. викладав історію української літератури на факультеті професійної освіти ХІНО (згодом – факультет соціальних наук ХІППО). Одночасно з 1925 р. по 1927 р. працював науковим співробітником кафедри історії української культури (секції української літератури), з 1927 р. по 1933 р. – науково-дослідної кафедри письменства (незабаром – літературознавства). У 1920-ті роки також одночасно працював в українському відділі Харківської державної бібліотеки ім. В. Г. Короленка.

Із 1928 р. по 1933 р. – науковий співробітник Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка. Захворівши на сухоти, був змушений залишити науково-педагогічну працю й лікуватися. Із 1934 р. по серпень 1941 р. працював у вечірній середній школі для дорослих на посадах викладача (1934), директора (1936). За пропозицією академіків О. І. Білецького та Л. А. Булаховського, з якими працював раніше, з осені 1941 р. мав розпочати працю в Харківському державному університеті.

Після початку німецько-радянської війни (1941–1945) через хворобу залишився на окупованій території (1941–1943), зареєструвався в університеті, який «був на консервації».

Із 1943 р. – старший викладач кафедри історії української літератури ХДУ. 1946 р. захистив кандидатську дисертацію «Роман Панаса Мирного „Повія” та його творча історія». 1948 р. звільнився з роботи за станом здоров'я. Йому була призначена І група інвалідності.

Подальша доля невідома.

Праці

1. Недруковані листи М. Драгоманова до Лесі Українки / подав Ів. Ткаченко // Черв. шлях. – 1923. – № 4–5. – С. 187–200.
2. Недруковані листи Лесі Українки до матері / подав Ів. Ткаченко // Черв. шлях. – 1923. – № 6–7. – С. 187–196 ; № 8. – С. 241–252.
3. Недруковані листи І. Франка / подав І. Ткаченко // Черв. шлях. – 1923. – № 2. – С. 226–229.

4. Акад. М. Сумцов і слобожанське письменство // Наук. зб. Харків. наук.-дослід. катедри історії України. – 1924. – [36.] 1 : Пам'яті акад. М. Сумцова. – С. 15–22.
5. Глитай у драмах Кропивницького та Карпенка-Карого // Знання. – 1924. – № 21–22.*
6. Думки Т. Шевченка про школу і освіту // Знання. – 1924. – № 10. – С. 20–21.
7. Літературна спілка П. Мирного та І. Білика // Черв. шлях. – 1924. – № 3. – С. 187–195.
8. Найми в українській народній поезії // Знання. – 1924. – № 23–24.*
9. Питання про українські думи в працях акад. М. Сумцова / Ів. Ткаченко // Наук. зб. Харків. наук.-дослід. катедри історії України. – Харків, 1924. – [36.] 1: Пам'яті акад. М. Сумцова. – С. 5–14.
10. Співець пролетаріату Іван Франко // Знання. – 1924. – № 19–20. – С. 19–21.
11. Нове в біографії Котляревського : [до питання про попечительство І. П. Котляревського в богадільні] // Нова книга. – 1925. – № 4. – С. 80.
12. Нові матеріали про Івана Франка // Черв. шлях. – 1925. – № 4. – С. 245–251.
13. Леся Українка : (До десятих роковин з дня смерті) // Черв. село. – Полтава, 1925. – № 8–9.*
14. Літературна історія роману «Повія» Панаса Мирного // Черв. шлях. – 1926. – № 3. – С. 198–207.
15. Іван Франко (15/VIII 1856 – 28/V 1916) : наук.-попул. нарис. – Х. : Рух, 1926. – 68 с.
16. До тексту Кулішевої збірки поезій «Дзвін» // Ювілейний збірник на пошану академіка Дмитра Івановича Багалія : з нагоди сімдесятої річниці життя та п'ятидесятих роковин наук. діяльності. – К., 1927. – Т. 2. – С. 167–173. – (Записки історично-філологічного відділу Української академії наук ; кн. 13–14).
17. Історично-літературні студії акад. Д. І. Багалія : (З нагоди 50-ліття його наук. діяльності) // Наук. зап. Наук.-дослід. катедри історії укр. культури. – 1927. – № 6. – С. 281–284.
18. П. О. Куліш : крит.-біогр. нарис. – Х. : Книгоспілка, 1927. – 72 с. – (Критика й теорія літератури).
19. П. О. Куліш-педагог : (З нагоди 30-річчя з дня смерті) : 1897–1927 // Рад. освіта. – 1927. – № 4. – С. 54–57.
20. Український байкар Л. І. Глібов // Знання. – 1927. – № 6. – С. 23–24.
21. Панас Мирний // Твори / Панас Мирний (Рудченко) ; ред., вступ. ст. та приміт. Ів. Ткаченка. – Х., 1928. – Т. 1 : Повісті й оповідання. – С. 5–44.
22. Іван Франко : вступ. ст. // Вибрані поезії / Іван Франко. – Х., 1929.*
23. До питання про джерела світогляду П. Мирного // Літ. архів. – Артемівськ, 1930. – № 1–2. – С. 66–78.
24. Листи Івана Франка до Олени Пчілки // Літ. архів. – 1930. – Кн. 3–6.*
25. Роман «Повія» Панаса Мирного : вступ. ст. Ів. М. Ткаченка // Повія : роман з нар. життя на 4 ч. / Панас Мирний. – Х. ; К., 1933. – С. III–XII.
26. Мирний Панас // Литературная энциклопедия. – 1934. – Т. 7. – Стб. 334–335. – Підпись: И. Т.

27. Петро Панч : список літератури / [уклад. І. Ткаченко]. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Київ : Центр. бібл. колектор України, 1936. – 16 с. – (Українська радянська література). – Уклад. зазнач. на звор. тит. арк.
28. Олександр Сергійович Пушкін, 1799–1837 : список літератури / склав І. Ткаченко. – Київ : Центр. бібл. колектор України, 1936. – 26 с.
29. Павло Тичина : список літератури / склав І. Ткаченко. – Київ : Центр. бібл. колектор України, 1936. – 12 с.
30. Роман П. Мирного «Повія» та його літературна історія // Наук. хроніка Харк. держ. ун-ту ім. О. М. Горького : зб. анот. – 1945. – № 3 (груд.) : Філол. ф-т. – С. 18–19.
31. Роман Панаса Мирного «Повія» та його творча історія : дис. ... канд. філол. наук. – Х., 1946. – 115 с.

Література про нього

1. Ткаченко Ив[ан] Мак[арович] // Весь Харьков : справ. кн. на 1925 г. – Х., 1925. – Стб. 224.
2. Кирилюк Є. [Рецензія] / Євг. Кирилюк // Червоний шлях. – 1928. – № 1. – С. 164–168. – Рец. на кн.: П. О. Куліш : крит.-бібліогр. нарис / І. Ткаченко. – Х. : Книгоспілка, 1927. – 72 с.
3. Ткаченко И[ван] Мака[рович] // Наука и научные работники СССР. – Л., 1928. – Ч. 6 : Научные работники без Москвы и Ленинграда. – С. 424.
4. Наукові установи та організації УСРР / Держ. план. комісія УСРР. – Х., 1930. – 404 с.
С. 251: про І. М. Ткаченка.
5. Tkachenko Ivan // Encyclopedia of Ukraine. – Toronto ; Buffalo ; London, [1993]. – Vol. 5. – Р. 227.
6. Богдашина О. М. Діяльність Харківської науково-дослідної кафедри історії української культури імені академіка Д. І. Багалія (1921 – 1934 рр.) / О. М. Богдашина ; Харків. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х. : [ХДПУ], 1994. – 196 с. : іл. – Бібліогр. у прим.
С. 89: згадка про працю І. М. Ткаченка в редакції/редколегії журналу «Знання».
7. Ткаченко Іван // Енциклопедія українознавства / Наук. т-во ім. Шевченка у Львові, Фонд духов. відродження ім. митроп. Андрея Шептицького. – Перевид. в Україні. – Львів, 2000. – Т. 9. – С. 3222.
8. Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 1926–2001 : Сторінки історії : 75 / відп. ред. О. В. Мишанич. – К. : Наук. думка, 2003. – 590 с. : іл.
С. 95, 96, 99: про І. М. Ткаченка.
9. Дмитриченко І. Подвижник бібліотечної справи : [Б.О. Борович-Фінкельштейн] / Інна Дмитриченко // Реабілітовані історією. Харківська область. – К. ; Х., 2014. – Кн. 2. – С. 91–98.
С. 96: згадка про І. М. Ткаченка – співробітника Харківської державної бібліотеки імені В. Г. Короленка.

Трифонов Роман Анатолійович

(26.08.1976 р. народж.)

Народився в м. Харків. 1982–1992 рр. навчався в середній школі № 77 м. Харкова. 1992–1997 рр. – студент філологічного факультету Харківського державного університету.

Із 2000 р. – викладач кафедри української мови ХНУ імені В. Н. Каразіна. Того ж року захистив кандидатську дисертацію «Роль мовної дискусії початку ХХ ст. у процесі формування літературних норм української мови». Із 2004 р. (звання – з 2006 р.) – доцент кафедри української мови ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Читає курси: «Вступ до слов'янської філології», «Старослов'янська мова», спецкурс «Пострадянські мовні тенденції» (для магістрантів). Веде науковий семінар, присвячений мові української публіцистики. Керує аспірантами й здобувачами: під його керівництвом захищено 5 кандидатських дисертацій.

Автор понад 100 наукових і методичних праць. Учасник наукових конференцій в Україні, Польщі, Чехії, Білорусі, Литві, Італії, Німеччині, Австралії.

Автор поетичних творів. Друкувався в антологіях «Готелі Харкова», «Київ: анатомія міста», «Ан-Т-Р-Акт», журналах «Харьков: что, где, когда», «Шо», «СТЫХ» та ін.

Наукові інтереси: дискусії навколо норм нової української літературної мови в різні історичні періоди, соціальні виміри мови, мовна особистість і її самопрезентація, теорія дискурсу, прагматика, когнітивна лінгвістика.

Основні праці

1. Мовна норма і функціонування мови в суспільстві : уроки науково-публіцистичної дискусії початку ХХ ст. // Проблеми утвердження і функціонування державної мови в Україні : матеріали міжнар. наук. конф. 28–29 листоп. 1996 р. – К., 1998. – С. 54–56.
2. Мова творів Тараса Шевченка в дискусії початку ХХ ст. з питань вироблення норм української літературної мови // Слово про Шевченка : збірник. – Х., 1998. – С. 102–106.
3. Роль науково-публіцистичної дискусії початку ХХ ст. в унормуванні українського правопису // Вісн. Харків. ун-ту. – 2000. – № 456. – С. 325–328.
4. Варіанти української літературної мови початку ХХ ст. у бінарних лексичних опозиціях // Наук. вісн. Чернівець. ун-ту. – 2001. – Вип. 117–118 : Слов'янська філологія. – С. 117–127.

5. Відповідальність за традицію як чинник унормування української літературної мови на початку XX ст. // *Ukrajiništika na prahu nového století a tisíciletí : Problémy jazyka, literatury, kultury*. – Olomouc (Česká republika), 2001. – S. 95–99.
6. Харківські засоби масової комунікації про реформування українського правопису на початку XXI ст. : місце фреймових структур у дискурсі // *Зб. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер.* – 2005. – Т. 11. – С. 157–168.
7. Практична стилістика української мови : контрол. робота й метод. вказівки до її виконання для студ. філол. ф-ту (спеціальність – журналістика) заочної форми навчання / Г. А. Губарева, Р. А. Трифонов. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2005. – 24 с.
8. Актуальні процеси в сучасній українській мові : матеріали до спецкурсу й наук. семінару для студ. філол. ф-ту (спеціальність – укр. мова та літ.) денної й заочної форм навчання. – Х. : Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2005. – 20 с.
9. Російськомовні елементи в дискурсі сучасної української преси як інтертекстуальні одиниці / Р. А. Трифонов, О. В. Логвінова // *Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна*. – 2006. – № 727 : Сер. : Філологія. – Вип. 47. – С. 81–84.
10. Іншомовна лексика в постколоніальній металінгвальній рефлексії // *Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна*. – 2008. – № 836 : Сер. : Філологія. – Вип. 54. – С. 33–37.
11. Імперський лінгвокод в оповіданні Олекси Стороженка «Вуси» (до характеристики деяких типів мовної свідомості) // *Бахмут. шлях*. – 2008. – № 3–4. – С. 169–174.
12. Метамовні фрагменти спогадів Юрія Шевельова – репрезентанти індивідуальної картини світу лінгвіста // *Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна*. – 2009. – № 843 : Сер. : Філологія. – Вип. 55. – С. 19–26.
13. Ідеологізація картини світу в «радянських прислів'ях і приказках» // *У вимірах слов : зб. наук. статей до ювілею проф. каф. укр. мови Л. Г. Савченко / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна*. – Х., 2009. – С. 131–139.
14. Старослов'янська мова : модульний курс (завдання для самостійного готування до контрольних робіт) / Р. А. Трифонов, К. В. Коротич. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2009. – 24 с.
15. Розкриття культурно-історичних когнітивних структур в англomовному науковому дискурсі Юрія Шевельова : метамовний аспект / Р. А. Трифонов, Г. В. Яновська // *Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна*. – 2009. – № 854 : Сер. : Філологія. – Вип. 57. – С. 70–74.
16. Метамова свободи // *Вісн. Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника*. Сер. : Філологія. – 2009. – Вип. 21–22. – С. 15–18.
17. Про роль метамовної рефлексії у вербалізації концепту ЛЮБОВ (на матеріалі сучасної української есеїстики) // *Национально-культурный компонент в тексте и языке : материалы IV Междунар. науч. конф., 3–5 дек. 2009 г., Минск : в 2 ч. / Мин. гос. лингв. ун-т. – Минск, 2009. – Ч. 2. – С. 74–76.*

18. Лінгвокультурний зміст топонімів у метамовному аспекті (за есеїстикою Юрія Андруховича) // Вісн. Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка. Сер. філол. – 2009. – Вип. 46, ч. 1. – С. 146–154.
19. Експресивність і метамовний феномен вибачень за пафос у блогах // Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Philosophica. Philologica 100-2010 : Ucrainica IV : Současná ukrajinistika: Problémy jazyka, literatury a kultury. – Olomouc : Univ. Palackého, 2010. – С. 87–91.
20. Метмова любові // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2010. – № 901 : Сер. : Філологія. – Вип. 59. – С. 57–60.
21. Концептуалізація пафосу та пафосних висловів у картині світу студентів-філологів : від «Заповіту» до крутих тачок // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2010. – № 910 : Сер. : Філологія. – Вип. 60, ч. 1. – С. 501–507.
22. Старослов'янська мова : зб. вправ / Л. І. Коломієць, К. В. Коротич, Р. А. Трифонов ; за заг. ред. Р. А. Трифопова. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – 44 с.
23. Le sens de parole : [огляд наукового доробку проф. В. С. Калашника] / Галина Губарева, Роман Трифонов // Людина та образ у світі мови : вибр. ст. / В. С. Калашник. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – С. 8–12.
24. Деякі прагматичні особливості вибачень за пафос у блогосфері (на матеріалі слов'янських мов) // Мовознавство. – 2011. – № 3. – С. 41–49.
25. Ядро концептосфери ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА в метамовній рефлексії (на матеріалі письменницьких інтерв'ю) / Р. А. Трифонов, О. О. Якименко // Вісн. Запоріз. нац. ун-ту. Філол. науки. – 2012. – № 1. – С. 448–452.
26. Про слова, які «стали лайкою» (природа і прагматика одного типу метамовних коментарів) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 994 : Сер. : Філологія. – Вип. 64. – С. 56–61.
27. «Солодкі слова» в сучасному українському медіадискурсі // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 1014 : Сер. : Філологія. – Вип. 65. – С. 86–91.
28. Роль метамови у вербалізації концепту ГЛІАМУР // Слов'янський збірник / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова ; філол. ф-т. – К., 2012. – Вип. 17, ч. 1. – С. 402–409.
29. Образна лексема *зірка* як об'єкт метамовного коментування // Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського. Сер. : Філологія. – 2012. – Вип. 16. – С. 170–175.
30. Соціолінгвістичний аспект інтертекстуальності в листах Василя Симоненка / Р. А. Трифонов, Г. В. Яновська // Наук. зап. Нац. ун-ту «Києво-Могилянська академія». – 2012. – Т. 137 : Філол. науки. – С. 133–136.
31. «Тут нікуди не дінешся» : особливості введення й маркування банального в самопрезентаційному письменницькому дискурсі // Лінгвістика / Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2012. – № 2 (26). – С. 232–240.
32. *Розумне слово* як металексична характеристика // Філологічні студії : наук. вісн. Криворіз. нац. ун-ту. – 2012. – Вип. 7, ч. 2. – С. 254–264.

33. *Наивность* в метатексте : когнитивно-прагматический анализ // Язык – когниция – социум : тез. докл. Междунар. науч. конф., Минск, 12–13 нояб. 2012 г. / Минский гос. лингв. ун-т. – Минск, 2012. – С. 204–206.
34. Металінгвальні вислови в епістолярії Тараса Шевченка українською мовою // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 1021 : Сер. : Філологія. – Вип. 66. – С. 202–206.
35. Хто і чому боїться слів : метамовні коментарі, що вербалізують емоцію страху // Психолінгвістика : [зб. наук. праць Переяслав-Хмельниць. держ. пед. ун-ту ім. Г. Сковороди]. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – Вип. 12. – С. 218–227.
36. Метамовні виміри публіцистики Сергія Жадана // Dialog der Sprachen – Dialog der Kulturen : Die Ukraine aus globaler Sicht : III. Intern. virtuelle Konferenz der Ukrainistik / hrsg. von Olena Novikova, Peter Hilkes, Ulrich Schweier. – München ; Berlin ; Washington : Verlag Otto Sagner, 2013. – S. 490–503.
37. Іронія в дискурсі акратичної мовної особистості : до характеристики стилю «Триптиха про мову» Юрія Шевельова / Р. Трифонов, Г. Яновська // Przegląd Wschodnioeuropejski / Uniw. Warmińsko-Mazurski w Olsztynie. – 2013. – Т. 4. – S. 495–507.
38. The repressed lexical units of the Ukrainian language : Soviet elimination, Post-Soviet comeback // AustraLex 2013 : Endangered Words, and Signs of Revival : conf. abstr. / AustraLex (Austral. Assoc. for Lexicography) ; The Univ. of Adelaide. – Adelaide (Australia), 2013. – P. 36.
39. Нормативна оцінка і категоризація знань про країни в українській публіцистиці (про *цивілізовані* та інші *країни*) / Р. А. Трифонов, А. О. Колоколова // Лінгвістика / Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2013. – № 2 (29). – С. 157–166.
40. Вставлені конструкції в щоденнику Костянтина Москальця «Келія чайної троянди» / Юлія Калашник, Роман Трифонов // Волинь філологічна : текст і контекст. Лінгвостилістика ХХІ століття : стан і перспективи : зб. наук. пр. / упоряд. С. К. Богдан. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. – Вип. 15. – С. 109–120.
41. Вторинна номінація Харкова в есе Юрія Шевельова «Четвертий Харків» / В. Калашник, Р. Трифонов / Культура слова / НАН України ; Ін-т укр. мови. – К., 2013. – Вип. 78. – С. 130–135.
42. Кінематографічний лінгвокультурний код у мас-медіа / Р. А. Трифонов, Ю. О. Гарюнова, В. І. Пустовалова // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2013. – № 1078 : Сер. : Філологія. – Вип. 68. – С. 166–172.
43. Номінативні одиниці з компонентом бізнес- : структурні й семантичні аспекти / Р. А. Трифонов, Ю. С. Коваленко // Лінгвістика / Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2013. – № 3 (30). – С. 78–88.
44. Лінгвокультурні складники індивідуального мовлення Юрія Шевельова (на матеріалі есе та листів) // Юрій Шевельов – учора, сьогодні, завтра : зб. за

- підсумками наук. викладів у Харкові 30 жовт. 2013 р. / ред. кол. : С. В. Вакуленко, В. С. Калашник (голова), Р. А. Трифонов. – Х., 2014. – С. 89–97.
45. Лінгвокультуреми в мемуарному тексті Михайлини Коцюбинської / Альона Задорожна, Роман Трифонов // Дивослово. – 2015. – № 3. – С. 41–43.
 46. Метамовні засоби репрезентації авторської особистості в «Книзі споминів» Михайлини Коцюбинської : людина на тлі мови та часу // Українська мова у житті та діяльності еліти в Україні протягом віків : Культура, наука, освіта, релігія, суспільство, політика / ред. В. Мокрий. – Краків, 2015. – С. 103–110.
 47. Про деякі традиційні символи в радянській святковій публіцистиці / Ю. В. Ткаченко, Р. А. Трифонов // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. : Філологія. – 2016. – Вип. 74. – С. 217–222.
 48. От репы до ракеты : прототип простоты vs сложности во фразеологии [= From turnip to rocket : a prototype of simplicity vs complexity in phraseology] // Fraseologia contrastiva. Lingue e culture a confronto : book of abstracts, 9–11 nov. 2016 / Univ. degli Studi di Milano. – Milano, 2016. – P. 69.
 49. Metakomunikacyjne trudności wypowiedzi na temat wartości : patos i banalność // Wartości i wartościowanie we współczesnej humanistyce : perspektywa filozoficzna, lingwistyczna, komunikacyjna : Międzynar. konf. nauk., 17–18 list. 2016 / Centrum Nauk Humanistycznych UWM w Olsztynie. – Olsztyn (Polska), 2016. – S. 90–91.
 50. The concept of man in metalingual expressions // Žmogus kalbos erdvėje : Mokslinių straipsnių rinkinys. – Kaunas, 2017. – Nr. 9. – P. 387–396.

Література про нього

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 696: про Р. А. Трифонува.
2. Роман Трифонов : [біогр. довідка] // Готелі Харкова : антол. нової Харків. літ. – Х., 2008. – С. 148.
3. Шевченкознавство у працях викладачів та вихованців Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (40-ві роки XIX – початок XXI ст.) : бібліогр. показч. / уклад. О. П. Чугуй, Т. О. Чугуй, О. С. Журавльова, Ю. Ю. Полякова, Н. В. Аксьонова ; наук. ред. О. П. Чугуй ; бібліогр. ред. С. Б. Глибицька. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 128 с.
Про дослідження Р. А. Трифонува – див. іменний показчик.
4. Матвєєва Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвєєва // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.
С. 107, 110: про дослідження Р. А. Трифонува.

5. Трифонов Роман Анатолійович // Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. Філологічний факультет. Кафедра української мови. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/tryfonov/tryfonov.html.

Тростинська Раїса Іванівна

(21.10.1939–14.12.2016)

Народилася на Черкащині. Після закінчення в 1961 р. філологічного факультету Харківського державного університету понад 10 років працювала в середній школі – вчителем української мови та літератури, заступником директора з навчальної роботи.

Із 1974 р. по 1992 р. працювала в ХДУ на кафедрі української мови викладачем (1974), старшим викладачем (1976).

1978–1979 рр. була відряджена як викладач до Загребського університету. Успішна праця там стала підставою для подальшого запрошення навчати хорватських студентів українській мові (1983–1986 рр.).

Із 1992 р. постійно мешкала в Загребі (Хорватія) й викладала в університеті українську мову. Завдяки Р. І. Тростинській у 2001 р. у Загребському університеті було відкрито кафедру української мови і літератури. У Загребі Р. І. Тростинська успішно захистила дисертаційну роботу. Після відкриття відділення україністики (1997) читала лекції з фонетики і фонології, лексикології та фразеології, морфології, словотвору, синтаксису, історії української літератури XIX і XX ст., вела семінари з перекладу, поезії («Українська поезія XX століття») та ін.

У доробку науковця (у співавторстві з проф. М. Поповичем) понад 70 статей із лексикології, фразеології, порівняльного вивчення слов'янських мов. Їй належать 150 статей в 11-томній Хорватській енциклопедії. Відомі її переклади хорватської поезії, зокрема громадянської лірики часів братовбивчої війни на терені колишньої Югославії.

Нагороджена медалями «За доблестный труд в ознаменование 100-летия В. И. Ленина» (1970), «Ветеран труда» (1990), відзнакою «Відмінник освіти України» (2006), Почесною грамотою Верховної Ради України (2011).

Померла в Загребі.

Наукові інтереси: фразеологізми в мові художніх творів Г. Квітки-Основ'яненка, О. Кобилянської, Ю. Смолича; проблеми перекладу національних елементів творів О. Гончара; сполучуваність мовної одиниці; лексичні, зокрема фразеологічні паралелі в слов'янських мовах; проблеми перекладу російської, української та хорватської мов.

Праці

1. Фразеологізм як засіб художньої майстерності Юрія Смолича (на матеріалі романів «Рік народження 1917» і «Світанок над морем») // Вісн. Харків. ун-ту. – 1975. – № 125. – С. 68–76.
2. Компаративні фразеологізми і їх структурні варіанти (на матеріалі романів Ю. Смолича) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1977. – № 154. – С. 71–77.
3. Описание украинской паремииологии (на материале советской художественной литературы, в частности произведений Ю. Смолича) // Вопросы фразеологии / Самарканд. гос. ун-т. – 1977. – Вып. 11.*
4. Паремії та їх відбиття в українській прозі // Вісн. Харків. ун-ту. – 1977. – № 154. – С. 65–70.
5. Про деякі спільні риси народної фразеології Г. Ф. Квітки-Основ'яненка і Ю. К. Смолича // Збірка тез доп. і повідомл. респ. наук. конф., присвяч. 200-річчю з дня народження класика української літератури Г. Ф. Квітки-Основ'яненка. – Х., 1978. – С. 133–135.
6. Фразеологічні паралелі в українській і сербохорватській мовах // Лексика української мови в її зв'язках з сусідніми слов'янськими і неслов'янськими мовами : тези доп. респ. конф. – Ужгород, 1982. – С. 214–215.
7. Цінний путівник для викладачів української мови : [рецензія] // Бібліотекознавство і бібліографія. – Х., 1982. – № 22. – С. 125–127. – Рец. на кн.: Методика викладання української мови : бібліогр. покажч. (1966–1975 рр.) / сост. В. Т. Горбачук, М. Г. Швалб. – Х. : ХГУ, 1978. – 80 с.
8. К вопросу о лексической сочетаемости // Вісн. Харків. ун-ту. – 1983. – № 245. – С. 60–64.
9. Соотношение значения языковой единицы и её сочетаемости // Сочетаемость русских слов как лингвистическая и методическая проблема : (материалы для преподавателя). – М., 1983. – [Ч. 2]. – С. 270–272.
10. Контекст і зміст мовних одиниць // Вісн. Харків. ун-ту. – 1984. – № 256. – С. 34–37.
11. Внутрішня форма як ознака номінації вторинного іменування // Творча спадщина О. О. Потебні й сучасні філологічні науки : (До 150-річчя з дня народж. О. О. Потебні) : тези респ. наук. конф. – Х., 1985. – С. 74–76.
12. Hrvatsko-rusko-ukrajinski frazeološki rječnik. [T. 1] / Zavod za lingvistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. – Zagreb, 1985. – 149 S.
13. Pokušaj određivanja tipoloških i genetskih podudarnosti u petnaest frazeologizama hrvatskosrpskog, ruskog, ukrajinskog, poljskog, češkog i slovačkog jezika / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // Radovi Zavoda za slavensku filologiju. – Zagreb, 1987. – Vol. 22. – S. 67–84.
14. Деякі аспекти перекладу національних елементів творів Олеся Гончара // Літературний процес і творча індивідуальність письменника : (На матеріалі творчості Олеся Гончара) : тези доп. обл. конф. – Дніпропетровськ, 1988. – С. 77–79.

15. До питання про одномовні та міжмовні омоніми // Актуальные проблемы исторической лексикологии и лексикографии восточнославянских языков : Вторая Всесоюз. конф. : тез. докл., Днепропетровск, 12–14 окт. 1988 г. – Днепропетровск, 1988. – Ч. 2. – С. 28–31.
16. O međujezičnoj (hrvatskosrpsko-ruskoj) homonimiji / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // Radovi Zavoda za slavensku filologiju. – Zagreb, 1988. – Vol. 23. – S. 53–62 ; Vol. 24. – S. 71–80.
17. Трансформації фразеологічних одиниць у мові оповідань О. Кобилянської під впливом стильової домінанти // Творчість Ольги Кобилянської у контексті української та світової літератури (до 125-річчя з дня народження письменниці) : тези доп. і повідомл. Респ. наук. конф. (24–26 листоп. 1988 р.) – Чернівці, 1988. – Ч. 2. – С. 37–38.
18. Хорватськосербська мова : навч. матеріали для студ. філол. ф-ту/ уклад. Р. І. Тростинська, М. С. Попович, В. С. Калашник. – Х. : ХДУ, 1990. – 120 с.
19. Morfologija imenica ukrajinskoga jezika (s osvrtom na ruski i hrvatskosrpski jezik) / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // Radovi Zavoda za slavensku filologiju. – Zagreb, 1990. – Vol. 25. – S. 49–72.
20. Контекст культури і переклад : (Із спостережень над українськими та російськими перекладами «Хасанагиниці») // А. А. Потебня – исследователь славянских взаимосвязей : тез. Всесоюз. науч. конф. (окт. 1991 г.). – Х., 1991. – Ч. 2. – С. 68–70.
21. O glagolskom se u hrvatskosrpskom (i analogu u ruskom i ukrajinskom) / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // Radovi Zavoda za slavensku filologiju. – Zagreb, 1991. – Vol. 26. – S. 23–26.
22. Міжмовні омонімічні відношення / М. Попович, Р. І. Тростинська // Українська мова : Історія і стилі : [збірник / ХДУ ; упоряд. І. В. Муромцев]. – Х., 1992. – С. 98–106.
23. Tvorba budućeg vremena u hrvatskom, ruskom i ukrajinskom književnom jeziku / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // Filologija : časopis Razreda za filološke znanosti Hrvatske akad. znanosti i umjetnosti. – Zagreb, 1992–1993. – Knj. 20–21. – S. 363–373.
24. *Пер.*: Красна наша : [перший переклад хорват. гімну укр. мовою] // Нова думка. – Zagreb, 1992. – № 94–95. – С. 65.
25. Hrvatsko-ukrajinsko-ruske jezične paralele : o morfemu-satelitu i morfemoidu-satelitu / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // Croatia. – Zagreb, 1993. – Knj. 37/38/39. – С. 303–309.
26. O međujezičnoj homonimiji, hrvatskosrpsko-ruskoj i hrvatskosrpsko-ukrajinskoj / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // Rječnik i društvo : zbornik radova sa znanstvenog skupa o leksikografiji i leksikologiji održanog 11–13.X.1989. u Zagrebu / ured. Rudolf Filipović, Božidar Finka, Branka Tafra. – Zagreb, 1993. – С. 299–305.
27. Alograf – grafem – grafemem (i principi pravopisa hrvatskog, ruskog i ukrajinskog) / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // Filologija : časopis

- Razreda za filološke znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. – Zagreb, 1995. – Knj. 24–25. – S. 291–296.
28. U vezi s prevođenjem na ukrajinski jezik / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // Prevođenje : suvremena strujanja i tendencije : (zbornik HDPL-a). – Zagreb, 1995. – S. 195–201.
 29. O grafemu i principu hrvatskoga pravopisa / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // Riječ. – Rijeka, 1996. – Vol. 2. – S. 59–63.
 30. Valentnost i spojivost / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // Croatia. – Zagreb, 1996. – Knj. 42/43/44. – S. 383–389.
 31. Glagoli u hrvatskom prema glagolima u ruskom i ukrajinskom jeziku / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // Prvi hrvatski slavistički kongres : (zbornik radova). – Zagreb, 1997. – Vol. 1. – S. 355–364.
 32. Tekst kao raznolikost ostvarenih jezičnih postava – frazeologizam i poslovice / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // Tekst i diskurs : (zbornik HDPL-a). – Zagreb, 1997. – S. 279–284.
 33. Neka pitanja tumačenja fonema u hrvatskom, ruskom i ukrajinskom jeziku / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // Govor. – Zagreb, 1998. – № 2. – S. 139–142.
 34. Neki problemi jednojezičnih i dvojezičnih rječnika / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // Filologija : časopis Razreda za filološke znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. – Zagreb, 1998. – Knj. 30–31. – S. 279–284.
 35. Hrvatska enciklopedija : u 11 svez. – Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1999–2009. – Svez. 1–11.
- В енциклопедії надруковано 150 статей Р. І. Тростинської.*
36. O grafemu (na primjerima suvremene hrvatske, ruske i ukrajinske grafije) / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // Studia slavica savariensia. – Zagreb ; Szombathely, 1999. – Vol. 1. – S. 5–20.
 37. O izražavanju bezličnosti u hrvatskom, ruskom i ukrajinskom jeziku / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // Riječki filološki dani : zbornik. – Rijeka, 2000. – Vol. 3. – S. 313–320.
 38. Leksikon stranih pisaca. – Zagreb : Školska knjiga. 2001. – 1183 s.
Зі змісту (праці Р. І. Тростинської): Antonenko-Davydovych Borys. – S. 42 ; Antonych Bogdan-Igor. – S. 42 ; Bagrjanyj Ivan. – S. 75 ; Čumak Vasyl'. – S. 249 ; Ellan-Blakytynj Vasyl'. – S. 313–314 ; Golovko Andrij. – S. 394 ; Mykytenko Ivan. – S. 751 ; Pavlyčko Dmytro. – S. 814–815 ; Plužnyk Jevgen. – S. 841.
 39. O morfemu satelitu u slavenskim jezicima / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // Drugi hrvatski slavistički kongres. – Zagreb, 2001. – Zb. 1. – S. 573–575.
 40. Україністика в Загребському університеті / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // Українці Хорватії = Ukrajinci Hrvatske : матеріали і док. = materijali i dok. – Zagreb, 2002. – Кн. 1 (knj. prva). – S. 212–217.
 41. Frazeologizmi : 1. inverzivni ili reverzibilni; 2. međujezična frazeološka homonimija ; 3. Homoleksija / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // Psiholingvistika i kognitivna znanost u hrvatskoj primijenjenoj lingvistici :

- zbornik / ured. D. Stolac, N. Ivanetić, B. Pritchard. – Zagreb ; Rijeka, 2003. – S. 625–634.
42. Vizualnost u frazeologizmima / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // *Zagrebački pojmovnik kulture 20. Stoljeća : Vizualnost : zbornik / ured. A. Flaker, J. Užarević ; Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.* – Zagreb, 2003. – S. 667–674.
 43. Još o perifernim fonemima u ruskom, ukrajinskom i hrvatskom jeziku / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // *Govor (za god. 2003).* – Zagreb, 2004. – Vol. 20, № 1–2. – S. 1–17.
 44. I fonem je znak / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // *Od fonetike do etike : zbornik.* – Zagreb, 2005. – S. 75–81.
 45. Hrvatsko-slavenski rječnik poredbenih frazema / ured. Ž. Fink-Arsovski. – Zagreb : Knjiga, 2006. – 439 s.
- P. I. Тростинська – автор української частини.*
46. Još o interpretaciji nekih afiksa (na materijalu ruskoga, ukrajinskoga i hrvatskoga jezika) / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // *Riječ.* – Rijeka, 2006. – № 2. – S. 54–63.
 47. Ukrajinski jezik (u usporedbi s ruskim i hrvatskim) / Milenko Popović, Raisa I. Trostinska // *Hrvatska revija.* – Zagreb, 2006. – № 2. – S. 34–43.
 48. Українська і хорватська літературні мови (фонологічні, морфологічні, морфологічні проблеми) / М. Попович, Р. І. Тростинська // *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур : Пам'яті академіка Леоніда Булаховського : зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т. – К., 2007. – Вип. 6. – С. 167–177.*
 49. «Harkiv, Harkiv...» // *Dubrovnik.* – Dubrovnik, 2007. – № 3. – S. 45–59.
 50. Transliteracija i transkripcija stranih imena : Ukrajinski // *Hrvatski pravopis / Ivan Marković, Krešimir Mićanović, Lada Badurina.* – Zagreb, 2007. – S. 302–303.

Література про неї

1. Vidmarović N. Lijepa naša na ukrajinskom : [recenzija] / N. Vidmarović // *Glasnik HDZ.* – Zagreb, 1994. – Siječanj (№ 151). – Rec. na prijevod : Красна наша : [перший переклад хорват. гімну на укр. мову] / пер. з хорват. Р. І. Тростинської // *Нова думка.* – Zagreb, 1992. – № 94–95. – S. 65.
 2. Матвеева Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвеева // *Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна.* – Х., 2015. – С. 91–165.
- С. 109: про доц. Р. І. Тростинську.*
3. З роси і води Вам! : [про життєвий і творчий шлях Р. І. Тростинської : до ювілею] // *Харків. ун-т.* – 2009. – 1 груд.
 4. 75 років від дня народження доцента Раїси Іванівни Тростинської // *Вісн. Харків. нац. ун-ту.* – 2014. – № 1127 : Сер. : Філологія. – Вип. 71. – С. 323.

Троян Іван Л. (?–?)

Навчався в аспірантурі науково-дослідної кафедри мовознавства імені О. Потебні при Харківському інституті народної освіти. У 1920-х рр. – науковий співробітник, доцент цієї кафедри.

Досліджував фонемну систему та орфоепію української мови.

Співавтор «Загальноприступного курсу української мови» (1929) та «Підвищеного курсу української мови» (1931).

Незаконно репресований. Після арешту в 1930-х рр. подальша доля невідома.

Праці

1. Дещо про фонему української мови і вимову // Зб. центр. держ. курсів українознавства / за ред. П. Гребінника, М. Осипова, Д. Рудченка, М. Васильківського. – Х., 1928. – Вип. 1. – С. 70–75.
2. Дещо з приводу курсу мовознавства // Зап. Всеукр. заочного ін-ту народної освіти. – Х., 1929. – № 2–3. – С. 68–72.
3. Загальноприступний курс української мови. – Х., 1929.*
4. Приголосні фонему українського літературного мови й вимови // Зб. центр. держ. курсів українознавства. – Х., 1929. – Вип. 2. – С. 38–51.
5. Підвищений курс української мови : підруч. для підвищів / за ред. Л. А. Булаховського. – Х. : Радян. шк., 1931. – 341 с.

Зі змісту: Лекція. I–II. Лексика і фразеологія / І. Троян. – С. 5–56 ; Лекція III. Фонетика / І. Троян. – С. 57–103 ; Лекція. XIII. Діалектологія / І. Троян. – С. 318–340.

Література про нього

1. Наукові установи та організації УСРР / вид. Держ. план. комісії УСРР. – Х., 1930. – 404 с.
С. 248: про І. Л. Трояна.
2. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови : навч. посіб. / С. П. Бевзенко. – К. : Вища шк., 1991. – 231 с.
С. 81, 94–96: про І. Трояна.
3. Жовтобрюх М. А. Нарис історії українського радянського мовознавства (1918–1941) / М. А. Жовтобрюх ; АН України ; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні ; відп. ред. В. М. Русанівський. – К. : Наук. думка, 1991. – 260 с.
С. 64–66: про І. Л. Трояна.
4. Радван Д. В. Психологічний напрямок української фонології : погляд у контексті новітніх досліджень / Д. В. Радван // Актуальні проблеми української лінгвістики : теорія і практика. – 2003. – Вип. 7. – С. 128–135.

Про фонетичні дослідження І. Л. Трояна.

5. Дзендзелівський Й. О. Троян І. Л. / Й. О. Дзендзелівський // Українська мова : енциклопедія / В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – К., 2004. – С. 693.
6. Репресовані мовознавці : [зб. наук. пр. / наук. ред. Н. І. Бойко] ; Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. – Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2010. – 103 с.
- С. 10: про І. Л. Трояна.*
7. Троян Іван // Вікіпедія. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Троян_Іван.

Тульчинська (Добровольська) Белла Наумівна
(18.06.1918–22.02.1997)

Народилася в м. Харків. Навчалася в Харківських школах: фабрично-заводській семилітній, середній № 44.

1936 р. вступила на філологічний факультет Харківського державного університету, який закінчила в 1941 р. з відзнакою та рекомендацією до аспірантури кафедри історії зарубіжної літератури.

У серпні 1941 р. (після початку німецько-радянської війни 1941–1945 рр.) виїхала до чоловіка, який у цей час був курсантом Горьківського училища зенітної артилерії й перебував у Гороховецьких військових таборах (Іванівська область). Не знайшовши роботу за спеціальністю, працювала секретарем у Московському відділенні військторгу. У квітні 1943 р. перейшла на педагогічну роботу до школи № 14 Гороховецького району. 1943–1944 рр. була директором цієї школи.

1944 р., повернувшись до Харкова, вступила до аспірантури кафедри історії західноєвропейської літератури ХДУ, яку закінчила в 1947 р. Із 1948 р. працювала на цій кафедрі (тепер – кафедра історії зарубіжної літератури та класичної філології) на посадах викладача (1948) (тимчасово – викладач з погодинною оплатою), старшого викладача (1964). Звільнилася в зв'язку з виходом на пенсію в 1976 р.

Викладала курси: історія античної літератури, історія західноєвропейської літератури, сучасна світова література.

Входила до складу Художньої ради філологічного факультету та Художньої ради університету. Керувала студентським театром «СИНТ-63».

Наукові інтереси: проблематика сучасного кінематографу, театрознавство, історія німецької літератури ХХ століття.

Праці

1. [Рецензия на кинофильм по роману К. Федина «Сестры»] // Соціаліст. Харківщина. – 1957. – 13 мая.
2. Заслуженный успех : К гастролям Вроцлав. ордена Трудового Красного знамени драм. театра : [рец. на спектакль «Опера нищих» по пьесе Б. Брехта] // Красное знамя. – 1958. – 13 авг.
3. Вбити війну! : [рецензія] // Прапор. – 1963. – № 8. – С. 94–95. – Рец. на кн.: Смерть зветься Ендельхен / Ладіслав Мнячко ; пер. із словац. Лариси Мольнар. – Словацьке пед. вид-во, 1962.*
4. У світовій шерензі : [до 150-річчя Тараса Шевченка] // Прапор. – 1964. – № 3. – С. 101–105.
5. Проблема комического в ранней драматургии Бернарда Шоу // Вопросы литературоведения и языковедения : науч. конф. преп. филол. ф-та : тез. и автореф. докл., сент. 1965 г. / ХГУ. – Х., 1965. – Вып. 2. – С. 51–54.
6. Про жанрову специфіку ранніх п'єс Бернарда Шоу : (Функції комічного у п'єсі «Будинки вдівця») // Вісн. Харків. ун-ту. – 1966. – № 19 : Сер. філол. – Вип. 3. – С. 89–95.
7. Традиции и новаторство в ранней драматургии Б. Шоу // Проблемы реализма в русской и зарубежной литературе. Метод и мастерство : тез. докл. II межвуз. науч. конф. литературоведов, май 1969 г. – Вологда, 1969. – С. 216–218.

Література про неї

1. Белла Наумівна Тульчинська // Кафедра історії зарубіжної літератури і класичної філології : біобібліогр. покажч. / упоряд. О. Д. Міхільов, Ю. А. Ващенко, С. К. Дегтярьова, М. С. Лапіна, О. Ю. Ярko ; за заг. ред. О. Д. Міхільова. – Х., 2005. – С. 24.
2. Валентина Илларионовна Астахова : «Я выпускница главного харьковского вуза!» : [интервью брала Виктория Круглова] // Университеты = Universitates : наука и просвещение. – 2013. – № 4. – С. 4–11.
С. 8: про Б. Н. Тульчинську.

Удовенко Лідія Олексіївна

(22.04.1954 р. народж.)

Народилася 22 квітня 1954 р. в м. Харків. Навчалась у харківській СШ № 2, яку закінчила в 1971 р. Ще під час навчання у школі, з 1968 р., почала педагогічну діяльність, працюючи молодшою піонервожатою в піонерських таборах Харківщини.

1971–1976 рр. навчалася на економічному факультеті ХДУ, після закінчення якого працювала економістом на підприємствах народного господарства: Харківській фабриці художньо-текстильних виробів (1976–1978), у Харківському обласному виробничо-художньому оформлювальному комбінаті (1979–1983), лаборантом кабінету німецької мови ЗОШ №134 (1983–1985).

1985–1991 рр. навчалася на вечірньому відділенні філологічного факультету ХДУ (тепер – ХНУ імені В. Н. Каразіна) за спеціальністю «українська мова та література». Протягом навчання працювала вчителем у ЗОШ № 134 і №160 м. Харкова, редактором літературно-художнього відділу кооперативу «Творчість».

Із 1990 р. по 2014 р. працювала на кафедрі української мови філологічного факультету ХДУ (ХНУ імені В. Н. Каразіна) на посадах старшого лаборанта (1990), викладача (1991), 2006–2014 рр. – старшого викладача (2006).

1992–2014 рр. працювала за сумісництвом на кафедрі українознавства філософського факультету того ж закладу. 2014 р. перейшла працювати на кафедру українознавства філософського факультету, де працює дотепер.

На філологічному факультеті викладала навчальні дисципліни: «Сучасна українська літературна мова», «Польська мова», «Етнологістика», «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

Наукові інтереси: українська, слов'янська й неслов'янська ономастика, лексика і фразеологія, історія культури. Має 30 наукових, навчально-методичних, науково-популярних публікацій. Мешкає в Харкові.

Праці

1. Проблеми перекладу німецькомовної військової термінології // Лексика української мови в її зв'язках з сусідніми слов'янськими і неслов'янськими мовами / Ужгород. держ. ун-т. – Ужгород, 1992. – С. 112–114.
2. Семантичні особливості військових термінів німецького походження в українській мові XVII–XVIII ст. // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 1999. – № 426. – С. 190–193.
3. Стиль творчої спадщини М. Грушевського // Національне питання в суспільно-політичному та культурному житті Східної України (минуле,

- сучасне, майбутнє) // Наук. чит., присв. річниці з дня народження М. С. Грушевського. – Х., 2000. – С. 11.
4. До проблеми визначення ідіостилю Михайла Грушевського // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2002. – № 556 : Історія України. – Вип. 5. – С. 171–175.
 5. Сучасна українська літературна мова: навч.-метод. матеріали для студентів-культурологів філос. ф-ту Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2002. – 72 с.
 6. Українська мова професійного спілкування : метод. й дидакт. матеріали. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2002. – 36 с.
 7. Діяльність українського представництва на Далекому Сході протягом 1917–1918 рр. // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2003. – № 603 : Сер. : Історія України. – Вип. 6. – С. 108–122.
 8. Про орфографічний і пунктуаційний мінімум : навч.-метод. матеріали для студентів філос. ф-ту Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2003. – 110 с.
 9. Кобзарство і його найвидатніші представники 1-ої третини ХХ ст. на Слобожанщині // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2004. – № 641 : Сер. : Історія України. Українознавство : історичні та філософські науки. – Вип. 7. – С. 183–188.
 10. Харків у долі Миколи Хвильового // Веч. Харьков. – 2004. – 5 апр. – С. 6.
 11. Інтернаціоналізми : особливості перекладу з польської та німецької мов (філософсько-культурологічний і навчально-методичний аспекти проблеми вивчення іншомовної лексики в українській мовознавчій літературі) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2006. – № 715 : Сер. : Історія України. Українознавство : історичні та філософські науки. – Вип. 8. – С. 144–148.
 12. Пошук протипів героїв комедії «Ревізор» як наслідок релігійно-філософських роздумів М. В. Гоголя : (До 170-річчя першої сценічної постановки «Ревізора») // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2007. – № 767 : Сер. : Історія України. Українознавство : історичні та філософські науки. – С. 120–125.
 13. Художня деталь як засіб образності в мові публіцистичних творів Михайла Грушевського (березень-квітень 1917 року) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – № 854 : Сер. : Філологія. – Вип. 57. – С. 136–139.
 14. Загальномовні та специфічні риси мовної картини світу Михайла Грушевського (на матеріалі публіцистичних статей 1917 року) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2010. – № 910 : Сер. : Філологія. – Вип. 60, ч. 1. – 2010. – С. 423–428.
 15. Значення та роль антропонімів у мові творів красного письменства (на матеріалі історичної прози Павла Загребельного) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2010. – № 906 : Сер. : Історія України. Українознавство : Історичні та філософські науки. – Вип. 13. – С. 73–77.

16. Значення та роль антропонімів у мові творів красномовства (на матеріалі історичного роману Павла Загребельного “Диво”) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2011. – № 939 : Сер. : Історія України. Українознавство : історичні та філософські науки. – Вип. 14. – С. 91–99.
17. Національно-культурна специфіка формування «світу» літературних героїв Василя Стефаника // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2010. – № 906 : Сер. : Історія України. Українознавство : історичні та філософські науки. – Вип. 13. – С. 73–76.
18. Українські чоловічі прізвища, утворені лексико-семантичним і морфологічним способом // Незгасимий СЛОВОСВІТ : зб. наук. пр. на пошану проф. Володимира Семеновича Калашника / уклад. Микола Філон, Тетяна Ларіна ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2011. – С. 298–309.
19. Авторське створення топонімічного простору в художньо-історичному творі (на матеріалі роману Павла Загребельного “Диво”) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 1006 : Сер. : Історія України. Українознавство : історичні та філософські науки. – Вип. 15. – С. 104–108.
20. Дозвілля харківців наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 1006 : Сер. : Історія України. Українознавство : історичні та філософські науки. – Вип. 15. – С. 69–74.
21. Лексико-семантичні та структурно-словотвірні особливості топонімії Львівщини (на матеріалі топонімів села Конів Старосамбірського району Львівської області) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 994 : Сер. : Філологія. – Вип. 64. – С. 45–49.
22. Терміни-епоніми в українській валеологічній термінології // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2013. – № 1088 : Сер. : Історія України. Українознавство : іст. та філос. науки. – Вип. 17. – С. 112–117.
23. Особливості художньої прози Михайла Грушевського // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2013. – № 1088 : Сер. : Історія України. Українознавство : іст. та філос. науки. – Вип. 17. – С. 101–106.
24. *Пер.*: Енгель Й.-Х. Історія України та українських козаків : пер. з нім., пол. / Йоганн-Христіан Енгель ; [заг. ред., вступ. ст. В. В. Кравченко ; упоряд. Т. О. Чугуй ; пер. з нім. Ю. О. Голубкін та ін. ; пер. з пол. Л. О. Удовенко] ; Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, Схід. ін-т українознавства ім. Ковальських, Центр укр. студій ім. Д. І. Багалія. – Х. : Факт, 2014. – 639 с.
25. Коротко про життя і діяльність Агапія Гончаренка // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. : Історія України. Українознавство : іст. та філос. науки. – 2015. – Вип. 20. – С. 100–107.
26. Дозвілля харківців у 70-х роках ХІХ ст. // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. : Історія України. Українознавство : іст. та філос. науки. – 2015. – Вип. 21. – С. 52–56.

27. Апелятиви в топонімії Харкова // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. : Історія України. Українознавство : іст. та філос. науки. – 2015. – Вип. 21. – С. 90–93.
28. Етноніми старого і сучасного Харкова // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. : Історія України. Українознавство : іст. та філос. науки. – 2016. – Вип. 23. – С. 70–74.
29. Меморіальні назви на мапі Харкова // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. : Історія України. Українознавство : іст. та філос. науки. – 2016. – Вип. 22. – С. 68–74.
30. Діяльність харківських клубів наприкінці XIX– початку XX ст. // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. : Історія України. Українознавство : іст. та філос. науки. – 2016. – Вип. 23. – С. 54–58.
31. Деякі закономірні риси словотвору ойконімів Львівщини (на матеріалі с. Конів Старосамбірського р-ну Львівської обл.) / Л. О. Удовенко // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. : Історія України. Українознавство : іст. та філос. науки. – 2017. – Вип. 24. – С. 91–94.

Література про неї

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 696: про Л. О. Удовенко.
2. Університет трудиться : [заняття з ділової укр. мови в першокурсників філос. ф-ту проводить ст. викладач каф. українознавства Л. О. Удовенко : фото] // Харків. ун-т. – 2007. – 9 жовт.
3. Удовенко Лідія Олексіївна // Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. Філологічний факультет. Кафедра української мови. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/udovenko/udovenko.html.
4. Удовенко Лідія Олексіївна // Філософський факультет Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – Режим доступу : http://philosophy.karazin.ua/ua/kafedra/staff_ua/udovenko.html.

Ужченко Віктор Дмитрович
(14.05.1935–7.02.2010)

Народився в с. Підлозіївка Охтирського району Сумської області. 1959–1964 рр. навчався на філологічному факультеті Харківського державного університету. Після закінчення ХДУ працював учителем української мови й літератури в м. Міусинськ на Луганщині (1966–1977 рр. з перервами). 1966–1970 рр. заочно навчався в аспірантурі ХДУ. 1967–1968 рр. працював асистентом кафедри української мови ХДУ. 1973 р. у ХДУ захистив кандидатську дисертацію «Фразеологія творів Остапа Вишні».

Починаючи з 1977 р., жив та працював у Луганську (в 1970–1990 рр. місто мало назву Ворошиловград). Обіймав посади старшого викладача (1977), доцента (1981), професора (1991), завідувача кафедри філологічних дисциплін і методики їх викладання в початковій школі (1990–1998), завідувача кафедри української мови (1998–2008) на факультеті української філології Луганського державного педагогічного інституту імені Тараса Шевченка (тепер – Луганський національний університет). Проректор ЛНПУ ім. Тараса Шевченка.

1994 р. захистив докторську дисертацію «Історико-лінгвістичний аспект формування української фразеології».

Автор понад 200 наукових публікацій. Підготував 4 кандидатів наук.

Засновник Луганської фразеологічної наукової школи. Протягом 2002–2010 рр. – член Української національної комісії з питань правопису.

Входив до наукової ради та наукової комісії ЛНПУ. Виконував обов'язки заступника головного редактора «Вісника Луганського національного педагогічного університету ім. Тараса Шевченка». Заснував 2003 р. й керував виданням наукового журналу «Лінгвістика».

Нагороджений орденом Петра Могили. Заслужений діяч науки і техніки України (1998). Почесний професор Луганського державного педагогічного університету.

Наукові інтереси: фразеологія, лексикографія, методика викладання української мови.

ЛНПУ (ЛНУ) ім. Тараса Шевченка регулярно організовує Всеукраїнські науково-практичні конференції «Образное слово Луганщины», які після смерті вченого стали носити його ім'я. Із 2013 р. виш проводить також конкурс праць молодих учених ім. В. Д. Ужченка.

Праці

1. Фразеология произведений Остапа Вишни : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02. – Х. : [Б. и.], 1973. – 28 с.
2. Роздавальний матеріал до вивчення фразеології // Укр. мова і літ. в шк. – 1977. – № 8. – С. 58–66.
3. Фразеологія сучасної української мови : учбов. посіб. для вузів / Л. Г. Авксентьєв, В. С. Калашник, В. Д. Ужченко. – Х. : ХДУ, 1977. – 61 с.
4. Становлення фразеологічних одиниць : (Семантичний і структурний аспекти) / Л. Г. Авксентьєв, В. Д. Ужченко // Укр. мова і літ. в шк. – 1978. – № 12. – С. 39–46.
5. Деякі особливості становлення фразеологічних одиниць української мови / Л. Г. Авксентьєв, В. Д. Ужченко // Вісн. Харків. ун-ту. – 1979. – № 183 : Сер. : Філологія. – Вип. 12. – С. 16–23.
6. Індивідуально-авторські видозміни у сфері фразеології / Л. Г. Авксентьєв, В. Д. Ужченко // Укр. мовознавство. – 1979. – № 7. – С. 55–63.
7. Вискочити як Пилип з конопель: Із скарбів фразеології // Укр. мова і літ. в шк. – 1983. – № 10. – С. 71–73.
8. Слова-символи в народній фразеології // Українське мовознавство. – К., 1987. – Вип. 14. – С. 14–21.
9. Народження і життя фразеологізму. – К. : Радян. шк., 1988. – 278 с.
10. Вивчення фразеології в середній школі : посіб. для вчителя. – К. : Радян. шк., 1990. – 175 с.
11. Українська фразеологія : навч. посіб. для філол. фак. ун-тів / В. Д. Ужченко, Л. Г. Авксентьєв. – Х. : Основа, 1990. – 167 с.
12. Весільні фразеологізми // Укр. мова і літ. в шк. – 1991. – № 5. – С. 86–88.
13. Становлення та сучасне функціонування поетичного образу «калиновий міст» / В. С. Калашник, В. Д. Ужченко // Українська мова : історія і стилі. – Х., 1992. – С. 150–160.
14. Внутрішня форма фразеологізму у зв'язку з внутрішньою формою слова // Мовознавство. – 1993. – № 3. – С. 23–30.
15. Матеріали до фразеологічного словника східнословобжанських і степових говірок Донбасу. – Луганськ : [Б. в.], 1993. – 112 с.
3-є вид., доп. і перероб. – Луганськ : Альма-Матер, 2000. – 198 с.
5-є вид., перероб. й допов. – Москва : Альма-Матер, 2005. – 348 с.
6-є вид., перероб. і допов., під назвою: *Фразеологічний словник східнословобжанських і степових говірок Донбасу / автор, ред., передм. В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко ; вступ. ст. В. М. Мокієнко. – Луганськ : Держ. закл. «Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка», 2013. – 551 с.*
16. Історико-лінгвістичний аспект формування української фразеології : автореф. дис. ... д-ра філол. наук. – Дніпропетровськ, 1994. – 34 с.
17. Збірник диктантів з української мови для 5–11 класів : посіб. для вчителя / В. Д. Ужченко, Т. Г. Ужченко. – К. : Освіта, 1996. – 366 с.

18. Фразеологічний словник східнословобожанських і степових говірок Донбасу / Віктор Ужченко, Дмитро Ужченко. – Луганськ, 1997. – 143 с.
5-те вид., перероб і допов. – 2005. – 348 с.
6-те вид., допов. й переробл. – 2013. – 551, [1] с.
19. Історико-етимологічний коментар Шевченкових поезій // XXXII наук. Шевченківська конф., 21–22 трав. 1998 р. : матеріали. – Луганськ, 1998. – С. 230–235.
20. Фразеологічний словник української мови : близько 2500 виразів / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – К. : Освіта, 1998. – 224 с.
21. Образи рідної мови. – Луганськ : Знання, 1999. – 216 с.
22. Структурно-семантичне моделювання фразеологізмів східнословобожанських і степових говірок Донбасу // Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту ім. Тараса Шевченка. – 1999. – № 5. – С. 34–39.
23. Культурно-національний компонент в українських фразеологічних одиницях // Слово во времени и пространстве : к 60-летию проф. В. М. Мокиенко. – СПб., 2000. – С. 186–195.
24. Східнословобожанські українські говірки : наук.-навч. посіб. / Луган. держ. пед. ун-т ; [К. Д. Глуховцева, В. В. Леснова ... В. Д. Ужченко та ін.]. – Луганськ, 2001. – 107 с.
25. Мікрофразеологізми в контексті загальномовної фразеології та етнокультури // Доповіді та повідомл. IV Міжнар. конф. україністів. – К., 2002. – С. 189–193.
26. Культурно-етимологічна експлікація фразеологізмів // Діалектологічні студії : зб. пам'яті Ярослави Закревської. – Львів, 2003. – С. 348–358.
27. Монографічне дослідження української ареальної фразеології // Лінгвістика : зб. наук. пр. – Луганськ, 2003. – № 1. – С. 121–131.
28. Національно-культурний компонент в українській загальнонародній ареальній фразеології (концепт *горобець*) // На ниві української філології : зб. наук. пр. / Дніпропетр. нац. ун-т. – Дніпропетровськ, 2003. – С. 42–50.
29. Східноукраїнська фразеологія. – Луганськ : Альма-матер, 2003. – 362 с.
30. Фразеотворчі концепти в загальномовній та ареальній (східноукраїнській) ідіоматиці / В. Д. Ужченко // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. – Х., 2003. – № 10. – С. 41–49.
31. Актуальність вивчення ареальної фразеології // Лінгвістика : зб. наук. пр. – Луганськ, 2004. – № 2. – С. 172–184.
32. Опозиція «чорт» – «болото» як репрезентація «дурного» хронотопу в українському фразеологічно-концептуальному просторі // Рідн. край : наук.-публ. худож.-літ. альм. – 2004. – № 2. – С. 61–68.
33. Питання ідеографії східноукраїнської фразеології // Лінгвістика : зб. наук. пр. – Луганськ, 2004. – № 1 (2). – С. 19–29.
34. Актуальні питання розвитку української мови. Вступ. Лексикологія. Фразеологія : посіб. для магістрантів. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 148 с.
35. Українська фразеологія на тлі слов'янських старожитностей // Лінгвістика : зб. наук. пр. – Луганськ, 2005. – № 1. – С. 103–117.

36. Фразеологія сучасної української мови : посіб. для студ. філол. ф-тів вищ. навч. закл. / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 400 с.
37. Екстралінгвальна парадигма фразем у працях О. Потебні // Олександр Потебня : сучасний погляд. – Х., 2006. – С. 128–139.
38. Етнофразема як синтезований феномен мови // Слово в словаре и дискурсе : сб. науч. ст. к 50-летию Харри Вальтера. – М., 2006. – С. 151–156.
39. Концепт і лінгвокультурологічний аналіз // На терені юридичної і філологічної наук : зб. наук. пр., присвяч. 50-річчю від дня народж. і 25-річчю наук.-пед. діяльності проф. Ю. Ф. Прадіда. – Сімферополь, 2006. – С. 302–309.
40. Сучасна українська мова : зб. вправ і завдань : для студ. вищ. навч. закл. І–ІІ рівнів акредитації / В. Д. Ужченко, Т. Г. Ужченко, Т. С. Маркотенко. – К. : Вища шк., 2006. – 286 с.
41. Універсальні й національні специфічні концепти (константи) та фразеотворення // Філологічні науки : зб. наук. пр. / СумДПУ ім. А. С. Макаренка. – Суми, 2006. – С. 103–111.
42. Фразеологічні словники як зібрання фонової інформації / В.Д. Ужченко // Лінгвістика : зб. наук. пр. – 2006. – № 4. – С. 47–56.
43. Фразеологія сучасної української мови : навч. посіб. / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – К. : Знання, 2007. – 494 с.
44. Когнітивні аспекти вивчення фразеології в Україні // Лінгвістика : зб. наук. пр. – Луганськ, 2008. – № 2 (14). – С. 46–59.
45. Параметри аналізу структурно-семантичної моделі : східнослов'янський вимір // Лінгвістика : зб. наук. пр. – Луганськ, 2009. – № 3 (18). – С. 127–138.
46. Посібники з фразеології і фразеологія в посібниках (національно-культурний компонент) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – № 873 : Серія : Філологія. – Вип. 58. – С. 17–22.

Література про нього

1. Ужченко Віктор Дмитрович // Українська мова : енциклопедія / [редкол. : Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова) та ін.]. – 2-ге вид., випр. і допов. – К., 2004. – С. 697.
2. Зеленько А. С. Ужченко Віктор // Українська енциклопедія юного філолога (мовознавця) / уклад. Зеленько А. С. – Луганськ, 2000. – С. 111.
3. Климов А. О. Віктор Ужченко : відомий дослідник української і загальнослов'янської фразеології // Історія Луганського державного педагогічного університету імені Тараса Шевченка в особах його професорів / Анатолій Климов. – Луганськ, 2001. – С. 119–123 з портр.
4. Взірець Педагога і Ученого : [В. Д. Ужченко] // Новий погляд. – 2005. – 8 черв.
5. Калашник В. С. Віха на шляху всебічного вивчення джерел української фразеології : рецензія / В. С. Калашник, М. І. Філон // Лінгвістика : зб. наук.

- пр. – Луганськ, 2005. – № 2. – С. 264–266. – Рец. на кн.: Східнослов'янська фразеологія / В. Д. Ужченко. – Луганськ : Альма-матер, 2003. – 362 с.
6. Віктор Ужченко. Служитель фразеологічної музи : [некролог] / каф. укр. мови [ЛНУ] // Новий погляд. – 2010. – 11 лют. (№ 3). – С. 2.
 7. Курило В. Створення та розвиток першого педагогічного ВНЗ Донбасу : (До 90-річчя Луганського національного університету імені Тараса Шевченка) / Віталій Курило, Анатолій Климів / Рідна шк. – 2011. – № 1–2. – С. 33–39.
С. 35: на груповому фото – проректор ЛНУ імені Тараса Шевченка В. Д. Ужченко; с. 37: про широке визнання в Україні та за її межами наукової школи В. Д. Ужченка з української і загальнослов'янської фразеології.
 8. Калашник В. С. Фразеологічна школа професора Віктора Ужченка в українському мовознавстві кінця XX – початку XXI ст. / В. С. Калашник // Лінгвістика : зб. наук. пр. – 2013. – № 1 (28). – С. 29–36.
 9. «Образное слово Луганщины» : [про XIV Всеукр. наук.-практ. конф. ім. Віктора Ужченка, присвячену 80-річчю від дня народження її засновника] // Луганський національний університет імені Тараса Шевченка : [офіц. сайт]. – Режим доступу : <http://luguniv.edu.ua/?p=4065&lang=ru>.
 10. Ужченко Віктор Дмитрович // Вікіпедія. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Ужченко_Віктор_Дмитрович.

Уманцева Надія Федорівна

(15.12.1963 р. народж.)

Народилася в с. Циркуни Харківського району Харківської області. Після закінчення в 1980 р. Циркунівської середньої школи працювала старшою піонервожатою.

1981 р. вступила на відділення російської мови та літератури філологічного факультету Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), яке закінчила з відзнакою 1987 р.

Працювала старшим лаборантом кафедри української мови ХДУ, завідувачем кабінету методики мови та літератури філологічного факультету.

Із 1991 р. – викладач кафедри української мови ХНУ ім. В. Н. Каразіна, а з 1993 р. також обрана на посаду викладача кафедри українознавства цього ж вишу. Паралельно з викладанням (1991–1996 рр.) здобула другу вищу освіту за спеціальністю «викладач української мови та літератури». Із 2007 р. переведена на посаду старшого викладача кафедри української мови філологічного факультету та кафедри українознавства філософського факультету ХНУ ім. В. Н. Каразіна.

Викладає (або викладала) курси: «Сучасна українська літературна мова (Лексика і фразеологія. Лексикографія. Фонетика. Орфоепія. Орфографія. Морфологія)», «Ділова українська мова», «Українська словесність», «Українська мова за професійним спрямуванням». Керувала педагогічною практикою студентів 4–5 курсів, діалектологічною практикою.

Наукові інтереси: структурно-семантична взаємодія національних та діалектних мовних одиниць, зокрема фразеологізмів; порівняльна граматика російської та української мов, особливості вживання мовних засобів наукового й офіційно-ділового стилів, стильова маркованість української лексики тощо.

Праці

1. З досвіду викладання хімії іноземним студентам на початковому етапі навчання / Н. Ф. Педченко, Н. Ф. Уманцева // Стан і перспективи навчання вітчизняних та іноземних студентів у вузах України : тези доп. міжнар. ювіл. наук.-практ. конф. – Одеса, 1995. – С. 71–78.
2. Стильова диференціація та стилістична маркованість лексики як проблема сучасної української лексикографії // Vocabulum et Vocabularium : сб. науч. тр. по лексикографии / Харьков. лексикогр. о-во ; под ред. В. В. Дубичинского. – Х., 1997. – [Вып. 4]. – С. 36.

3. Діалектна лексика із семантико-стилістичним відтінком «зневажливе» (на матеріалі лексичної групи «особа») // Вісн. Харків. ун-ту. – № 408 : Актуальні питання сучасної філології. – 1998. – С.62–65.
4. Психолінгвістичне дослідження конотативних властивостей української лексики (до постановки проблеми) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 411 : Спадщина Д. М. Овсянико-Куликовського та сучасна філологія. – С. 405–408.
5. Збірник завдань і вправ з сучасної української літературної мови : Електронна версія для інтернет-мережі : Для студентів російського відділення філологічного факультету. – Х., 2003. – 55 с.
6. Збірник завдань і вправ з фонетики та орфографії сучасної української літературної мови для студентів філологічного факультету (спеціальність – мова та література (російська), редагування, видавнича справа). – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2006. – 59 с. – (Методична література).
7. Про поняття «книжна лексика» у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві // Вісн. Луган. нац. ун-ту. – 2007. – № 631. – С. 254–258.
8. Оцінно-експресивні значення поетичних номінацій із загальною семантикою «дерево» в поезії В. Стуса // Актуальні проблеми української літератури і фольклору : наук. зб. / Донец. держ. ун-т ; [відп. ред. С. В. Мишанич]. – Донецьк, 1998. – Вип. 2. – С. 199–202.
9. З антропогностичної компаративної фразеології села Циркуни на Харківщині // Вісн. Харків. ун-ту. – 2009. – № 854 : Серія : Філологія. – Вип. 57. – С. 181–185.
10. Компаративні експресеми як поетикальний засіб творення художнього портрету в прозі Є. Гуцала // Вісн. Харків. ун-ту. – 2014. – № 1107 : Сер. : Філологія. – Вип. 70. – С. 19–22.
11. Особливості семантики діалектних фразеологізмів із компонентами-«побутовізмами» (на матеріалі фразеології с. Циркуни на Харківщині) // Вісн. Харків. ун-ту. – 2015. – №. 910 : Сер. : Філологія. – Вип. 60, ч 1. – С. 259–262.
12. Образ людини в слобожанській діалектній фразеології : аксіологічний вимір // Вісн. Харків. ун-ту. Сер. : Філологія. – 2016. – № 74. – С. 184–188.

Література про неї

1. Уманцева Надія Федорівна // Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Філософський факультет. Кафедра українознавства. – Режим доступу : http://philosophy.karazin.ua/ua/kafedra/staff_ua/umanceva.html.

Утєвський Семен (Соломон) Михайлович
(28.04.(11.05).1902–23.02.1981)

Народився в м. Конотоп Чернігівської губернії (зараз – Сумської області) в сім'ї фармацевта-провізора. 1920 р. закінчив середню школу.

1922 р. вступив на літературно-лінгвістичний факультет Харківського інституту народної освіти, який закінчив у 1926 р. Був залишений в аспірантурі кафедри західних літератур. 1929 р. закінчив аспірантуру й захистив кандидатську дисертацію «Г. Гейне та українська література». Із 1933 р. працював на посаді наукового співробітника, згодом доцента сектору західних літератур Інституту літератури імені Т. Шевченка в Харкові, одночасно викладав в Інституті комуністичної освіти.

1934–1939 рр. працював у Всеукраїнському інституті лінгвістичної освіти (потім – Харківський педагогічний інститут іноземних мов): був доцентом кафедри західних літератур, завідувачем кафедри англійської філології. Виїздив для читання лекцій до Курського та Орловського педагогічних інститутів. 1937–1941 рр. також завідував кафедрою західноєвропейської літератури в Харківському педагогічному інституті.

Одночасно в 1935–1941 рр. працював у Харківському державному університеті, був доцентом кафедри західних літератур. 1939 р. захистив кандидатську дисертацію «Драматургия Софокла».

Після початку військових дій в серпні 1941 р. пішов на фронт, був перекладачем, інструктором політвідділу 18-ої армії. Після поранення переведений до резерву, незабаром демобілізований.

Із 1 березня 1945 р. до 1 березня 1947 р. був доцентом кафедри західноєвропейської літератури Харківського державного університету. Із 1945 р. по 1973 р. – доцентом та завідувачем кафедри історії всесвітньої літератури Харківського педагогічного інституту. Одночасно за сумісництвом читав історію зарубіжної літератури в ХДУ. Із 1973 р. – на пенсії. Помер у Харкові.

Наукові інтереси: історія античної літератури, історія західноєвропейських літератур.

Праці

1. Новейшая англо-американская литература // Красное слово. – 1927. – № 2–3. – С. 143–150.
2. Сучасний американський театр и його репертуар // Черв. шлях. – 1927. – № 6. – С. 209–225.
3. Драматургия Софокла : дис. ... канд. филол. наук. – [Х.], 1939. – 284 л.

4. «Антигона» и «jus gentilicium» // Науч. зап. Харьков. гос. пед. ин-та. – 1940. – Т. 3. – С. 179–186.
5. Образ вождя в украинской поэзии // Красное знамя. – 1945. – 22 апр.
6. Из истории создания второй части «Фауста» Й. В. Гете // Науч. зап. / Харьков. гос. пед. ин-т им. Г. С. Сковороды. – 1959. – Т. 32 : Филол. сер. – С. 55–110.
7. До питання про прототипи історичних хронік В. Шекспіра // IV звіт.-наук. конф. Харківського державного педагогічного інституту фізичного виховання. Секція мови та літ. – Х., 1960. – С. 11–14.
8. К вопросу об отношении Л. Н. Толстого к творчеству Шекспира // Тези і реферати доп. з мови та літератури : XVIII звіт.-наук. конф. Харків. пед. ін-ту. – Х., 1963. – С. 29–32.
9. «Фауст» Гете и восстание декабристов в России // Матеріали ювілейної наук. сесії, присвяч. 50-річчю інституту / Харків. пед. ін-т. – Х., 1969. – С. 2.

Художні твори

10. Петр Тамарин : роман. – [Х.] : Пролетарий, [1928]. – 492 с.

Література про нього

1. Степняк М. [Рецензія] / М. Степняк // Черв. шлях. – 1929. – № 3. – С. 164–168. – Рец. на кн.: Петр Тамарин : роман / С. Утевский. – [Х.] : Пролетарий, [1928]. – 492 с.
2. Список защитивших диссертации в 1939 г. // Правда. – 1942. – 15 мая.
3. Тарханова С. А. Воспоминания о воспоминаниях / С. А. Тарханова ; публ., вступ. ст. В. Я. Файна. – М. : Триумф, 2016. – 242 с.
С. 171–173: про С. М. Утевського.

Учитель Тамара Дмитрівна (22.01.1943 р. народж.)

Народилася в с. Петрушевка Миропольського району Сумської області в родині службовця. Після закінчення в 1960 р. середньої школи № 64 м. Харкова прийнята на роботу на посаду бібліографа Українського науково-дослідного інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. А. Н. Соколовського (м. Харків).

1962–1968 рр. заочно навчалася на філологічному факультеті Харківського державного університету. 1967–1968 рр. тимчасово працювала вихователем групи продовженого дня середньої школи № 61. 1968–1970 рр. прийнята на посаду старшого бібліографа Українського НДІ ґрунтознавства та агрохімії ім. А. Н. Соколовського.

1970 р. прийнята на роботу до ХДУ старшим лаборантом кафедри російської мови філологічного факультету. 1970–1976 рр. – викладач кафедри російської мови з погодинною оплатою.

1973–1976 рр. навчалася в аспірантури цієї кафедри. 1982 р. захистила кандидатську дисертацію «Порядок частей в структуре сложноподчиненного предложения в современном русском языке».

1976–1982 рр. – викладач кафедри російської мови ХДУ (викладала на підготовчому відділенні).

1988–1998 рр. працювала на кафедрі російської мови філологічного факультету ХДУ на посадах старшого викладача (1982), доцента (1987).

Із 1988 р. неодноразово перебувала у відрядженнях до Польщі для викладацької роботи в Інституті російської філології Університету імені Адама Міцкевича (Познань).

Вийшла на пенсію в 1998 р. Із того ж року мешкає в Польщі. Продовжила працювати в Університеті імені Адама Міцкевича.

У ХДУ читала курси сучасної російської мови (на підготовчому відділенні), синтаксису сучасної російської мови (на філологічному факультеті), старослов'янської мови, практикум з орфографії та пунктуації. Вела спецкурс «Активные процессы в современном синтаксисе», науковий семінар «Проблема сочетаемости в современном синтаксисе».

Виступала з публічними лекціями на курсах підвищення кваліфікації вчителів, була членом секції лекторської майстерності обласного товариства «Знання».

Наукові інтереси: синтаксис складнопідрядних речень, лексикологія російської мови.

Праці

1. Про кількісний аналіз порядку компонентів у складнопідрядному реченні // Вісн. Харків. ун-ту. – 1976. – № 140 : Деякі проблеми драматургії і поезії. – С. 44–48.
2. Структурно-семантичні типи складнопідрядних речень як характеристика підмови // Вісн. Харків. ун-ту. – 1977. – № 154 : Питання жанру, поетики, стилю. – С. 81–84.
3. Методические указания к контрольной работе по разделу «Синтаксис сложного предложения» для студентов заочного отделения филологического факультета. – Х. : Изд-во ХГУ, 1981. – 15 с.
4. Порядок частей в структуре сложноподчиненного предложения в современном русском языке : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. – Л., 1981. – 24 с.
5. Порядок частей в структуре сложноподчиненного предложения в современном русском языке : дис. ... канд. филол. наук. – Л., 1982.*
6. Взаиморасположение и функционирование компонентов сложноподчиненных предложений в некоторых функциональных разновидностях современного русского языка // Вісн. Харків. ун-ту. – 1983. – № 245 : Поетика, стиль, лексикологія і граматична будова української та російської мов. – С. 72–78.
7. О лексико-семантической сочетаемости слов как факторе функционально-стилистической дифференциации // Сочетаемость русских слов как лингвистическая и методическая проблема : (материалы для преподавателя). – М., 1983. – [Ч. 1]. – С. 279–281.
8. О функционально-стилистической дифференциации сложноподчиненных предложений в современном русском языке // Краткое содерж. докл. и сообщ. на Всесоюз. координацион. совещ. «Стили языка и стили речи как явление функционально-речевой дифференциации», 19–21 окт. 1983 г. – Орджоникидзе, 1983. – С. 123–125.
9. Планы семинарских занятий и методические указания по курсу «Современный русский язык» / сост. Е. М. Ткаченко, Т. Д. Учитель. – Х. : ХГУ, 1985. – 20 с.
10. Социологический аспект функционирования сложноподчиненных предложений // Русский язык – язык межнационального общения, дружбы и сотрудничества народов СССР : тез. респ. науч.-практ. конф., 24–26 окт. 1985 г. – Кировоград, 1985. – С. 136–137.
11. Синтаксис русского языка. Простое осложненное предложение : метод. указ. и задания к самостоят. работе студентов филол. ф-та / сост. Е. М. Ткаченко, Т. Д. Учитель. – Х. : Изд-во Харьков. ун-та, 1986. – 88 с.
12. Методические указания к контрольной работе по разделу «Синтаксис сложного предложения» для студентов заочного отделения филологического факультета. – Х. : Изд-во ХГУ, 1987. – 25 с.

13. О лексико-синтаксической сочетаемости слов как носители стилистической дифференциации / Т. М. Калмыкова, Т. Д. Учитель // Вісн. Харків. ун-ту. – 1988. – № 324 : Вопросы методики обучения иностранных учащихся. – С. 63–65.
14. Методические указания и задания к изучению раздела «Синтаксис сложного предложения» для самостоятельной работы студентов 3–5 курсов всех форм обучения филологического факультета / сост. Н. И. Супрунова, Т. Д. Учитель. – Х. : Изд-во ХГУ, 1988. – 44 с.
15. Структура и объем сложноподчиненного предложения в современном русском языке // Вісн. Харків. ун-ту. – 1988. – № 327 : Лінгвістична спадщина Л. А. Булаховського і розвиток філологічної науки в Харківському університеті. – С. 14–21.
16. Проблема типологизации диалога в художественном произведении (на материале романа Л. Н. Толстого «Анна Каренина») / Т. Д. Учитель, Э. А. Франк // Некоторые аспекты активизации учебно-познавательной деятельности студентов : науч.-метод. сб. / Харьков. гос. ун-т ; под общ. ред. В. И. Чигринова. – Х., 1991. – С. 93–103.
17. Взгляд на лексику романа Б. Пастернака «Доктор Живаго» // Studia Rossica Posnaniensia. – 1993. – Objętość 24. – S. 75–82.
18. Terminologia kościelna : mały słownik opisowy pol.-ukr. i ukr.-pol. / A. Markunas, T. Uczitiel ; Uniwers. im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań : Wyd-wo naukowe UAM, 1995. – 177 s.
19. Leksykon chrześcijaństwa rosyjsko-polski i polsko-rosyjski / Antoni Markunas, Tamara Uczitiel. – Poznań : Wyd. Naukowe Uniwers. im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 1999. – 369 p.
20. Popularny słownik sakralizmów polskich i ukraińskich = Популярний словник польських та українських сакралізмів / Antoni Markunas, Tamara Uczitiel. – Poznań : Wyd-wo Naukowe UAM, 2001. – 304 s. – Wznawiać wyd. – 2013. – 303 s.

Література про неї

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 697: про Т. Д. Учитель.

Федотова Ніна Олександрівна
(23.04.1922–19.01.2015)

Народилася в м. Петрозаводськ Карело-Фінської АРСР у родині службовців. Із 1933 р. з родиною мешкала в Ленінграді, з 1933 р. по 1942 р. – в Іркутську.

1940 р. закінчила середню школу та стала студенткою історико-філологічного факультету Іркутського державного університету.

1942 р. (після початку німецько-радянської війни 1941–1945 рр.) добровільно вступила до лав Радянської армії, проходила службу як солдат та офіцер-політпрацівник у Забайкальському військовому окрузі. 1946 р. разом із чоловіком-військовослужбовцем переїхала до Харкова.

1947–1950 рр. – студентка заочного відділення філологічного факультету Харківського державного університету.

1951–1953 рр. навчалася в аспірантурі кафедри російської мови ХДУ. 1954 р. захистила кандидатську дисертацію «Категория вида в русском литературном языке / глагольные суффиксальные образования с *-ыва-/-ива-* в языке памятников XVII–XVIII вв.».

Протягом 1953–1970 рр. працювала на кафедрі російської мови ХДУ на посадах старшого викладача (1953), в. о. доцента (1956–1957, 1961–1964), в. о. завідувача (1957), завідувача (1958–1961), доцента (1964–1970).

Із 1970 р. – завідувач кафедри російської мови при деканаті по роботі з іноземними студентами основних факультетів. Керувала міським методоб'єднанням викладачів російської мови як іноземної.

Неодноразово була у відрядженнях як викладач російської мови в Польщі, ФРН, Алжирі. Брала участь у конгресі Міжнародної асоціації викладачів російської мови та літератури в Болгарії (1973).

Нагороджена орденом Дружби народів і медаллю О. С. Пушкіна.

Вийшла на пенсію за віком у 1983 р. Померла в Харкові.

Наукові інтереси: синтаксис російської мови, методика викладання російської мови як іноземної.

Праці

1. Категория вида в русском литературном языке / глагольные суффиксальные образования с *-ыва-/-ива-* в языке памятников XVII–XVIII вв. : дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1953. – 194 с.
2. К 70-летию Н. М. Баженова // Рус. яз. в шк. – 1956. – № 3. – С. 120.
3. Второстепенные члены предложения : метод. разработка для студентов-заочников филол. ф-тов. – Х. : Изд-во Харьков. ун-та, 1960. – 32 с.

4. О выражении членов предложения неделимыми словосочетаниями // Учен. зап. Харьков. ун-та. – 1960. – Т. 109 : Тр. филол. ф-та. – Т. 8. – С. 79–91.
5. Вчення О. О. Потебні про складні члени речення і питання складних членів речення // О. О. Потебня і деякі питання сучасної славістики : тези доп. та повідомл. III Респ. славіст. конф., присвяч. 125-річчю з дня народж. О. О. Потебні (23–27 груд. 1960 р.). – Х., 1960. – С. 30–32.
6. До питання про складні та складені члени речення // О. О. Потебня і деякі питання сучасної славістики : зб. ст. / [ред. кол. : І. К. Білодід (голов. ред.) та ін.]. – Х., 1962. – С. 117–127. – ([До V Міжнар. з'їзду славістів]).
7. Номинативные предложения в современном русском языке : пособие для студентов-заочников гос. ун-тов. – Х. : Изд-во Харьков. ун-та, 1962. – 52 с.
8. Безличные и личные предложения как синтаксические синонимы : (К вопросу о синтаксической синонимике) // Вопросы литературоведения и языковедения : науч. конф. преп. филол. ф-та : тез. и автореф. докл., сент. 1965 г. / ХГУ. – Х., 1965. – Вып. 2. – С. 96–100.
9. Нових вам звершень : [про д-ра філол. наук О. М. Фінкеля] // Харків. ун-т. – 1966. – 8 квіт.
10. Проблема говірної мови в сучасній русистичі // Питання літературознавства та мовознавства : тези доп. та повідомл. респ. наук. конф., (трав. 1967 р.). – Х., 1967. – [Вип. 2]. – С. 125–127.
11. Таблицы для занятий по русскому языку со студентами-иностранцами / [отв. за вып. Н. А. Федотова]. – Х. : ХГУ, 1973. – 78 с.
12. Контрольные работы по русскому языку для студентов-иностранцев естественных факультетов (I семестр) / [отв. за вып. Н. А. Федотова]. – Х. : ХГУ, 1973. – 43 с.
13. Выражение объективных отношений : метод. разработка. – Х. : ХГУ, 1973. – 29 с.
14. Контрольные работы по русскому языку для студентов-иностранцев естественных факультетов. (II семестр) / [отв. за вып. Н. А. Федотова]. – Х. : ХГУ, 1974. – 34 с.
15. Специфика работы над художественным произведением на занятиях по русскому языку со студентами-иностранцами естественных факультетов // Научные основы и практика преподавания русского языка и литературы : сб. тез. III Междунар. конгресса Междунар. ассоц. преподавателей рус. яз. и лит. (МАПРЯЛ), 23–28 сент. 1976 г., Варшава. – Варшава, 1976.*
16. Контрольные задания и методические указания по русскому языку : Для студентов I курса. Вып. 1. – Х. : Изд-во Харьков. ун-та, 1979. – 78 с.
17. Методические рекомендации к организации работе кафедры русского языка по формированию общественной активности студентов. – Х. : ХГУ, 1979. – 7 с.
18. Перспективный план идейно-воспитательной работы с иностранными учащимися I–V курсов основных факультетов ХГУ. – Х. : ХГУ, 1979. – 12 с.
19. Структурно-логические схемы и многофакторных учебный план по русскому языку для студентов-иностранцев на весь период обучения

- в нефилологических вузах / Т. Г. Качиян, А. Н. Барановская, Е. И. Алексок, Н. А. Федотова. – К. : УСХА, 1979. – 92 с.
20. Учебные материалы и методические указания по русскому языку для студентов 1 курса (в помощь изучению истории КПСС). – Х. : ХГУ, 1979. – 51 с.
21. Російська як іноземна : підсумки, досвід, перспективи : [інтерв'ю з зав. каф. рос. мови для студентів-іноземців Н. О. Федотовою] // Веч. Харків. – 1980. – 3 квіт.

Література про неї

1. Традиции русского языкознания на Украине / [И. К. Белодед, Ф. П. Филин, Г. П. Ижакевич и др.]. – К. : Наук. думка, 1977. – 284 с.
С. 34, 36: про дослідження Н. О. Федотової.
2. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.] ; худож.-оформлювач : І. В. Осипов. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 615: про Н. О. Федотову.
3. Ніна Олександрівна Федотова : [вітання з 85-річчям] // Харків. ун-т. – 2007. – 1 трав. з фот.
4. Груцяк В. І. Становлення системи підготовки іноземних громадян у Харківському університеті / В. І. Груцяк // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : Наукові дослідження. Досвід. Пошуки : зб. наук. пр. / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2008. – Вип. 13. – С. 18–26.
С. 24: про працю Н. О. Федотової на підготовчому факультеті для іноземних студентів; про її нагороди.
5. История подготовительного факультета для иностранных граждан Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина : исследования и воспоминания ветеранов факультета / под ред. В. И. Груцяка. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2011. – 266 с. : ил.
С. 26 (фото), 27, 64, 65, 86, 256: про Н. О. Федотову.
6. [Левитский В. В.] Post scriptum. Такое обобщение [В. В. Левитский] // Вита – жизнь, несущая свет : Левитская (Витковская) Элеонора Всеволодовна. – Изд. измен. и доп. – Х., 2015. – С. 140–149.
С. 142: про Н. О. Федотову.

Філон Микола Іванович

(12.05.1956 р. народж.)

Народився в с. Куньє Ізюмського району Харківської області. 1973 р. закінчив Куньєвську середню школу. 1976–1977 рр. – слухач підготовчого відділення при Харківському державному університеті.

1977 р. вступив на відділення української мови та літератури філологічного факультету ХДУ, який у 1982 р. закінчив із відзнакою.

1982–1985 рр. навчався в аспірантурі кафедри української мови ХДУ. 1990 р. захистив кандидатську дисертацію «Семантична варіативність дієслівних

фразеологізмів сучасної української мови».

Із 1986 р. працює на кафедрі української мови ХДУ (ХНУ імені В. Н. Каразіна) викладачем (1986), старшим викладачем (1992), доцентом (1995, 1998–2001), докторантом (1995–1998), завідувачем кафедри (з 2011 р.).

Із 2002 р. – заступник декана філологічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна з наукової роботи.

Читає курси: «Сучасна українська мова: Лексика і фразеологія», «Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Графіка. Орфографія», веде спецкурси, наукові семінари спільної тематики: «Проблеми лінгвістичної реконструкції української міфології, обрядовості та фольклору», «Архаїчні образи в українській календарно-обрядовій поезії».

Член редакційної колегії видань: «Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Філологія»; «Збірник наукових праць “Філологія”» (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна).

Автор понад 140 наукових праць.

Під його керівництвом захищено 10 кандидатських дисертацій (9 – на здобуття ступеня кандидата філологічних наук, 1 – кандидата педагогічних наук).

Наукові інтереси: українська мова й культура; лінгвістичні проблеми дослідження української міфології, обрядовості та фольклору; мова художньої літератури; релігія і мова.

Основні праці

1. Деякі питання вивчення фразеологічної полісемії // Вісн. Харків. ун-ту. – 1985. – № 272. – С. 96–103.

2. А. А. Потебня о внутренней форме слова и внутренняя форма фразеологических единиц // Творча спадщина О. О. Потебні і сучасні філологічні науки : (До 150-річчя з дня народж. О. О. Потебні) : тези респ. наук. конф. / Харків. держ. ун-т. – Х., 1985. – С. 87–88.
3. Семантическая вариативность глагольных фразеологизмов современного украинского языка : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1990. – 28 с.
4. Асиметричний дуалізм мовних знаків та специфіка їх семантичного розвитку // А. А. Потебня – исследователь славянских взаимосвязей : тез. Всесоюз. науч. конф. (окт. 1991 г.). – Х., 1991. – Ч. 1. – С. 64–66.
5. Вербальні символи української мови : спроба типологічного опису / Л. Г. Авксентьєв, М. І. Філон // А. А. Потебня – исследователь славянских взаимосвязей : тез. Всесоюз. науч. конф. (окт. 1991 г.). – Х., 1991. – Ч. 1. – С. 144–146.
6. Подвійна актуалізація фразеологізмів як мовностилістичний засіб творення гумору і сатири у сучасній українській літературі / Л. Г. Авксентьєв, М. І. Філон // Комическое в мировом литературном процессе XX века : (Художественная практика и проблемы научного осмысления) : тез. докл. и сообщ. межгос. науч. конф. (8–10 октября 1992 г.). – Х., 1992. – С. 95–97.
7. Поетичне слововживання як об'єкт української лексикографії / В. С. Калашник, М. І. Філон // Взаимодействие украинского и русского языков на территории Украины и актуальные проблемы их исследования и преподавания : материалы I Ганичевских чтений. – Полтава, 1993. – Т. 1. – С. 132–134.
8. Поетична значимість образу Б. Хмельницького у вірші Т. Шевченка «Розрита могила» // Визвольна боротьба українського народу під проводом Богдана Хмельницького за українську державність : матеріали наук. конф., 25–27 жовт. 1995 р. – Х., 1995. – С. 75–76.
9. Слово-образ «серце» в поезії П. Куліша // Пантелеймон Куліш і українське національне відродження : доп. та повідомл. наук. конф., присвяч. 175-м роковинам від дня народження письменника. – Х., 1995. – С. 76–81.
10. Епітетика стрижневих субстантивних образів української лірики ХХ століття (динамічний аспект) / Любов Савченко, Микола Філон // Мовознавство : Третій Міжнар. конгрес україністів, 26–29 серп. 1996 р. : [тези та повідомл.]. – Х., 1996. – С. 243–246.
11. Розвиток лексико-фразеологічних засобів творення гумору й сатири в новій українській літературі / Л. Г. Авксентьєв, М. І. Філон // Тенденції розвитку української літератури та літературної критики нових часів : тези доп. та повідомл. міжвуз. наук.-теорет. конф. 15–16 трав. 1996 р. – Х., 1996. – С. 71–73.
12. Термін «символ» в українській науковій традиції першої половини ХІХ століття // Тенденції розвитку української літератури та літературної критики нових часів : тези доп. та повідомл. міжвуз. наук.-теорет. конф. 15–16 трав. 1996 р. – Х., 1996. – С. 63–65.

13. Філологічна термінологія в літературно-критичних працях українських неокласиків / М. Дорошенко, М. Філон // Українська термінологія і сучасність : (тези доп. Всеукр. наук. конф.). – К., 1996. – С. 21.
14. М. Костомаров про образи-символи фольклору й актуальні питання вивчення поетичного словника українських неокласиків / М. В. Кудряшова, М. І. Філон // Доробок Миколи Костомарова : матеріали ювіл. наук.-практ. конф., присвяч. 180-річчю з дня народж. М. Костомарова. – Х., 1998. – С. 38–45.
15. Методичні аспекти дослідження образів українських колядкових пісень // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 408. – С. 11–15.
16. Міфологічні витоки образів романів О. Стороженка «Марко проклятий» і О. Ільченка «Козацькому роду нема переводу, або ж Мамай і чужа молодиця» / Ю. Безхутрий, М. Філон // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 411. – С. 232–237.
17. Російсько-український метеорологічний словник / О. О. Дудка, Ю. Ф. Кобченко, М. І. Філон. – Х. : Райдер, 1998. – 280 с.
18. Символічні значення лексичних одиниць у поезії Тараса Шевченка // Слово про Шевченка : [збірник] / відп. за вип. Ю. М. Безхутрий. – Х., 1998. – С. 92–101.
19. Методичні вказівки щодо написання курсових та дипломних робіт із сучасної української мови : Для студ. заоч. від-ня філол. ф-ту / уклад. М. І. Філон ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х. : [Б. в.], 1999. – 38 с.
20. Міфологема «*гайноє паня*» в українських колядках // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 448. – С. 42–51.
21. Феномен Тараса Шевченка в історії української літератури та літературної мови (за матеріалами статті Юрія Шереха «Критика поетичним словом») / Ю. Безхутрий, В. Калашник, М. Філон // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 426. – С. 3–8.
22. Тарас Шевченко в історії української літератури та літературної мови (за матеріалами статті Юрія Шереха «Критика поетичним словом») / Ю. М. Безхутрий, В. С. Калашник, М. І. Філон // Нова думка. – Загреб (Хорватія), 1999. – № 9. – С. 35–36.
23. Функціонально-мовленнєві перетворення християнської молитви й метаморфози молитовного слова // Вісн. Харків. ун-ту. – 2001. – № 520 : Сер. : Філологія. – Вип. 33. – С. 44–53.
24. Бібліографічні матеріали до курсових та дипломних робіт із сучасної української мови (лексика та фразеологія). Вип. 1 / уклад. М. І. Філон, Н. П. Рашупкіна. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2002. – 57 с.
25. Колядкові «тексти шляху» : ритуал – текст – міф // Вісн. Харків. ун-ту. – 2002. – № 538 : Сер. : Філологія. – Вип. 34. – С. 222–237.
26. Актуальні проблеми дослідження символу // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. / за ред. Л. А. Лисиченко. – Харків, 2004. – Вип. 12. – С. 140–145.
27. Глумачний словник української мови : Понад 12 500 статей (близько 40 000 слів) / Л. Г. Боярова, О. О. Дудка ... М. І. Філон [та ін.] ; за ред. В. С. Калашника. – 2-ге вид., випр. і доп. – Х. : Прапор, 2005. – 992 с.

28. Українські вербальні символи як чинник національно-культурної самоідентифікації / В. С. Калашник, М. І. Філон // Українознавство. – 2005. – № 4. – С. 104–106.
29. Хрест як прецедентний текст і символ національної культури в поезії Шевченка // Вісн. Харків. ун-ту. – 2005. – № 707 : Сер. : Філологія. – Вип. 46. – С. 72–80.
30. До проблеми вивчення українського ономастикону «змія» (деякі завдання і напрямки дослідження) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2006. – № 727. – Вип. 47. – С. 20–23.
31. Зі спостережень над лексикою і поетикою плачу Ярославни : *а ркучи (аркучи?)* // Філологія : зб. наук. пр. – Х., 2006. – С. 66–79.
32. Текстотвірні функції релігійних символів у романі І. Багряного «Сад Гетсиманський» // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2006. – № 742 : Сер. : Філологія. – Вип. 48 : До 100-річчя від дня народження Івана Багряного. – С. 210–222.
33. Українські вербальні символи як чинник національно-культурної самоідентифікації // Зб. наук. пр. наук.-дослід. ін-ту українознавства. – К., 2006. – Т. 9. – С. 114–119.
34. Бібліографічні матеріали до курсових та дипломних робіт із сучасної української мови (Лексика. Фразеологія) / М. І. Філон, Н. П. Ращупкіна. – Х., 2007. – 87 с.
35. Нове видання з історичної фразеології східнослов'янських мов : [рецензія] / Г. Н. Карнаушенко, М. І. Філон // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2007. – № 787 : Сер. : Філологія. – Вип. 52. – С. 360–361. – Рец. на кн.: Динамічні процеси у фразеологічній системі східнослов'янських мов / М. Жуйкова. – Луцьк : Ред.-вид. від. «Вежа» Волин. держ. ун-ту, 2007. – 416 с.
36. Фольклоризм як знак національної культури та його рецепції в новітній українській поезії / В. С. Калашник, М. І. Філон // Лінгвостилістика : об'єкт – стиль, мета – оцінка : зб. наук. пр., присвяч. 70-річчю від дня народження проф. С. Я. Єрмоленко. – К., 2007. – С. 433–438.
37. «Заповіт» українського поета-пророка // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2009. – № 854 : Сер. : Філологія. – Вип. 57. – С. 114–125.
38. Поезія Б. Грінченка «Перша жінка (народна легенда)» : міфологічні витоки, ідейно-художні особливості / Володимир Калашник, Микола Філон // У вимірах слова : зб. наук. ст. : До ювілею проф. каф. укр. мови Л. Г. Савченко / [відп. ред. В. С. Калашник ; ред.-упоряд. Г. А. Губарева]. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. – С. 10–15.
39. Семантика словообразу *краса* в архаїчних текстах української народної словесності // Незгасимий СЛОВОСВІТ : зб. наук. пр. на пошану проф. В. С. Калашника / уклад. Микола Філон, Тетяна Ларіна ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2011. – С. 165–178.
40. Калашник Володимир Семенович // Енциклопедія сучасної України. – К., 2012. – Т. 12. – С. 13 з фот.

41. Харківське шевченкознавство 20–30-х років XX сторіччя : парадигми досліджень і лінії наукового пошуку / В. С. Калашник, М. І. Філон // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 989 : Філологія. – Вип. 63. – С. 58–61.
42. Наукова картина світу у філософському й лінгвістичному вимірах / М. І. Філон, О. М. Кримець // Термінол. вісн. – К., 2013. – Вип. 1. – С. 50–55.
43. Українська гадюка *Вольга/Вільга* і давньоруський билинний герой *Волх/Вольга* / М. І. Філон, С. Г. Бутко // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. наук. пр. / голов. ред. М. Є. Скиба. – Хмельницький, 2013. – Вип. 6. – Ч. 3. – С. 275–284.
44. Майк Йогансен про художню літературу як творчість і ремісництво / М. І. Філон, Ю. М. Безхутрий // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2014. – № 1127 : Сер. : Філологія. – Вип. 71. – С. 141–148.
45. Поет-пророк і його молитва : світ духовного життя митця і світ України крізь призму Шевченкового молитвослова // Зап. Наук. т-ва ім. Шевченка. Пр. філол. секції. – Львів, 2014. – Т. 256. – С. 56–91.
46. Аксіологічна параметризація образів «мати, «батько» у свідомості дитини молодшого та середнього дошкільного віку / М. І. Філон, Н. М. Галунова // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2015. – № 1152 : Сер. : Філологія. – Вип. 72. – С. 35–39.
47. Концепт **роз'єднання** як складник художньої свідомості Тараса Шевченка та особливості його мовно-текстової реалізації / В. С. Калашник, М. І. Філон // Україна : культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2015. – Вип. 25 : Тарас Шевченко і соборна Україна. – С. 113–122.
48. Смыслообразующие функции мотива слепоты и концептуально-смысловое целое поэта-пророка в поэме Т. Шевченко *Слепая* / Mykola Filon, Tatiana Shekhovtsova // Polilog. Studia Neofilologiczne. – Słupsk (Polska), 2015. – № 5. – С. 191–200.
49. Багатогранність особистості : науковець, педагог, поет (до ювілею професора В. С. Калашника) / М. І. Філон, Г. А. Губарева // Укр. мова. – 2016. – № 3. – С. 170–173.
50. На пошану засновника Харківської філологічної школи : [про Всеукр. наук. конф. «Слово – текст – мовна картина світу», присвяч. 180-річчю від дня народж. О. О. Потебні] / М. І. Філон, О. Є. Хомік // Укр. мова. – 2016. – № 1. – С. 128–130.

Література про нього

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 695, 696: про М. І. Філона.
2. Ткаченко Л. Викладач очима студента : [про заступника декана з наук. роботи філол. ф-ту, доц. каф. укр. мови М. І. Філона] / Л. Ткаченко // Харків.

ун-т. – 2006. – 24 січ. з фот.

3. Матвєєва Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвєєва // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.

С. 109, 110: про дослідження М. І. Філона.

4. Доц. М. І. Філон : «Жити треба так, щоб не мучило сумління» / розмовляла Ольга Яковченко // Харків. ун-т. – 2016. – 26 квіт.

Фільчук Тетяна Федорівна

(19.02.1971 р. народж.)

Народилася в Харкові. Після закінчення середньої школи № 64 м. Харкова рік працювала старшою піонерською вожатою в середній школі № 28 м. Харкова (1988–1989).

1989–1994 рр. навчалася на філологічному факультеті Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна). Із 1993 р. по 2002 р. працювала старшим лаборантом кафедри російської мови філологічного факультету, завідувачем кабінету російської мови й літератури того ж навчального закладу.

2000–2003 рр. навчалась в аспірантурі кафедри російської мови ХНУ ім. В. Н. Каразіна. 2003 р. захистила кандидатську дисертацію «Языковая аттракция в различных дискурсивных проявлениях» (науковий керівник – доц. Н. В. Бойко).

Із 2003 р. продовжила працювати на кафедрі російської мови на посадах викладача (2003), доцента (2005).

Викладає лекційні курси: «Сучасна російська мова: Морфологія»; «Методика викладання російської мови»; «Сучасна російська мова: Морфологія. Синтаксис» (для журналістів); «Сучасна російська мова: Морфеміка, словотвір» (для журналістів); «Сучасна російська мова: Морфологія» (для журналістів); «Сучасна російська мова: Синтаксис» (для журналістів); «Сучасна російська мова» (для студентів-іноземців). Керує науковим семінаром «Мовна гра в різноманітних дискурсивних проявах».

Наукові інтереси: теорія дискурсу, різні типи дискурсу, прагматика, когнітивна лінгвістика, лінгвокультурологія.

Протягом 2006–2008 рр. працювала на факультеті російської мови Інституту іноземних мов Педагогічного університету Центрального Китаю (м. Ухань, провінція Хубей).

Праці

1. Функции лексического и тематического повтора в реализации ретроспекции в поэме А. С. Пушкина «Медный всадник») // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – Вип. 449 : Пушкін наприкінці ХХ століття. – С. 201–211.
2. Газетный заголовок как явление фразеологической аттракции) // Вісн. Харків. ун-ту. – 2001. – № 520 : Сер. : Філологія. – Вип. 33. – С. 233–236.
3. Проблема изучения газетного заголовка в разных парадигмах лингвистического знания) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2002. – № 538 : Сер. : Філологія. – Вип. 34. – С. 50–54.
4. Языковая аттракция в контексте современного лингвистического знания) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2002. – № 557 : Сер. : Філологія. – Вип. 35. – С. 68–73.
5. Принцип языковой аттракции в формировании идеологических мифологем // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2002. – № 572 : Сер. : Філологія. – Вип. 36. – С. 51–57.
6. Герменевтические и майевтические принципы понимания текста в связи с концепцией Р. Барта о разделении языков на основании отношения к форме // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2003. – № 595 : Сер. : Філологія. – Вип. 38. – С. 117–122.
7. Мовна атракція в різних дискурсивних виявах : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02. – Х., 2003. – 18 с.
8. Языковая аттракция в различных дискурсивных проявлениях : дис. ... канд. філол. наук. – Защищена 14.01.04. – Х., 2003. – 220 с.
9. «Война языков» и взаимодействие языков в современном дискурсе. Акратический дискурс (метафорическая эссеистика Р. Барта) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 666 : Сер. : Філологія. – Вип. 45. – С. 27–31.
10. Гипертекстуальность как текстовая категория в свете языковой аттракции // Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 647 : Сер. : Філологія. – Вип. 43. – С. 58–61.
11. Монологический дискурс в литературно-публицистическом тексте // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2006. – № 727 : Сер. : Філологія. – Вип. 47. – С. 85–88.
12. Современный публицистический дискурс в контексте постмодернистской парадигмы) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – № 873 : Сер. : Філологія. – Вип. 58. – С. 57–63.
13. Ассоциативная природа языковой аттракции (в свете идей А. А. Потебни) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2011. – № 910 : Сер. : Філологія. – Вип. 60. – С. 26–33.
14. Категория интертекстуальности в ее лингвофилософской природе и дискурсивных проявлениях // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2011. – № 936 : Сер. : Філологія. – Вип. 61. – С. 26–33.

15. Аттракционная природа заголовков и заголовочных комплексов публицистического дискурса // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2011. – № 963 : Сер. : Філологія. – Вип. 62. – С. 89–95.
16. Методологические основы теории языковой аттракции // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 994 : Сер. Філологія. – Вип. 64. – С. 24–28.
17. Теоретические основы изучения феномена языковой игры // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 1048 : Сер. : Філологія. – Вип. 67. – С. 127–132.
18. Научный дискурс современности // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 1014 : Сер. : Філологія. – Вип. 65. – С. 73–79.
19. Енкратичний і акратичний дискурси (метафорична есеїстика Р. Барта) // Рус. Філологія : вестн. ХНПУ им. Г. С. Сковороды. – 2013. – № 3–4 (50). – С. 38–41.
20. Практикум по синтаксису современного русского языка : словосочетание, простое предложение : учеб.-метод. материалы для студентов специальности «Язык и литература (русский)» всех форм обучения / сост. Т. Ф. Фильчук. – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2014. – 56 с.
21. Ризома как прием создания постмодернистского текста (на материале рассказов Т. Толстой) // Мова і засоби масової комунікації на сучасному історичному етапі : міжнар. наук.-практич. конф., 25–26 квіт. 2014 р. : тези доп. – Львів, 2014. – С. 86–89.
22. Синтаксис современного русского языка. Словосочетание, простое предложение : учеб. пособие для студентов специальности «Язык и литература (русский)» всех форм обучения / сост. Е. В. Чернцова, Т. Ф. Фильчук. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2014. – 128 с.
23. Ризома как приём создания постмодернистского текста (на материале рассказов Т. Толстой) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2015. – № 1152 : Сер. : Філологія. – Вип. 72. – С. 159–162.
24. Неформальное формальное // Неонила Бойко : мысль животворящая : сборник / сост. Л. Р. Савченко. – Х., 2015. – С. 75.

Фінкель Олександр Мойсейович

(3.10.(20.09).1899– 8.10.1968)

Народився в м. Бахмут Єкатеринославської губернії (тепер – Донецька область). 1910–1917 рр. навчався в реальному училищі. Після його закінчення вступив до Харківського сільськогосподарського інституту та одночасно на історико-філологічний факультет Харківського університету. 1920 р. припинив навчання в сільськогосподарському інституті й продовжив навчання в утвореному на той час замість університету Харківському інституті народної освіти. Закінчивши його в 1924 р., вступив до аспірантури кафедри мовознавства ХІНО, обрав спеціальність

«російська мова».

Один із авторів відомої збірки літературних пародій «Парнас дьбом» (1925).

1928 р., після закінчення аспірантури, отримав звання наукового співробітника I розряду та обійняв посаду завідувача сектором художньої мови та стилістики кафедри мовознавства Харківського філіалу Інституту мовознавства АН УРСР.

1930–1931 рр. працював доцентом кафедри мовознавства ХІНО, 1931–1934 рр. – доцентом Комуністичного інституту журналістики, 1934–1941 рр. – завідувачем кафедри мовознавства Харківського інституту іноземних мов.

1939 р. захистив кандидатську дисертацію «Квітка-Основ'яненко як перекладач власних творів».

На початку німецько-радянської війни (1941–1945) евакуювався з родиною до м. Чимкент (Казахстан), де працював завідувачем кафедри Чимкентського учительського інституту (1941–1943). 1943 р. мобілізований до Радянської Армії, направлений на Окружні інтендантські курси, після закінчення яких призначений начальником фінансів Окремого інтендантського батальйону. Демобілізований у 1945 р. в званні лейтенанта. Нагороджений медаллю «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.».

1945–1948 рр. – завідувач кафедри Харківського інституту іноземних мов. Із 1948 р. до кінця життя працював на кафедрі російської мови ХДУ на посадах доцента (1948), професора (1967).

Автор понад 130 друкованих праць, серед яких наукові публікації, навчальні посібники, поетичні твори (оригінальні й перекладні). Розробляв питання лексичної та граматичної семантики, морфемної будови слова в російській та українській мовах. Досліджував загальні та спеціальні проблеми стилістики

української мови, питання перекладу. До кінця життя працював над повним перекладом сонетів Вільяма Шекспіра.

Основні праці

1. О художественном переводе // Худож. мысль. – 1922. – № 12. – С. 21–22.
2. Короткий вступ до теоретичної стилістики // Наук. зап. Харків. наук.-дослід. каф. мовознавства. – Х., 1927. – С. 111–121.
3. Майстерність «Конотопської відьми» : (До 150-літнього ювілею Гр. Квітки) // Плуг. – 1928. – № 11 (листоп.). – С. 50–62.
4. Украинские писатели в русских переводах // Красное слово. – 1928. – № 1–2. – С. 116–135.
5. Квітка-Основ'яненко – перекладач власних творів // Квітка-Основ'яненко : зб. на 150-річчя народження. – Х., 1929. – С. 107–132.
Те саме // Протей : переклад. Альманах / Нар. укр. акад., кафедра теорії та практики перекладу ; [голов. ред. О. А. Кальниченко]. – Х., 2006. – Вип. 1. – С. 400–438.
6. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1929. – № 3. – С. 168–170. – Рец. на кн.: Вибрані твори. Т. 2. Пригоди Шерлока Холмса / Артур Конан-Дойль ; пер. з англ. М. Іванова. – Х. : ДВУ, 1928. – 193 с. ; Відважні моряки / Редьярд Кіплінг ; пер. з англ. Н. Янко-Триницької. – Х.: ДВУ, 1929. – 215 с.
7. Семантико-стилістичні етюди // Наук. зап. Харків. наук.-дослід. каф. мовознавства. – Х., 1929. – № 2. – С. 97–112.
8. Теорія і практика перекладу. – Х. : Держвидав України, 1929. – 167 с.
9. Вступна стаття // Українські байкарі І-ої половини ХІХ ст. / вибір і ст. О. Фінкеля. – Х., 1930. – С. 5–28.
10. Дер Ністер // 3 моїх скарбів / Дер Ністер ; пер. з євр. [з ідиш] за ред. Ол. Фінкеля. – Х., 1930. – С. 5–28.
11. Основи викладання мови в двомовних школах // Робітн. освіта. – 1930. – №. 4–5. – С. 114–126.
12. Передмова // Мойсей : поема / Іван Франко. – Х. ; Дніпропетровськ, 1930. – С. 3–25.
13. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1930. – № 2. – С. 250–252. – Рец. на кн.: Пантелеймон Куліш / Євген Кирилюк. – Х. : ДВУ, 1929. – 93 с. ; Творчість В. Стефаника / Ів. Миронець. – Х. : ДВУ, 1929. – 94 с.
14. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1930. – № 4. – С. 204–206. – Рец. на кн.: О художественной прозе / В. В. Виноградов. – [М.] : ГИУ, 1930. – 187 с.
15. Українсько-єврейські літературні взаємини. 1. Єврейські автори в українських перекладах // Літ. архів. – 1930. – Кн. 1–2. – С. 97–108.
16. Іцик Фефер – поет комсомолу : (сторінка єврейської пролетарської поезії) // Черв. шлях. – 1930. – №7–8. – С. 114–125.
17. [Рецензія] // Літ. архів. – 1931. – Кн. 4–5. – С. 164–167. – Рец. на кн.: Лексичні етюди / М. Осипів. – Х. : Нар. учитель, 1930. – 158 с.

18. Сучасна єврейська література на Україні // Черв. шлях. – 1930. – № 2. – С. 122–133.
19. Термінологічне шкідництво і його теоретичне коріння // Мовознавство. – 1934. – № 2. – С. 62–81.
20. Грамматика русского языка : учебник для средней школы с укр. яз. Преподавания : в 2 ч. / Н. М. Баженов ; А. М. Финкель. – 5-е изд. – К. ; Х. : Радян. шк., 1937.
Ч. 1 : Морфология. Для 5–6 кл. – 80 с.
Ч. 2 : Синтаксис. Для 6–7 кл. – 55 с.
Підручник витримав 11 видань.
21. Квітка-Основ'яненко як перекладач власних творів : [дис. ... канд. філол. наук. – [Х.], 1939. – 109 с.
22. О некоторых вопросах теории перевода // Науч. зап. Харьков. гос. пед. ин-та иностр. языков. – 1939. – Т. 1. – С. 59–82.
23. Русский литературный язык : учебник для нефилол. вузов и ф-тов / Н. М. Баженов ; А. М. Финкель. – К. : Радян. шк., 1941. – 660 с.
24. Синоптична таблиця «Виникнення мови» // Наук. зап. Харків. держ. пед. ін-ту інозем. мов. – 1941. – Т. 2. – С. 117–126.
25. Подчинение или сочинение? // Рус. яз в шк. – 1948. – № 4. – С. 12–16.
26. Грамматика русского языка : учебник для средней школы с пол. яз. преподавания : в 2 ч. / А. М. Финкель, Н. М. Баженов. – К. ; Львов : Радян. шк., 1949–1950.
Ч. 1 : Морфология. Для 5–6 кл. – 1949. – 231 с.
Ч. 2 : Синтаксис. Для 6–7 кл. – 1950. – 176 с.
2-е изд. – К. ; Львов : Радян. шк., 1951. – Ч. 1–2.
27. Современный русский литературный язык : учеб пособие для учит. ин-тов / А. М. Финкель, Н. М. Баженов. – К. : Радян. шк., 1951. – 540 с.
2-е изд. – К. : Радян. шк., 1954. – 552 с.
28. Переклад у середній школі // Укр. мова в шк. – 1952. – № 5. – С. 44–54.
29. Про підручник російської мови для шкіл з українською мовою навчання // Укр. мова в шк. – 1952. – № 4. – С. 39–48.
30. О содержании и методике практических занятий по курсу «Введение в языкознание» // Вопр. языкознания. – 1953. – № 5. – С. 79–87.
31. Способи вираження граматичних значень в українській мові // Укр. мова в шк. – 1955. – № 2. – С. 60–64.
32. Союз *благо* в русском языке // Учен. зап. Харьков. ун-та. – 1956. – Т. XX : Тр. филол. ф-та. – Т. 3. – С. 85–114.
33. Иван Франко – переводчик Некрасова / Изв. АН СССР. Сер. яз. и лит. – 1956. – Т. 15, вып. 4. – С. 336–351.
Те саме, укр. мовою // Учені зап. Харків. ун-ту. – 1956. – Т. 74 : Тр. филол. ф-ту. – Т. 4. – С. 75–102.
34. Творительный причины в русском языке // Учен. зап. Харьков. ун-та. – 1958. – Т. 99 : Тр. филол. ф-та. – Т. 6. – С. 43–76.

35. Из лекций по введению в языкознание : пособие для студентов филол. ф-тов ун-тов. Лекция 1. Грамматика. – Х. : Изд-во Харьков. ун-та, 1959. – 35 с.
36. Курс современного русского литературного языка : [Для ф-та языка и лит. пед. ин-тов] / А. М. Финкель, Н. М. Баженов. – К. : Радян. шк., 1960. – 622 с.
2-е изд. – К. : Радян. шк., 1965. – 656 с.
37. Предлог *ради* в причинном значении // Учен. зап. Харьков. ун-та. – 1960. – Т. 10 : Тр. филол. ф-та. – Т. 8. – С. 7–26.
38. Предлог *через* в причинном значении // Учен. зап. Харьков. ун-та. – 1960. – Т. 109 : Тр. филол. ф-та. – Т. 8. – С. 27–46.
39. Складні випадки морфологічного аналізу слова // Укр. мова в шк. – 1960. – № 3. – С. 8–15.
40. Значение и употребление предлога *ввиду* // Рус. яз. в шк. – 1962. – № 1. – С. 19–21.
41. Предлог *за* с винительным падежом в причинном значении // Учен. зап. Харьков. ун-та. – 1962. – Т. 116 : Тр. филол. ф-та. – Т. 10. – С. 105–125.
42. Об автопереводе // Теория и критика перевода. – Л., 1962. – № 5. – С. 104–125.
43. Про викладання курсів загального мовознавства в університетах і педагогічних інститутах // Методологічні питання мовознавства / редкол. : І. К. Білодід [та ін.]. – К., 1966. – С. 184–194.
44. Прикметники з префіксом без- і їх однокореневі антоніми // Укр. мова і літ. в шк. – 1967. – № 7. – С. 22–26.
45. 66-й сонет Шекспира в русских переводах // Мастерство перевода, 1966. – М., 1968. – Вып. 5. – С. 161–182.
46. Лермонтов и другие переводчики «Еврейской мелодии» Байрона // Мастерство перевода, 1969. – М., 1970. – Вып. 6. – С. 169–200.
47. «Заповіт» Т. Г. Шевченка в російських перекладах // Мовознавство. – 1975. – № 2. – С. 67–75.
48. «Ночная песня странника» Гете в русских переводах // Русский язык. – 2001. – № 13. – Режим доступа : <http://rus.1september.ru/index.php?year=2001&num=13>. – Заглавие с экрана.

Вибрані поетичні та перекладні твори

49. Парнас дыбом : Про козлов, собак и веверлеев : лит. пародии / [Э. С. Паперная, А. Г. Розенберг, А. М. Финкель]. – Х. : Космос, 1925. – 64 с.
Книга мала багато перевидань. Одне з останніх: Парнас дыбом : лит. пародии / Э. С. Паперная, А. Г. Розенберг, А. М. Финкель ; сост., подг. текста, вступ. ст. Л. Г. Фризмана. – М. : Худож. лит., 1989. – 126 с.
50. Шекспир В. Сонеты / Вильям Шекспир ; пер. с англ. А. Финкеля ; вступ. ст. Л. Фризмана, А. Аникста // Шекспировские чтения, 1976. – М., 1977. – С. 215–284.

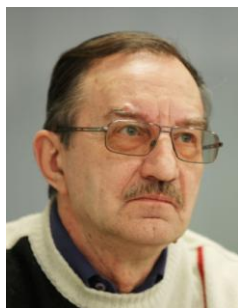
Література про нього

1. Александр Моисеевич Финкель (1899–1968) : некролог // Филол. науки :

- науч. докл. высш. шк. – 1969. – № 3. – С. 141. – Подпись : Кафедра рус. яз. Харьков. ун-та.
2. Айзеншток И. А. М. Финкель – теоретик художественного перевода / И. Айзеншток // Мастерство перевода. 1969. – М., 1970. – Вып. 7. – С. 91–118.
 3. Козьменко В. А. Пам'яті професора О. М. Фінкеля / В. А. Козьменко // Вісн. Харків. ун-ту. – 1970. – № 50. Сер. філол. – Вип. 5. – С. 84–87.
 4. Фрізман Л. Г. Вчений, поет, перекладач : (Пам'яті О. М. Фінкеля) // Іноз. філологія. – 1971. – Вип. 25. – С. 150–154.
 5. Булахов М. Г. Финкель Александр Моисеевич / М. Г. Булахов // Восточнославянские языковеды : биобиблиогр. слов. / М. Г. Булахов. – Минск, 1978. – Т. 3. – С. 252–254.
 6. Шкляревський Г. І. Фінкель Олександр Мойсейович / Г. І. Шкляревський // Літературна Харківщина : довідник. / за заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – Х., 1995. – С. 324–325.
 7. Широкопад Є. Х. Фінкель Олександр Мойсейович / Є. Х. Широкопад // Укр. мова : енциклопедія. – Вид. 2-ге, випр. і доп. – К., 2004. – С. 759.
 8. Перекладознавчі праці О. М. Фінкеля : бібліографія / уклад. Ю. Ю. Полякова // Протей : переклад. Альманах / Нар. укр. акад., кафедра теорії та практики перекладу ; [гол. ред. О. А. Кальниченко]. – Х., 2006. – Вип. 1. – С. 439–441.
 9. Олександр Фінкель : Забутий теоретик українського перекладознавства : до 110-річчя з дня народж. Олександра Фінкеля / за ред. Л. М. Черноватого, В. І. Карабана. – Вінниця : Нова книга, 2007. – 438 с. – (Dictum Factum).
Зміст: Передмова до серії «Dictum Factum». – С. 4–9 ; Яка теорія допоможе практиці? / Віталій Радчук. – С. 10–33 ; Біографічні та бібліографічні дані про О. М. Фінкеля. – С. 34–47 ; [Праці О. М. Фінкеля] : Теорія і практика перекладу. – С. 49–182 ; Г. Ф. Квітка – перекладач власних творів. – С. 183–226 ; О некоторых вопросах теории перевода. – С. 227–258 ; Иван Франко – перекладач Некрасова. – С. 259–298 ; Об автореводе : (На материале авторских переводов Г. Ф. Квитки-Основьяненко). – С. 299–325 ; «Ночная песнь странника» Гете в русских переводах. – С. 326–354 ; 66-й сонет в русских переводах. – С. 355–376 ; Лермонтов и другие переводчики «Еврейской мелодии» Байрона. – С. 377–407 ; «Заповіт» Т. Г. Шевченка в російських перекладах. – С. 408–424 ; Переклади О. М. Фінкеля. – С. 425–438.
 10. Можейко И. История о том, как трое харьковчан поставили Парнас дыбом // Харьков : пульс прошлого : ист. Очерки / Инна Можейко. – Х., 2012. – С. 240–245.

Фоменко Володимир Костянтинович

(26.04.1949 р. народж.)

Народився в м. Харкові. Навчався з 1956–1966 рр. у середній школі с. Покотилівка Харківського району Харківської області. У 1967 р. поступив на вечірнє відділення хімічного факультету Харківського державного університету (спеціальність – фізико-хімік), яке закінчив у 1973 р. Водночас у 1970 р. отримав диплом журналіста факультету громадських професій ХДУ.

Паралельно з навчанням працював слюсарем на заводі «Радіодеталь» (1966–1968 р.), старшим техніком, інженером НДІ хімії при ХДУ (1968–1974).

Після закінчення університету (з 1974 р.) був кореспондентом, згодом – начальником відділення (2000–2009) Харківського відділення ТАРС-РАТАУ.

Із 2000 р. почав працювати за сумісництвом викладачем кафедри журналістики Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Із 2009 р. працює старшим викладачем (основна робота).

2001 р. пройшов стажування у США за тематикою медіа та ПР.

Із 2009 р. працює за сумісництвом ПР-менеджером української телекомунікаційної компанії «ВОЛЯ».

Читає курси: «ПР [піар]», «Журналістський менеджмент», «Прес-служби та інформаційні агентства»; веде творчу майстерню.

Наукові інтереси: розвиток інформаційних агентств України, сучасна проблематика бізнесового ПР, комунікація типу В2С.

Член спілки журналістів України з 1990 р.

Праці

1. Выборы : блеск и нищета имиджевой рекламы // Бизнес-Информ. – 1994. – № 2. – С. 21.
2. Прес-служби та інформаційні агентства : [метод. матеріали для студентів зі спец. «Журналістика»]. – Х., 2005. – 43 с.
3. Прес-служби та інформаційні агентства : [метод. матеріали для студентів зі спец. «Журналістика»]. – Суми : Вид-во СумДУ, 2008. – 39 с.
4. Вплив конкуренції між суб'єктами ринку новин на розвиток інформаційного агентства «Укрінформ» (2000–2008 рр.) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – № 874 : Сер. : Соціальні комунікації. – Вип. 1 – С. 28–32.

5. Основні етапи виходу інформаційного агентства Укрінформ на ринок економічних новин (1990–2010) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2010. – № 903 : Сер. : Соціальні комунікації. – Вип. 2. – С. 89–94.
6. ПР-діяльність українських телекомунікаційних компаній «Воля» та «Київстар» з формування довіри споживачів / В. К. Фоменко, І. С. Гудзь // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 1027 : Сер. : Соціальні комунікації. – Вип. 4. – С. 222–225.
7. PR in Ukrainian NGOs – in the search for an optimal balance between fundraising and ensuring public awareness of their mission, goals and objectives // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. : Соціальні комунікації. – 2014. – № 1143, вип. 6. – С. 87–92.
8. Укрінформ : на шляху від об'єкта до суб'єкта світового новинного простору // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. : Соціальні комунікації. – 2017. – Вип. 10. – С. 54–59.

Література про нього

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.] ; худож.-оформлювач: І. В. Осипов. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 532, 699: про В. К. Фоменка.
2. Жукова В. Конкуренція та співпраця світових інформаційних агентств : [про відкриту лекцію В. Фоменка, яка відбулася 9 груд. 2011 р. для студентів п'ятого курсу (магістрів і спеціалістів) з навчальної дисципліни «Прес-служби та інформаційні агентства»] / Варвара Жукова. – Режим доступу : <http://www.kafedrajourn.org.ua/media/125>.

Фомін Андрій Юрійович

(05.09.1979 р. народж.)

Народився в м. Белгород (РФ). Середню освіту здобув у школі № 3 м. Харкова (1986–1996). Вищу освіту – на відділенні класичної філології філологічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна (1996–2001). Упродовж декількох років працював на кафедрі історії зарубіжної літератури та класичної філології ХНУ, де викладав такі курси, як латинська мова, методика викладання класичних мов, історія Стародавньої Греції та Риму, досліджував проблеми терміноутворення на основі греко-латинських терміноелементів в українській науковій термінології.

2004 р. отримав ступінь магістра освіти (Master of Education) за спеціальністю «соціальні та філософські основи освіти» (Social and Philosophical Foundations of Education) в університеті Ратгерс (Rutgers, the State University of New Jersey, USA), де навчався як стипендіат програми Едмунда Маскі (Edmund S. Muskie Graduate Fellowship Program). 2015 р. в тому ж навчальному закладі захистив дисертацію, присвячену історіографічному аналізу праці римського історика Діона Касія, та отримав науковий ступінь доктора філософії (Ph.D.) за спеціальністю «класичні студії» (Classics).

Із 2013 р. викладає класичні дисципліни, включаючи курси з давньогрецької мови, міфології, історії Греції та Риму та ін., в університеті Монтклер (Montclair State University, New Jersey, USA).

Його наукові інтереси охоплюють методику викладання латинської мови, грецьку літературу римського періоду, соціальну, культурну та інтелектуальну історію епохи династії Северів. Предметом його останніх наукових розвідок є «Римська історія» Діона Касія.

Праці

1. Этимология имен собственных греческой мифологии // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 448. – С. 402–405.
2. Національне й інтернаціональне в сучасному українському терміноутворенні : критерії внутрішньолінгвістичної експертизи // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2002. – № 557: Сер. : Філологія. – Вип. 35. – С. 59–62.
3. Викладання латинської мови у вищих навчальних закладах : завдання, поставлені часом // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. пр. / НТУ «ХП»; за ред. Л. Л. Товажнянського, О. Г. Романовського. – Х., 2003. – Вип. 2 (6). – С. 472–485.
4. Лексичне значення під кутом зору альтернативних лінгвістичних перспектив (нових чи забутих?) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2004. – № 631 : Сер. : Філологія. – Вип. 41. – С. 47–53.

5. Лексика давньогрецького та латинського походження в терміносистемі «метеорологія» (на матеріалі російсько-українського словника Ю. Ф. Кобченка та ін.) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2005. – № 659 : Сер. : Філологія. – Вип. 44. – С. 52–57.
6. Шляхи опису семантики термінів-комполітів греко-латинського походження // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2005. – № 707 : Сер. : Філологія. – Вип. 46. – С. 95–103.
7. The Power of Tradition : Methods for Teaching Latin in the Context of History of Educational Thought // Amer. Educational History J. – 2005. – Vol. 32. – № 2. – P. 202–207.
8. Speeches in Dio Cassius // Cassius Dio: Greek Intellectual and Roman Politician. Historiography of Rome and Its Empire Series / ed. by J. M. Madsen, C. H. Lange. – Leiden (Netherlands), 2016. – Vol. 1. – P. 217–237.

Література про нього

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 698: про А. Ю. Фомина.
2. Андрій Юрійович Фомін // Кафедра історії зарубіжної літератури і класичної філології : біобібліогр. покажч. / упоряд. О. Д. Міхільов, Ю. А. Ващенко, С. К. Дегтярьова, М. С. Лапіна, О. Ю. Ярко; за заг. ред. О. Д. Міхільова. – Х., 2005. – С. 19.

Франк (Науменко) Елеонора Андріївна
(19.11.1959 р. народж.)

Народилася в м. Кемерово (РФ). Після закінчення школи з 1977 по 1979 рр. працювала лаборантом в середній школі № 77 м. Харкова.

Навчалася на філологічному факультеті Харківського державного університету (1979–1984). 1984–1985 рр. працювала вчителем російської мови та літератури в середній школі № 78 м. Харкова.

1985–1986 р. працювала лаборантом кафедри російської мови філологічного факультету ХДУ. Із 1986 по 1989 рр. – завідувач кабінету російської мови та літератури філологічного факультету ХДУ. Виконувала педагогічне навантаження з погодинною оплатою, керувала педагогічною практикою студентів.

1989–1997 рр. – викладач кафедри російської мови ХДУ.

Із 1997 р. мешкає в м. Берлін (Німеччина).

Наукові інтереси: синтаксис російської мови, діалог у художньому тексті.

Праці

1. Методические указания и контрольные задания по русскому языку и литературе (для слушателей заочных подготовительных курсов) / И. А. Пузанова-Красикова, Э. А. Науменко. – Х. : ХГУ, 1986. – 66 с.
2. Синтаксис русского языка. Лабораторные и контрольные работы по теме «Главные члены предложения» и методические указания к их выполнению / Е. М. Ткаченко, Т. Р. Грибова, Л. И. Ковалевская, Э. А. Науменко. – Х. : ХГУ, 1990. – 59 с.
3. Диалог в художественном произведении (на материале романа Л. Н. Толстого «Анна Каренина») // Материалы респ. науч.-метод. конф. – Х. : ХИИГХ, 1991. – Ч. 2.*
4. Проблема типологизации диалога в художественном произведении (на материале романа Л. Н. Толстого «Анна Каренина») / Т. Д. Учитель, Э. А. Франк // Некоторые аспекты активизации учебно-познавательной деятельности студентов : науч.-метод. сб. / Харьков. гос. ун-т ; под. общ. ред. В. И. Чигринова. – Х., 1991. – С. 93–103.
5. Синтаксис русского языка : упражнения, лаб. и контрол. работы по теме «Главные члены предложения» и метод. указ. к их выполнению для студентов всех форм обучения филол. ф-та / ХГУ ; сост. Л. М. Ткаченко, Т. Р. Грибова, Л. И. Ковалевская, Э. А. Франк. – Х. : Изд-во ХГУ, 1993. – 76 с.

Хавкіна Любов Марківна

(24.04.1978 р. народж.)

Народилася в м. Харків. Навчалася в Харківській загальноосвітній школі I–III ступенів № 54 (1985–1995 рр.). Вищу освіту здобула на українському відділенні філологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, яке закінчила з відзнакою (1995–2000).

2000–2003 рр. була аспіранткою кафедри історії української літератури ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2003 р. захистила кандидатську дисертацію «Українська романтична поезія кінця 20-х – початку 40-х років XIX ст. : міфопоетичний аспект» (наук. керівник –

проф. О. І. Борзенко).

2007–2010 рр. навчалася в докторантурі при кафедрі реклами і зв'язків з громадськістю Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2010 р. захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук із соціальних комунікацій «Український рекламний міф: шляхи творення, основні компоненти та особливості функціонування» (наук. консультант – проф. В. Ф. Іванов).

Із 2003 р. працює на кафедрі журналістики філологічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна на посадах викладача (2003), старшого викладача (2004), доцента (2004; звання – з 2007 р.), професора (2011; звання – з 2014 р.), завідувача кафедри (2012).

Учасник і керівник наукових проєктів із бюджетним фінансуванням, тож паралельно мала наукові посади. 2013–2014 рр. – старший науковий співробітник кафедри журналістики. Із 2016 р. – провідний науковий співробітник цієї кафедри.

Автор понад 120 друкованих праць.

Під її керівництвом захистилися 4 кандидати наук.

Викладає курси: «Основи рекламної діяльності», «Іміджологія», «Прикладні соціально-комунікаційні технології», «Паблік рилейшнз», «Сучасні інформаційні процеси і журналістика», «Історія української журналістики»; веде спецсеінари «Науковий семінар», «Творча майстерня», «Виробнича практика» тощо.

У Київському університеті імені Бориса Грінченка викладала гостювий спецкурс-майстерклас «Іміджологія» для студентів спеціальності 8.18010019 «Медіакомунікації» (2013, 2014) як професор кафедри української літератури, компаративістики і соціальних комунікацій.

Член Харківського історико-філологічного товариства (2005).

Стипендіат іменної стипендії Верховної Ради України для найталановитіших молодих учених (2013). Отримала подяки: від Національної академії педагогічних наук «За вагомий особистий внесок у розвиток науки

і освіти, підготовку висококваліфікованих спеціалістів та з нагоди 210-річчя від дня заснування закладу» (2014); від директора Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації «За високий професіоналізм та вагомий особистий внесок у розвиток і підтримку обдарованої учнівської молоді Малої академії наук України» (2016).

Наукові інтереси: реклама як феномен соціокомунікаційного простору, іміджування в прагматичному й культурологічному вимірах, прикладні соціально-комунікаційні технології в аспекті етики та прагматики, міфологічний аспект функціонування медіапростору, науково-популярна журналістика і науковий контент у ЗМІ, соціокомунікаційні параметри адаптації та інтеграції осіб з особливими потребами, стабілізаційна роль медіа у кризових умовах тощо.

Основні праці

1. Балади Т. Г. Шевченка в контексті його міфопоетики // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 426 : Творчий доробок Юрія Шевельова і сучасні гуманітарні науки. – С. 265–267. – (Сер. : Філологія).
2. Відображення основ національної духовності та світогляду в етнокультурному міфі ранніх українських романтиків // Література. Фольклор. Проблеми поетики : зб. наук. пр. – К., 2002. – Вип. 14. – С. 295–303.
3. Історіософська концепція поетів-романтиків кінця 20 – поч. 40-х рр. XIX ст. як основа побудови національного міфу // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2002. – № 557 : Сер. : Філологія. – Вип. 35. – С. 351–360.
4. Міфопоетична картина світу ранніх українських романтиків (співіснування елементів християнського та язичницького світогляду) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2002. – № 538 : Сер. : Філологія. – Вип. 34. – С. 381–387.
5. Просторовий вимір міфопоетичної моделі світу ранніх українських романтиків // Літературознавчі обрії : праці молодих учених України / Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – К., 2003. – Вип. 4. – С. 126–133.
6. Романтичний герой в українській поезії 20–40-х рр. XIX ст. : міфопоетичний аспект // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2004. – № 607 : Сер. : Філологія. – Вип. 39. – С. 102–106.
7. Альтернативна реальність в українському рекламному міфі : руйнування стереотипів шляхом рекламних експериментів і девіацій // Діалог : Медіа-студії : зб. наук. пр. / за заг. ред. О. В. Александрова. – Одеса, 2005. – Вип. 2. – С. 72–81.
8. Національний компонент креативної площини в сучасній рекламі // Учен. зап. Таврич. нац. ун-та ім. В. И. Вернадского. Сер. : Филология. – 2006. – Т. 19 (58), № 5. – С. 217–223.
9. Зміни у вітчизняному медіа-просторі кінця XX – початку XXI ст. і новітній період розвитку української реклами та формування рекламного міфу //

Наук. зап. Ін-ту журналістики. – К., 2007. – Т. 28. – С. 87–90.

10. Креативна та функціональна специфіка використання елементів сленгу в сучасній комерційній рекламі (в аспекті рекламної міфотворчості) // Інформаційне суспільство : наук. журн. – К., 2007. – Вип. 6. – С. 45–49.
11. Креативна і функціональна специфіка соціальної реклами як чинника соціалізації особи й вагомого компоненту сучасного українського рекламного міфу // Інформаційне суспільство : наук. журн. – К., 2007. – Вип. 5. – С. 56–59.
12. Виміри рекламної колористики : демонстрація та називання кольору як чинники формування рекламного міфу // Учен. зап. Таврич. нац. ун-та ім. В. И. Вернадского. Сер. : Филология. Социальная коммуникация. – Симферополь, 2008. – Т. 21 (60), № 1. – С. 96–101.
13. Креативно-функціональні особливості багатозначності в рекламі у контексті тенденцій сучасного рекламного міфотворення // Інформаційне суспільство : наук. журн. – К., 2008. – № 7. – С. 56–60.
14. Реклама і міф : генетичні зв'язки та аспекти взаємодії // Наук. зап. Ін-ту журналістики. – К., 2008. – Т. 30. – С. 104–109.
15. Структурно-семантичне та функціональне корелювання рекламних текстів з міфологічною та казково-фантастичною традицією // Інформаційне суспільство : наук. журн. – К., 2008. – № 8. – С. 14–21.
16. Харківська альманахова журналістика 30–40-х років XIX ст. як масовокомунікаційний феномен // Українська періодика : історія і сучасність / НАН України [та ін.] ; за ред. М. М. Романюка. – Львів, 2008. – С. 108–119.
17. Віршований текст у рекламі як форма організації матеріалу : креативно-функціональна парадигма // Стиль і текст / Ін-т журналістики КНУ ім. Т. Шевченка. – К., 2009. – Вип. 10. – С. 219–224.
18. Іноземна та вітчизняна рекламна продукція в площині сучасного українського рекламного міфу : національно-культурний аспект // Інформаційне суспільство : наук. журн. – К., 2009. – Вип. 10. – С. 45–50.
19. Комерційна реклама у площині українського загальнорекламного міфу : питома вага та особливості функціонування // Інформаційне суспільство : наук. журн. – К., 2009. – Вип. 9. – С. 41–45.
20. Корелювання політичної реклами із феноменом сучасного рекламного міфу в українському медіа-просторі // Наук. зап. Ін-ту журналістики. – К., 2009. – Т. 35. – С. 159–164.
21. Мифологические проекции современной рекламы как феномена социальной коммуникации // Журналистика в 2008 году : общественная повестка дня и коммуникативные практики СМИ : сб. материалов Всерос. науч.-практ. конф., Москва, 9–11 февр. 2009 г. / Ф-т журналистики МГУ им. М. В. Ломоносова. – М., 2009. – С. 461–462.
22. Архетипічна основа рекламного простору // Наук. зап. Ін-ту журналістики. – К., 2010. – Т. 40. – С. 15–20.
23. Вербальні засоби як чинник міфопородження в українському рекламному просторі // Стиль і текст / Ін-т журналістики КНУ ім. Т. Шевченка. – К., 2010. –

Вип. 11. – С. 107–115.

24. Міфологічні проєкції світу рекламних персонажів : структура та функції // Наук. зап. Ін-ту журналістики. – К., 2010. – Т. 39. – С. 51–55.
25. Сучасний український рекламний міф : монографія. – Х. : ХІФТ, 2010. – 352 с.
26. Сучасний український рекламний міф як сфера відображення й формування гендерних стереотипів // Теле- та радіожурналістика : зб. наук. пр. / ЛНУ імені Івана Франка. – Львів, 2010. – Вип. 9, ч. 1. – С. 346–350.
27. Феномен бінарної опозиції як підґрунтя побудови рекламного міфу // Зб. пр. Наук.-дослід. центру періодики. – Львів, 2010. – Вип. 2 (18). – С. 353–369.
28. Хронотоп в українському рекламному просторі : міфологічний аспект // Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Сер. : Журналістика. – 2010. – Вип. 18. – С. 42–45.
29. Поведінкові девіації в рекламі в аспекті корелювання з міфологічними мотивами ініціації та порушення табу // Інформаційне суспільство : наук. журн. – К., 2011. – Вип. 14. – С. 39–43.
30. Рациональне й емоційне начала в рекламному міфі та специфіка рекламного образу // Учен. зап. Таврич. нац. ун-та ім. В.И. Вернадского. Сер. : Филология. Социальные коммуникации. – Симферополь, 2011. – Т. 24 (63). – № 4, ч. 1. – С. 333–338.
31. Реклама як джерело крилатих виразів : на межі соціальної та індивідуальної комунікації // Вісн. Львів. ун-ту : зб. наук. пр. Сер. : Журналістика. – 2011. – Вип. 34. – С. 459–465.
32. Рекламне міфопородження за допомогою мовних інновацій // Стиль і текст / Ін-т журналістики КНУ ім. Т. Шевченка. – К., 2011. – Вип. 12. – С. 48–52.
33. Символи як універсальний засіб кодування рекламної ідеї : міфологічний аспект // Наук. зап. Ін-ту журналістики. – К., 2011. – Т. 43. – С. 100–105.
34. Викладання основ рекламної діяльності у вищій школі в межах навчання майбутніх журналістів : методичні пошуки та проблеми // Проблеми сучасної освіти : зб. наук.-метод. пр. / ХНУ імені В. Н. Каразіна. – Х., 2012. – Вип. 3, ч. 2. – С. 54–62.
35. Новітні тенденції розвитку реклами в Україні : особливості сприйняття та функціонування в соціальній і приватній комунікації // Держава та регіони : наук.-виробн. журн. Сер. : Соціальні комунікації. – 2012. – № 3 (11). – С. 162–167.
36. Образы повседневности в современном рекламном мифе как фактор формирования системы потребительских ценностей и установок // Журналистика в 2011 году. Ценности современного общества и средства массовой информации : материалы Междунар. науч.-практ. конф., Москва, 6–8 февр. 2012 г. / Ф-т журналистики МГУ имени М. В. Ломоносова. – М., 2012. – С. 62–63.
37. Реклама в дискурсі повсякдення // Інформаційне суспільство : наук. журн. – К., 2012. – Вип. 16. – С. 14–18.
38. Реклама як документ доби : історія і сучасність у дзеркалі реклами // Вісн.

- Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 1027 : Сер. : Соціальні комунікації. – Вип. 4. – С. 226–231.
39. Реклама як текст ігрового типу : міфологічний аспект // Наук. зап. Ін-ту журналістики. – К., 2012. – Т. 48. – Липень-вересень. – С. 110–113.
40. Іміджологія : навч.-метод. посіб. для студентів зі спеціальності «Журналістика». – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 64 с.
41. Міф як інструмент рекламного впливу // Соціальні комунікації : результати досліджень – 2012 : кол. моногр. : у 2 т. / [за наук. ред. О. М. Холода, О. В. Безручка]. – К., 2013. – Т. 1 : Теоретичні основи соціальних комунікацій. – С. 208–251.
42. Основи рекламної діяльності : навч.-метод. посіб. для студентів зі спеціальності «Журналістика». – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 80 с.
43. Реклама в дискурсі повсякдення : «оприлюднення» рекламної комунікації як новітній інструментарій взаємодії з реципієнтом // Соціальні комунікації : результати досліджень – 2012 : кол. моногр. : у 2 т. / [за наук. ред. О. М. Холода, О. В. Безручка]. – Т. 2 : Галузеві дослідження соціальних комунікацій. – К., 2013. – С. 82–116.
44. Репрезентация разных измерений любви в рекламе // Социальная миссия и профессия : материалы Междунар. науч.-практ. конф. «Журналистика в 2012 году», Москва, 7–9 февр. 2013 г. / Ф-т журналистики МГУ имени М. В. Ломоносова. – М., 2013. – С. 345–346.
45. Іміджологія в журналістському вимірі : засади рецепції та викладання // Проблеми сучасної освіти : зб. наук.-метод. пр. / уклад. Ю. В. Холін, Т. О. Маркова ; ХНУ імені В. Н. Каразіна. – Х., 2014. – Вип. 5, ч. 1. – С. 108–120.
46. Категорія іміджу в системі соціальної комунікації інформаційного суспільства // Проблеми формування громадської думки в сучасній Україні : матеріали доп. та виступів Міжнар. наук.-практ. конф., 14 листоп. 2014 р., м. Київ. – К., 2014. – С. 73–76.
47. Наука та науковці крізь призму реклами // Синопис : текст, контекст, медіа : електрон. фаховий журн. / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – К., 2014. – № 1 (5). – Режим доступу : <http://synopsis.kubg.edu.ua/index.php/synopsis/article/view/85>.
48. Креативно-функціональні можливості хронотопу в контексті іміджетворення // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. : Соціальні комунікації. – 2015. – Вип. 7–8. – С. 76–79.
49. Оптимізація соціокомунікаційної інтеграції осіб з особливими потребами в інформаційному суспільстві // Spheres of Culture : Journal of Philology, History, Social and Media Communication, Political Science and Cultural Studies / Maria Curie-Sklodowska University in Lublin. – Lublin (Polska), 2015. – Vol. 12. – Р. 426–433.
50. Імідж як інструмент і результат комунікації // Реклама і зв'язки з громадськістю ХХІ століття : огляди та дослідження : монографія / кол. авторів. – Маріуполь : МДУ, 2016. – С. 31–65.

Література про неї

1. Деус О. Феномен рекламного міфу : [про вихід в світ монографії доц. каф. журналістики ХНУ імені В. Н. Каразіна, докторанта Ін-ту журналістики Київ. нац. ун-ту імені Т. Г. Шевченка Л. М. Хавкіної «Сучасний український рекламний міф»] / О. Деус // Харків. ун-т. – 2010. – 1 черв.
2. Чала А. Докторську дисертацію [на здобуття наукового ступеня доктора наук з соціальних комунікацій захистила доцент кафедри журналістики Л. М. Хавкіна] / А. Чала // Харків. ун-т. – 2011. – 25 січ., з фот.
Л. М. Хавкіна – одна з наймолодших докторів філологічного факультету.
3. Про призначення у 2013 р. іменних стипендій Верховної Ради України для найталановитіших молодих учених : [... Хавкіній Любові Марківні, доктору наук з соціальних комунікацій, проф., зав. каф. ХНУ імені В. Н. Каразіна] // Голос України. – 2012. – 13 груд. – С. 5.
4. Бутиріна М. В. Річ як міф, реклама як міфологія : [рецензія] / М. В. Бутиріна // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2010. – № 903 : Сер. : Соціальні комунікації. – Вип. 2. – С. 124–125. – Рец. на кн.: Сучасний український рекламний міф : монографія / Л. М. Хавкіна. – Х. : ХІФТ, 2010. – 352 с.
5. Орлова А. Проф. Л. М. Хавкіна: «Спілкування зі студентами надихає» : [інтерв'ю] / А. Орлова // Харків. ун-т. – 2016. – 4 жовт.
6. Хомик Г. На линии огня : [о военной журналистике] / Геннадий Хомик ; [экспертный комментарий Любови Хавкиной] // World city. – 2016. – Декабрь (№ 1). – С. 34–39. – С. 36: комментарий Л. М. Хавкиной ; фото Л. М. Хавкиной.

Хаддад (Розкладай) Катріна Аднанівна
(16.12.1978 р. народж.)

Народилася в м. Карло-Лібкнехтівськ
Артемівського району (тепер – м. Соледар Бахмутського району) Донецької області в сирійсько-українській родині. 1984 р. переїхала з батьками до м. Дамаска (Сирійська Арабська Республіка), де з 1984 по 1988 рр. навчалася в школі. Після повернення родини в Україну продовжила навчання в неповній середній школі № 23 та середній школі № 13 м. Соледара, яку закінчила в 1995 р. із золотою медаллю. 1995–1996 рр. навчалася в ПТУ № 147 м. Артемівська Донецької області, здобувши кваліфікацію бухгалтера.

1996–2001 рр. навчалася на філологічному факультеті Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, який закінчила з відзнакою. 2001–2004 рр. – в аспірантурі кафедри історії української літератури ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2004 р. захистила кандидатську дисертацію «Екзистенційний дискурс утворчості Михайла Коцюбинського» (науковий керівник – доц. Т. К. Блажеєвська). Із 2004 р. по 2007 р. працювала на кафедрі журналістики ХНУ імені В. Н. Каразіна на посадах викладача (2004), старшого викладача (2005), доцента (2006). 2005 р. працювала також коректором харківської газети «Об'єктив-но», а впродовж 2006–2007 рр. – оглядачкою (колонка «Не-критичні нотатки»), літературною редакторкою і редакторкою новин газети і сайту «МедіаПорт».

Викладала курси: історія зарубіжної журналістики, журналістське розслідування, проблематика газетного виступу (політика). Вела при університеті спецкурс із поетичної творчості.

Із 2007 р. мешкає в Києві, займається журналістикою. Працює літературним редактором та оглядачем в ГО «Телекритика» (протягом 2007–2014 рр. – журналу і сайту «Телекритика», з 2015 р. – сайту «Детектор медіа»). Упродовж 2013–2016 рр. – провідний науковий співробітник Державної наукової установи «Енциклопедичне видавництво».

Як поетеса друкувалася в альманасі Першого міжнародного літературного фестивалю (Львів, 2005), в антологіях «ZEX» (Харків, 2006), «Дві тонни» (Київ, 2007), «Готелі Харкова» (Харків, 2008), «Червоне і чорне. 100 українських поеток ХХ сторіччя» (Тернопіль, 2011), проєкті «Вакації» (2007, № 2), часописах «Березіль» (2008, № 5/6), «Кур'єр Кривбасу» (2009, № 234–235), «Телекритика» (2009, №4) тощо. Як перекладачка з арабської – в журналі «Всесвіт» (2006, № 3–4) та антології африканської поезії «Каїсе-дра росте, де хоче» (Тернопіль, 2016). Учасниця численних мистецьких фестивалів

та акцій. Її вірші виходили в перекладах польською, англійською, литовською та івритом.

Лауреат літературної премії видавництва «Смолоскип» (2006, 2007).

Наукові інтереси: межові ситуації в літературі й мові, сучасна поезія, мова сучасної літератури та сучасних ЗМІ; перекладознавство; популяризація науки.

Наукові праці

1. Елементи екзистенціального мислення в повісті М. Коцюбинського «Тіні забутих предків» // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2000. – № 473 : Сер. : Філологія. – С. 438–442.
2. До питання розрізнення термінів «екзистенційний» та «екзистенціальний» // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2002. – № 557 : Сер. : Філологія. – Вип. 35. – С. 360–365.
3. Катастрофізм у малій прозі М. Коцюбинського : апокаліптичні мотиви // Література. Фольклор. Проблеми поетики : зб. наук. пр. – К., 2002. – Вип. 14. – С. 303–309.
4. «Межова ситуація» в новелах М. Коцюбинського останніх років життя // Актуальні проблеми слов'янської філології : міжвуз. зб. наук. ст. – К., 2002. – Вип. 7 : Лінгвістика і літературознавство. – С. 285–292.
5. Феномен смерті в новелі М. Коцюбинського «На острові» : спроба інтерпретації // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2002. – № 538 : Сер. : Філологія. – Вип. 34. – С. 387–392.
6. Образ антихриста у новелі М. Коцюбинського «Він іде!» // Літературознавчі обрії : праці молодих учених України. – К., 2003. – Вип. 4. – С. 133–136.
7. «... Без імені, роду й без племені» : екзистенція і революція (за новелою М. Коцюбинського «Невідомий») // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2004. – № 607 : Серія : Філологія. – Вип. 39. – С. 109–112.
8. Екзистенційний дискурс у творчості Михайла Коцюбинського : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. – Х., 2004. – 19 с.
9. Особистість і безособове : мотив тривоги в літературі зламу століть (модель Михайла Коцюбинського) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2005. – № 707 : Сер. : Філологія. – Вип. 46. – С. 147–150.
10. «Fata morgana» : влада безособових сил у художньому світі М. Коцюбинського // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. – 2005. – Вип. 9. – С. 309–311.
11. «Для загального добра» : Михайло Коцюбинський про двобій людини і світу (спроба міфопоетичного прочитання) // Acta Universitatis Palackianae Olomucensis Facultas Philosophica Philologica 89 – 2006. Ucrainica II Sou asná Ukrajinistika Problémy jazyka, literatury a kultury. – Olomouc (Česká republika), 2006. – 2. ást Sborník lánek 3. Olomoucké sympozium ukrajinist 24.–26. srpna 2006. – С. 387–397.

12. Методичні рекомендації з підготовки, редагування та оформлення статей до Великої української енциклопедії (проект) / [Киридон А. М. (кер. авт. кол.), Березовський О. М. ... Розкладай К. А. та ін.]. – К. : Енцикл. вид-во, 2015. – 120 с.
13. Велика українська енциклопедія. Словник / [Киридон А. М. (кер. авт. кол.), Березовський О. М. ... Розкладай К. А. та ін.]. – К. : Енцикл. вид-во, 2015. – 1408 с.
14. Велика українська енциклопедія. Том 1 (А – Акц) / [Киридон А. М. (кер. авт. кол.), Березовський О. М. ... Розкладай К. А. та ін.]. – К. : Енцикл. вид-во, 2016. – 592 с.

Журналістські праці

15. Форум № 13 : паралельні світи у Львові // MediaPost on-line. – 2006. – 21 верес. – Режим доступу : http://www.media-objektiv.com/pages.php?gazeta_id=228&material_id=15&page=7.
16. «Господь симпатизує аутсайдерам». «Капіталу» та іншим присвячується // MediaPost on-line. – 2006. – 19 жовт. – Режим доступу : http://www.media-objektiv.com/pages.php?gazeta_id=232&material_id=19&page=10.
17. Мережева література розвіртуалізовується! // MediaPost on-line. – 2006. – 9 листоп. – Режим доступу : http://www.media-objektiv.com/pages.php?gazeta_id=235&material_id=27&page=10.
18. «стока сайтів у інтернеті!», або Реально магічний детектив // MediaPost on-line. – 2006. – 11 листоп. – Режим доступу : http://www.media-objektiv.com/pages.php?gazeta_id=237&material_id=23&page=9.
19. Non-fiction п'єса, або Незвичайні пригоди українців у Москві / MediaPost on-line. – 2006. – 7 груд. – Режим доступу : http://www.media-objektiv.com/pages.php?gazeta_id=240&material_id=19&page=10.
20. Мандрівний цех // MediaPost on-line. – 2006. – 14 груд. – Режим доступу : http://www.media-objektiv.com/pages.php?gazeta_id=241&material_id=24&page=10.
21. Казка про помаранчі, телескоп Габбла та кохання // MediaPost on-line. – 2006. – 21 груд. – Режим доступу : http://www.media-objektiv.com/pages.php?gazeta_id=242&material_id=18&page=9.
22. Чорнобиль™: документальний театр // MediaPost on-line. – 2007. – 16 січ. – Режим доступу : http://www.media-objektiv.com/pages.php?gazeta_id=245&material_id=18&page=10.
23. Примітивні форми власності // MediaPost on-line. – 2007. – 1 лют. – Режим доступу : http://www.media-objektiv.com/pages.php?gazeta_id=247&material_id=22&page=10.
24. «БЖД – це не три літери на паркані» // MediaPost on-line. – 2007. – 31 травн. – Режим доступу : http://www.media-objektiv.com/pages.php?gazeta_id=262&material_id=24&page=9.

25. MediaPost on-line. Енкавеесівці, упівці та мирні мешканці. НЕполітичний погляд // MediaPost on-line. – 2007. – 20 жовт. – Режим доступу : http://www.mediaport.ua/news/culture/46090/MediaPost_on-line_enkaveesivtsi_upivtsi_ta_mirni_meshkantsi_nepolitichniy_poglyad.
26. Юрій Макаров та «Український тиждень» : авторський підхід у журналістиці та сучасна українська карикатура // Детектор медіа. – 2007. – 6 листоп. – Режим доступу : <http://detector.media/infospace/article/34757/2007-11-06-yurii-makarov-ta-ukrainskii-tizhden-avtorskii-pidkhd-u-zhurnalistsitsi-ta-suchasna-ukrainska-karikatura/>.
27. З'явилися «Вибрані твори» Миколи Хвильового : Скринька з парними коштовностями : [рецензія] // Час і події. – 2011. – 28 верес. – Режим доступу : <http://www.chasipodii.net/article/9046/>. – Рец. на кн.: Хвильовий М. Вибрані твори / Микола Хвильовий ; упоряд. Ростислав Мельників. – К. : Смолоскип, 2011. – 1038 с.
28. Культ мови. Що там за поребриком? // Редакторский портал. – 2014. – 2 лип. – Режим доступу : http://redactor.in.ua/ru/language/6379.Kult_movi_Shcho_tam_za_porebrikom.
29. Культ мови. Слова війни та слова миру // Редакторский портал. – 2014. – 9 лип. – Режим доступу : http://redactor.in.ua/ru/language/6400.Kult_movi_Slova_v%D1%96yni_ta_slova_miru.
30. Культ мови : Наша Дуже Важлива Компанія та інші «ДНР» // Редакторский портал. – 2014. – 29 лип. – Режим доступу : http://redactor.in.ua/ru/language/6463.Kult_movi_Nasha_Duzhe_Vazhliva_Kompan%D1%96ya_ta_%D1%96nsh%D1%96_DNR.
31. Культ мови : Цирк на дроті, або Як ви пишете слово «онлайн»? // Редакторский портал. – 2014. – 20 серп. – Режим доступу : http://redactor.in.ua/ru/language/6516.Kult_movi_Tsirk_na_drot%D1%96_abo_Yak_vi_pishete_slovo_onlayn.
32. Текст про «не» : Коли «не українська» стає «неукраїнською» // Редакторский портал. – 2014. – 5 верес. – Режим доступу : http://redactor.in.ua/ru/language/6551.Tekst_pro_ne_Koli_ne_ukra%D1%97nska_sta%D1%94_neukra%D1%97nskoju.
33. Культ мови : Хто розводить рибок? // Редакторский портал. – 2014. – 29 верес. – Режим доступу : http://redactor.in.ua/ru/language/6603.Kult_movi_Hto_rozvodit_ribok.
34. Культ мови : Коли громадське стає суспільним // Редакторский портал. – 2014. – 2 жовт. – Режим доступу : http://redactor.in.ua/ru/language/6623.Kult_movi_Koli_gromadske_sta%D1%94_susp%D1%96lnim.
35. Культ мови : «Українізуйся з Comfy» : вірус моменту // Редакторский портал. – 2014. – 27 жовт. – Режим доступу :

http://redactor.in.ua/ru/language/6742.Kult_movi_Ukra%D1%97n%D1%96zuysya_z_Comfy_v%D1%96rus_momentu.

36. Абератції абрєвіації, або Нащо нам АТО // Редакторский портал. – 2014. – 28 листоп. – Режим доступу :
http://redactor.in.ua/ru/language/6872.Aberats%D1%96%D1%97_abrev%D1%96ats%D1%96%D1%97_abo_Nashcho_nam_ATO.
37. Наука vs журналістика : скандал довкола дослідження Ольги Броварець // Детектор медіа. – 2017. – 14 лют. – Режим доступу :
<http://detector.media/infospace/article/123112/2017-02-14-nauka-vs-zhurnalistika-skandal-dovkola-doslidzhennya-olgi-brovarets/>.

Художні твори й переклади

38. *Пер.*: ас-Самман Г. Поезії зі збірки «Схопити мить, що вислизає» / Гада ас-Самман ; пер. з араб. К. Хаддад // Всесвіт. – 2006. – № 3–4. – С. 97–100.
39. 228 км на південний схід, або Велика Пригода : оповідання // Fabula : літ.-геогр. часопис. – 2006. – № 2. – С. 99–101.
- Те саме, під назвою: Сіль землі : оповідання / К. Хаддад // Березіль. – 2008. – № 5–6. – С. 57–63.
38. Продавець води : [поезії] // 13 Форум видавців у Львові : Перший міжнар. літ. фестиваль : альманах. – Львів, 2006. – С. 108–111.
40. [Поезії] // Дві тонни : антол. поезії двотисячників / упоряд. Б.-О. Горобчук, О. Романенко. – К., 2007. – С. 282–292.
42. [Поезії] // Готелі Харкова : антол. нової Харків. літ. – Х., 2008. – С. 115–121.
43. Півтори тисячі посивілих революціонерів : [поезії] // Кур'єр Кривбасу. – 2009. – № 5–6. – С. 335–346.
44. «Тут і є саменький схід – східніше не буває...» : [поезії] // Червоне і чорне : 100 укр. поеток ХХ сторіччя : антологія / уклад. Б. Щавурського. – Тернопіль, 2011. – С. 1026–1039.
45. Миколай ; 24/7 : [поезії] // Онокласник. – 2014. – № 12. – С. 15.
46. Самохідні каравани ; Трюми, повні скарбів ; Яблуко ; Метелик, Саміра, Ісіома / К. Хаддад ; Дві години в поїзді ; Із циклу «Плоди тіла» ; Дарма від'їжджаю / Абдельлатиф аль-Ляабі ; пер. з араб. Катріні Хаддад // Каїсе-дра росте, де хоче : антол. африкан. поезії. – Тернопіль, 2016. – С. 144–154.

Література про неї

1. Захара І. С. Проблеми історико-філософського тлумачення нефілософського тексту (на основі аналізу творчості Михайла Коцюбинського) / І. С. Захара, У. Я. Ханас // Філософія мови : текст, образ, реальність : матеріали Міжнар. наук.-теорет. конф. – Суми, 2009. – С. 40–42. – Режим доступу :
<http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/3021/1/vandishev2.doc>.

С. 41: про дослідження К. А. Хаддад.

2. Коляденко О. Когнітивна метафора як засіб об'єктивації концепту «страх» у творах М. Коцюбинського / Олена Коляденко // Укр. мова. – 2009. – № 3 – С. 39–46.
С. 41: про дослідження К. А. Хаддад.
3. Ханас У. Я. Релігійні уявлення про людину в світлі філософської антропології (на основі аналізу творчості М. Коцюбинського) / У. Я. Ханас // Наук. зап. Нац. ун-ту «Острозька академія». Сер. : Історичне релігієзнавство. – 2010. – Вип. 3. – С. 269–278.
С. 272: про дослідження К. А. Хаддад.
4. Назаревич Л. Т. Часопросторові аспекти в екзистенційній літературі кінця XIX – початку XX століття / Л. Т. Назаревич // Вісн. Дніпропетр. ун-ту ім. А. Нобеля. Сер. : Філологічні науки. – 2011. – № 2 (2) – С. 154–161.
С. 154: про дослідження К. А. Хаддад.
5. Мукан А. Катріна Хаддад : «Найважливіше в перекладі – справити такий самий вплив і емоційний посил, які має оригінал» / Анна Мукан // Прес-центр Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 13 груд. 2012 р. – Режим доступу : <http://instpres.univ.kiev.ua/node/225>.
6. Бежнар Г. П. Екзистенційність як парадигма української літератури XX століття / Г. П. Бежнар // Гілея. Філософські науки : наук. вісн. – 2014. – Вип. 83. – С. 312–316.
С. 313: про дослідження К. А. Хаддад.
7. Меншій А. М. М. Коцюбинський та М. Чернявський : взаємодія художніх систем / А. М. Меншій // Science and Education a New Dimension. Philology. – Budapest (Hungary), 2014. – Issue 17. – С. 83–86.
С. 83, 85: про дослідження К. А. Хаддад.
8. Меншій А. М. Художня інтерпретація мотиву смерті у прозі Михайла Коцюбинського та Антона Крушельницького : досвід пограниччя / А. М. Меншій // Вісн. Львів. ун-ту. Серія філол. – 2014. – Вип. 60, ч. 2. – С. 250–261 ; С. 252, 254: про дослідження К. А. Хаддад.
9. Меншій А. М. Семантика зооморфних образів у прозі М. Коцюбинського та М. Чернявського / А. М. Меншій // Південний архів. Філологічні науки : зб. наук. пр. – 2016. – Вип. 65. – С. 132–140.
С. 132, 133, 135: про дослідження К. А. Хаддад.
10. Толокольников К. Facebook-література в Україні : чому й навіщо : [у київській «Книгарні Є» відбулася публічна дискусія «Феномен facebook-літератури» за участі блогерів Богдана Логвиненка, Сергія Іванова, Миколи Воськала та поетеси й літературної редакторки ГО «Телекритика» Катріни Хаддад-Розкладай] / Катерина Толокольников // Media Sapiens. – 2016. – 15 січ. – Режим доступу : http://osvita.mediasapiens.ua/web/social/facebookliteratura_v_ukraini_chomu_y_navischo/.

Халанський Михайло Георгійович (Єгорович)

(1.(13).11.1857–29.03.(11.04).1910)

Народився в с. Расховець Щигровського повіту Курської губернії (тепер – Радянський (Советский) район Курської області, РФ) в родині священика. Початкову освіту отримав у Курському повітовому училищі, середню – в Белгородській семінарії. 1877 р., після закінчення 4-х класів семінарії, вступив на історико-філологічний факультет Харківського університету. Закінчив його в 1881 р. зі ступенем кандидата, захистивши дисертацію «О сербских народных песнях Косовского цикла». Того ж року був залишений на кафедрі слов'язознавства для підготовки до професорського звання.

1883–1885 рр. працював учителем у Белгородській чоловічій гімназії, де викладав російську та латинську мови; у Белгородській жіночій гімназії (викладав російську літературу); 1885–1887 рр. – у 2-й Харківській гімназії (читав курс російської літератури).

1887 р. витримав магістерський іспит і був призначений приват-доцентом кафедри російської мови та словесності Харківського університету. 1889 р. відвідав кілька слов'янських країн, збираючи фольклорно-етнографічний та мовно-літературний матеріал. Після смерті О. О. Потебні в 1891 р. зайняв кафедру російської мови і словесності Харківського університету. 1892 р. призначений в. о. екстраординарного професора.

1895 р. захистив дисертацію «Южнославянские сказания о Кралевице Марке в связи с произведениями русского былевого эпоса» на ступінь доктора російської словесності. Того ж року призначений екстраординарним професором кафедри російської мови та словесності Харківського університету, з 1899 р. – ординарним професором.

Читав курси історії російської мови, російської мови (всі розділи), російської діалектології, історії слов'язознавства, давньоруської перекладної літератури, історії російської літератури, польську та сербську мови; спецкурси з фонетики та морфології російської мови, історії російської словесності.

Із 1901 р. був керівником студентського гуртка для поглибленого вивчення історії російської та західноєвропейської літератури.

1906–1908 рр. – декан історико-філологічного факультету Харківського університету.

Активний діяч Харківського історико-філологічного товариства.

Був членом Товариства любителів російської словесності, Московського етнографічного та Московського археологічного товариств.

Автор понад 60 друкованих праць. За наукові заслуги був обраний членом-кореспондентом Імператорської академії наук (1909).

Помер у Харкові.

Наукові інтереси: російський, український, південнослов'янський фольклор, давні рукописи та стародруки, історія російської літературної мови, історія російської літератури XIX ст.

Основні філологічні праці

1. Русские народные песни, записанные в Щигровском уезде, Курской губернии. Ч. 2. Хороводные песни (карагодные) / Михаил Георгиевич Халанский. – Варшава : Тип. М. Земкевича и В. Нояковского, 1881. – 58 с. – Отд. отт. из «Рус. филол. вестн.» (1881).
2. О сербских народных песнях косовского цикла // Рус. филол. вестн. – 1882. – Т. 7, № 2. – С. 244–267 ; Т. 8, № 3. – С. 9–29 ; № 4. – С. 291–310.
Отд. отт. – Варшава : Тип. М. Земкевича и В. Нояковского, 1883. – 6 с.
3. Заметки по славянской народной поэзии : [1. К былине про Микулу Селяниновича. 2. Кого нужно разуместь под именем «черных арапов» в сербской народной поэзии. 3. О «бугаришницах»] // Рус. филол. вестн. – 1881. – Т. 6, № 4. – С. 270–273 ; 1882. – Т. 7, № 1. – С. 113–134.
Отд. отт. – Варшава : Тип. Михаила Земкевича, 1884. – 58 с. – Включена также работа «К вопросу о заимствованиях в южнославянском народном эпосе». – С. 27–56.
4. Образцы народного говора южной части Курской и северной – Харьковской губернии. – Варшава : Тип. М. Земкевича и В. Нояковского, 1883. – 34 с. – Отд. отт. из «Рус. филол. вестн.» (1882).
5. К вопросу о заимствованиях в южнославянском народном эпосе : (Посвящ. проф. А. И. Кирпичникову) // Рус. филол. вестн. – 1884. – [Т. 11], № 1. – С. 99–115 ; № 2. – С. 233–245.
6. Великорусские былины Киевского цикла. – Варшава : Тип. М. Земкевича, 1885. – [291] с.
7. Заметки по славянской народной поэзии : [4. Болгарская песня о женитьбе Солнца и мордовская к ней параллель] // Рус. филол. вестн. – 1888. – Т. 19, № 1. – С. 38–44. – Отд. отт. – Варшава : Тип. Михаила Земкевича, 1888. – 7 с.
8. Былина о Жидовине // Рус. филол. вестн. – 1890. – Т. 23, № 2. – С. 1–23. – Отд. отт. – Варшава : Тип. Марии Земкевич, 1890. – [2], 23 с.
9. К былине про Дюка Степановича. – Варшава : Тип. Михаила Земкевича, 1891. – 8 с. – Отд. отт. из «Рус. филол. вестн.», 1891, № 4.
10. О воспитательном значении произведений русской народной поэзии : речь, произнес. в день празднования 50-летия второй Харьковской гимназии. – Х. : Тип. Харьков. губерн. правл., 1891. – 8 с. – Отд. отт. из «Харьков. губерн. ведомостей» (1891, № 326, 327).
11. Памяти А. А. Потебни // Рус. филол. вестн. – 1891. – Т. 26, № 4. – С. 257–260. – Отд. отт. – Варшава : Ред. журн. «Рус. филол. вестн.», 1891. – 4 с.
То же // Памяти Александра Афанасьевича Потебни. – Х., 1892. – С. 11–13.

12. Программа для собирания сведений о малорусских говорах Харьковской губернии // Харьков. сб. – 1891. – Вып. 5. – С. XIV–XV.
13. Программа для собирания сведений о языке великорусского населения // Харьков. сб. – 1891. – Вып. 5. – С. XI–XIII.
14. Город Ледян-Леденец в славянской поэзии // Славян. обозрение. – 1892. – Т. 1, № 2. – С. 201–208. – Отд. отт. – СПб. : [Б. и.], 1892. – С. 202–208.
15. Памяти А. А. Потебни // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1892. – Кн. 4. – С. 11–13.
16. Пушкин и г-жа Ризнич // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1892. – Кн. 4. – С. 246–252.
- То же // Харьковский университетский сборник в память А. С. Пушкина (1799–1899 г.). – X, 1900. – С. 423–426.*
17. О методе обучения писанию сочинений в среднеучебных заведениях // Тр. Пед. отд. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1893. – Вып. 1. – С. 17–30.
18. [А. А. Потебня о русских наречиях] // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1893. – Кн. 5. – С. VI.
19. Южно-славянские сказания о Крлевице Марке в связи с произведениями русского бытового эпоса : Сравнит. наблюдения в обл. героич. эпоса южных славян и рус. народа : в 4 т. – Варшава : Тип. Варш. учеб. округа, 1893–1896. – Отд. отт. из «Рус. филол. вестн.» (1893–1896).
Т. 1. – 1893. – [4], 180 с. ; т. 2. – [2], 181–472, II с. ; т. 3. – 1895. – [2], 473–800, IV с. ; т. 4. – [2], 801–834.
20. Южнославянские сказания о крлевице Марке в связи с произведениями русского бытового эпоса. Сравнительные наблюдения в области героического эпоса южных славян и русского народа : [в 4 ч.]. – Варшава : тип. Варш. учеб. округа, 1893–1896. – Т. 1–4. – Отд. отт. из «Рус. филол. вестн.», 1892–1896.
Ч. 1. – 1893. – 180 с. ; ч. 2. – 1894. – 468 с. ; ч. 3. – 1895. – 473–800 с. ; [ч. 4]. – 1896. – 801–834 с.
21. Из заметок по истории русского литературного языка. [Т. 1]. О присловьях : стани, -ста, -сте и -су(сь) // Изв. Отд-ния рус. яз. и словесности Акад. наук. – 1899. – Т. 4, кн. 1. – С. 265–276.
22. К вопросу об отложениях сказания о Бове в сербском эпосе. – X. : [Б. и.], 1899. – 260–282 с. – Отд. отт.
23. Памяти Ф. И. Буслаева // Тр. Пед. отд. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1899. – Вып. 5. – С. 1–6. – Отд. отт. – X. : Печ. дело, 1899. – 8 с.
24. Я. П. Полонский в его поэзии (6 дек. 1819 г. – 18 окт. 1898 г.) // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1900. – Кн. 12. – С. 3–51. – Отд. отт. – X. : Печ. дело, 1900. – [2], 51 с.
25. [Рецензия] // Рус. филол. вестн. – 1900. – Т. 44, № 3–4. – С. 116–130. – Рец. на кн.: Исследование о языке Синодального списка 1-ой Новгородской летописи. Вып. 1 / Б. М. Ляпунов. – СПб. : Отд-ние рус. яз. и словесности

Имп. АН, 1899. – [2], VI, VII, 289 с. – (Исследования по русскому языку ; т. 2, вып. 2).

Отд. отт., под. назв.: Разбор труда Б. М. Ляпунова... – Варшава : Тип. Варш. учеб. округа, 1900. – [2], 15 с.

26. К вопросу о влиянии Василия Львовича Пушкина на поэтическое творчество А. С. Пушкина // Зап. Харьков. ун-та. – 1900. – Кн. 4, ч. неофиц. – С. 153–158.

То же // Харьковский университетский сборник в память А. С. Пушкина (1799–1899 г.). – Х., 1900. – С. 351–422.

Отд. отт., под назв.: О влиянии Василия Львовича Пушкина на поэтическое творчество А. С. Пушкина. – Х. : Печ. дело, 1900. – 78 с.

27. [О происхождении имени и прозвища Ильи Муромца] // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1900. – Кн. 12. – С. XVIII–XIX.

28. [О сборнике сербских героических песен, изданных в Загребе Матицей Хорватской] // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1900. – Кн. 12. – С. XIX.

29. Из заметок по истории русского литературного языка. [Т. 2]. О члене в русском языке // Изв. Отд-ния рус. яз. и словесности Акад. наук. – 1901. – Т. 6, кн. 3. – С. 127–169. – СПб. : Тип. Имп. акад. наук, 1901. – 43 с.

30. О некоторых географических названиях в русском и южнославянском героическом эпосе // Рус. филол. вестн. – 1901. – Т. 45, № 1–2. – С. 318–338 ; 1902. – Т. 47, № 1–2. – С. 103–116.

31. Н. В. Гоголь как романтик и поэт русской действительности. – Х. : Тип. губерн. правл., 1902. – [2], 9 с. – Отд. отт. из «Изв. Отд. рус. яз. и словесности Имп. акад. наук» (1903, т. 8, кн. 2).

То же // Харьковский университетский сборник в память В. А. Жуковского и Н. В. Гоголя. – Х., 1903. – С. 176–186.

32. К истории поэтических сказаний об Олеге Вещем // Журн. М-ва нар. просвещения. – 1902. – Ч. 342, № 8, отд. 2. – С. 287–356 ; 1903. – Ч. 350, № 11, отд. 2. – С. 1–40. – Отд. отт. – [Б. м. : Б. и.], 1903. – 40 с.

33. Материалы и заметки по истории древнерусского героического эпоса // Изв. Отд. рус. яз. и словесности Имп. академии наук. – 1903. – Т. 8, кн. 2. – С. 169–176. – Отд. отт. – СПб. : Тип. Имп. акад. наук, 1903. – 8 с.

34. Отзыв о сочинении на тему «Произведения Даля со стороны содержания и языка» под девизом : «Изучение этнографии – путь к определению народности» (Пыпин) // Зап. Харьков. ун-та. – 1903. – Кн. 4. – С. 2–3.

35. Народные говоры Курской губернии : заметки и материалы по диалектологии и народной поэзии Курской губернии : прил. к отчету по 2 отд-нию Акад. наук (1902 год). – СПб. : Тип. Имп. акад. наук, 1904. – 382 с.

36. Южно-славянские песни о смерти Марка Краевича // Статьи по славяноведению / под ред. В. И. Ламанского. – СПб., 1904. – Вып. 1. – С. 113–148. – Отд. отт. – СПб. : Тип. Имп. Акад. наук, 1904. – 36 с.

37. [Былины о гибели богатырей] // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1905. – Кн. 14. – С. XXXVIII–XXXIX.

38. К вопросу о происхождении стихотворного размера и названия «Бугарштиц». – СПб. : Тип. Имп. акад. наук, 1905. – 9 с. – Отд. отт. из «Сборника в честь В. И. Ламанского» (СПб, 1905).
39. Малорусская дума про Байду. – Х. : Электрич. типолит. С. А. Шмерковича, 1905. – 205–219, 1 с.
То же // *Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва – 1908. – Кн. 15. – С. 205–219.*
40. [О географических названиях в былине про Соловья Будимировича] // *Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1905. – Кн. 14. – С. XXIX.*
41. [О двух песнях про смерть Марка Кравеича] // *Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1905. – Кн. 14. – С. XXXVI.*
42. [О работах Водолажского по диалектологии Харьковской губернии] // *Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1905. – Кн. 16. – С. XVII.*
43. [Об отражении сказаний об Олеге в немецкой поэзии XII–XIV вв.] // *Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1905. – Кн. 14. – С. LVIII–LIX.*
44. [Песни и предания об Олеге] // *Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1905. – Кн. 14. – С. LXIX–LXX.*
45. [Предания о княгине Ольге и былины о Вольге Всеславиче] // *Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1905. – Кн. 14. – С. XC.*
46. Руслан и Людмила // *Сочинения / Александр Пушкин. – СПб., 1907. – Т. 1. – С. 572–590.*
47. Марин Степанович Дринов как представитель кафедры славяноведения в Харьковском Императорском университете : речь [на торж. соединен. засед. ун-та и Ист.-филол. о-ва, посвящ. памяти М. С. Дринова 8 марта 1906 г.] // *Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1908. – Кн. 15. – С. 51–59, разд. паг.*
48. Материалы для биографии А. А. Потебни : (О пребывании А. А. Потебни в Берлине в 1862–1863 году). – Х. : Печ. дело, 1908. – 20 с.
То же // *Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1909. – Кн. 18. – С. 10–29.*
49. Опыт истории историко-филологического факультета Императорского Харьковского университета // *Историко-филологический факультет Харьковского университета за первые 100 лет его существования (1805–1905 гг.) / под ред. М. Г. Халанского, Д. И. Багалея. – Х., 1908. – С. 1–168, разд. паг.*
Репринт. воспроизв. изд.: Х. : САГА, 2007.
50. [О деятельности историко-филологического факультета в первые 30 лет его существования] // *Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1909. – Кн. 18. – С. 22–23.*

Література про нього

1. Халанский Михаил Георгиевич // *Энциклопедический словарь / изд. Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрон. – СПб., 1903. – Т. 37. – С. 2.*
2. Халанский Михаил Георгиевич // *Историко-филологический факультет Харьковского университета за первые 100 лет его существования (1805–1905) / под ред. М. Г. Халанского, Д. И. Багалея. – Х., 1908. – [Ч.] 2.*

- Биографический словарь профессоров и преподавателей. – С. 112–116. – Фото на с. 4 вклейки.
3. Ильинский Г. А. Памяти проф. М. Г. Халанского / Г. А. Ильинский // Изв. Отд. рус. яз. и словесности Акад. наук. – 1910. – Т. 15, кн. 4. – С. 222–228.
 4. Соловьев С. В. М. Г. Халанский : (некролог) / С. В. Соловьев // Журн. М-ва нар. просвещения. – 1910. – Ч. 29, октябрь, отд. 4. – С. 60–71. – Отд. отд. – СПб. : Сенат. тип., 1910. – 14 с.
 5. [Халанский Михаил Георгиевич] // Императорское Московское археологическое общество в первое пятидесятилетие его существования (1864–1914 гг.) / под ред. П. С. Уваровой, И. Н. Бороздина. – М., 1915. – Т. 2. – С. 385.
 6. Булахов М. Г. Халанский Михаил Георгиевич (1857–1910) / М. Г. Булахов // Восточнославянские языковеды : биобиблиогр. слов. / М. Г. Булахов. – Минск, 1978. – Т. 3. – С. 360–361.
 7. Ляпунов Б. М. Изучение восточнославянских говоров в трудах проф. М. Г. Халанского : [ст. 1927 г. подгот. к публ. В. Ю. Франчук] / Б. М. Ляпунов // Русские говоры на Украине : [сб. ст.]. – К., 1982. – С. 212–220.
 8. Назаренко В. Ю. М. Г. Халанский как исследователь фольклора / В. Ю. Назаренко // Исследования по словесности в вузе нефилологического профиля. – Х., 1996. – Вып. 1. – С. 22–24.
 9. Щавелев С. П. Халанский Михаил Георгиевич / С. П. Щавелев // Курская энциклопедия / сост. Ш. Р. Гойзман. – Курск, 2004. – Режим доступа : <http://www.mke.su/>.
 10. Горбань І. П. Народнопоетична творчість болгар у науковій діяльності харківських учених ХІХ – початку ХХ століття // Дриновський збірник. – Харків ; Софія, 2008. – Т. 2. С. 17–23.
С. 21–22: *про М. Г. Халанського.*

Хаустова (Тертишна) Марина Валеріївна

(31.01.1984 р. народж.)

Народилася в м. Ізюм Харківської області. Середню освіту здобула в Ізюмській гімназії № 1, яку закінчила в 2001 р. з золотою медаллю.

2001–2006 рр. навчалася в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна на філологічному факультеті за спеціальністю «Філологія», здобула кваліфікацію «викладач давніх мов (латинська та давньогрецька мови), античної та зарубіжної літератури, української мови та літератури».

Із 2006 р. працює на кафедрі історії зарубіжної літератури і класичної філології філологічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна на посадах викладача (2006), старшого викладача (2011).

Викладала латинську та давньогрецьку мови на філологічному, історичному, біологічному, філософському, медичному факультетах та факультеті іноземних мов.

2017 р. закінчила Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія» за спеціальністю «Переклад», здобула кваліфікацію «спеціаліст з перекладу (англійська мова)».

Викладає курс «Латинська мова та медична термінологія» українською та англійською мовами на медичному факультеті, курс «Теорія та практика перекладу з англійської мови» на філологічному факультеті.

Працює над створенням навчального посібника з латинської мови.

Наукові інтереси: латинська мова, перекладознавство.

Праці

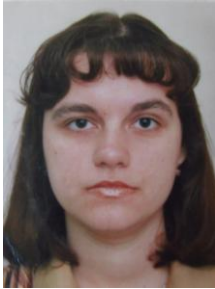
1. [Латинська мова] : Конспект заняття на тему «Складоподіл. Наголос». – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/tertyshna/tertyshna_sklad_nagolos.pdf.

Література про неї

1. Тертишна Марина Валеріївна, старший викладач // Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Філологічний факультет. Кафедра зарубіжної літератури і класичної філології. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/tertyshna/tertyshna.html. – На сторінці помилково: Володимирівна.

Хмель Ольга Сергіївна

(07.06.1981 р. народж.)

Народилася в м. Харків. 1987 р. вступила до середньої школи м. Харкова, яку закінчила в 1998 р.

1998–2003 рр. була студенткою філологічного факультету ХНУ ім. В. Н. Каразіна за спеціальністю «Українська мова та література». Отримала диплом з відзнакою.

Із 2003 р. по 2006 р. навчалася в аспірантурі філологічного факультету ХНУ ім. В. Н. Каразіна. 2008 р. захистила кандидатську дисертацію «Екзистенціалістські мотиви в “Сибірських новелах” Б. Антоненка-Давидовича».

2007–2015 рр. працювала на кафедрі журналістики філологічного факультету ХНУ ім. В. Н. Каразіна на посадах старшого викладача (2007), доцента (2012).

Викладала курси: «Художньо-публіцистичні жанри», «Журналістська деонтологія», «Проблематика газетних виступів: Політика. Економіка».

Наукові інтереси: українська література ХХ ст., зокрема творчість Б. Антоненка-Давидовича.

Праці

1. Реактуалізація архетипних моделей свідомості у творчості О. Довженка // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2002. – № 538 : Сер. : Філологія. – Вип. 34 : Актуальні питання сучасної філології. – С. 392–396.
2. Феномен «котляревщини» в контексті еволюційного розвитку української літератури першої половини ХІХ ст. : набутки й перспективи дослідження // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2004. – № 627 : Сер. : Філологія. – Вип. 40. – С. 213–216.
3. Буття особистості й «небуття» ГУЛАГу (на матеріалі прози Б. Антоненка-Давидовича та В. Шаламова) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 659 : Сер. : Філологія. – Вип. 44. – С. 229–233.
4. Об'єктивна дійсність і «суб'єктивне буття» в новелах Б. Антоненка-Давидовича «Що таке істина?» та «Хто такий Ісус Христос» // Література. Фольклор. Проблеми поетики : зб. наук. пр. – К., 2005. – Вип. 21, ч. 2. – С. 634–641.
5. «Погані часи» українського буття в «Сибірських новелах» Б. Антоненка-Давидовича // Література. Фольклор. Проблеми поетики : зб. наук. пр. – К., 2005. – Вип. 22, ч. 1. – С. 481–488.
6. Проблема свободи вибору в новелах Б. Антоненка-Давидовича «Чистка», «Іван Євграфович більше не належить собі» та «Де подівся Леваневський» // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 707 : Сер. :

Філологія. – Вип. 46. – С. 150–153.

7. Мотив «ставання» людиною в прозі І. Багряного та Б. Антоненка-Давидовича // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2006. – № 742 : Сер. : Філологія. – Вип. 48. – С. 125–134.
8. Проблема особистісної свободи в «Сибірських новелах» Б. Антоненка-Давидовича (на матеріалі новели «Хай спиниться чудова мить!») // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2006. – № 727 : Сер. : Філологія. – Вип. 47. – С. 153–157.
9. Екзистенціалістські мотиви в «Сибірських новелах» Б. Антоненка-Давидовича : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.01.01. – Х., 2007. – 19 с.
10. «Сибірські новели» Бориса Антоненка-Давидовича як цикл творів (в аспекті екзистенціалістських категорій «смерті» та «свободи») // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2007. – № 787. Сер. : Філологія. – Вип. 52. – С. 208–210.
11. Журналістська деонтологія : навч.-метод. посіб. для вузів. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. – 66 с.
12. Художньо-публіцистичні жанри : навч.-метод. посіб. для студентів зі спец. «Журналістика». – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 49 с. – (Методична література).

Хомік (Любицька) Олена Євгеніївна

(3.06.1973 р. народж.)

Народилася в Харкові. Закінчила Харківську середню школу № 19. 1991–1996 р. навчалася на філологічному факультеті Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна).

Із 1996 р. вчителювала (ЗОШ № 19, ЗОШ № 33 м. Харкова), працювала старшим лаборантом кафедри української мови ХДУ. Одночасно з 1998 р. викладала в ХДУ (ХНУ імені В. Н. Каразіна) курс сучасної української мови.

2005 р. захистила кандидатську дисертацію «Український вербальний оберег: семантика і структура».

2006–2008 рр. працювала завідувачем кафедри української та російської філології Харківської гуманітарно-педагогічної академії.

Із 2008 р. – доцент кафедри української мови ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2011 р. отримала звання доцента. Під її керівництвом захистився один кандидат наук.

Читає навчальні курси: «Лексикологія», «Морфологія сучасної української мови», «Практична стилістика», «Орфографічний практикум», веде спецкурс «Основи лінгвокультурології». Керує науковим семінаром «Структурно-семантичні та функціональні особливості магічних текстів усної народної творчості»; педагогічною та діалектологічною практиками. Читає курс лексикології та фонетики на курсах підвищення кваліфікації вчителів.

Нагороджена почесними грамотами та дипломами (2007, 2008, 2009, 2014, 2015 р.).

Наукові інтереси: семантика міфологічного слова й тексту, поетика творів народної словесності, зв'язок вербального та акціонального в народній культурі, прагматика текстів малих жанрових форм.

Праці

1. Історія вивчення, перспективи та напрямки дослідження проблеми оберегів // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 408 : Актуальні питання сучасної філології. – С. 116–120.
2. Міфологічна та обрядова лексика у «Матеріалах до словника буковинських говорів» // Українська мова на Буковині : минуле і сучасне : матеріали II Всеукр. наук. конф., присвяч. 200-річчю нової укр. літ-ри і літ. мови (Чернівці, 24–26 берез. 1998 р.). – Чернівці, 1998. – С. 111–115.
3. Евфемістичні та табуїстичні назви із значенням «чорт» в українській мові // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 448 : Міф і міфопоетика у традиційних та

- сучасних формах культурно-мовної свідомості. – С. 77–81. – (Сер. : Філологія).
4. Оберегові образи в українських весільних піснях // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 426 : Творчий доробок Юрія Шевельова і сучасні гуманітарні науки. – С. 210–216.
 5. До проблеми вивчення табу та евфемії // Вісн. Харків. ун-ту. – 2000. – № 473 : Сер. : Праці молодих учених філологічного факультету. – С. 99–106.
 6. Традиційні вірування українського народу про народження дитини (обрядові оберегові вирази, формули, тексти) // Вісн. Харків. ун-ту. – 2000. – № 491 : Традиції Харківської філологічної школи. До 100-річчя від дня народження М. Ф. Наконечного. – С. 644–648.
 7. Евфемістична лексика в українській мові (лінгвістичні механізми вторинної номінації) // Вісн. Харків. ун-ту. – 2002. – № 538 : Сер. : Філологія. – Вип. 34 : Актуальні питання сучасної філології. – С. 130–135.
 8. Семантика шляху в українських оберегових замовляннях // Вісн. Харків. ун-ту. – 2002. – № 572 : Сер. : Філологія. – Вип. 36 : Семантика, поетика та прагматика тексту. – С. 109–115.
 9. Бібліографічні матеріали до наукового семінару «Лінгвістичні проблеми дослідження української міфології, фольклору та обрядовості» / М. І. Філон, О. Є. Любицька. – Х., 2003. – 49 с.
 10. Український вербальний оберег : семантика і структура : дис ... канд. філол. наук. – Х., 2004. – 229 с.
 11. Обереговий текст як маніфестант апотропеїчної ситуації // Вісн. Луган. нац. пед. ун-ту ім. Т. Шевченка. – Луганськ, 2005. – № 3 (6) : До 170-річчя від дня народження О. О. Потебні. – С. 254–261.
 12. Синтетичні та аналітичні евфемістичні оберегові номінації в українській мові : власні назви // Вісн. Харків. ун-ту. – 2005. – № 707 : Сер. : Філологія. – Вип. 46. – С. 51–55.
 13. Семантика міфологічного часу в українських оберегових замовляннях // Вісн. Харків. ун-ту. – 2007. – № 787 : Сер. Філологія. – Вип. 52. – С. 140–144.
 14. Семантика та структура української оберегової примовки // Уч. зап. Таврич. нац. ун-та ім. В. И. Вернадського. Сер. : Филология. – Т. 20 (59), № 6. – Симферополь, 2007. – С. 274–280.
 15. Українські вербальні обереги : програма до наук. семінару для студентів філол. ф-ту. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – 2007. – 23 с.
 16. Українські вербальні обереги в системі жанрів народної словесності : програма до спецкурсу для студентів філол. ф-ту. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – 2007. – 20 с.
 17. Символічні коди народної культури (міфологія, фольклористика та етнологія) : бібліогр. матеріали з білорус., рос. та укр. міфології, фольклору та етнології / уклад. Н. В. Аксьонова, Ю. Ю. Полякова, М. І. Філон,

- О. Є. Хомік ; бібліогр. ред. С. Б. Глибицька, С. Р. Марченко. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. – 336 с.
18. Епітетика українських оберегових замовлянь // Вісн. Харків. ун-ту. – 2009. – № 843 : Сер. : Філологія. – Вип. 55. – С. 133 – 138.
 19. Оберегові образи в українських колискових піснях // Вісн. Харків. ун-ту. – 2009. – № 846 : Сер. : Філологія. – Вип. 56. – С.155–160.
 20. «Свій» простір у текстах українських оберегових замовлянь // У вимірах слова : зб. наук. пр. (до ювілею проф. каф. укр. мови Л. Г. Савченко) / відп. ред. В. С. Калашник. – Х., 2009. – С. 22–32.
 21. Тлумачний словник сучасної української мови : Загальноновживана лексика : близько 60 000 слів / уклад. Л. Г. Боярова, Г. А. Губарева, О. О. Дудка ... О. Є. Хомік ; за заг. ред. проф. В. С. Калашника. – Х. : ФОП Співак Т. К., 2009. – 960 с.
 22. Тлумачний словник сучасної української мови : Фахова лексика : близько 20 000 слів / уклад. Л. Г. Боярова, Г. А. Губарева, ..., О. Є. Хомік ; за заг. ред. В. С. Калашника. – Х. : ФОП Співак Т. К., 2009. – 464 с.
 23. Контамінація язичницького та християнського світоглядів як типова ознака українських оберегових замовлянь // Наук. вісн. Південноукр. нац. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського. Сер. : Лінгвістичні науки. – Одеса, 2010. – № 11. – С. 173–181.
 24. Семантичні формули українських оберегових замовлянь // Вісн. Харків. ун-ту. – 2010. – № 910 : Мовознавство. Літературознавство. – Вип. 60, ч. 2. – С. 359–365.
 25. Сучасна українська мова. Лексикологія : навч. посіб. для вузів : у 2 ч. Ч. 1 / М. І. Філон, О. Є. Хомік. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – 2010. – 218 с.
 26. Структурно-семантичні особливості лірницьких молитов / М. І. Філон, О. Є. Хомік // Вісн. Харків. ун-ту. – 2010. – № 994 : Сер. : Філологія. – Вип. 64. – С. 19–23.
 27. Магічна сила слова // Я вивчаю українську : журн. для тебе і твоїх друзів. – 2011. – № 10. – С. 2–6.
 28. Оберегова сила слова й магія давніх замовлянь // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2011. – № 29 (285). – С. 27–31.
 29. Структурно-семантичні та функціональні особливості заключної формули в українських оберегових замовляннях // Незгасимий СЛОВОСВІТ : зб. наук. пр. на пошану проф. В. С. Калашника / [уклад. М. Філон, Т. Ларіна]. – Х, 2011. – С. 505–512.
 30. Лірницькі молитви : структурно-семантичний та функціональний аспекти / О. Хомік, М. Філон // Вісн. Харків. ун-ту. – 2012. – № 994 : Сер. : Філологія. – Вип. 64. – С. 19–24.
 31. Особливості комунікативної ситуації в текстах українських оберегових замовлянь // Наук. зап. Сер. : Філологічна / Нац. ун-т «Острозька академія». – Острог, 2012. – Вип. 23. – С. 189 – 192.

32. Сучасна українська літературна мова : збірник завдань для відділення журналістики / О. Є. Хомік, Р. Л. Сердега. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 108 с. – (Методична література).
33. Оберегова лексика та фразеологія української родильної обрядовості // Наук. зап. Сер. : Філологічна / Нац. ун-т «Острозька академія». – Острог, 2013. – Вип. 34. – С. 242–252.
34. Вербалізація концепту КРАСА в українському фольклорі (на матеріалі весільних пісень, казок, замовлянь) // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. наук. пр. – Хмельницький, 2014. – Вип. 8. – С. 188–192.
35. Структурно-семантичні та функціональні особливості українських апотропеїчних побажань // Наук. зап. Сер. : Філологічні науки / Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. – Ніжин, 2015. – Кн. 1. – С. 103–108.
36. Дорога і дерево як маніфестанти організації українського міфопоетичного простору / М. І. Філон, О. Є. Хомік // Вісн. Харків. ун-ту. Сер. : Філологія. – 2016. – Вип. 74. – С. 93–98.
37. Зооморфні назви нареченої та нареченого в українських фольклорних текстах / О. Є. Хомік, О. В. Дроздова // Актуальні проблеми розвитку освіти і науки в умовах глобалізації : матеріали II всеукр. наук. конф., 28–29 жовт. 2016 р. – Дніпро, 2016. – Ч. 2. – С. 205–206.
38. Міфо-ритуальна основа дитячого фольклору та ігор / О. Є. Хомік, А. Ю. Ботвінко // Сучасна українська нація: мова, історія, культура : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю з нагоди 15-річчя каф. українознавства, 16 берез. 2016 р. – Львів, 2016. – С. 432–434.
39. На пошану засновника Харківської філологічної школи : [про Всеукр. наук. конф. «Слово – текст – мовна картина світу», присвяч. 180-річчю від дня народж. О. О. Потебні] / М. І. Філон, О. Є. Хомік // Укр. мова. – 2016. – № 1. – С. 128–130.
40. Сповнений любові до слова й життя : (До ювілею Миколи Івановича Філона) / Г. А. Губарева, О. Є. Хомік, Ю. І. Калашник // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2016. – Травень. – С. 94–95.

Література про неї

1. Сердега Р. Л. Структурно-функціональні особливості «заборонно-заклякувальних» повір'їв / Р. Л. Сердега // Вісн. Харків. ун-ту. – 2010. – № 110 : Сер. : Філологія. – Вип. 60, ч. 2. – С. 371–375.
С. 373: про дослідження О. Є. Хомік.
2. Чайка О. І. Значення внутрішньої форми слова при зіставному дослідженні обрядової номінації / О. І. Чайка // Studia linguistica : зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2010. – Вип. 4. – С. 461–467.
С. 462: про дослідження О. Є. Хомік.
3. Пискач О. Акціональні і номінативні аспекти родильної обрядовості в говірках міжгірського району Закарпатської області / Ольга Пискач // Наук.

вісн. Ужгород. ун-ту. Сер. : Філологія. Соціальні комунікації. – 2011. – Вип. 14. – С. 160 – 166.

С. 160: про дослідження О. Є. Любичької (Хомік).

4. Гримашевич Г. І. Родильний обряд Житомирщини : структура, номінація, функція / Г. І. Гримашевич // Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського. Сер. : Філологія. – 2012. – Вип. 16. – С. 283–288.

С. 284: про дослідження О. Є. Хомік.

5. Курушина М. А. Мовно-культурна специфіка онімів українських чарівних казок / М. А. Курушина // Studia linguistica : зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2012. – Вип. 6. – С. 61–67.

С. 62: про дослідження О. Є. Хомік.

6. Світлична Т. В. Явище евфемії як об'єкт лінгвістичних досліджень / Т. В. Світлична // Лінгвістика. – № 3 (30). – 2013. – С. 40 – 51.

С. 41, 44, 45: про дослідження О. Є. Хомік.

7. Шабат-Савка С. Т. Метакомунікативні інтенції побажань в етнолінгвістичному контексті / С. Т. Шабат-Савка // Наук. зап. Ніжин. держ. ун-ту ім. М. Гоголя. Сер. : Філол. науки. – 2013. – Кн. 4. – С. 64–69.

С. 65: про дослідження О. Є. Хомік.

8. Кривенко О. В. Замовляння як фольклорний жанр та особливості його літературної рецепції : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.07 / О. В. Кривенко. – К., 2015. – 189 с.

С. 26–27: про дослідження О. Є. Хомік.

9. Шуляк С. А. Анатомічна лексика у текстах українських замовлянь / С. А. Шуляк // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта. Сер. історична та філологічна : наук. зб. / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2015. – Вип. 11. – С. 347–352.

С. 347: про дослідження О. Є. Хомік.

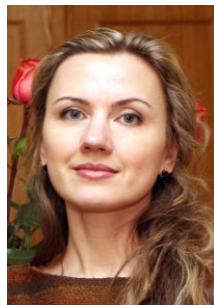
10. Бутко С. Г. Ономастикон українських замовлянь : походження, склад, функції : автореф. дис. ... канд. філол. наук / С. Г. Бутко. – Х., 2016. – 23 с.

С. 1: про дослідження О. Є. Хомік.

Чекарева (Харитонов) Євгенія Сергіївна

(2.12.1978 р. народж.)

Народилася в м. Харків. 1995 р. закінчила Харківську середню школу № 66. 1995–2000 рр. навчалася на відділенні класичної філології філологічного факультету Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна).

Із 2000 р. працює на кафедрі історії зарубіжної літератури і класичної філології ХНУ імені В. Н. Каразіна на посадах викладача (2000), старшого викладача (2004), доцента (2006), завідувача кафедри (з 2013 р. дотепер).

2004 р. захистила кандидатську дисертацію «Прийменники просторової семантики у грецькій мові». 2018 р. захистила докторську дисертацію «Концептуальні сфери простору й часу в лексико-семантичній системі давньогрецької мови».

Читає курси: «Грецька мова і автори», «Історія грецької мови», «Латинська мова», спецкурс «Елліністична поезія», «Латинська мова і медична термінологія»; веде науковий семінар «Категорії простору і часу в лексико-семантичній системі грецької та латинської мов»; керує роботами бакалаврів, магістрів.

Напрями наукової роботи: мовознавство, класична філологія, лексико-семантична система давньогрецької і латинської мов. Основні наукові праці пов'язані з вивченням концептосфер простору і часу на матеріалі давньогрецької мови в контексті становлення й розвитку сучасної парадигми наукового знання, вивчення мовних явищ у їх взаємозв'язку з когнітивною й комунікативною діяльністю людини.

Праці

1. Деякі аспекти формування та функціонування системи вторинних прийменників давньогрецької мови // Дослідження різнорівневих одиниць романських, германських і слов'янських мов : зб. наук. пр. / Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2001. – Вип. 1. – С. 53–57.
2. Прийменникова система давньогрецької мови в діяхронії (Гомер – Ксенофонт – Новий Завіт) // Наукова спадщина професора С. В. Семчинського і сучасна філологія : зб. наук. пр. : у 2 ч. / Київ. нац. ун-т. – К., 2001. – Ч. 2. – С. 500–505.
3. Аналіз семантики давньогрецького прийменника αμφι // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2002. – № 538 : Сер. : Філологія. – Вип. 34. – С. 167–171.
4. Просторові значення давньогрецьких прийменників κατα й ἀνα // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2003. – № 583 : Сер. : Філологія. – Вип. 37. – С. 57–60.

5. Anatomical and clinical terminology : methodological notes to Latin language and medical terminology (for students of school of fundamental medicine). – Kharkiv : V. N. Karazin Kharkiv national university, 2003. – 50 p.
6. Темпоральна семантика прийменникових конструкцій (на матеріалі давньогрецької мови) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2004. – № 607 : Сер. : Філологія. – Вип. 39. – С. 181–183.
7. Лексико-семантична група дієслів руху у грецькій мові // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2005. – № 647 : Сер. : Філологія. – Вип. 43. – С. 11–15.
8. Прийменникова префіксація в системі словотвору давньогрецької мови // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2005. – № 707 : Сер. : Філологія. – Вип. 46. – С. 35–40.
9. Категорія простору в системі прийменникових конструкцій грецької мови : навч. посіб. для вищих навч. закладів. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2006. – 200 с.
10. Латинська мова і основи медичної термінології : метод. вказівки для студентів мед. навч. закладів / І. Р. Іоненко, Є. С. Чекарева. – Х. : ХДМУ, 2007. – 88 с.
11. Грецька мова. Синтаксис простого речення : метод. вказівки для студентів від-ня класич. філології філол. ф-ту. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. – 66 с.
12. Клінічна та фармацевтична термінологія : метод. вказівки для англомов. студентів / упоряд. І. Р. Іоненко, В. В. Лозенко, Є. С. Чекарева. – Х. : ХНМУ, 2008. – 56 с.
13. Функції та семантика префіксальних дієслів грецької мови періоду койне // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2008. – № 836 : Сер. : Філологія. – Вип. 54. – С. 39–42.
14. Становлення і розвиток системи префіксальних дієслів у грецькій мові // *Studia Linguistica* / Київ. нац. ун-т. – К., 2009. – Вип. 2. – С. 363–369.
15. Специфіка вираження «прямого часу» в прийменникових конструкціях давньогрецької мови // Корж Наталья Григорьевна : сб. ст. / под общ. ред. проф. А. Д. Михилева, проф. А. П. Коржа. – Х., 2010. – С. 149–164.
16. Прийменникові конструкції на позначення «відносного часу» (на матеріалі давньогрецької мови) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2010. – № 910 : Сер. : Філологія. – Вип. 60, ч. 1. – С. 597–603.
17. Специфіка вираження «прямого часу» в прийменникових конструкціях давньогрецької мови // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2010. – № 901 : Сер. : Філологія. – Вип. 59. – С. 7–13.
18. Функціонально-семантичний аналіз конструкцій з прийменниками та префіксальними дієсловами у грецькій мові // *Іноземна філологія* / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2010. – Вип. 122. – С. 39–43.
19. Каузальні прийменники в давньогрецькій мові // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2013. – № 1048 : Сер. : Філологія. – Вип. 67. – С. 27–30.
20. Морфологічні типи прислівників темпоральної семантики у давньогрецькій мові // *Функциональная лингвистика* : сб. науч. работ / Крым. респ. ин-т

- последиплом. пед. образования ; науч. ред. А. Н. Рудяков. – Симферополь, 2013. – № 5. – С. 425–428.
21. Наречия со значением «относительного» времени в древнегреческом языке // В мире науки и искусства : вопросы филологии, искусствоведения и культурологии. – Новосибирск, 2013. – № 11(30) : сб. ст. по материалам XXX междунар. науч.-практ. конф. – С. 70–78.
22. Прислівники зі значенням «прямого часу» в давньогрецькій мові // Наук. зап. Сер. : Філологічна / Нац. ун-т «Острозька академія». – Острог, 2013. – Вип. 39. – С. 113–115.
23. Причинные предлоги древнегреческого языка в диахронии // VII Междунар. конф., посвящ. проблемам общественных наук : сб. тез., Москва, 27 апр. 2013 г. – М., 2013. – С. 74–77.
24. Відносні прикметники просторової семантики в давньогрецькій мові // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2014. – № 1107 : Сер. : Філологія. – Вип. 70. – С. 98–102.
25. К вопросу об анафорической функции артикля в древнегреческом языке // В мире науки и искусства : вопросы филологии, искусствоведения и культурологии. – Новосибирск, 2014. – № 5 (36) : Сборник статей по материалам XXXVI международной научно-практической конференции. – С. 65–74.
26. Параметричні прикметники в давньогрецькій мові // Наук. зап. Сер. : Філологічна / Нац. ун-т «Острозька академія». – Острог, 2014. – Вип. 43. – С. 298–300.
27. Перцептуальний час в системі прикметників давньогрецької мови // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2014. – № 1127 : Сер. : Філологія. – Вип. 71. – С. 87–91.
28. Прилагательные пространственной ориентации в древнегреческом языке // *Universum* : Филология и искусствоведение : электрон. науч. журн. – 2014. – № 2 (4). – Режим доступа : <http://www.7universum.com/ru/philology/archive/item/1009>.
29. Синтаксичні функції артикля в давньогрецькій мові класичного періоду // Наук. зап. Сер. : Філологічна / Нац. ун-т «Острозька академія». – Острог, 2014. – Вип. 49. – С. 126–132.
30. Temporal Adjectives in Ancient Greek // *Phasis : Greek and Roman Studies / Institute of Classical, Byzantine and Modern Greek Studies*. – Tbilisi, 2014.*
31. *Лер.*: Енгель Й.-Х. Історія України та українських козаків / Й.-Х. Енгель ; Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, Схід. ін-т українознавства ім. Ковальських, Центр укр. студій ім. Д. І. Багалія Харківського нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна ; [заг. ред., вступ. ст. В. В. Кравченка ; упоряд. Т. О. Чугуй ; пер. з лат. та фр. Є. С. Чекарева]. – Х. : Факт, 2014. – 640 с.
32. Антропоцентричність назв географічних об'єктів у давньогрецькій мові // Вісн. Харків. нац. ун-ту. Сер. : Філологія. – 2015. – Вип. 73. – С. 154–158.

33. Концепт часу в системі якісно-темпоральних прикметників давньогрецької мови // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2015. – № 1152 : Сер. : Філологія. – Вип. 72. – С. 138–144.
34. Особенности репрезентации категории времени в субстантивных лексемах древнегреческого и латинского языков / Е. С. Чекарева, Д. В. Шелудкевич // В мире науки и искусства : вопросы филологии, искусствоведения и культурологии. – Новосибирск, 2015. – № 7 (50) : Сб. ст. по материалам I междунар. науч.-практ. конф. – С. 54–69.
35. Мовна картина світу в лексико-семантичній системі давньогрецької мови (просторово-часовий аспект). – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2017. – 416 с.

Література про неї

1. Щербак Л. Новітні технології : [у конкурсі кафедр на краще наук.-метод. забезпечення навч. процесу за напрямом «Розвиток веб-комунікативних технологій «викладач-студент» третє місце посіла каф. історії зарубіж. літ. і класич. філології філол. ф-ту ; бесіда з її завідувачкою, доц. Є. С. Чекаревою, ст. викладачами О. В. Сучалкіним та О. Ю. Ярком, які утворили власні сайти на допомогу навч. процесу та створюють сайт кафедри] / Л. Щербак // Харків. ун-т. – 2015. – 13 листоп. – На фото: зав. каф. Є. С. Чекарева, ст. викладачі О. В. Сучалкін та О. Ю. Ярком.
2. Чекарева Євгенія Сергіївна // Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Філологічний факультет. Кафедра зарубіжної літератури і класичної філології. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/cekareva/cekareva.html.

Чернцова (Терехова) Олена Вадимівна
(30.12.1963 р. народж.)

Народилася в Харкові. 1981 р. закінчила харківську середню школу № 82. 1981–1986 рр. навчалася на відділенні «російська мова як іноземна» філологічного факультету Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), яке закінчила з відзнакою.

1986–1991 рр. працювала на кафедрі російської мови філологічного факультету ХДУ старшим лаборантом та завкабінетом російської мови та літератури.

1991–1995 рр. навчалася в аспірантурі кафедри російської мови філологічного факультету ХДУ. У 1996 р. захистила кандидатську дисертацію «Значение частицы “просто” и семантика высказываний с ее участием» (науковий керівник – доц. Л. О. Бикова).

Викладач (1995), старший викладач (1998), доцент (2001) кафедри російської мови філологічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Веде курси: «Морфемика и словообразование русского языка», «Синтаксис русского языка»; научные семинары «Семантика дискурсивных слов», «Концептуальная семантика», «Семантика и прагматика косвенных речевых актов». Автор одного навчального та чотирьох навчально-методичних посібників із названих курсів.

Керує науковою роботою студентів та аспірантів. Під керівництвом О. В. Чернцовой у 2009 р. захистив кандидатську дисертацію аспірант-іноземець Лі Джіан Пінг.

Наукові інтереси: комунікативний та семантичний синтаксис, дискурсивний аналіз, концептуальна семантика.

Протягом 2002–2003 рр. викладала на факультеті російської мови Інституту іноземних мов Педагогічного університету Центрального Китаю (м. Ухань, провінція Хубей).

У 2019 р. захистила докторську дисертацію «Дискурсивне варіювання когнітивної семантики слова: досвід інтегрального дослідження (на матеріалі дієслівних предикатів *казаться*, *показаться*, девербатива *кажимость*, парентези *кажется*)».

Праці

1. К вопросу о логико-категориальном содержании местоименных прилагательных // Семантика в преподавании русского языка как иностранного : (метод. рек. для преподавателя) / сост. Д. И. Руденко, Е. В. Добрынина ; ХИМЭСХ. – Х., 1989. – Вып. 3, ч 1. – С. 230–231.

2. А. А. Потебня о грамматическом значении и форме / Л. А. Быкова, Е. В. Чернцова // А. А. Потебня – исследователь славянских взаимосвязей : тез. Всесоюз. науч. конф. – Х., 1991. – Ч. 2. – С. 103–106.
3. Коммуникативная нагрузка частицы *просто* // Материалы респ. науч.-метод. конф. «Вопросы совершенствования обучения (иностранному) языку как средству межнационального общения» (14–16 мая 1991 г.) / ХИИГХ. – Х., 1991. – С. 87–89.
4. О семантической структуре высказываний с частицей *просто* // Сборник научных работ аспирантов Харьковского университета (гуманитарные науки). – Х., 1992. – С. 248–251.
5. Роль контекста в определении значения частицы *просто* // Текст и методика его анализа : материалы VII междунар. науч. конф. по проблемам семант. исслед. – Ч. 1 : Теоретические основы лингвистики текста / ХГПИ. – Х., 1994. – С. 94–97.
6. Просто ли определить значение частицы *просто*? / Л. А. Быкова, Л. А. Чернцова // Рус. филология. Укр. весн. : респ. науч.-метод. журн. – Х., 1995. – № 4. – С. 8–10.
То же // Шестой Междунар. симп. МАПРЯЛ, 94 : докл. и сообщ. – Велико-Тырново, 1995. – С. 89–93.
7. Значение частицы «просто» и семантика высказываний с ее участием : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1996. – 21 с.
8. Пресуппозиция как контекст значения высказывания с частицей // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 411. – С. 419–424.
9. Как понимать смысл высказываний с частицей *просто*? / Войцех Каминьски, Елена Чернцова // IV Kolokwium Slawistyczne Polsko-Bulgarskie. – Poznan, 1999. – С. 56–62.
10. Мифологические истоки семантики и символики концепта «дом» в современном русском языке // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 448. – С. 38–42.
11. Прилагательное «простой» и частица «просто» (преемственность значений) / Л. А. Быкова, Е. В. Чернцова // Исследования по русскому языку : сб. науч. тр. / под ред. Ежи Калишана. – Познань, 1999. – С. 63–69.
12. Методические указания к выполнению лабораторных работ по современному русскому языку (раздел «Словообразование»). – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2000. – 24 с.
13. Дискурсивное слово «наверное» (соотношение инвариантного значения и некоторых употреблений) // Вісн. Харків. ун-ту. – 2001. – № 520. – С. 84–88.
14. Семантика дискурсивных слов (контекстно-семантическое описание) // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2002. – № 557 : Сер. : Філологія. – Вип. 35. – С. 160–169.
15. Коммуникативные позиции дискурсивного слова // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2004. – № 607 : Сер. : Філологія. – Вип. 39. – С. 194–199.

16. Современный русский литературный язык (Морфология) : метод. материалы для студентов дистанцион. обучения по спец. «Журналистика» / Т. М. Смирнова, О. В. Чернцова. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2004. – 17 с.
17. Коммуникативная структура осложнённого предложения // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 647 : Сер. : Філологія. – Вип. 43. – С. 40–44.
18. Специфика значений дискурсивных слов русского языка // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2006. – № 745 : Сер. : Філологія. – Вип. 49. – С. 40–44.
19. Теория и практика морфемного анализа : учеб.-метод. пособие для студентов отд-ния рус. яз. и лит. филол. ф-та / Л. О. Быкова, О. В. Чернцова. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2006. – 40 с.
20. Дискурсивные слова как знаки коммуникативно-прагматического содержания // Русский язык : исторические судьбы и современность : тр. и материалы III Междунар. конгресса исследователей рус. языка / МГУ. – М., 2007. – С. 298–299.
21. Современный русский язык. Синтаксис сложного предложения : контрол. работа и метод. указ. к ее выполнению для студентов отд-ния рус. яз. и лит. филол. ф-т / Л. А. Кравцова, Е. В. Чернцова. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. – 40 с.
22. Специфика значений дискурсивных слов русского языка // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2007. – № 745 : Сер. : Філологія. – Вип. 49. – С. 69–72.
23. Л. А. Быкова – наставник, учитель науки, высший учитель при университете // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – № 849 : Сер. : Філологія. – Вип. 56. – С. 201–202.
24. Дискурсивные слова как маркеры нарративной семантики «возможного мира» // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – № 873 : Сер. : Філологія. – Вип. 58. – С. 27–31.
25. Внутренняя форма как потенциал иллокутивного значения ДС вообще // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2010. – № 910 : Сер. : Філологія. – С. 148–153.
26. Ли Джиан Пинг, Чернцова Е. В. Концепты Жизнь и Смерть в русском языке // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2010. – № 910 : Сер. : Філологія. – С. 114–119.
27. История парентетической позиции дискурсивных слов // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2011. – № 963 : Серія : Філологія. – Вип. 62. – С. 113–118.
28. Внутренняя форма и стилистические функции слов *казаться, оказаться* // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 994 : Сер. : Філологія. – С. 72–78.
29. Дискурсивная семантика парентезы *кажется* // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 1014 : Сер. : Філологія. – С. 91–98.
30. Дискурсивные проекции парентезы *кажется* в жанрах нарратива // Слов'янський збірник : зб. наук. пр. – К., 2012. – Вип. 17, ч. 2. – С. 535–540.

31. Древнерусские глагольные энклитические формы как протопарентезы (по данным «Материалов для словаря древнерусского языка» И. И. Срезневского) // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 1021 : Сер. : Філологія. – С. 180–184.
32. История парентезы как особой коммуникативной и синтаксической позиции в предложении // Литературный язык в проекциях истории и современности : К 90-летию юбилею проф. Георгия Ивановича Шкляревского : сб. науч. ст. / ХНУ им. В. Н. Каразина ; сост. Л. В. Педченко. – Х., 2012. – С. 87–93.
33. Дискурсивные модификации субъектных значений предикатов *казаться, показаться* // Наук. зап. Луган. нац. ун-ту. Сер. : Філологічні науки : зб. наук. пр. – 2013. – № 2 (38) : Дискурсологія : мова, культура, суспільство. – С. 45–61.
34. Когнитивная семантика парентез *оказалось, оказывается* в разных дискурсивных контекстах // Rocznik Instytutu Polsko-Rosyjskiego. – Nr 1 (6). – 2014. – С. 75–82.
35. Когнитивная семантика парентезы *кажется* в дискурсивном режиме интерпретации // Русский язык : исторические судьбы и современность : V Междунар. конгресс исследователей русского языка (Москва, МГУ им. М. В. Ломоносова, филол. ф-т, 18–21 марта 2014 г.) : тр. и материалы. – М., 2014. – С. 360–361.
36. Когнитивная семантика предикатов *оказаться, оказываться* в дискурсивном режиме интерпретации // Мова : наук.-теорет. часопис з мовознавства. – Одеса, 2014. – № 20. – С. 200–205.
37. Синтаксис современного русского языка. Словосочетание, простое предложение : учеб. пособие для студентов специальности «Язык и литература (русский)» всех форм обучения / сост. Е. В. Чернцева, Т. Ф. Фильчук. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2014. – 128 с.
38. Жизнь в мысли // Неонила Бойко : мысль животворящая : сборник / сост. Л. Р. Савченко. – Х., 2015. – С. 60–61.
39. Когнитивная семантика глагольного предиката «оказываться» и художественная нарративная стратегия // Там же. – С. 157–165.
40. Когнитивная семантика глагольного предиката «оказываться» и художественная нарративная стратегия // Славянские чтения : науч.-теорет. журн. / Славян. ун-т. – Кишинэу, 2015. – № 6 (12). – С. 195–210.
41. Когнитивная семантика парентез *оказывается, оказалось* в разных контекстах художественного дискурса // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2015. – № 1152 : Сер. : Філологія. – С. 163–168.
42. Художественная нарративная стратегия и когнитивная семантика слова (на материале глагольных предикатов *казаться, показаться*) // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. : Філологія. – 2016. – Вип. 75. – С. 6–12.
43. Неоконченный диалог // Людмила Савченко: душа воспламененная : сб. науч. тр. / сост. Е. В. Маслий, А. В. Кардашова. – Х., 2018. – 265–271.
44. Дискурсивне варіювання когнітивної семантики слова: досвід інтегрального дослідження (на матеріалі дієслівних предикатів *казаться, показаться*,

девербатива *кажимость*, парентези *кажется*). – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2019. – 428 с.

Література про неї

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.

С. 697: про О. В. Чернцову.

Черняєв Сергій Петрович

(28.02.1970–1.05.2002)

Народився в с. Руська-Лозова Дергачівського району Харківської області. Навчався в середній школі № 72 м. Харкова, в спортивній школі «Олімпійські надії». Здобув звання майстра спорту. Служив в армії. Працював редактором заводської багатотиражки.

1987–1993 рр. навчався на філологічному факультеті Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), який закінчив із відзнакою. 1993–1996 рр. навчався в аспірантурі кафедри історії зарубіжної літератури ХДУ. 1996 р. захистив кандидатську дисертацію «Идеи дзен-

буддизма в творчестве Дж. Д. Сэлинджера (философский аспект анализа)».

Із 1995 р. по 1997 р. – викладач кафедри історії зарубіжної літератури філологічного факультету ХДУ.

Із 1997 р. по 2002 р. – доцент кафедри соціально-економічних та гуманітарних дисциплін Військового інституту офіцерів внутрішніх військ МВС України (із 1999 р. – Військовий інститут внутрішніх військ МВС України) (м. Харків). Викладав філософію, культурологію, релігієзнавство та інші дисципліни.

Писав вірші українською та російською мовами, оповідання, літературно-критичні статті, есе. Перекладав українською з англійської вірші Е. Паунда, Т. С. Еліота, Е. Камінгса, з японської – І. Такубоку, І. Кобаясі, Б. Йоса та ін.

Прийнятий до Спілки письменників України в 1996 р. Був членом правління Харківського відділення СПУ.

Трагічно загинув. Похований у рідному селі. Ім'ям Сергія Черняєва названа вулиця у с. Руська-Лозова. На школі в цьому селі встановлена меморіальна дошка.

Наукові інтереси: філософія Сходу в творчості Вольтера, Дж. Д. Селінджера.

Наукові праці

1. Смех как полифункциональное средство в психотренинге средневекового чань-буддизма // Комическое в мировом литературном процессе XX века : (Художественная практика и проблемы научного осмысления) : тез. докл. и сообщ. межгос. науч. конф. (8–10 октября 1992 г.). – Х., 1992. – С. 42–43.
2. Восток в литературном творчестве и философской мысли Вольтера // Литературное наследие Вольтера и современность : докл. и тез. докл. междунар. науч. конф., посвящ. 300-летию со дня рождения (1694–1778), выдающегося фр. просветителя, писателя и философа, 26–29 окт. 1994 г. – Х., 1994. – С. 152–154.
3. Критическое начало в философии Востока и Запада (на примере Вольтера и Линци) // Литературное наследие Вольтера и современность : докл. и тез. докл. междунар. науч. конф., посвящ. 300-летию со дня рождения (1694–1778), выдающегося фр. просветителя, писателя и философа, 26–29 окт. 1994 г. – Х., 1994. – С. 155–157.
4. Філософські аспекти проблеми тексту і підтексту в повісті Селінджера «Френні» // 36. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 1995. – Т. 5. – С. 119–126.
5. Ідеї дзен-буддизму у творчості Дж. Д. Селінджера (філософський аспект) : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.04. – Х., 1996. – 20 с.
6. Отголоски дзэнского психотренинга в повести Дж. Д. Селинджера «Зуи» // Вісн. Харків. ун-ту. – 1996. – № 385/2 : Концепція цілісності. Проблема духовності в культурі і науці. – Вип. 4. – С. 87–88.

Поетичні твори

7. Терези тиші. – Х. : Майдан, 1996. – 62 с.
8. [Стихи] // Антология современной русской поэзии Украины / ред.-сост. Михаил Красиков. – Х., 1998. – Т. 1. – С. 207–208.
9. [Вірші] // Слобожанська муза : антол. любов. лірики XVII–XX століть. – Х., 2000. – С. 765–768.
10. Тысячелистник : поэт. сб. – Х. : [Б. и.], 2001. – 83 с.
11. Невтраченный зеніт : [вірші] // Березіль. – 2004. – № 3–4. – С. 116–120.
12. Янгол з безодні : поезії / [передмова І. Перепеляка]. – Х. : Майдан, 2004. – 147 с. : портр.
13. Вибране / [упоряд., підгот. тексту, передм. М. Красикова]. – К. : Факт, 2005. – 172 с. – (Сер. : Зона Овідія).
14. Из цикла «Искусство нелюбви» : [стихи] / публ. М. Красикова // Дикое поле. – Донецк, 2007. – № 11. – Режим доступа : http://www.dikoeполе.org/numbers_journal.php?id_txt=524.
15. [Стихи] // Украина : Русская поэзия : XX век : антология. – К., 2007. – С. 330.
16. Зеленое солнце : стихи / [сост., предисл. М. Красикова]. – Х. : Эксклюзив, 2009. – 94 с. : ил., портр.
17. Обыкновенное чудо : [стихи] // Славянин. – 2010. – Т. 3. – С. 159–162.

18. Внутренний храм : [стихи] // День и ночь. – 2012. – № 2. – Режим доступа : <http://magazines.russ.ru/din/2012/2/ch4.html>.
19. Корни радуги : стихи / предисл., сост. и подгот. текста М. М. Красикова. – Х. : Эксклюзив, 2017. – 59 с.

Література про нього

1. Черняев Сергей Петрович : [биограф. справка] // Антология современной русской поэзии Украины / ред.-сост. Михаил Красиков. – Х., 1998. – Т. 1. – С. 258.
2. [Сергій Петрович Черняєв : некролог] // Слобід. край. – 2002. – 14 трав.
3. Сергій Черняєв : [біограф. відомості] // Слобожанська муза : антол. любов. лірики XVII–XX століть. – Х., 2000. – С. 765.
4. Сергей Черняев (1970–2002) // Письменники Харкова : довідник. – Х., 2003. – С. 171–173 з фот.
5. Вічність, коротша за мить : [біограф. довідка С. П. Черняєва ; передмова до добірки віршів М. Красикова] // Слобід. край. – 2004. – 21 лют. з фот.
6. Красиков М. Його поцілував Бог / Михайло Красиков // Березіль. – 2004. – № 3–4. – С. 115 з фот.
7. Сергей Черняев (1970–2002) : [крат. биограф. справка] // Украина : Русская поэзия : XX век : антология. – К., 2007. – С. 330.
8. Сергей Черняев (28.02.1970–1.05.2002) : [биограф. справка] // Славянин. – 2010. – Т. 3. – С. 190.
9. Сергей Черняев : [биограф. справка] // День и ночь. – 2012. – № 2. – Режим доступа : <http://magazines.russ.ru/din/2012/2/ch4.html>.
10. Лекція М. Красикова «Харківська ЖЗЛ. Поет Сергій Черняєв. До 15-річчя від дня смерті» : [відео]. – 23 трав. 2017 р. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=NqUJihdpbOo>.

Черняков Марк Володимирович
(22.05.1912 – 27.02.1983)

Народився в с. Іванівка Луганського повіту Обласі Війська Донського (згодом Ворошиловградська область; тепер – Луганська область) у сім'ї службовців. 1925 р. з родиною переїхав до Ворошиловграда, де в 1927 р. закінчив 9-ту трудову школу, а в 1930 р. – хіміко-технологічний технікум харчової промисловості. У тому ж році був направлений на роботу старшим лаборантом хлібзаводу м. Артемівськ (Ворошиловградська область), у 1931 р. відкликаний для викладання хімії в технікумі.

1932 р. був направлений Луганським міськкомом ЛКСМУ на Луганбуд завідувачем відділу пропаганди будівельного комітету ЛКСМУ. 1933–1934 рр. його призначено редактором комсомольської сторінки і завідувачем відділу культури газети «Ворошиловградская правда».

1934 р. вступив на російське відділення філологічного факультету Ворошиловградського педагогічного інституту, 1935 р. перевівся до Харківського педінституту, який закінчив 1937 р. з відзнакою. 1937–1940 рр. навчався в аспірантурі Харківського педагогічного інституту кафедри історії російської літератури. 1940 р. захистив кандидатську дисертацію «Политико-дидактический роман XVIII в.».

1938–1941 рр. – викладач, доцент (1941) кафедри історії російської літератури Харківського педінституту.

Після початку німецько-радянської війни (1941–1945) в липні 1941 р. був мобілізований до Радянської Армії. Після закінчення курсів комісарів при Військово-політичній академії ім. В. І. Леніна (м. Москва) брав участь у боях на посаді комісара 2-го окремого батальйону 52-ї окремої стрілецької бригади спочатку в Московській зоні оборони, незабаром – на Північно-Західному фронті. Тут у лютому 1942 р. отримав тяжке поранення й після лікування в госпіталі, у зв'язку з повним паралічем правої руки, був демобілізований. Поїхав до Новосибірська, де знаходилася в евакуації його родина. 1942–1943 рр. працював заступником редактора газети «Железнодорожник Кузбасса» (Новосибірськ), 1943–1944 рр. – заступником голови Новосибірського облрадіокомітету. Паралельно в 1943–1944 рр. працював доцентом Ленінградського театрального інституту (зараз – Санкт-Петербург, РФ), який евакуювався до Новосибірську.

1944 р. повернувся до Харкова, де був відновлений на посаді доцента кафедри історії російської літератури Харківського педінституту. Працював також завідувачем відділу пропаганди й заступником редактора газети «Соціалістична Харківщина».

Із 1948 р. працював за сумісництвом доцентом кафедри історії російської літератури (на той час факультету журналістики, згодом – філологічного факультету) Харківського університету. Із 1949 р. – це основне місце роботи. Звільнився з ХДУ в 1980 р. (тимчасово працював до 1982 р.).

У ХДУ читав курси з історії російської літератури XX ст., спецкурси з актуальних проблем радянської літератури на сучасному етапі, вів наукові семінари з творчості М. Горького, М. Шолохова, з історії радянської поезії.

1939–1948 рр. обирався депутатом Харківської міськради.

1949 р. став жертвою кампанії «по боротьбі з космополітизмом»: у березні 1949 р. наказом проректора ХДУ з навчальної роботи його було звільнено з університету «у зв'язку із закінченням читання спецкурсу», хоча насправді «за притуплення пильності по відношенню до космополітів» (з догани з попередженням). Лише завдяки втручанню секретаря Харківського міськкому, того ж року був поновлений на роботі в ХДУ.

Редагував університетську газету «Сталінські кадри» (нині – «Харківський університет»), очолював факультетську методичну комісію, керував студентським науковим гуртком. Виступав із доповідями та лекціями в товаристві «Знання».

1960 р. був відряджений до Польщі для роботи в секції російської філології на курсах іноземних мов для польських студентів та викладачів.

Автор близько 40 друкованих літературознавчих праць; поетичних і прозових творів. Член Спілки письменників України, однак у період боротьби з космополітизмом (друга половина 1940-х рр.) був незаконно виключений із неї

Нагороджений орденом «Красная звезда», медалями «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.», «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.» та ін.

Наукові інтереси: російська та українська література XIX–XX ст.

Праці

1. Про народність української поезії : [про поезію В. Сосюри] // Літ. журн. – 1937. – № 10. – С. 131–142.
2. Поет народу-переможця : До 60-річчя з дня смерті М. О. Некрасова // Літ. журн. – 1938. – № 1. – С. 122–129.
3. Политико-дидактический роман XVIII в. : дис. ... канд. филол. наук. – [Х., 1940].*
4. Мрії втілюються в життя : [про розбудову України після війни] // Соціаліст. Харківщина. – 1946. – 22 груд.
5. Вчений-патріот : [О. І. Білецький] // Сталін. кадри. – 1955. – 18 квіт.
6. О периодизации истории русской литературы / М. В. Черняков, М. Г. Зельдович // Дружба народов. – 1955. – № 11. – С. 180–183. – Рец. на кн.: Очерк истории русской советской литературы : в 2 ч. Ч. 1 / [А. О. Богуславский, Б. А. Бялик, М. Ф. Венгеров и др.]. – М. : Изд-во АН СССР, 1954. – 376 с.

7. Из истории русско-украинского литературного единения в период революционной ситуации (1859–1861) // Учені зап. Харків. ун-ту. – 1956. – Т. 70 : Тр. філол. ф-ту. – Т. 3. – С. 211–234.
8. Оглядывась на прожитое, думая о будущем... : [об особенностях развития соврем. сов. лит.] / М. Г. Черняков, М. Г. Зельдович // Дружба народов. – 1957. – № 5. – С. 197–202.
9. К истории формирования замысла эпопеи Горького «Жизнь Клима Самгина» // Учені зап. Харків. ун-ту. – 1959. – Т. 101 : Тр. філол. ф-ту. – Т. 7. – С. 91–121.
10. Н. А. Добролюбов : семи нарий / М. Г. Зельдович, М. В. Черняков. – Х. : Изд-во ХГУ, 1961. – 464 с.
11. Новые явления действительности и советская литература на современном этапе // О новых общественных явлениях и процессах на современном этапе коммунистического строительства в СССР : докл. и выступления на науч. сессии, сост. в мае 1960 г. в Харькове. – Х., 1961. – С. 165–170.
12. Маяковский и природа : (По поводу одного предрассудка) // Науч. докл. высшей шк. Филол. науки. – 1962. – № 2. – С. 140–148.
13. Сердцем в партії, з партією в серці : [про творчість В. В. Маяковського] // Прапор. – 1963. – № 7. – С. 54–57.
14. В Тарасовій школі : Шевченко і російські радянські поети // Прапор. – 1964. – № 3. – С. 68–76.
15. Вопросы развития русской советской поэзии 30-х годов // Вопросы литературоведения и языкознания : науч. конф. преп. филол. ф-тов, сент. 1965 г. – Х., 1965. – Вып. 2. – С. 33–37.
16. В мастерской поэта : (Стихотворение Н. Тихонова «Ночь») // Вопр. рус. лит. – 1966. – Вып. 3. – С. 111–116.
17. Авторський рукопис як джерело вивчення книги В. Луговського «Жизнь» // Питання літературознавства та мовознавства : тези доп і повідомл. респ. наук. конф. (травень 1967). – Х., 1967. – С. 39–41.
18. Моїм друзям, студентам // Харків. ун-т. – 1967. – 25 квіт.
19. Поэзия и эпоха : Из истории рус. совет. поэзии 30-х гг. – Х. : Изд-во Харьков. ун-та, [1967]. – 276 с.
20. Теоретичні семінари філологів / М. Черняков, О. Фінкель // Харків. ун-т. – 1967. – 28 лют.
21. Жадання : [про Арона Копштейна] // Поруч з нами. – Х., 1968. – С. 89–91.
22. О некоторых особенностях исторической живописи в романе М. Горького «Жизнь Клима Самгина» // Вестн. Харьков. ун-та. – 1968. – № 36 : Сер. филол. – Вып. 4. – С. 3–14.
23. Товариш Дем'ян [Семенов] // Поруч з нами. – Х., 1968. – С. 124–125.
24. Первая книга поэта // Красное знамя. – 1971. – 20 янв. – Рец. на кн.: Кольцо : стихи / Л. Черенкова. – Х. : Прапор, 1970. – 44 с.
25. Шукання і звершення : З творчої лабораторії М. Горького // Прапор. – 1970. – № 4. – С. 75–80.

26. Писатель-коммунист : Личность, позиция, творчество : К семидесятилетию со дня рождения А. А. Фадеева // Красное знамя. – 1971. – 23 дек.
27. Два сборника стихов // Красное знамя. – 1974. – 18 сент. – Рец. на кн.: Заводська сторона : вибр. поезії / Сергій Мушник. – К. : Дніпро, 1974. – 127 с. ; Достояние : стихи / Роман Левин. – Х. : Прапор, 1974. – 63 с.
28. После второй книги // Красное знамя. – 1974. – 17 апр. – Рец. на кн.: Башкин В. С. Надежда : стихи / В. С. Башкин. – Х. : Прапор, 1973.*
29. В поисках гармонии : (Из творч. истории поэмы Вл. Луговского «Сказка о дедовой шубе») // Рус. лит. – 1975. – № 1. – С. 164–171.
30. Разговор о главном // Красное знамя. – 1975 – 23 февр. – Рец. на кн.: Рисунок полета : Записная книжка / Б. И. Котляров. – Х. : Прапор, 1974. – 142 с.
31. В глубь проблемы // Радуга. – 1976. – № 6. – С. 183–185. – Рец. на кн.: Идеи и образы русского народнического романа (70–80-е годы XIX века) / Т. П. Маевская. – К. : Наук. думка, 1975. – 208 с.
32. Слово – зброя // Харків. ун-т. – 1975. – 9 січ.
33. *Ред.*: Славные дочери советского народа : Образ женщины-воина в худож. лит. : библиогр. Список / [сост. С. С. Гарбер, В. Л. Шовкун; ред. М. В. Черняков, М. Г. Швалб]. – Х. : ХГУ, 1975. – 6 с.
34. Ошибка составителей : [уточнение авторства стихотворения «Две тысячи лет назад звали б вас Богом» (принадлежит не В. Сосюре, а М. Иогансену), переведенного Э. Багрицким и включенного в сборник «Стихотворения и поэмы» (1964)] // Рус. лит. – 1976. – № 3. – С. 184–185.
35. Поетичні уроки Миколи Тихонова // Прапор. – 1976. – № 12. – С. 82–85.
36. Сегодня и каждый день : В гостях у поэта [В. Мысыка] // Красное знамя. – 1979. – 17 февр.
37. Осягаючи ленінську концепцію // Прапор. – 1981. – № 4. – С. 138–141. – Рец. на кн.: Зельдович М. Г. Историзм и творчество : Ленинское наследие и проблемы русской литературы и критики / М. Г. Зельдович. – Х. : Вища шк., изд-во ХГУ, 1980. – 192 с.
38. О стихотворении В. В. Маяковского «Письмо товарищу Кострову из Парижа о сущности любви» : [глава из готовящейся посмертно книги «Долголетие стиха»] / публ. О. Е. Партигул-Черняковой // Рус. лит. – 1988. – № 2. – С. 181–187.

Художні твори

39. Радость : новеллы. – К. ; Х. : Держ. літ. вид., 1935. – 69 с.
40. Чибіс : новела // Літ. журн. – 1938. – № 10. – С. 83–85.
41. Новеллы. – К. : Держлітвидав, 1938. – 73 с.
- Зміст: Сыновья. Серезенька. Шарманка [и др.].*
42. Районный город Миргород : [очерк]. – К. : Держлітвидав, 1938. – 28 с.
43. Варшава // Красное знамя. – 1945. – 19 янв.
44. Память : (из новых стихов) // Красное знамя. – 1945. – 23 сент.
45. Возвращение : (Из поэмы «Память») // Красное знамя. – 1946. – 12 мая.

То же // Харків. ун-т. – 2009. – 12 трав.

46. Зодчий : стихотворение // Красное знамя. – 1946. – 3 марта.
47. Из лирического дневника : [стихи] // Красное знамя. – 1946. – 31 марта.
48. Сердце солдата : стихи. – К. ; Х. : Укрґосиздат, 1946. – 38 с.
49. Память : стихи. – [Х.] : Харьков. кн.-газ. изд-во, 1947. – 56 с.
50. Я решил навсегда [сти-е] // Красное знамя. – 1947. – 9 мая.

Література про нього

1. [Лівшиць Л. Я.] Вірші М. Чернякова / Лев Жаданов // Літ. газета. – 1946. – 4 квіт.
2. Голубева З. Не за шаблоном : [рецензія] / З. Голубева // Прапор. – 1962. – № 6. – С. 87–88. – Рец. на кн.: Н. А. Добролюбов : семинарий / М. Г. Зельдович, М. В. Черняков. – Х. : Изд-во ХГУ, 1961. – 464 с.
3. Карпов А. Страницы истории / А. Карпов // Вопр. лит. – 1969. – № 9. – С. 204–208. – Рец. на кн.: Поэзия и эпоха : Из истории рус. совет. поэзии 30-х гг. – Х. : Изд-во Харьков. ун-та, [1967]. – 276 с.
4. Пам'яті товариша : [некролог] // Харків. ун-т. – 1983. – 15 берез.
5. Лосієвський І. Листи, відправлені до Харкова : [адресат М. В. Черняков] : До 100-річчя від дня народж. М. С. Тихонова / І. Лосієвський // Ленін. зміна. – 1986. – 4 груд.
6. Фрізман Л. Г. Черняков Марк Володимирович / Л. Г. Фрізман // Літературна Харківщина : довід. / за заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – Х., 1995. – С. 340.
Те саме // Літературна Харківщина : довідник / за заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – Х., 2007. – С. 288–289.
7. Лосиевский И. Я. Он мыслил свободно : к 90-летию Марка Чернякова / И. Я. Лосиевский // Харків'яни. – 2002. – 26 трав. (№ 20 (37)).
8. Жадановская О. Учитель литературы – это состояние души / Ольга Жадановская // Энтузиаст : журн. студентов рус. отд-ния филол. ф-та Харьков. гос. ун-та им. Горького, учившихся в нем в 1957–1962 годах. – Х., 2007. – № 28. – С. 133–135.
9. Фризман Л. Г. Учитель, которого не забудешь : К столетию со дня рождения Марка Владимировича Чернякова / Л. Г. Фризман // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 1014 : Філологія. – Вип. 65. – С. 264–265.
10. Фризман Л. Марк Черняков : портрет без ретуші / Леонид Фризман // В кругах литературоведов : мемуар. Очерки / Леонид Фризман. – К., 2017. – С. 233–237.

Чиркова Валерія Олександрівна (01.1919–1974)

Народилась у Києві в родині службовців. Після закінчення середньої школи в Полтаві вчилась на факультеті мови та літератури Харківського державного педагогічного інституту, який закінчила з відзнакою (1936–1940 рр.).

1939–1940 рр. працювала вчителем російської мови та літератури середньої школи с. Киянка Ново-Вольського району Житомирської області, куди була відряджена від інституту на довгострокову практику. 1940 р. вступила до аспірантури педінституту.

Після початку німецько-радянської війни (1941–1945) протягом 1941–1944 рр. була в евакуації в Джезказгані Карагандинської області Казахської РСР, де працювала вчителем у середній школі. Після повернення до Харкова в 1944 р. працювала викладачем зарубіжної літератури в Харківському педагогічному інституті. 1944 р. була відновлена в аспірантурі цього інституту, яку закінчила в 1946 р. 1951 р. захистила кандидатську дисертацію «Из истории реалистического романа во Франции середины XIX века: (Шанфлери – реалист)».

Працювала викладачем (1949), доцентом (1951) кафедри зарубіжної літератури Харківського державного університету.

Читала курси з історії зарубіжної літератури (нової та новітньої), з історії літератури слов'янських народів.

Наукові інтереси: історія французької літератури XIX–XX століть.

Праці

1. Из истории реалистического романа во Франции середины XIX века. (Шанфлери – реалист) : дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1951. – 316 с.
2. Великий борець проти імперіалізму : [до 80-річчя з дня народження А. Барбюса] / П. П. Вербицький, В. О. Чиркова // Соціаліст. Харківщина. – 1953. – 17 трав.
3. Поет батьківщини [Л. Арагон] // Соціаліст. Харківщина. – 1956.*
4. «Мать» К. Чапека // Красное знамя. – 1961.*
5. Большое искусство словацких друзей : [о гастрольях Братислав. нац. театра] // Красное знамя. – 1961. – 3 июня.
6. Зачем ты живешь? : [о спектакле Азербайджан. рус. драм. театра им. С. Вургана] // Красное знамя. – 1961. – 20 июня.
7. Трохи полеміки // Прапор. – 1962. – № 10. – С. 99–100. – Рец. на кн.: Век XX. Заметки о литературной форме на Западе. – К. : Киев. ун-т, 1962. – 257 с. та на ст. : Реалізм і умовність / Л. Баткін // Прапор. – 1962. – № 4. – С. 92–87.

8. Досвіт друзів : [рецензія] // Прапор. – 1963. – № 3. – С. 90–91. – Рец. на кн.: Сучасні болгарські письменники : літ. нариси і портрети / вступ. слово : П. Г. Тичина ; авт. передм. Д. Ф. Марков. – К. : Держлітвидав України, 1962. – 291 с.
9. Пам'яті Ю. Фучика // Соціаліст. Харківщина. – 1964.*
10. Людина з великим серцем : До 100-річчя з дня народження Ромена Роллана // Соціаліст. Харківщина. – 1966. – 29 січ.
11. Борьба Шанфлери за реалізм // Проблемы реализма в русской и зарубежной литературе. Метод и мастерство : тез. докл. II межвуз. науч. конф. литературоведов, май 1969 г. – Вологда, 1969. – С. 253– 255.

Література про неї

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 450: про В. О. Чиркову.
2. Валерія Олександрівна Чиркова // Кафедра історії зарубіжної літератури і класичної філології : біобібліогр. покажч. / упоряд. О. Д. Міхільов, Ю. А. Ващенко, С. К. Дегтярьова, М. С. Лапіна, О. Ю. Ярko ; за заг. ред. О. Д. Міхільова. – Х., 2005. – С. 24–25.

Чугуй Олексій Прокопович

(29.01.1935 р. народж.)

Народився на хуторі Чугуї, що належав до сільської ради с. Поділ Великобагачанського району Полтавської області. 1952 р. закінчив Подільську семирічну школу, 1955 р. – із золотою медаллю середню школу № 1 м. Змійова Харківської області.

1955–1960 рр. навчався на українському відділенні філологічного факультету Харківського державного університету. Під час навчання в університеті брав участь у діяльності студентського драмгуртка.

Після закінчення університету учителював у Макіївській середній школі робітничої молоді №10 Донецької області та Харківській середній школі робітничої молоді № 3. Деякий час працював у Червонозаводському районному комітеті компартії України (м. Харків), де виконував обов'язки інструктора, відповідального за навчальні заклади.

Навчався в заочній аспірантурі ХДУ, яку закінчив 1966 р. 1970 р. захистив кандидатську дисертацію «Драматургічна майстерність І. Карпенка-Карого (Тобілевича)».

Протягом 1972–2010 рр. працював на кафедрі історії української літератури філологічного факультету ХДУ (ХНУ імені В. Н. Каразіна) викладачем (1972), старшим викладачем (1974), доцентом (1977). Упродовж 1972–1975 рр. був заступником декана філологічного факультету, у 1995–1996 навч. р. виконував обов'язки завідувача кафедри української літератури та декана філфаку.

Один із ініціаторів поновлення відділень класичної філології та журналістики в Харківському університеті.

Викладав курси усної народної творчості, історії української літератури Х–XVIII ст., історії української літератури першої половини XIX ст. Підготував спеціальні курси: «Ідейно-художнє багатство лірики Т. Г. Шевченка», «Драматургічні елементи в ліриці Т. Г. Шевченка», вів наукові семінари: «Поеми Т. Шевченка», «Проза Г. Ф. Квітки-Основ'яненка», «Література і фольклор».

Автор понад 120 друкованих праць, серед яких наукові дослідження, драматургічні твори, методичні та публіцистичні студії.

Сфера наукових інтересів: дослідження драматургії та її елементів у поезії та прозі. У 1997–2010 рр. керував секцією фольклористики Харківського відділення Малої академії наук. Нагороджений медаллю «За доблесну працю».

У 17-ти драматургічних творах відображено найскладніші події минулого й сьогодення українського народу; життєві долі найвидатніших діячів вітчизняної літератури й мистецтва – Г. Сковороди, В. Каразіна, І. Котляревського, Леся Курбаса, О. Мишути, В. Івасюка та ін. Це трагедії –

«Сибірська дума» (1998), «Чорна троянда» (2002), «Кривава прем'єра» (2005), «Червона Рута» (2009), «Кримські русалки» (2012); комедії – «Замах на Чорта» (1999), «Юні чарівниці» (2002); трагікомедії – «Червоний смерч» (2001), «Вершина кохання» (2008), «Агонія дракона» (2009), «Знищити місто» (2012); драми – «Велике пророцтво» (2002), «Зрадлива доля» (2003), «Степовий орел» (2011), «Солов'їна доля» (2013), «Лісові гості» (2013), «Нескорений собор» (інсценізація роману О. Гончара «Собор» (2004).

Брав участь у відродженні новорічного вітально-обрядового дійства студентами ХНУ ім. В. Н. Каразіна та створенні молодіжного театру «Прозріння» при товаристві «Просвіта» в Харкові.

Більшість п'єс О. П. Чугуя ставилися аматорським студентським театром університету «Прозріння» та навчально-експериментальною студією факультету театру, кіно й телебачення Харківської академії культури.

Псевдонім: О. Козаченко.

Основні праці

1. Деякі проблеми вивчення драматургічної спадщини І. Карпенка-Карого : (критико-бібліогр. нарис) // Бібліотекознавство та бібліографія. – 1968. – № 6. – С. 122–136.
2. Драматургическое мастерство И. Карпенко-Карого (Тобилевича) : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1969. – 26 с.
3. Класик української драматургії : До 125-річчя І. К. Карпенка-Карого (Тобілевича). – Х. : Знання, 1970. – 125 с.
4. Фольклорна експедиція студентів Харківського університету [в с. Мартове Чугуївського району Харківської області] / О. П. Чугуй, А. А. Кислий // Нар. творч. та етногр. – 1973. – № 5. – С. 107–109.
5. Роль народної фразеології у побудові драматичних діалогів // Вісн. Харків. ун-ту. – 1974. – № 109 : Філологія. – Вип. 9. – С. 31–39.
6. Драматургічна форма в повістях Г. Ф. Квітки-Основ'яненка // Вісн. Харків. ун-ту. – 1974. – № 165 : Філологія. – Вип. 11. – С. 7–12.
7. Драматургічні елементи в ліриці Т. Шевченка (1837–1843 рр.) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1981. – № 217 : Поетика, стиль лексикологія. – С. 8–14.
8. Драматургічні елементи в ліриці Т. Шевченка (1843–1847 рр.) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1982. – № 237 : Дослідження з російського і українського мовознавства та літературознавства. – С. 7–11.
9. Драматургічні елементи в невільницькій ліриці Т. Г. Шевченка : (Цикл «В казематі») // Вісн. Харків. ун-ту. – 1983. – № 245 : Поетика, стиль, лексикологія і граматична будова української та російської мов. – С. 15–21.
10. Драматургічні елементи в ліриці Т. Г. Шевченка останнього періоду творчості : (Нижньоновгородський цикл) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1984. – № 256 : Дослідження творчості Т. Г. Шевченка та поетики сучасної художньої прози. – С. 3–11.

11. Нескореність : (До 170-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка) : [Про поему Т. Шевченка «Царі»] // Прапор. – 1984. – № 3. – С. 118–120.
Те саме // Слово про Шевченка : збірник / відп. за вип. Ю. М. Безхутрий. – Х., 1998. – С. 46–56.
12. Особливість використання фольклору у поезії І. Я. Франка // Українське літературознавство : респ. міжвід. зб. – Львів, 1984. – Вип. 42 : Іван Франко : статті та матеріали. – С. 46–52.
13. Драматургічні елементи в невідьницькій ліриці Т. Г. Шевченка // Вісн. Харків. ун-ту. – 1986. – № 284 : Т. Г. Шевченко. Питання мовознавства і літературознавства. – Х., 1986. – С. 3–10.
14. Драматургічне освоєння прози М. Гоголя корифеями українського театру // Вісн. Харків. ун-ту. – 1988. – № 327 : Лінгвістична спадщина Л. А. Булаховського і розвиток філологічної науки в Харківському університеті. – С. 87–94.
15. Драматургічні елементи в ліриці Т. Г. Шевченка. – Х. : Вища шк. Вид-во при ХДУ, 1989. – 191, [1] с.
16. Драматургічні елементи в ліро-епічних творах Т. Г. Шевченка // Вісн. Харків. ун-ту. – № 329 : Деякі проблеми сучасного шевченкознавства. – Х., 1989. – С. 10–17.
17. Драматургічні елементи в ліриці В. Забіли // Література та культура Полісся. – Ніжин, 1990. – Вип. 1 : Ніжинська вища школа (1820–1990). – С. 177–178.
18. Драматургізм у літературній спадщині П. Гулака-Артемовського (до 200-річчя з дня народження) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1991. – № 353 : Питання сучасного радянського літературознавства і мовознавства. – С. 3–12.
19. Драматургізм східнослов'янського фольклору в світлі естетичної концепції О. Потебні // А. А. Потебня – исследователь славянских взаимосвязей : тез. Всесоюз. науч. конф. (окт. 1991) / Харьк. ун-т. – Х., 1991. – Ч. 2. – С. 132–134.
20. Драматургічні елементи в ліро-епічних творах Т. Г. Шевченка // Вісн. Харків. ун-ту. – 1992. – № 376 : Теоретичні проблеми літературознавства та мовознавства на сучасному етапі. – С. 3–11.
21. Драматургічні елементи в поетичній спадщині М. Костомарова // Зб. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 1993. – Т. 1. – С. 65–84.
22. Трагічне як стимул використання драматургізму в поетичних творах П. Куліша : (Збірка «Досвідки») // Пантелеймон Куліш і українське національне відродження : доп. та повідомл. наук. конф., присвяч. 175-м роковинам від дня народження письменника. – Х., 1995. – С. 61–66.
23. Шевченко як міфоруїнівник // Літературознавство. Біографія. Інформатика : матеріали III Міжнар. конгр. українців. – Х., 1996. – С. 46–50.
Те саме // Харків. ун-т. – 1997. – 4 берез.
24. Нескореність // Слово про Шевченка : [збірник] / відп. за вип. Ю. М. Безхутрий. – Х., 1998. – С. 46–53.
25. Драматургічні елементи в ліриці М. Петренка // Науч. зап. Харьк. ин-та экологии и социальной защиты. – 2001. – Т. 1. – С. 127–141.

26. Т. Г. Шевченко і В. Н. Каразін : Ювілейні роздуми // Шевченкіана на початку ХХІ ст. : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 190-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка, 25 берез. 2004 р.– Х., 2004. – С. 126–133.
27. Драматургічні елементи в українському фольклорі // Наук. зап. Кіровоград. держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка. Сер. : Філол. науки. – 2006. – Вип. 64, ч. 2. – С. 245–264.
28. Моя зустріч із В. Н. Каразіним // Харків. ун-т. – 2010. – 29 січ. з фот.
Те саме // Журавлик. – 2010. – Січень. – С. 11.
О. П. Чугуй – автор п'єси про В. Н. Каразіна.
29. Український новорічний обрядовий театр : навч.-метод. матеріали для студентів філол. ф-ту (спеціальність – укр. мова та літ.) / В. В. Кисіль, О. П. Чугуй. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2010. – 19 с.
30. Завжди перша : [спогади про однокурсницю] // Життєсвіт учителя і друга : зб. матеріалів III Муромцевських читань на пошану д-ра філол. наук, проф. Муромцевої Ольги Георгіївни (до 75-річчя від дня народження) / упоряд. О. С. Черемська, В. О. Жовтобрюх. – Х., 2013. – С. 25–28.
31. Шевченкознавство у працях викладачів та вихованців Харківського університету (40-ві роки ХІХ – початок ХХІ століття) / О. П. Чугуй, Т. О. Чугуй // Зап. Наук. т-ва ім. Т. Г. Шевченка. – Львів, 2014. – Т. 266 : Праці філологічної секції. – С. 316–354.
Те саме // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 192–233.
32. Таємниця однієї полеміки : [П. П. Гулак-Артемовський та Г. Ф. Квітка-Основ'яненко] // Харків : літ. : літ.-худож. та громад.-політ. журн. Харків. обл. організації НСП України. – 2017. – № 9. – С. 275–276.
33. Шевченкознавство у працях викладачів та вихованців Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (40-ві роки ХІХ – початок ХХІ ст.) : бібліогр. покажч. / уклад. О. П. Чугуй, Т. О. Чугуй, О. С. Журавльова, Ю. Ю. Полякова, Н. В. Аксьонова ; наук. ред. О. П. Чугуй ; бібліогр. ред. С. Б. Глибицька. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 128 с.

Художні твори

34. Сибірська дума : [борцям за незалежність України з нагоди п'ятої річниці від дня відновлення державності присвячується] : трагедія на 2 дії, 9 картин. – Х. : Просвіта, 1998. – 55 с.
35. Замах на Чорта : комедія на 2 дії, 11 картин : Жертвам комуністичного тероризму присвячується. – Х. : Просвіта, 1999. – 55 с.
36. Червоний смерч : п'єса-дилогія. – Х. : Просвіта, 2001. – 68 с.
37. Велике пророцтво : драма. – Х. : Просвіта, 2002. – 36 с.
38. Чорна троянда : трагедія на 2 дії, 6 картин. – Х. : Просвіта, 2002. – 30 с.
Те саме // Зоря вечерова. – Доброслав (Одес. обл.), 2006. – № 1. – С. 61–93.

39. Юні чарівниці : комедія. – Х. : Просвіта, 2002. – 36 с.
40. Зрадлива доля : Засновнику ХНУ В. Н. Каразіну присвячується : драма. – Х. : Просвіта, 2003. – 40 с.
41. Нескорений собор : драма – інсценізація роману О. Гончара «Собор». – Х. : Просвіта, 2004. – 63 с.
42. Кривава прем'єра : [присвячено Лесю Курбасу] : трагедія на 2 дії. – Х. : Просвіта, 2005. – 76 с.
43. Вершина кохання : трагікомедія на 3 картини. – Х. : Просвіта, 2008. – 36 с.
44. Агонія дракона : трагікомедія : на 2 дії, 8 картин. – Х. : Просвіта, 2009. – 40 с.
45. Червона рута : [присвячено Володимирі Івасюку] : трагедія на 2 дії, 12 картин. – Х. : Просвіта, 2010. – 87 с.
46. Степовий орел : [присвячено Івану Котляревському] : п'єса-диалогія. – Х. : Просвіта, 2011. – 76 с.
47. Дві п'єси. – Х. : Просвіта, 2012. – 80 с.
Зміст: Знищити місто : трагікомедія // Дві п'єси / Олексій Чугуй. – Х., 2012. – С. 3–35 ; Кримські русалки : трагедія. – С. 36–77.
48. Лісові гості : драма // Зоря вечерова. – Доброслав (Одес. обл.), 2013. – № 1 (28). – С. 35–49.
49. Солов'їна доля : [присвячено укр. тенору Олександрі Мишузі] : п'єса-диалогія, драма. – Х. : Майдан, 2013. – 95 с.
50. Мрії божевільних : комедія // Зоря вечерова. – Доброслав (Одес. обл.), 2016. – № 2 (35). – С. 114–122.

Література про нього

1. Горбенко А. Г. Крок у драматичний світ Тараса Шевченка / А. Г. Горбенко // Прапор. – 1989. – № 6. – С. 179–180. – Рец. на кн.: Драматургічні елементи в ліриці Т. Г. Шевченка / О. П. Чугуй. – Х. : Вища шк. Вид-во при ХДУ, 1989. – 191, [1] с.
2. Молодіжний театр «Прозріння» // Харьков студенческий. – 2002. – Вып. 2. – С. 10.
3. Олексій Чугуй // Письменники Харкова : довідник. – Х., 2003. – С. 314–315.
4. Тхорук Р. Художній світ сучасної української драми (1990–2002) : наздоганяючи традицію / Раїса Тхорук // Зап. Наук. т-ва ім. Т. Г. Шевченка. – Львів, 2003. – Т. 245 : Праці театрознавчої комісії. – С. 417–429.
С. 423, 426: про п'єси О. П. Чугуя.
5. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 697, 699: про О. П. Чугуя.
6. Театр – це храм, із кафедри якого говорять про найважливіше! : [бесіда В. Романовського з засл. діячем мистецтв України І. Борисом та доц. ХНУ ім. Каразіна, драматургом О. Чугуєм] // Слобід. край. – 2008. – 27 берез. – С. 5 з фот.

7. Новиков А. Театр абсурду Олексія Чугуя : [Про п'єсу-дилогію «Червоний смерч»] / Анатолій Новиков // Укр. літ. в загальноосвіт. шк. – 2013. – № 12. – С. 11–13.
8. Безхутрий Ю. Чугуй Олексій Прокопович // Шевченківська енциклопедія : в 6 т. – К., 2015. – Т. 6. – С. 807.
9. Конончук Т. Вітаємо з добрим ужином : Просвітянину і драматургу Олексію Чугую – 80 / Тетяна Конончук // Слово Просвіти. – 2015. – Число 4 (29 січ. – 4 лют.). – С. 15. – На фото: Олексій Чугуй і автор статті Тетяна Конончук.
10. Степаненко М. І. Чугуй Олексій Прокопович / Микола Степаненко // Літературознавча Полтавщина : довідник / Микола Степаненко. – Полтава, 2015. – С. 296–297.

Шамрай Агапій Пилипович

(3.10.1896–4.04.1952)

Народився в с. Миропілля Суджанського повіту Курської губернії (тепер – Краснопільський район Сумської області) у заможній селянській родині. 1915 р., після закінчення Суджанського реального училища, вступив до Київського комерційного інституту, звідки 1917 р. перейшов на історико-філологічний факультет університету Св. Володимира (Київ). 1920 р. перевівся до Харківського університету, який закінчив 1921 р.

Із 1922 р. викладав українську літературу в технікумах і військових школах Харкова.

Протягом 1924–1931 рр. працював на факультеті професійної освіти Харківського інституту народної освіти (із 1929 р. – професор). Одночасно навчався в аспірантурі при ХІНО. Із 1922 р. був науковим співробітником науково-дослідної кафедри історії України, у 1925–1926 рр. – секції української літератури науково-дослідної кафедри історії української культури при ХІНО, кафедри літературознавства при ХІНО (1930).

1926–1933 рр. завідував сектором літератури епохи феодалізму в Інституті літератури ім. Т. Шевченка.

1933 р. був репресований. 1933–1944 рр. перебував на засланні: 1933–1937 рр. – професор, завідувач кафедри західної літератури в Удмуртському педінституті (Іжевськ, РФ), 1937–1938 рр. – професор, завідувач кафедри західної літератури у Ферганському педінституті (Узбекистан), 1938–1942 – професор, завідувач кафедри західної літератури в Молотовському педінституті (зараз – Перм, РФ). У 1941–1942 рр. за сумісництвом викладав у Молотовському університеті, де заснував (із грудня 1942 р.) кафедру всесвітньої літератури, на

якій і працював до 1944 р. 1943 р. захистив докторську дисертацію «Творчество Э. Т. А. Гофмана».

Згодом реабілітований, після повернення в Україну працював у Київському університеті (з кінця 1944 р.), завідував відділом західноєвропейської літератури, був співробітником відділу української дожовтневої літератури в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка.

Помер у Києві.

Наукові інтереси: історія української літератури (зокрема творчість І. П. Котляревського, Г. Ф. Квітки-Основ'яненка, Т. Г. Шевченка, О. П. Стороженка, М. М. Коцюбинського), історія західноєвропейської літератури (творчість В. Шекспіра, Е.-Т.-А. Гофмана та ін.).

Праці

1. До тексту Квітчиних творів // Черв. шлях. – 1924. – № 3. – С. 247–254.
2. На шляхах до об'єктивної історії українського письменства М. Зерова в історичному освітленні // Черв. шлях. – 1924. – № 6. – С. 200–211.
3. Потєбня і методологія історії літератури // Наук. зб. Харків. наук.-дослід. кафедри історії України. – Х., 1924. – Ч. 1. – С. 49–68.
4. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1924. – № 4–5. – С. 295–296. – Рец. на кн.: Антология украинской поэзии в русских переводах / под ред. А. Гатова, С. Пилипенко ; вступ. ст. А. И. Белецкого. – [Х.] : Гос. изд-во Украины, 1924. – 319 с.
5. Два невідомі твори Г. Квітки-Основ'яненка / підготував А. Шамрай // Україна. – 1925. – Кн. 5. – С. 95–103.
6. До тексту творів Гр. Квітки // Наук. зб. Харків. наук.-дослід. кафедри історії України. – 1926. – № 2–3. – С. 209–229.
7. Творчість С. Васильченка // Черв. шлях. – 1926. – № 4. – С. 176–203.
8. «Формальний метод» у літературі // Черв. шлях. – 1926. – № 7–8. – С. 233–266.
9. «Fata Morgana» яко витвір мистецтва // Fata Morgana : ювіл. комент. вид. / М. Коцюбинський. – Х., 1926. – С. 208–213.
10. Дещо про поетику й методологію літератури в програмах факпрофосу ІНО // Зап. Харків. ін.-ту нар. освіти. – 1927. – Кн. 2. – С. 79–82.
11. Передмова // Назар Стодоля / Т. Шевченко. – Х., 1927. – С. 3–16.
12. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1927. – № 2. – С. 263–264. – Рец. на кн.: Бурлачка / І. Нечуй-Левицький ; ред., вступ. ст. А. Ніковського. – К. : Сяйво, [1926]. – 283 с.
13. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1927. – № 2. – С. 266–267. – Рец. на кн.: Твори / П. Гулак-Артемовський ; ред., вступ. ст. і прим. І. Айзенштока. – Х. : ДВУ, 1927. – 597 с.
14. Українська література : стислий огляд : допоміжна книжка. – Х. : ДВУ, [1926]. – 209, [3] с.

2-е вид., випр. – Х. : Рух, 1928. – 220, 4 с. – (Бібліотека українознавства).

15. Творчість Михайла Коцюбинського // Комуніст. – 1928. – 25 квіт.
16. Творчість Коцюбинського в літературному оточенні // Критика. – 1928. – № 4. – С. 57–81.
17. Шляхи Квітчиної творчості // Вибрані твори / Г. Квітка-Оснoв'яненко. – К., 1928. – Т. 1. – С. I–LXII.
18. Передмова // Твори / О. Стороженко ; ред. і вступ. ст. А. Шамрая. – Х., 1929. – Т. 4. – С. 5–9.
19. [Лист А. Шамрая з приводу полеміки з Д. Голубенком у «Новій генерації», № 10, 1928] // Черв. шлях. – 1929. – № 1. – С. 285–290.
20. До еволюції коломийкового віршу в творчості Т. Шевченка // Шевченко : Річник другий. – Х., 1930. – С. 93–104.
21. Примітки // Твори / О. Стороженко. – Вид. 2-ге. – Х. ; Одеса, 1930. – Т. 2. – С. 247–365.
22. Харківські поети 30–40 років XIX століття : (харківська школа романтиків) / А. Шамрай. – Х. : ДВУ, 1930. – 191 с.
23. Харківська школа романтиків. Т. 1 / [вступ. ст., ред. і приміт. А. Шамрая]. – Х. : ДВУ, 1930. – 276 с.
24. Харківська школа романтиків. Т. 2 / ред., вступ. статті й прим. А. Шамрая ; Ін-т Шевченка. – Х. : ДВУ, 1930. – 223 с.
25. До характеристики літературної творчості Я. Щоголіва // Літ. архів. – 1931. – № 6. – С. 9–49.
26. Творчество Э. Т. А. Гофмана : [дис. на соиск. учен. степени д-ра филол. наук]. Ч. 1–3. – [Б. м., 1939]. – Ч. 1. – 342 с. ; Ч. 2. – С. 343–610 ; Ч. 3. Примечания. – С. 611–646. – Машинопись хранится в РГБ.
27. Степан Васильченко // Укр. літ. – 1945. – № 9. – С. 135–149.
28. Леся Українка і англійська література : (Епізод перший) // Укр. літ. – 1945. – № 10–11. – С. 142–150.
29. До питання про естетику комедій Шекспіра // Вісті Акад. наук УРСР. – 1946. – № 5–6 (123–124). – С. 86–97.
30. Українсько-чеські літературні зв'язки початку XIX століття // Україна. – 1946. – № 3. – С. 37–38.
31. Шекспір на Україні : (До 330-ліття з дня смерті) // Літ. газета. – 1946. – 18 квіт.
32. Джонатан Свіфт і його твір «Мандри Гуллівера» // Мандри до різних країн світу Лемюеля Гуллівера / Д. Свіфт. – К., 1947. – С. 3–24.
Те саме // Мандри до різних країн світу Лемюеля Гуллівера / Д. Свіфт. – К., 1965. – С. 5–32.
33. Криза шекспірознавства на заході // Рад. мистецтво. – 1947. – 2 квіт.
34. Есхіл в українському перекладі // Вітчизна. – 1950. – № 9. – С. 183–186.
35. Перший твір нової української літератури : («Енеїда» І. П. Котляревського) / Т-во для поширення політ та наук. знань. – К. : [Б. в.], 1951. – 44 с.
36. Від редактора // Повне зібрання творів : у 2 т. / І. П. Котляревський ; ред. А. П. Шамрай. – К., 1952. – Т. 1. – С. 5–8.

37. До тексту «Енеїди» // Повне зібрання творів : у 2 т. / І. П. Котляревський ; ред. А. П. Шамрай. – К., 1952. – Т. 1. – С. 321–364.
38. Проблема реалізму в «Енеїді» І. П. Котляревського // Повне зібрання творів : у 2 т. / І. П. Котляревський ; ред. А. П. Шамрай. – К., 1952. – Т. 1. – С. 9–62.
39. Від редакторів / [А. П. Шамрай, П. Г. Приходько] // Повне зібрання творів : у 2 т. / І. П. Котляревський ; ред. А. П. Шамрай. – К., 1953. – Т. 2. – С. V–XLVI.
40. «Наталка Полтавка» І. Котляревського. – К. : Мистецтво, 1955. – 75 с.
41. Вибрані статті і дослідження / упоряд. В. С. Курашова, Ф. П. Погребенник, І. Ю. Журавська. – К. : Держ видав. худож. літ., 1963. – 319 с.
Зміст: Літературно-наукова діяльність А. П. Шамрая / Є. С. Шаблювський. – С. 3–12 ; Проблема реалізму в «Енеїді» І. П. Котляревського. – С. 13–58 ; До тексту «Енеїди». – С. 59–106 ; «Наталка Полтавка» І. Котляревського. – С. 107–179 ; До еволюції коломийкового вірша в творчості Т. Шевченка. – С. 180–192 ; Степан Васильченко і російська література. – С. 193–217 ; Джонатан Свіфт і його твір «Мандри Гуллівера». – С. 218–250 ; Трагедії Шіллера «класичного періоду». – С. 251–289 ; Есхіл в українському перекладі. – С. 290–297 ; До питання про естетику комедій Шекспіра. – С. 298–315.
42. Ернст Теодор Амадей Гофман : Життя і творчість / вступ. ст. З. Я. Лібмана. – К. : Дніпро, 1969. – 301 с.
43. Эстетические суждения Гофмана / пер. с укр. В. Демченко // Художественный мир Э. Т. А. Гофмана : [сб. ст.] / Акад. наук СССР. – М., 1982. – С. 266–282.
44. Українська література : стислий огляд / А. Шамрай. Українське літературознавство, 1917–1937 / Богдан Кравців. – Мюнхен : [Б. в.], 1989. – 323, [15] с. – (Українське літературознавство ; вип. 3).
45. Curriculum vitae // Самі про себе : автобіографії українських митців 1920-х років / упоряд. Раїса Мовчан. – К., 2015. – С. 471–472.

Література про нього

1. Рулін П. [Рецензія] / П. Рулін // Життя й рев. – 1928. – № 3. – С. 186–188. – Рец. на кн.: Назар Стодоля / Т. Г. Шеченко ; вступ. ст. А. Шамрая. – Х. : ДВУ, 1927. – 72 с.
2. Айзеншток І. [Рецензія] / І. Айзеншток // Черв. шлях. – 1931. – № 1–2. – С. 171–176. – Рец. на кн.: Харківська школа романтиків. Т. 1 / [вступ. ст., ред. і приміт. А. Шамрая]. – Х. : ДВУ, 1930. – 276 с. ; Харківська школа романтиків. Т. 2 / ред., вступ. статті й прим. А. Шамрая ; Ін-т Шевченка. – Х. : ДВУ, 1930. – 223 с.
3. Іванов Л. Агапій Шамрай / Л. Іванов // Радян. літературознавство. – 1967. – № 4. – С. 76–87.
4. Демченко В. Д. [Рецензія] / В. Д. Демченко // Радян. літературознавство. – 1971. – № 6. – С. 83–85. – Рец. на кн.: Ернст Теодор Амадей Гофман : Життя і творчість / А. Шамрай ; вступ. ст. З. Я. Лібмана. – К. : Дніпро, 1969. – 301 с.

5. Чавчанидзе Д. Земное начало романтизма / Д. Чавчанидзе // Вопр. лит. – 1971. – № 2. – С. 224–227. – Рец. на кн.: Ернст Теодор Амадей Гофман : Життя і творчість / А. Шамрай ; вступ. ст. З. Я. Лібмана. – К. : Дніпро, 1969. – 301 с.
6. Из истории советского гофмановедения : [А. Ф. Шамрай : биогр. справка] // Художественный мир Э. Т. А. Гофмана : [сб. ст.] / Акад. наук СССР. – М., 1982. – С. 264–265.
7. А. П. Шамрай : матеріали наук. конф., присвяч. 100-річчю від часу народження видатного вченого-літературознавця і педагога / [Сум. держ. пед. ін-т ; упоряд. П. П. Охріменко]. – Суми, 1996. – 41 с.
8. Кравців Б. Розгром українського літературознавства 1917–1937 рр. / Б. Кравців // Українське слово : хрестоматія укр. літератури та літ. критики XX ст. – К., 2003. – С. 16–40.
С. 33: про А. Шамрая.
9. Боронь О. Шамрай Агапій Пилипович / Олександр Боронь // Шевченківська енциклопедія : в 6 т. – К., 2015. – Т. 6. – С. 824–825.
10. Пустовалов А. В. Первый доктор-филолог возрождённого факультета / А. В. Пустовалов // ФилФакт. – Пермь, 2015. – 9 февр. (№ 1). – С. 4.

Шаховський Семен Михайлович

(спр. прізвище, ім'я та по батькові Гельфгот Шнеєр Меєрович)
(20.05.(2.06.).1909–16.06.1984)

Народився в с. Синяківщина Білоусівської волості Лохвицького повіту Полтавської губернії (тепер – Чорнухинського району Полтавської області) в родині механіка парового млина. 1917 р. вступив до Лохвицького комерційного училища (яке в 1919 р. було реорганізоване в трудову школу), закінчив навчання в 1922 р. 1923–1925 рр. навчався в Харківській будівельній профшколі, з 1925 р. працював на швейній фабриці ім. Ю. Д. Тінякова.

1932 р. закінчив Харківський педагогічний інститут професійної освіти. 1932 р. вступив до аспірантури Інституту української літератури імені Т. Г. Шевченка, виступав з критичними статтями на сторінках літературно-мистецьких та громадсько-політичних часописів («Молодняк», «Критика» та ін.).

1933–1944 рр. працював на кафедрі історії української літератури Харківського університету. 1939 р. захистив кандидатську дисертацію «До питання історії української критики».

Із 1937 р. одночасно працював за сумісництвом в Інституті літератури імені Т. Г. Шевченка, у 1944–1952 рр. – на постійній основі на посадах старшого наукового співробітника, завідувача відділу, вченого секретаря.

1953–1966 рр. викладав у Львівському університеті імені І. Франка. 1961 р. захистив докторську дисертацію, отримав звання професора (1963).

Із 1966 р. працював в Українському поліграфічному інституті ім. І. Федорова (м. Київ), де став одним із засновників кафедри видавничої справи та редагування, якою завідував у 1966–1970 рр. 1970–1982 рр. – професор кафедри мистецтва книги в цьому виші.

Помер у Києві.

Автор понад 20 монографій, підручника з української радянської літератури для X класу (перше видання – 1938 р.), багатьох літературно-критичних статей у збірниках та періодичних виданнях.

Наукові інтереси: історія української літератури (зокрема творчість Т. Г. Шевченка, М. М. Коцюбинського, В. С. Стефаника, Лесі Українки, П. Г. Тичини, Ю. К. Смолича, П. А. Загребельного), теорія літератури.

Праці

1. Боротьба й вагання : (До 18-ї річниці смерті І. Франка) // Літ. газ. – 1934. – 21 трав.
2. Т. Г. Шевченко і народна творчість : (75-ліття з дня смерті) // Соціаліст. Харківщина. – 1936. – 11 берез.

3. Борець за розквіт національних культур : [О. М. Горький] // Соціаліст. Харківщина. – 1937. – 18 квіт.
4. Герцен і Україна // Соціаліст. Харківщина. – 1937. – 13 квіт.
5. Два поети : [М. Бажан і М. Рильський] // Соціаліст. Харківщина. – 1937. – 24 квіт.
6. М. Коцюбинський // Соціаліст. Харківщина. – 1937. – 17 верес.
7. М. О. Островський : (33 роки з дня народження) // Соціаліст. Харківщина. – 1937. – 30 верес.
8. Пафос радянського патріотизму : [Про В. В. Маяковського] // Літ. журн. – 1937. – № 2. – С. 120–127.
9. Буревісник трьох революцій : [О. М. Горький] // Соціаліст. Харківщина. – 1938. – 28 берез.
10. Котляревський і народна творчість : нотатки до наступного ювілею // Літ. газета. – 1938. – 12 лип.
11. Найвидатніший український прозаїк : До 25-річчя з дня смерті М. Коцюбинського // Літ. журн. – 1938. – № 4. – С. 129–148.
12. Поезія мужності і боротьби : (До 25-річчя з дня смерті Л. Українки) // Радян. літературознавство. – 1938. – Кн. 2–3. – С. 39–58.
13. Поезія Шевченка і народна творчість // Літ. газета. – 1938. – 17 серп.
14. Творчість Лесі Українки : До 25-річчя з дня смерті // Літ. журн. – 1938. – № 8. – С. 101–120.
15. Українська література : підручник для серед. школи. Х кл. – К. ; Х. : Радян. шк., 1938. – 236 с.
16. Шевченко в оцінці російської критики // Научная конф. молодых ученых ХГУ им. А. М. Горького, посвящ. XX-летию ВЛКСМ : тез. докл. – Х., 1938. – С. 2–3.
17. До питання історії української критики : дис. ... канд. філол. наук. – Б. м., 1939. – 139 л.
18. Образ Сталіна в українській радянській поезії // Літ. журн. – 1939. – № 12. – С. 105–116.
19. Шевченко-драматург // Учені зап. Харків. держ. ун-ту. – 1939. – Т. 17 : Труди філол. ф-ту. – № 1 : Збірник, присвячений 125-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка. – С. 35–44.
20. Шевченко і російська культура // Літ. журн. – 1939. – № 3. – С. 97–110.
Те саме // Наук. зап. Харків. держ. пед. ін.-ту – 1939. – Т. 2. – С. 25–57.
21. Шевченко і російська література // Пам'яті Т. Г. Шевченка : зб. ст. до 125-ліття з дня народження, 1814–1939. – К., 1939. – С. 261–296.
22. Образ Сталіна в українській народній пісні // Радян. літературознавство. – 1940. – Кн. 5–6. – С. 3–22.
23. Против власти земли : [творчество О. Кобылянской] // Сов. Украина. – 1940. – 27 нояб.
24. Володимир Сосюра : До 20-річчя літературної діяльності // Літ. журн. – 1940. – № 10. – С. 90–97.

Те саме // Мол. більшовик. – 1940. – № 6. – С. 98–107.

25. Фрагменти з історії української критики // Літ. критика. – 1940. – Кн. 2. – С. 5–21.
26. В единстве с русской культурой : [Т. Г. Шевченко] // Красное знамя. – 1941. – 9 марта.
27. Окраса радянської поезії : [Творчість П. Тичини] // Літ. журн. – 1941. – № 1. – С. 79–83.
28. Павло Тичина – літературний критик // Літ. газета. – 1941. – 14 берез.
29. Творчество П. Тычины и народная песня // Красное знамя. – 1941. – 28 янв.
30. Белінський і Україна // Укр. літ. – 1945. – № 7–8. – С. 148–152.
31. Нотатки про творчість Миколи Бажана // Укр. літ. – 1945. – № 1–2. – С. 128–138.
32. Осип Маковей // Україна. – 1946. – № 3. – С. 38.
33. Письменницька діяльність Івана Борецького на Волині і у Львові / М. С. Возняк, С. М. Шаховський ; Львів. держ. ун-т ім. І. Франка. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту ім. І. Франка, 1954. – 68 с.
34. Майстерність Івана Франка. – К. : Рад. письменник, 1956. – 192 с.
35. Поетичний світ лірика : [Андрій Малишко] // Жовтень. – 1959. – № 8. – С. 99–109.
36. Лірика і лірики. – К. : Рад. письменник, 1960. – 301 с.
37. Світ ясний і широкий : Нотатки про сучасну українську лірику // Прапор. – 1961. – № 2. – С. 81–84.
38. Огонь в одежі слова : Питання майстерності і стилю поезії Т. Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1964. – 160 с.
39. Слово мудре і веселе : [про І. Муратова] // Прапор. – 1965. – № 2. – С. 62–64.
40. Література нової ери // Прапор. – 1966. – № 11. – С. 78–81.
41. Перший епічний цикл : [«Голубі ешелони» П. Панча] // Прапор. – 1966. – № 7. – С. 58–64.
42. 10 романів та їх автори. – К. : Рад. письменник, 1967. – 231 с.
43. Рецензія // Радян. літературознавство. – 1967. – № 10. – С. 86–89. – Рец. на кн.: Не ілюстрація – відкриття / Леонід Новиченко. – К. : Рад. письменник, 1967. – 328 с.
44. Павло Тичина : Життєпис поета і громадянина. – К. : Дніпро, 1968. – 219 с.
45. Юрій Смолич : повість про романіста. – К. : Дніпро, 1970. – 175 с.
46. Леся Українка : крит.-біогр. нарис. – К. : Дніпро, 1971. – 134 с.
47. Романи Павла Загребельного. – К. : Рад. письменник, 1974. – 175 с.
48. Критика і літературний процес : нарис. – К. : Дніпро, 1976. – 135 с.
49. Гордість радянської науки // Про Олександра Білецького : спогади, статті / упоряд. В. Г. Дончик. – К., 1984. – С. 86–99.
50. Уроки радянської класики : літ.-крит. статті. – К. : Дніпро, 1989. – 419 с.

Література про нього

1. Юрченко І. [Рецензія] / І. Юрченко // Літ. критика. – 1939. – № 5. – С. 118–122. – Рец. на кн.: Українська література : підруч. для серед. шк. 10 кл. / С. М. Шаховський. – К. ; Х. : Радян. шк., 1938. – 236 с.
2. Хінкулов Л. Шаховський Семен Михайлович / Л. Хінкулов // Словник української літератури / Л. Хінкулов. – К., 1948. – Т. 2, ч. 1. – С. 373–375.
3. Шаховський Семен Михайлович // Українські письменники : біобібліогр. слов. – К., 1965. – Т. 5. – С. 758–761.
4. Шаховський Семен Михайлович // Український радянський енциклопедичний словник. – К., 1968. – Т. 3. – С. 781.
5. Шаховський Семен Михайлович // Учені вузів України. – К., 1968. – С. 471.
6. Шаховський Семен Михайлович // Шевченківський словник / АН УРСР, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка. – К., 1977. – Т. 2. – С. 353.
7. Режко В. А. Шаховський Семен Михайлович / В. А. Режко // Літературна Харківщина : довідник. – Х., 1995. – С. 346.
8. Шаховський Семен Михайлович // Друковані праці науково-педагогічних співробітників Українського поліграфічного інституту ім. Івана Федорова, опубліковані в 1930–1970 рр. : біобібліогр. покажч. : у 2 ч. / уклад. Б. В. Дурняк, О. В. Мельников, О. М. Васишин, С. Г. Янчишин, В. В. Стасенко. – Львів, 2009. – Ч. 2. – С. 288–317.
9. Мельников О. В. Шаховський Семен Михайлович : до 100-річчя з дня народж. / О. В. Мельников // Поліграфія і видавнича справа. – 2009. – Вип. 2 (50). – С. 89–91.
10. Улюра Г. Шаховський Семен Михайлович / Ганна Улюра // Шевченківська енциклопедія : в 6 т. – К., 2015. – Т. 6. – С. 831–833.

Шведов Сергій Анатолійович

(31.10.1955 р. народж.)

Народився в м. Харків. 1963–1973 рр. навчався в середній школі № 108.

1973 р. вступив на відділення французької мови факультету іноземних мов Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), яке закінчив у 1978 р. за спеціальністю «перекладач-референт, викладач французької мови».

1978–1981 рр. як перекладач був у відрядженні в Республіці Малі (Західна Африка).

1981–1982 рр. працював у ХДУ викладачем-погодинником французької мови загальноуніверситетської кафедри французької мови ХДУ. Із 1982 р. – викладач (1981), старший викладач (1991) кафедри зарубіжної літератури і класичної філології філологічного факультету ХДУ.

Викладає курси: «Латинська мова», «Латинська мова і автори», «Історична граматика латинської мови».

Наукові інтереси: лексикологія, словотворення латинської і французької мов, методика викладання античних мов.

Праці

1. Этимологические дублеты как один из путей формирования лексической системы французского языка // Вісн. Харків. ун-ту. – 1989. – № 329. – С. 108–112.
2. О понятии этимолого-деривационного гнезда // Збірник наукових праць викладачів і аспірантів / Київ. держ. ун-т, філол. ф-т. – К., 1989. – С. 146–147.
3. Принципы организации этимолого-деривационных гнезд в лексике французского языка // Актуальные проблемы изучения и преподавания филологических дисциплин. Оптимизация учебного процесса : тез. докл. обл. науч.-метод. конф. / Харьков. мед. ин-т. – Х., 1989. – С. 32.
4. Системное изучение французской лексики в сопоставлении с латинской // Материалы Респ. науч.-метод. конф. «Вопросы совершенствования обучению (иностранному) языку как средству межнационального общения» (14–16 мая 1991 г.). – Х., 1991. – Ч. 2. – С. 124–125.
5. К вопросу об этимолого-деривационном гнезде в лексике французского языка // Вісн. Харків. ун-ту. – 1992. – № 376. – С. 86–90.
6. Латинська мова : навч. посіб. / Н. Г. Корж, С. А. Шведов ; ХДУ. – Х. : Вид-во ХДУ, 1992. – 234 с.
7. Латинська мова. 9–11 класи : підруч. для ліцеїв, гімназій та гуманіт. класів загальноосвіт. шк. / Н. Г. Корж, С. А. Шведов. – К. : Абрис, 1995. – 288 с. – (Трансформація гуманіт. освіти в Україні).

8. Етимолого-дериваційне гніздо в лексиці французького мови // Наукова спадщина професора С. В. Семчинського і сучасна філологія : зб. наук. пр. : у 2 ч. / Київ. ун-т. – К., 2001. – Ч. 2. – С. 576–583.
9. Варіанти контрольних робіт по латинському мові з методическими вказаннями для студентів 2–3 курсів факультета іноземних мов заочної і дистанційної форм навчання / сост. С. А. Шведов. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2003. – 28 с.
10. Словообрання в латинському мові : учеб. пособие для студ.-філологів. – Х. : Изд-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2004. – 124 с.
11. Латинська мова : підруч. для студентів гуманіт. ф-тів ун-тів. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2005. – 320 с.
2-ге вид., випр. та доп. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 388 с.
12. Варіанти контрольних робіт із латинської мови та методичні вказівки до їх виконання для студентів 2–3 курсів заочної та дистанційної форм навчання фікультету іноземних мов / упоряд. С. А. Шведов. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. – 36 с.
13. Дериватологія і латинська мова // Іноземна філологія : [укр. наук. зб.] / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2010. – Вип. 122. – С. 51–57.
14. Вітаю тебе, «Латинська мово»! // Корж Наталія Григорівна : зб. ст. / под общ. ред. А. М. Михилева и проф. А. П. Коржа. – Х., 2010. – С. 28–31.
15. До питання дериватологічних досліджень на матеріалі латинської мови // Корж Наталія Григорівна : зб. ст. / под общ. ред. А. М. Михилева и проф. А. П. Коржа. – Х., 2010. – С. 206–218.

Література про нього

1. Пастернак А. Здравствуй, «Латинська мово»! : [рецензия] / Анатолий Пастернак // Правда Украины. – 1997. – 27 июня. – С. 2. – Рец. на кн.: Латинська мова. 9–11 класи : підруч. для ліцеїв, гімназій та гуманіт. класів загальноосвіт. шкіл / Н. Г. Корж, С. А. Шведов. – К. : Абрис, 1995. – 288 с.
2. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 698: про С. А. Шведова.
3. Сергій Анатолійович Шведов // Кафедра історії зарубіжної літератури і класичної філології : біобібліогр. покажч. / упоряд. О. Д. Міхільов, Ю. А. Ващенко, С. К. Дегтярьова, М. С. Лапіна, О. Ю. Ярکو ; за заг. ред. О. Д. Міхільова. – Х., 2005. – С. 19.
4. Шведов Сергій Анатолійович // Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Філологічний факультет. Кафедра зарубіжної літератури і класичної філології. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/shvedov/shvedov.html.

Шевелєв Валерій Матвійович

(15.09.1939–7.06.2007)

Народився в м. Севастополь (Кримська АРСР).
Із 1947 р. по 1957 р. навчався в семирічній, згодом
у середній школах Севастополя.

1957–1962 рр. – студент філологічного
факультету ХДУ. Під час навчання, в 1961 р., прийнятий
на посаду викладача російської мови підготовчого
факультету ХДУ, на якій працював до 1966 р.

1963–1967 рр. навчався на заочному відділенні
факультету іноземних мов ХДУ, яке закінчив
із відзнакою.

1966 р. був переведений на кафедру російської
мови філологічного факультету ХДУ (зараз – ХНУ імені В. Н. Каразіна), де
працював на посадах викладача (1966), старшого викладача (1971), доцента
(1981; звання – з 1984 р.), завідувача (1984–2001), професора (2001).

1970–1972 рр. був заступником декана філологічного факультету ХДУ.

Із 1972 р. по 1975 р. навчався в аспірантурі кафедри російської мови ХДУ.
1980 р. захистив кандидатську дисертацію «Функциональные соотношения
единиц в лексике русской научной речи / глагольное словопотребление».

1982–1984 рр. був у закордонному відрядженні в Народній Республіці
Болгарії, де працював доцентом кафедри російської мови і літератури
Пловдивського університету, виконував обов'язки завідувача лінгвістичної
секції цієї кафедри.

Автор та співавтор понад 100 наукових робіт та навчально-методичних
посібників. Під його керівництвом було захищено 4 кандидатські дисертації.

Читав курси сучасної російської літературної мови (фонетика, лексика),
практичної стилістики; викладав англійську та болгарську мови. Вів науковий
семинар «Стилистическое функционирование русской лексики», спецкурси
«Автоматизированный контроль обучения языку», «Семантический анализ
лексики».

Як член обласного товариства «Знання» виступав із публічними
лекціями з культури мовлення. Читав лекції для вчителів шкіл Харкова і області
в Обласному інституті удосконалення вчителів. Був членом Республіканської
наукової ради при АН УРСР.

Заслужений викладач ХНУ імені В. Н. Каразіна (1999). Нагороджений
знаком «Відмінник народної освіти УРСР».

Наукові інтереси: лексика наукової мови, програмування та
автоматизація в навчанні російській мові, порівняльна лексикологія.

Основні праці

1. Современный русский литературный язык. Фонетика. Лексика. Фразеология : контрольная работа для студентов-заочников III курса филол. ф-та и метод. указ. к ней / Е. М. Ткаченко, В. М. Шевелев. – Х. : Изд-во ХГУ, 1970. – 23 с.
2. З історії російських перекладів «Дон Жуана» Байрона // Вісн. Харків. ун-ту. – 1972. – № 71 : Філологія. – Вип. 7. – С. 87–92.
3. Програмове навчання і мовознавство / І. С. Кравчук, В. М. Шевелев // Вісн. Харків. ун-ту. – 1974. – № 109. – С. 59–63.
4. Про один з аспектів вивчення наукового мовлення // Вісн. Харків. ун-ту. – 1975. – № 125. – С. 57–62.
5. Вільні синтаксичні зв'язки неперехідних дієслів у науковому мовленні // Вісн. Харків. ун-ту. – 1976. – № 140. – С. 57–63.
6. Системные связи глаголов «широкой семантики» в русской научной речи // Исследования по стилистике / Перм. гос. ун-т. – Пермь, 1976. – Вып. 5. – С. 151–158.
7. Вторичная семантическая функция глаголов и связность текста // Текст и аспекты его рассмотрения : тез. докл. и сообщ. межвуз. науч.-метод. конф. (23–27 янв. 1977 г.) – М., 1977. – С. 61–62.
8. О сопоставительной стилистике научной речи / М. Н. Кожина, В. М. Шевелев // Проблемы сопоставительной стилистики восточнославянских языков : тез. докл. Всесоюз. науч. конф., Донецк, 22–24 дек. 1977 г. – К., 1977. – С. 11–13.
9. Про домінуючу лінгвістичну ознаку наукового мовлення // Вісн. Харків. ун-ту. – 1977. – № 154. – С. 77–81.
10. Русское правописание в таблицах : Правила, исключения, примеры, комментарии / В. М. Шевелев, Л. А. Шевелева. – М. : Издат-Школа, 1977. – 56 с.
2-е изд., перераб. – М. : Издат-Школа, 1998. – 56 с.
3-е изд., перераб. и доп. – Х. : Мир детства, 2004. – 88 с.
11. Контрольно-тренировочные задания по русской орфографии и методические указания к их выполнению в условиях машинного контроля. – Х. : ХГУ, 1978. – 54 с.
12. Функциональные соотношения глаголов и имен действия в русских научных текстах // Вопросы структуры предложения : сб. науч. тр. / Днепропетр. гос. ун-т ; [отв. ред. И. И. Меньшиков]. – Днепропетровск, 1980. – С. 79–92.
13. Функциональные соотношения единиц в лексике русской научной речи / глагольное словоупотребление : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Днепропетровск, 1980. – 25 с.
14. Функциональные отношения как предмет стилистики текста / В. М. Шевелев, А. Н. Шкловский // Проблемы лингвистического анализа текста и лингводидактические задачи : тез. к 6-му зонал. совещ. Вост.-Сибир. региона. – Иркутск, 1981. – С. 101–102.

15. Особенности глагольного словоупотребления в русских научных текстах // Языковые средства дифференциации функциональных стилей современного русского языка : сб. науч. тр. – Днепропетровск, 1982. – С. 86–96.
16. Программирование и автоматизация в обучении русскому языку // Вісн. Харків. ун-ту. – 1982. – № 237. – С. 85–88.
17. Функционально-семантическая стратификация глагольной лексики русской научной речи // Научни трудове / Пловдив. ун-т «Паисий Хилендарски». – Пловдив (България), 1982. – Т. 20 : Филология. – Кн. 5. – С. 271–288.
18. Речевая системность стиля и функциональные соотношения языковых единиц // Научни трудове / Пловдив. ун-т «Паисий Хилендарски». – Пловдив (България), 1983. – Т. 21 : Филология. – Кн. 5. – С. 319–327.
19. Систематизация правил правописания русских наречий и комплекс упражнений для их закрепления // Проблемы преподавания практического русского языка на русском отделении филологических факультетов болгарских вузов : межвуз. науч. конф. (24–26 июня 1983 г.) : крат. содерж. докл. и сообщ. – Шумен (Болгария), 1983. – С. 28–29.
20. Функциональная многозначность отглагольных имен действия в русских научных текстах // Научно-методическа конференция по чуждоезиково обучение на тема : «Стилистични и лингво-методически проблеми на научния текст» : сб. резюмета на докл. – София (България), 1983. – С. 8–9.
21. К систематизации дифференциальных семантических признаков русских наречий времени // Лингвистическое наследие Т. П. Ломтева и вопросы русистики : сборник / Днепропетр. гос. ун-т. – Днепропетровск, 1984. – С. 128–133.
22. Комплексное использование технических средств в обучении русскому языку / А. Н. Шкловский, В. М. Шевелев // Пути улучшения подготовки учителей русского языка : сб. ст. из опыта работы. – Киев, 1984. – С. 187–192.
23. О методике сопоставительного анализа русской и болгарской лексики / В. М. Шевелев, И. Червенкова // Сопоставительное описание русской и болгарской лексики : материалы по формальному сопоставлению. – София, 1984. – С. 1–14.
24. Определение стилевой доминанты научной речи в советской лингвистике // Достижения советской русистики за 60 лет : докл. юбил. науч. конф. Болгарии, 16–17 дек. 1982 г., София. – София, 1984. – С. 191–199.
25. Формальное сопоставление лексических единиц : (инструкция к сопоставлению картотеки) / сост. В. М. Шевелев, И. Червенкова // Сопоставительное описание русской и болгарской лексики : материалы по формальному сопоставлению. – София, 1984. – Прил. – С. 160–168.
26. Использование контролирующих и обучающих машин в вузовском преподавании русского языка // Методическое обеспечение применения ТСО при изучении русского языка как один из путей интенсификации учебного процесса в вузе : материалы докл. и сообщ. Всесоюз. науч.-метод. совещ.-

- семинара (Днепропетровск, 1–3 сент. 1985 г.) – Днепропетровск, 1985. – С. 70–71.
27. К построению функциональной типологии русских наречий // Творча спадщина О. О. Потебні і сучасні філологічні науки : (До 150-річчя з дня народж. О. О. Потебні) : тез. респ. наук. конф. – Х., 1985. – С. 109–110.
28. Фонетика / сост. В. М. Шевелев // Современный русский язык : сб. упражнений для слушателей подгот. вузов : учеб. пособие / сост. В. М. Шевелев, Г. И. Шкляревский, А. М. Бондаренко [и др.] ; под ред. Л. А. Быковой. – Х. : Вища шк., Изд-во при ХГУ, 1985. – С. 5–10.
29. Комплексное использование технических средств в подготовке учителей / А. Н. Шкловский, Т. С. Пристайко, В. М. Шевелев // Программированное обучение и технические средства в системе университетского образования : сб. науч. тр. – Краснодар, 1986. – С. 128–136.
30. Методологические указания и задания к практикуму по русской орфографии в условиях автоматизированного контроля / В. М. Шевелев, В. В. Немцева. – Х. : ХГУ, 1987. – 26 с.
31. Методы сопоставительного изучения лексики близкородственных языков // Методы изучения лексики / Ф. С. Бацевич, А. С. Белая, М. П. Белоус [и др.]. – Черновцы, 1987. – С. 124–128. – Деп. в ИНИОН АН СССР 11.09.87, № 31140.
32. Сопоставительно-типологическое описание лексики и лингводидактика // Семантика в преподавании русского языка как иностранного : (метод. рек. для преподавателей) / Харьков. ин-т механизации и электрификации с/х. – Х., 1987. – С. 10.
33. Сопоставительно-типологическое описание лексики русского и украинского языков в лингвометодических целях // Двужычье в Советском обществе : Двужычье и многоязычие как характерная особенность обществ.-полит. и культур. жизни сов. о-ва : тез. респ. науч. конф., 11–13 мая 1988 г. – Винница, 1988. – С. 92–94.
34. Присубстантивное употребление наречий как проблема лингвистической теории и лингводидактики / Л. И. Красовская, В. М. Шевелев // Семантика в преподавании русского языка как иностранного : метод. рек. / Харьков. ин-т механизации и электрификации с/х. – Х., 1988. – Вып. 2. – С. 147–148.
35. Современный русский язык : сб. упражнений для слушателей подгот. отдельных вузов / А. М. Бондаренко, Л. А. Быкова, Л. И. Ковалевская, Т. Н. Смирнова, Л. А. Старобинская, Н. П. Супонева, Е. М. Ткаченко, В. М. Шевелев, Г. И. Шкляревский. – Х. : Вища шк., Изд-во при Харьков. ун-те, 1988. – 135 с.
36. ЭВМ и автоматизация в лингводидактике / И. С. Кравчук, В. М. Шевелев // Вісн. Харків. ун-ту. – 1988. – № 327. – С. 52–57.
- То же // Проблеми вищ. шк. – К., 1988. – Вып. 64. – С. 68–72.*
37. Задания по русской орфографии с использованием обучающего устройства «Лингва» (-н; -нн- в суффиксах прилагательных и причастий) для

- самостоятельной работы ст. 1-го курса фил. ф-та всех форм обучения. – Х. : Ротапринт ХГУ, 1989. – 15 с.
38. Лингвометодические аспекты изучения итерактивных наречий / Г. В. Журавель, В. М. Шевелев // Семантика в преподавании русского языка как иностранного : (метод. рек. для преподавателя) / сост. Д. И. Руденко, Е. В. Добрынина ; ХИМЭСХ. – Х., 1989. – Вып. 3, ч 1. – С. 206–207.
39. «Опыт риторики» И. С. Рижского / Г. И. Шкляревский, В. М. Шевелев // Риторика и синтаксические конструкции : тез. докл. и сообщ. конф. / Краснояр. гос. ун-т. – Красноярск, 1989. – С. 47–48.
40. Коммуникативные и прагматические аспекты функционирования русских наречий // А. А. Потехина – исследователь славянских взаимосвязей : тез. Всесоюз. науч. конф. (окт. 1991 г.). – Х., 1991. – Ч. 1. – С. 99–101.
41. Типы соответствий в русской и болгарской адвербиальной лексике и их лингводидактическая интерпретация // Болгаристика в системе общественных наук : опыт, уроки, перспективы : тез. докл. и сообщ. II Всесоюз. конф. по болгаристике (II Дринов. чтений), 5–7 февр. 1991 г. – Х., 1991. – С. 165–166.
42. Семантика и прагматика русских наречий (ЛСГ «Отношение к сроку») / А. В. Чабаненко, В. М. Шевелев // Лексика русского языка и методика ее изучения в вузе и школе : сб. науч. тр. / Акад. наук Украины, Ин-т языка ; Харьков. гос. пед. ин-т. – К. ; Х., 1993. – С. 19–27.
43. 555 упражнений по русскому языку. Обучающие упражнения / [сост. Л. А. Быкова, Л. И. Ковалевская ... В. М. Шевелев и др. ; под ред Л. А. Быковой]. – М. : Издат-школа, 1997. – 207 с.
44. Русская орфография : учеб. пособие : трениров. упражнения ; контрол. задания ; диктанты ; правила ; ключи к упражнениям. – Томск : Пеленг, 1998. – 184 с.
45. Русское правописание : практикум / В. М. Шевелев, Л. А. Шевелева ; под ред. Л. А. Быковой. – Х. : Мир детства, 1998. – 223 с.
2-е изд. – Х. : Мир детства, 2000. – 224 с.
46. Ассоциативный потенциал слова *ветер* и его аналог в современных славянских языках // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 448. – С. 90–95.
47. Предельные адвербиальные интенсификаторы в русском языке (дескриптивность vs. оценочность) / С. Л. Попов, В. М. Шевелев // Лингвистические, культурологические и методические вопросы обучения русскому языку как иностранному : Седьмой Междунар. симпоз. МАПРЯЛ 98 : докл. и сообщ. – Велико-Тырново, 1999. – С. 75–80.
48. Русский язык : сб. диктантов (5–11 классы) / В. М. Шевелев, В. Н. Даценко. – М. : Издат-школа, 1999. – 223 с.
То же. – Х. : Мир детства, 2000. – 223 с.
49. Русскоязычный компьютерный дискурс в лингвистическом и социокультурном контекстах // Вісн. Харків. ун-ту. – 2002. – № 538 : Сер. : Філологія. – Вип. 34. – С. 45–50.

Література про нього

1. Традиции русского языкознания на Украине / [И. К. Белодед, Ф. П. Филин, Г. П. Ижакевич и др.]. – К. : Наук. думка, 1977. – 284 с.
С. 42: про дослідження В. М. Шевелева.
2. Котятко М. Керівник чесний і вимогливий : [В. М. Шевелєв] / М. Котятко // Харків. ун-т. – 1990. – 26 січ.
3. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 558, 697: про В. М. Шевелева.
4. [Памяти В. М. Шевелева : воспоминания] / Лилия Быкова, Олег Панченко, Сюзь Хунчжен, Татьяна Смирнова, Виктор Маринчак, Елена Чернцова, Людмила Савченко, Сергей Попов, Лидия Калинина, Володимир Калашник, Анатолий Гулак, Валентина Пойманова, Стелла Иванова, Ирина Зинченко, Ольга Боброва, Людмила Красовская, Татьяна Шевелева, Дмитрий Шевелев, Виталий Фесенко, Лариса Шевелева // Энтузиаст : журн. студентов рус. отделения филол. ф-та Харьков. гос. ун-та им. Горького, учившихся в нем в 1957–1962 годах. – Х., 2007. – № 28 : Светлой памяти бессменного редактора журнала «Энтузиаст» Шевелева Валерия Матвеевича посвящается. – С. 22–69. – С внутр. стороны обложки – цветной портрет В. М. Шевелева.
5. «Он между нами жил...» : К 70-летию В. М. Шевелева // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2009. – № 846 : Сер. : Філологія. – Вип. 56. – С. 203–204 з фот.
То же // Энтузиаст : журн. студентов рус. отделения филол. ф-та Харьков. гос. ун-та им. Горького, учившихся в нем в 1957–1962 годах. – Х., 2010. – № 30. – С. 100–103.
6. В. М. Шевелев, В. Г. Стороженко, В. В. Левитский со студентами из Ганы : [фото] // История подготовительного факультета для иностранных граждан Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина : исследования и воспоминания ветеранов факультета / сост. Э. В. Витковская, В. И. Груцьяк, В. Г. Мелихов [и др.]. – Х., 2011. – С. 19.
Про В. М. Шевелева див. також с. 10, 101, 148, 16, 177.

Шевельов Юрій Володимирович

(псевд. і крипт. – Григорій Шевчук, Шерех; Serech, She-rekh, Sher; Гр. Ш, Ю. Ш. та ін.)
(17.12.1908–12.04.2002)

Народився в Харкові в родині військового. Закінчив літературно-лінгвістичний факультет Харківського педагогічного інституту професійної освіти (1931).

1931–1939 рр. працював викладачем, згодом доцентом Українського комуністичного інституту журналістики.

1939–1941 рр. – доцент, завідувач (із 1941 р.) кафедри української філології Харківського університету. 1939 р. захистив кандидатську дисертацію «Із спостережень над мовою сучасної поезії».

Під час німецько-радянської війни (1941–1945) залишився в окупованому Харкові. 1943 р. виїхав до Львова, 1944 р. – до Німеччини, де в українському емігрантському середовищі організував «Мистецький український рух» (МУР, 1945–1952, Мюнхен), був заступником голови цього об'єднання.

1946–1949 рр. – доцент Українського вільного університету (Мюнхен). За розробку славістичних студій у цьому університеті отримав ступінь доктора слов'янської філології (1949).

1950–1952 рр. – викладач української і російської мов у Лундському університеті (Швеція).

Після переїзду в 1952 р. до США працював у Гарвардському університеті (1952–1954).

1954–1977 рр. був доцентом (1954), професором (1958) кафедри слов'янської філології Колумбійського університету (Нью-Йорк).

Дійсний член Української вільної академії наук (із 1948 р.), дійсний член Наукового товариства імені Шевченка (із 1949 р.), іноземний член АН України (із 1991 р., із 1994 р. – НАН України). Почесний доктор Альбертського (Едмонтон, Канада, 1983), Лундського (Швеція, 1984) і Харківського (1999) університетів.

1959–1961 і 1981–1986 рр. – президент УВАН.

Засновник Об'єднання українських письменників «Слово» у США.

Був редактором багатьох лінгвістичних та літературознавчих журналів (зокрема журналу «Сучасність», 1978–1981), збірників праць В. Сімовича (1981, 1984) та О. Потебні (1992). Із 1992 р. входив до редколегії журналу «Мовознавство» (Київ).

Автор близько 900 наукових та науково-публіцистичних праць, написаних різними мовами (українською, англійською, німецькою, російською, польською, французькою).

Лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка (2000).

Помер у Нью-Йорку.

Наукові інтереси: мовознавство (історична морфологія, лексикологія, лінгвостилістика, антропонімія української мови, історія інших слов'янських мов, соціолінгвістика), літературознавство (історія української літератури), історія культури, мистецтвознавство.

Основні праці

1. Вистава діалектичної думки : «Диктатура» у Курбаса // Рад. театр. – 1931. – № 1–2. – С. 61–66. – Підпис: Г. Шевльов.
2. Із спостережень над мовою сучасної поезії : Про мову поезії П. Г. Тичини // Учені зап. Харків. держ. ун-ту. – 1940. – Т. 20 : 36. праць кафедри мовознавства. – Т. 1. – С. 41–99.
3. Із спостережень над мовою сучасної поезії : Ораторський жанр у політичній ліриці П. Г. Тичини // Наук. зап. Укр. комуніст. ін-ту журналістики. – Х., 1940. – Т. 1. – С. 127–142.
4. Традиція і новаторство в лексичі і стилістиці І. П. Котляревського // Учені зап. Харків. держ. ун-ту. – 1940. – Т. 20 : 36. праць кафедри мовознавства. – Т. 1. – С. 131–170.
5. Визначний український діяч : До роковин смерті О. Потебні († 11.XII.1891 р.) // Нова Україна. – 1941. – 25–26 груд. (№ 13). – Підпис: Г. Шевчук.
6. Головні правила українського правопису. – [Б. м.] : Прометей, 1946. – 62 с.
7. Стилї сучасної української літератури на еміграції // МУР : альманах. – 1946. – Ч. 1. – С. 5481.
8. Думки проти течії. – [Б. м.] : Україна, 1949. – 100 с.
9. Внесок Галичини у формування української літературної мови. – Мюнхен : Фюрт, 1949. – 93 с.
10. Нарис сучасної української літературної мови. – Мюнхен : Мол. життя, 1951. – 396 с. – (Наук. т-во ім. Шевченка. Б-ка українознавства ; ч. 3.)
11. Stefan Yavorsky and the Conflict of Ideologies in the Age of Peter I // The Slavonic and East European Review. – 1951. – Vol. 30. – P. 40–62.
12. The Problem of Ukrainian-Polish Linguistic Relations from the Tenth to the Fourteenth Century // Word. – 1952. – Vol. 8, № 4. – P. 329–349.
13. Zur Frage der Ukrainisch-Weißruthenischen Sprachgrenze // Orbis : Bul. Intern. de Documentation Linguistique. – 1953. – Т. 2, № 1. – P. 40–48.
14. Всеволод Ганцов. Олена Курило. – Вінніпег : УВАН : Українська Вільна Академія Наук в Канаді, 1954. – 79 с. – (Українські вчені ; 5).

15. Toward a Historical Dialectology : its Delimitation of the History of Literary Language : (In connection with some recent publications in slavistics) // *Orbis : Bul. Intern. de Documentation Linguistique*. – 1954. – Т. 3, № 1. – Р. 43–57.
16. Українська еміграційна література в Європі 1945–1949. Ретроспективи й перспективи // Овид. – 1954. – Ч. 3. – С. 1–2 ; Ч. 4. – С. 12–13 ; Ч. 5. – С. 3–8 ; Ч. 6. – С. 2, 8–10.
17. Edward Stricha : The History of a Literary Mystification // *The American Slavic and East European Review*. – 1955. – Vol. 14, № 1. – Р. 93–107.
18. Alexandr Potebnja as a Linguist // *The Annals of the Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U. S.* – 1956. – Vol. 5, N 2–3. – Р. 1112–1127.
19. Покоління двадцятих років в українському мовознавстві // *Зап. Наук. т-ва ім. Шевченка*. – 1962. – Т. 173. – С. 309–332.
20. Чернігівщина в формуванні нової української літературної мови // *Зап. Наук. т-ва ім. Шевченка*. – 1963. – Т. 159. – С. 3–15.
21. «Граматика», що належить до історії літератури : («Граматика малоросійського наріччя» Павловського та її автор) // *Слово*. – Нью-Йорк, 1964. – 36. 2. – С. 177–197.
22. Не для дітей : літ.-крит. ст. й есеї. – Нью-Йорк : Пролог, 1964. – 415 с.
23. З істоії українського романтизму // *Orbis Scriptus : Festsschrift für Dmitrij Tschizewskij zum 70. Geburtstag*. – München, 1966. – S. 757–766.
24. Teasers and Appeasers : Essays and Studies on Themes of Slavic Philology. – München : Wilhelm Fink Verlag, 1971. – 336 p.
25. Zur Chronologie der Entstehung der ukrainischen Dialekte im Lichte der historischen Phonologie // *Zeitschrift für slavische Philologie*. – 1978. – Bd. 40, Hf. 2. – S. 285–310.
26. Кулішеві листи і Куліш у листах // *Сучасність*. – 1983. – Ч. 12 (272). – С. 7–38.
27. Трунок і трутизна : Про «Палімпсести» Василя Стуса // *Палімпсести / Василь Стус*. – [Б. м.] : Сучасність, 1986. – С. 17–58.
28. Українська мова в себе вдома сьогодні й завтра // *Сучасність*. – 1986. – Ч. 10 (306). – С. 28–46.
29. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900–1941) : стан і статус / пер. з англ. О. Соловей. – Нью-Йорк : Сучасність, 1987. – 294 с. – (Б-ка «Прологу» і «Сучасності» ; ч. 173).
30. Микола Ге і Тарас Шевченко : Мистець у відмінному контексті // *Сучасність*. – 1990. – Ч. 7–8 (351–352). – С. 99–127.
31. Третя сторожа : Література. Мистецтво. Ідеології. – Торонто ; Балтимор : Смолоскип, 1991. – 455 с. : іл.
32. In and around Kiev : Twenty-two Studies and Essays in Eastern Slavic and Polish Linguistics and Philology. – Heidelberg : Carl Winter Universitätsverlag, 1991. – VI, 412 p.
33. О. О. Потебня і стандарт української літературної мови // *Мовознавство*. – 1992. – Ч. 2. – С. 67–74 ; Ч. 3. – С. 57–68.

34. Олександр Потебня і українське питання : Спроба реконструкції цілісного образу науковця // Мова. Націоналізм. Денаціоналізація : статті і фрагменти / Олександр Потебня ; упоряд., вступ. ст. Ю. Шевельова ; Укр. Вільна акад. наук у США. – Нью-Йорк ; Торонто, 1992. – С. 7–46.
35. Третя сторожа : Література. Мистецтво. Ідеологія. – К. : Дніпро, 1993. – 590 с.
36. Внесок Галичини у формування української літературної мови / упоряд. О. Гузар. – Львів : Наук. т-во ім. Шевченка, 1996. – 191 с. – (Українознавча бібліотека ; № 7).
37. Поза книжками і з книжок / упоряд., підгот. тексту, вступ. ст., приміт. Р. М. Корогодського. – К. : Час, 1998. – 447 с. : 8 л. іл. – (Українська модерна література).
38. Пороги і запоріжжя : Література. Мистецтво. Ідеології : в 3 т. – Х. : Фоліо, 1998. – Т. 1–3. – (Українська література ХХ століття).
Т. 1 / упоряд., приміт. Р. М. Корогодського. – 607 с. : іл.
Т. 2 / упоряд., приміт. Р. М. Корогодського. – 607 с. : іл.
Т. 3 / упоряд., приміт. Р. М. Корогодського. – 607 с. : іл.
39. Українська літературна мова / пер. з фр. С. Вакуленка // 36. Харків. іст.-філол. т-ва. – 1999. – Т. 8. – С. 83–100.
40. Історична фонологія української мови / пер. с англ. С. Вакуленка, А. Даниленка. – Х. : Акта, 2002. – 1054 с., 1 арк. табл. – (Класика української науки).
41. Портрети українських мовознавців / вступ. слово Л. Масенко. – К. : Києво-Морил. акад., 2002. – 130 с. : іл., 1 арк. портр.
42. З історії незакінченої війни / упоряд. Оксана Забужко ; упоряд., передм. Л. Масенко ; передм. Є. О. Сверстюка. – К. : Києво-Морил. акад., 2009. – 470 с. : портр.
43. Вибране листування на тлі доби, 1992–2002 : з додатками, творами, коментарями, причинками до біографій та іншими документами / О. Забужко, Ю. Шевельов. – К. : Висока Полиця, Факт, 2011. – 504 с.
44. До питання про генезу й природу називних речень / передм., підгот. до друку К. Д. Каруник ; підгот. до друку Сергій Вакуленко. – Х. : Вид-во Харків. іст.-філол. т-ва, 2012. – 134 с. : 1 л. портр.
45. Нарис сучасної української літературної мови та інші лінгвістичні студії. – К. : Темпора, 2012. – 664 с.
46. Я – мене – мені... (і довкруги). Спогади. 1–2. – Х. : Фоліо, 2012.
Спогади. 1. В Україні. – 475 с.
Спогади. 2. В Європі. – 316 с.
47. Вибрані праці, інтерв'ю / упоряд., передм. М. Г. Кульчицького. – Полтава : Рік, 2013. – 200 с. : іл., портр.
48. Дорогою відрядження : публ. та наук. тексти 1941–1943 рр. (Харків. період) / упоряд. С. Вакуленко ; упоряд., передм. К. Каруник. – 2-ге вид., поліпш. й поправл. – Х. : Харків. іст.-філол. т-во, 2014. – 192 с.

49. Міркування про історію літературної мови, історичну діалектологію та історичну граматику // Укр. мова. – 2014. – № 3. – С. 146–160.
50. Я – мене – мені... (і довкруги) : Спогади. 1. В Україні / передм. С. Вакуленка ; упоряд. С. Вакуленко, О. Савчук. – Х. ; Нью-Йорк : Видавець Олександр Савчук, 2017. – 728 с., 248 іл. – (Слобожанський світ ; вип. 11).

Література про нього

1. Збірник на пошану проф. д-ра Юрія Шевельова = Symbolae in honorem Georgii Y. Shevelov / Укр. Вільний ун-т. – Мюнхен, 1971. – 506 с. – (Український вільний університет. Філософський факультет. Наукові збірники ; т. 7).
2. Видатний філолог сучасності : Наукові виклади на честь 85-ліття Юрія Шевельова. – Х. : Око, 1996. – 92 с.
3. Юрій Володимирович Шевельов (Шерех) : матеріали до бібліографії / упоряд. А. Даниленко, Л. Чабан. – Нью-Йорк : УВАН, 1998. – 200 с.
4. Даниленко А. Юрій Шевельов як історик східнослов'янських мов / А. Даниленко // Зап. Наук. т-ва ім. Шевченка. – 2000. – Т. 239 : Праці Філол. секції. – С. 270–288.
5. Сорока М. Еміграція та питання розвитку української літератури в літературній критиці Юрія Шереха (1945–1956) / М. Сорока // Слово і час. – 2003. – № 1. – С. 8–15.
6. Зорівчак Р. Шевельов Юрій Володимирович // Українська мова : енциклопедія. – Вид. 3-тє зі змінами та доп. – К., 2007. – С. 834–835 з фот.
7. Муромцев І. В. Ю. Шевельов – історик українського і світового мовознавства / І. В. Муромцев // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – № 843 : Сер. : Філологія. – Вип. 55. – С. 10–15.
8. Юрій Шевельов : виклик часу і відповідь науковця : монографія / [В. М. Піскун, А. В. Ціпко, Т. Л. Шептицька та ін.] ; Центр українознавства Київ. нац. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. – К. : Леся, 2010. – 174 с.
9. Юрій Шевельов – учора, сьогодні, завтра : зб. за підсумками наук. викладів у Харкові 30 жовт. 2013 р. / голов. ред., упоряд., вступ. ст. В. С. Калашника. – Х. : Майдан, 2014. – 182 с.
10. Юрій Шевельов: учений-гуманітарій, дослідник української мови і літератури : зб. ст. / упоряд. та передм. С. В. Вакуленко ; упоряд. П. О. Редін ; редкол. : (голова) В. С. Калашник. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2017. – 115 с.

Шевченко Гелія Григорівна

(22.05.1929–16.09.2003)

Народилася в м. Валки Валківського району Харківської області. Середню освіту здобула у Валківській середній школі.

1948–1953 рр. навчалася на філологічному факультеті Харківського державного університету.

1953–1956 рр. — аспірантка кафедри історії російської літератури ХДУ. 1965 р. захистила кандидатську дисертацію «На путях становлення русского социально-психологического романа : (Проблема “героя века” в литературе 30-х годов XIX века)».

1956–1966 р. працювала викладачем кафедри історії російської літератури ХДУ.

1966–1985 рр. працювала старшим викладачем кафедри історії російської літератури та кафедри російської мови та літератури для іноземних студентів, аспірантів і стажерів; заступником завідувача навчальною частиною Київського університету. 1985 р. вийшла на пенсію. Померла в Києві.

Наукові інтереси: російська проза XIX–XX ст., зокрема соціально-психологічний роман, новелістика.

Праці

1. Об особенностях метода психологического анализа в романе М. Ю. Лермонтова «Герой нашего времени» // Тези доповідей наукової конф. викладачів філологічного факультету, присвяченої підсумкам науково-дослідної роботи за 1958 рік, січень 1959 р. / Харків. держ. ун-т. — Х., 1959. — С. 31–33.
2. На путях становлення русского социально-психологического романа : (Постановка проблемы «героя века» в литературе 20–30-х годов XIX века) // Учен. зап. Харьк. ун-та. — 1962. — Т. 116 : Труды филол. ф-та — Т. 10. — С. 52–72.
3. О своеобразии метода психологического анализа в романе М. Ю. Лермонтова «Герой нашего времени» // Учен. зап. Харьк. ун-та. — 1962. — Т. 116 : Труды филол. ф-та. — Т. 10. — С. 73–95.
4. На путях становлення русского социально-психологического романа : (Проблема «героя века» в литературе 30-х годов XIX века) : дис. ... канд. филол. наук. — Х., 1964. — 469 л.
5. [Рецензия] / В. О. Капустіна, Г. Г. Шевченко // Радян. літературознавство. — 1970. — № 2. — С. 89–90. — Рец. на кн.: Чернышевский и проблемы критики / М. Г. Зельдович. — Х. : Изд-во Харьк. ун-та, 1968. — 223 с.

6. «Вічна загадка любові» : Із спостережень над новелістикою Григора Тютюнника // Радян. літературознавство. – 1981. – № 7. – С. 16–24.
7. Фразеологізм и его контекст (по рассказам В. Шукшина) // Рус. языкозн. – К., 1982. – Вып. 4. – С. 77–83.
8. А. П. Чехов і радянська новелістика 60–70-х років // Радян. літературознавство. – 1983. – № 3 (267). – С. 28–37.
9. До осмислення новелістики 80-х рр. // Радян. літературознавство. – 1988. – № 11 (335). – С. 3–12.
10. Незборність таланту // Слово і час. – 1992. – № 5. – С. 13–20.*

Література про неї

1. Лисенко І. Шевченко Гелія Григорівна / І. Лисенко // Валківська енциклопедія / І. Лисенко. – К., 2006. – Т. 2. – С. 190–191 з фот.

Шерцль Ричард Іванович (19.10.1850–22.(?).11.1917)

Народився в м. Прага (Богемія; тепер – Чеська республіка). 1860–1869 рр. навчався в німецькій гімназії в м. Прага, після закінчення якої вступив на філософський факультет Празького університету. 1872 р. став слов'янським стипендіатом у Санкт-Петербурзі. Склавши іспит на звання викладача давніх мов на історико-філологічному факультеті Санкт-Петербурзького університету, в 1874 р. був призначений учителем класичних мов до Другої Харківської гімназії. 1875 р. переведений до Першої гімназії. Після магістерського іспиту й захисту дисертації «Разбор местного и дательного падежей в классических языках сравнительно с санскритским» у 1880 р. був затверджений магістром словесності.

Із 1882 р. по 1917(?) р. – працював на кафедрі римської словесності історико-філологічного факультету Харківського університету доцентом (1882), екстраординарним професором (1890; звання – з 1893 р.), ординарним професором (1894). 1910 р. затверджений в званні заслуженого професора.

Читав курси: римські державні старожитності, римські приватні старожитності, історія римської літератури, римська монетна справа, греко-латинська метрика й пояснення творів латинських авторів.

1889–1992 рр. одночасно викладав в університеті англійську мову.

1993 р. захистив докторську дисертацію «Римское монетное дело».

Протягом 1886–1917(?) рр. завідував нумізматичним кабінетом Харківського університету. Склав та опублікував каталоги нумізматичної колекції університету: «Описание медалей и монет, хранящихся

в Нумизматическом кабинете Харьковского университета» (Ч. 1–3; Харків, 1910–1912).

Наукові інтереси: римська історія і література, класичні мови, англійська мова, нумізматики.

Філологічні праці

1. Краткое руководство к изучению английского языка. – Х. : Унив. тип., 1877. – VI, 108 с.
2. Разбор местного и дательного падежей в классических языках сравнительно с санскритским. – Х. : Унив. тип., 1880. – [4], 2, II, 127 с.

Література про нього

1. Соловьев С. В. Шерцль Ричард Иванович, [лектор английского языка] / С. В. Соловьев // Историко-филологический факультет Харьковского университета за первые 100 лет его существования (1805–1905) / под ред. М. Г. Халанского, Д. И. Багалая. – Х., 1908. – [Ч.] 2. Биографический словарь профессоров и преподавателей. – С. 365, 2-я паг.
2. Шерцль Р. И. Шерцль Ричард Иванович, [профессор кафедры классической филологии] / Р. И. Шерцль // Там же. – С. 202–204, 2-я паг.
3. [Об утверждении Р. И. Шерцля в звании заслуженного профессора] // Студенческая жизнь. – 1910. 24 янв. (№ 2). – С. 20.
4. Ричард Иванович Шерцль : [ординар. проф. по каф. классич. филологии Харьков. ун-та] // Список лиц, служащих по Харьковскому учебному округу, 1910. – Вып. 1. – С. 6.
5. Отчет о состоянии и деятельности Харьковского университета за 1916 год // Зап. Харьков. ун-та. – 1917. – Кн. 3–4, ч. офиц. – С. 1–106, разд. паг.

С. 12: про вакантну професуру по кафедрі класичної філології, де в звітному році викладав зокрема. Р. І. Шерцль.

6. Сумцов Н. Ф. Памяти Р. И. Шерцля / Н. Ф. Сумцов // Южн. край. – 1917. – 23 нояб. (№ 14331).*
7. Шерцль Ричард Иванович // Біобібліографічний словник учених Харківського університету / уклад. Б. П. Зайцев, С. І. Посохов, В. Д. Прокопова [та ін.]. – Х., 2001. – Т. 2 : Історики. – Ч. 1. 1905–1920 рр. – Х., 2001. – С. 115–116.
8. Коврижных А. С. Нумизматика и минц-кабинет в Харьковском университете в конце XIX – начале XX вв. Деятельность Р. И. Шерцля / А. С. Коврижных // Вісн. Харків. ун-ту. – 2003. – № 594 : Сер. : Історія. – Вип. 35. – С. 308–315.
9. Шерцль Ричард Иванович // Історики Харківського університету (1905–2013 рр.): біогр. слов. / відп. ред. С. І. Посохов. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – С. 263–264.
10. Янковська О. Шерцль Ричард Иванович / Оксана Янковська // Українські історики XX століття : біобібліогр. довід. / Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. – К., 2006. – С. 254–256. – (Сер. : Українські історики ; вип. 2, ч. 3).

Шеховцова Тетяна Анатоліївна
(2.08.1961 р. народж.)

Народилася в м. Харків. 1968–1978 р. навчалася в середній школі № 47, яку закінчила із золотою медаллю.

1978–1983 рр. – студентка відділення російської мови та літератури філологічного факультету Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна).

Закінчивши з відзнакою університет, навчалася в аспірантурі кафедри історії російської літератури ХДУ (1983–1986). 1989 р. захистила кандидатську дисертацію «“Романические повести” А. П. Чехова и их место в творческой эволюции писателя». 2010 р. – докторську: «Творчество Л. Добычина в динамике эстетических поисков русского модернизма: контекст, онтология, поэтика».

Із 1987 р. працює на кафедрі історії російської літератури ХДУ (ХНУ імені В. Н. Каразіна) на посадах асистента (1987), доцента (1992 р.; звання – з 1999 р.), професора (2011; звання – з 2013 р.)

Читає курси: «История русской литературы XI–XVIII вв.», «История русской литературы I половины XIX в.», «Литературное редактирование», спецкурси «Интертекстуальность литературного произведения», «Анализ поэтического текста». Веде науковий семінар «Модернизм в русской прозе 1920–30-х гг.»

Автор понад 110 наукових праць. Під її керівництвом захистилися 4 кандидати наук.

Наукові інтереси: поетика російської прози XIX – початку XXI ст.

Праці

1. «О специфике воплощения романного начала в повести А.Чехова «Дуэль» // Вопр. рус. лит. – Львов, 1987. – Вып. 1 (49). – С. 100–107.
2. Поэма А. С. Пушкина «Полтава» в школьном и вузовском изучении // Рус. филология : Укр. вестн. – Х., 1994. – № 2. – С. 53–56.
3. Сюжет апостола Петра в прозе А. П. Чехова и И. А. Бунина // Чеховские чтения в Ялте : Чехов и XX век. – М., 1997. – Вып. 9. – С. 16–26.
4. Чеховские мотивы в романе Л. И. Добычина «Город Эн» // Чеховские чтения в Ялте : Чехов и XX век. – М., 1997. – Вып. 9. – С.44–54.
5. «Чеховиана» газеты «Южный край» / Т. А. Шеховцова, И. В. Руденко // Українська періодика : історія та сучасність. – Х., 1998. – С. 66–70.
6. Миф о городе и город-миф (по роману Л. Добычина «Город Эн») // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 448 : Миф і міфопоетика у традиційних та

- сучасних формах культурно-мовної свідомості. – С. 237–241. – (Сер. : Філологія).
7. Пушкин в поэтическом сознании Бориса Чичибабина // Рус. филология : Укр. вестн. – Х., 1999. – № 3–4. – С. 58–62.
 8. Женская тема Л. Добычина, или Дискурс влюбленного в отсутствие любви // Вісн. Харків. ун-ту. – 2001. – № 519 : Сер. : Філологія. – Вип. 32 : Сучасні філологічні студії : Аналіз та інтерпретація. – С. 88–97.
 9. Дефекты бытия, или Сказка для детей пионерского возраста // Вісн. Харків. ун-ту. – 2001. – № 520 : Сер. : Філологія. – Вип. 33 : Філологічні аспекти дослідження дискурса. – С. 451–456.
 10. «Дней ялтинских прекрасное начало...» // От Пушкина до Чехова. Чеховские чтения в Ялте. – Симферополь, 2001. – Вип. 10. – С. 170–177.
 11. «Бывают странные сближенья...» : (А. Чехов и Л. Добычин : о природе и границах иронии) // Таганрог. вестн. : материалы Междунар. конф. «Личность А. П. Чехова. Истоки, реальность, мифы». – Таганрог, 2002. – С. 56–63.
 12. Чаепитие по-добычински в литературном контексте // Вісн. Харків. ун-ту. – 2002. – № 538 : Сер. : Філологія. – Вип. 34 : Актуальні питання сучасної філології. – С. 301–308.
 13. Колокольная переключка : (Ю. Балтрушайтис и Б. Чичибабин) // Материалы Чичибабинских чтений : 2000–2002. – Х., 2002. – С. 101–108.
 14. Антон Чехов. – Х. : Веста ; Ранок, 2002. – 80 с. – (Сер. : Школьная программа).
 15. «Я без ума от тройственных созвучий...» (мотивная структура и ассоциативный фон пьесы А. П. Чехова «Три сестры») // Проблемы поэтики А. П. Чехова : межвуз. сб. науч. тр. / Таганрог. гос. пед. ин-т. – Таганрог, 2003. – С. 101–108.
 16. Бабы, дамы и старухи («Женский вопрос» в рассказе Л. Добычина «Конопатчикова») // Теоретические и прикладные проблемы русской филологии : науч.-метод. сб. / Славян. гос. пед. ун-т. – Славянск, 2003. – Вип. 11, ч. 2. – С. 104–111.
 17. «Козлиная песнь» (трагикомическое в художественном мире Л. Добычина) // Теоретические и прикладные проблемы русской филологии : науч.-метод. сб. / Славян. гос. пед. ун-т. – Славянск, 2004. – Вип. 12. – С. 195–204.
 18. Николай Гоголь. – Х. : Веста ; Ранок, 2003. – 80 с. – (Сер. : Школьная программа).
 19. Aqua permanens, aqua perennis (водные мотивы в творчестве Л. Добычина) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2004. – № 631 : Сер. : Філологія. – Вип. 41. – С. 275–280.
 20. Двойники и нарциссы (репрезентации зеркального мотива в рассказах Л. Добычина) // Восток – Запад : пространство литературы и фольклора : материалы Второй Междунар. науч. конф. (заочной), посвященной 80-летию

- проф. каф. лит. Давида Наумовича Медриша. – Волгоград, 2006. – С. 427–435.
21. Л. Добычин : маргинальная ментальность как основа творческой личности // Филологія : зб. наук. пр. – Х., 2006. – Вип. 1. – С. 126–148.
 22. Город Эн по имени Самара, или Путешественники по степи (две версии романа воспитания в творчестве Л. Добычина) // Південний архів. Філологічні науки : зб. наук. пр. – Вип. 34. – Херсон, 2006. – С. 96–104.
 23. Чеховские мотивы в прозе Н. Баршева // Творчество А. П. Чехова : сб. науч. тр. / Таганрог. гос. пед. ин-т. – Таганрог, 2007. – С. 48–57.
 24. Под сенью девушек в цвету... (эрос возможного и невозможного в прозе Л. Добычина) // Русистика и современность : литературоведение : сб. науч. ст. по материалам IX Междунар. конф., посвящ. 100-летию со дня рождения академика Дмитрия Сергеевича Лихачева, г. Одесса, 4–7 окт. 2006 г. – Одесса, 2007. – С. 159–169.
 25. Чеховский экфрасис : мир в отсутствие цвета // Чеховские чтения в Ялте. – Симферополь, 2008. – Вип. 12 : Мир Чехова : звук, запах, цвет : сб. науч. тр. – С. 243–251.
 26. Икона в творчестве А. П. Чехова // Чеховские чтения в Ялте. – Симферополь, 2009. – Вип. 13 : Мир Чехова : мода, ритуал, миф : сб. науч. тр. – С. 123–135.
 27. Проза Л. Добычина в контексте «петербургской поэтики» // Русская литература. Исследования : сб. науч. тр. / Киев. нац. ун-т им. Тараса Шевченко ; Ин-т лит. им. Т. Г. Шевченко НАН Украины ; [редкол. : А. Ю. Мережинская и др.]. – К., 2009. – Вип. 13. – С. 241–251.
 28. Проза Л. Добычина : маргиналии русского модернизма : монография. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2009. – 312 с.
 29. Проза Дмитрия Данилова : мечта о прекрасном месте // Восток – Запад в пространстве русской литературы и фольклора : материалы Третьей Междунар. науч. конф. (заоч.). – Волгоград, 2009. – С. 399–405.
 30. Круглоугольный мир : геометрические доминанты в творчестве А. П. Чехова // Чеховские чтения в Ялте / Дом-музей А. П. Чехова в Ялте. – Симферополь, 2010. – Вип. 15 : Мир Чехова : пространство и время : сб. науч. тр. – С. 98–109.
 31. Творчество Л. Добычина и «петербургский текст» русской литературы // Русистика и современность : Литературоведение : сб. науч. ст. по материалам XII Междунар. науч. конф., посвящ. 200-летию со дня рождения Николая Васильевича Гоголя (г. Одесса, 30 сент. – 3 окт. 2009 г.). – Одесса, 2010. – С. 400–409.
 32. «Приятная во всех отношениях планета» : Лунные мотивы в творчестве А. П. Чехова // Образ Чехова и чеховской России в современном мире : К 150-летию со дня рождения А. П. Чехова : сб. ст. / сост. В. Б. Катаев, С. А. Кибальник. – СПб., 2010. – С. 89–98.
 33. «Город Эн» Л. Добычина и «Египетская марка» О. Мандельштама // Добычинский сборник / Daugavpils Universitātes Akadēmiskais apgāds «Saulē». – Daugavpils (Latvija), 2011. – [Вип.] 7. – С. 176–188.

34. Три романа и один дневник (большие формы в творчестве Л. Добычина, А. Гаврилова, Д. Данилова) // Вектори розвитку сучасного літературного процесу : зб. наук. пр. [за матеріалами конф., 5–7 трав. 2011 р., м. Одеса]. – Одеса, 2011. – С. 296–307.
35. Поздний модернизм как литературоведческая проблема (актуальные вопросы изучения русской литературы 1920–30-х годов) // Південний архів. Філологічні науки : зб. наук. пр. – Херсон, 2011. – Вип. 51. – С. 17–26.
36. Чеховский музей в Харькове // «Как меня принимали в Харькове» : А. П. Чехов и украинская культура : сб. материалов Междунар. науч. конф., посвящ. 150-летию со дня рождения А. П. Чехова (Харьков – Сумы, 1–4 октября 2010 г.) / сост. и науч. ред. В. Я. Звизняцкий ; Ин-т рус. яз. и лит. им. Н. В. Гоголя ; Укр. акад. русистики. – К., 2011. – С. 88–95.
37. «Стонет сердце мое, как свирель...» (музыкальное начало в повести А. Гаврилова «Берлинская флейта») // Историко-функциональное изучение литературы и публицистики : истоки, современность, перспективы : материалы Междунар. науч.-практ. конф. 18–19 мая 2012 г. / Ставроп. гос. ун-т. – Ставрополь, 2012. – С. 238–241.
38. Две мелодии для флейты (о двух версиях повести А. Гаврилова «Берлинская флейта») // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 1014 : Сер. : Філологія. – Вип. 65. – С. 168–175.
39. Роман с городом, или Возвращение к себе : (О романе Д. Данилова «Описание города») // Рус. Филология : вестн. Харьков. нац. пед. ун-та им. Г. С. Сковороды. – 2012. – № 4 (48). – С. 72–76.
40. «...А музыку унесли...», или Эпитафия другу (о творческой эволюции повести А. Гаврилова «Берлинская флейта») // Поетика художніх форм у сучасному сприйнятті : наук. зб. – Одеса, 2012. – С. 158–167.
41. Чеховская селенология : мир параллельных возможностей // Русистика : сб. науч. тр. / Киев. нац. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – Киев, 2012. – Вип. 12. – С. 76–81.
42. Пространственная аксиология Дмитрия Данилова // Південний архів. Філологічні науки : зб. наук. пр. – Херсон, 2012. – Вип. 55. – С. 74–80.
43. Чаепитие в Сумах и не только... (ситуация чаепития в художественном мире Чехова) // Чеховский интеллигент : статика образа – динамика культуры : сб. докл. Междунар. Чехов. чтений в Сумах (май 2012 – май 2013). – Сумы, 2013. – С. 72–83.
44. Телесность в художественном мире А. П. Чехова // «Приют русской литературы» : сб. ст. и док. в честь 90-летия Дома-музея А. П. Чехова в Ялте / [редкол. : А. Г. Головачёва (общ. ред.) и др.]. – Симферополь, 2014. – С. 402–412.
45. «Московский литератор» харьковского происхождения (контексты жизни и творчества Николая Хлопова) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2014. – № 1107 : Сер. : Філологія. – Вип. 70. – С. 243–250.

46. Автор, герой, інтертекст в пьесе А. Гаврилова «Играем Гоголя» // Література та культура Полісся / Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. – Ніжин, 2014. – Вип. 77 : Сер. : Філол. науки. – № 3. – С. 52–60.
47. Сказочно-мифологическая поэтика «детской» прозы Л. Добычина // Миф, фольклор, литература : эстетическая проекция мира / под ред. И. И. Бабенко, И. В. Попадейкиной, М. А. Галиевой. – Вроцлав (Польша), 2015. – С. 168–182.
48. Смыслообразующие функции мотива слепоты и концептуально-смысловое целое поэта-пророка в поэме Т. Шевченко *Слепая* / Mykola Filon, Tatiana Shekhovtsova // Polilog. Studia Neofilologiczne. – Słupsk (Polska), 2015. – № 5. – S. 191–200.
49. «У него нет лишних подробностей...» : Мир Чехова. Контекст. Интертекст : монография. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2015. – 196 с.
50. «Человек в плаще» : об эволюции одного литературного топоса // Мова і культура : наук. журн. – К., 2016. – Вип. 18, т. 5 (180). – С. 56–67.

Література про неї

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 698: про Т. А. Шеховцову.
2. Шеховцова Тетяна Анатоліївна, доктор філологічних наук, професор // Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. Філологічний факультет. Кафедра історії російської літератури. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/shekhovtsova/shekhovtsova.html.

Широкорад Єфросинія Хомівна (4.07.1928–8.12.2010)

Народилася в с. Перше Червоноармійське (Симонівка) Вовчанського району Харківської області. 1931 р. сім'я переїхала в місто Шебекине Курської (зараз – Белгородської) області (РФ).

1936 р. пішла до середньої школи в Шебекиному. Навчання було перервано на два роки під час німецько-радянської війни (1941–1945). Школу закінчила 1948 р. із золотою медаллю.

1948 р. вступила на філологічний факультет Харківського державного університету за спеціальністю «Російська мова і література»). 1953 р. закінчила університет з відзнакою.

1953–1956 рр. навчалася в аспірантурі кафедри російської мови філологічного факультету ХДУ. 1959 р. захистила кандидатську дисертацію «Глагольные образования на -ся в литературном языке середины XVIII века (на материале языка произведений М. В. Ломоносова)».

Протягом 1956–2001 рр. працювала на кафедрі російської мови ХДУ на посадах викладача (1956), старшого викладача (1960), доцента (1961; звання – в 1965 р.), професора (1986; звання – в 1990 р.).

Викладала розроблений нею курс історичної граматики російської мови.

1964–1985 рр. була вченим секретарем Навчально-методичної ради філологічного факультету ХДУ, у 1986–1998 рр. – вченим секретарем спеціалізованої ради із захисту кандидатських дисертацій з філології.

2001–2002 рр. працювала професором кафедри загального та російського мовознавства, теорії та історії літератури Слов'янського державного педагогічного інституту.

Автор понад 120 праць. Серед них – докладні методичні, навчальні посібники (частина з них – у співавторстві з Л. Черняк).

Під її керівництвом захищені 4 кандидатські дисертації.

Наукові інтереси: історія мови, взаємовпливи мов, проблеми слов'янського фольклору та міфології, дослідження церковнослов'янської мови та слов'янських мов.

Основні праці

Повну бібліографію Є. Х. Широкорад до 2008 р. див.: Єфросинія Хомівна Широкорад – професор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : біобібліогр. покажч. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. – 16 с.

1. Возвратные глаголы взаимного и совместного действия в языке произведений М. В. Ломоносова // Учені зап. Харків. держ. ун-ту. – 1958. – Т. 99 : Труды філол. ф-ту. – Т. 6. – С. 135–149.
2. Глагольные образования на -ся в литературном языке середины XVIII века (на материале языка произведений М. В. Ломоносова) : автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Х., 1958. – 17 с.
3. Страдательные глагольные формы на -ся в языке произведений М. В. Ломоносова // Учені зап. Харків. держ. ун-ту. – 1958. – Т. 99 : Труды філол. ф-ту. – Т. 6. – С. 151–166.
4. Из грамматического наследия М. В. Ломоносова : (Учение о категории глагольного залога) / Науч. докл. высш. шк. Филол. науки. – 1964. – № 1. – С. 184–187.
5. До питання про категорію стану в сучасних східнослов'янських мовах // Граматичні та стилістичні студії з української та російської мов. – К., 1965. – С. 90–107.
6. Складні речення з дієсловами мовлення у східнослов'янських мовах // Мовознавство. – 1973. – № 6. – С. 64–68.
7. Фонема / ä : а / у системі вокалізму давньоруської мови початку XI ст. // Вісн. Харків. ун-ту. – 1974. – № 109 : Сер. : Філологія. – Вип. 9. – С. 76–83.
8. Слова ексклюзивної семантики в сучасному руському мові // Вісн. Харків. ун-ту. – 1979. – № 183 : Сер. : Філологія. – Вип. 12. – С. 67–72.
9. [Реферат] //Общественные науки в СССР. Сер. 6 : Языкознание. – 1979. – № 1. – С. 108–111. – Реф. кн. : Прикметник в українській мові / А. П. Грищенко. – К. : Наук. думка, 1978. – 207 с.
10. Имена собирательной семантики в освещении А. А. Потебни // Вісн. Харків. ун-ту. – 1980. – № 193 : Сер. : Філологія. – Вип. 13. – С. 19–27.
11. Местоимение в «Грамматике» М. Смотрицкого // Східнослов'янські граматики XVI–XVII ст. : матеріали симп. – К., 1982. – С. 135–138.
12. К вопросу о дифференциации имен в древнерусском языке в свете теории А. А. Потебни о происхождении прилагательного // Вісн. Харків. ун-ту. – 1983. – № 245 : Поетика, стиль, лексикологія і граматична будова української та російської мов. – С. 64–72.
13. Именные образования с суффиксом -ьн- в древнерусском книжно-письменном языке (XI–XIV вв.) // Наукова спадщина О. О. Потебні і сучасна філологія : до 150-річчя з дня народження О. О. Потебні : зб. наук. пр. – К., 1985. – С. 151–163.
14. Качественные существительные – названия лица в древнерусском языке в свете учения А. А. Потебни об эволюции имени // Творча спадщина О. О. Потебні і сучасні філологічні науки : (до 150-річчя з дня народж. О. О. Потебні) : тези респ. наук. конф. – Х., 1985. – С. 107–109.
15. Местоименные образования с суффиксом -ьн- агентивной семантики в древнерусском книжно-письменном языке // Вісн. Харків. ун-ту. – 1985. – № 272 : Спадщина О. О. Потебні і проблеми сучасної філол. науки. – С. 25–32.

16. Роль О. О. Потебні в розробці семантичної типології предикатів // Мовознавство. – 1985. – № 4. – С. 20–24.
17. Nomina agentis з якісною семантикою – похідні прикметників та іменників у верхньолужицькій мові у зіставленні зі східнослов'янськими // Проблеми слов'язознавства. – Львів, 1988. – Вип. 37. – С. 103–105.
18. Семантика качественных прилагательных в древнерусском книжно-письменном языке // Всесоюз. конф. «Методология и методика историко-словарных исследований, историческое изучение славянских языков, славянской письменности и культуры» : (к 175-летию со дня рождения акад. И. И. Срезневского), 26–29 янв. 1988 г. : тез. докл. – Ленинград, 1988. – С. 127–128.
19. Славяноведение в Харьковском университете (1835–1917) // Славянская филология : межвуз. сб. – Ленинград, 1988. – Вип. 6. – С. 93–99.
20. К вопросу об этимологии славянского děva / Л. В. Мирошниченко, Е. Ф. Широкопад // Вісн. Харків. ун-ту. – 1989. – № 329 : Деякі проблеми сучасного шевченкознавства. – С. 81–88.
21. Однокоренні прикметники та їхні похідні у верхньолужицькій мові у зіставленні зі східнослов'янськими : (До питання про спільнослов'янську спадщину) // Проблеми слов'язознавства. – Львів, 1990. – Вип. 41 : Література, мова та культура зарубіжних слов'янських народів. – С. 143–146.
22. К вопросу о генезисе существительных в адъективной форме в древнерусском книжном языке в свете категории «определенности / неопределенности» в современном болгарском литературном языке // Болгаристика в системе общественных наук : опыт, уроки, перспективы : тез. докл. и сообщ. Второй всесоюз. конф. по болгаристике (II Дринов. чтений), 5–7 февр. 1991 г. – Х., 1991. – С. 159–160.
23. Лингвистические идеи А. А. Потебни в труде «О некоторых символах в славянской народной поэзии» (1860) // А. А. Потебня – исследователь славянских взаимосвязей : тез. Всесоюз. науч. конф. (окт. 1991 г.). – Х., 1991. – Ч. 1. – С. 17–20.
24. Опыт применения понятия «территориальный диалект» в изучении мифологем уровня RS-5 русского Юга / О. Я. Котличкая, Е. Ф. Широкопад // Вісн. Харків. ун-ту. – 1992. – № 369 : Проблеми філології. – С. 123–129.
25. Питання спорідненості слов'янських мов у працях І. І. Срезневського 1842–1846 рр. (останній харківський період) // Славянские языки, письменность и культура : сб. науч. тр. – К., 1993. – С. 34–41.
26. Существительные в адъективной форме в древнерусском книжном языке в свете категории «определенности/неопределенности» в современном болгарском литературном языке // Славистични проучвания : сб. в чест на XI Междунар. славистичен конгрес. – Велико Търново (България), 1993. – С. 126–134.

27. Харківський центр наукової славістики (XIX – початок XX ст.) / Є. П. Пугач, С. Ю. Страшнюк, Є. Ф. Широкоград // Історія і культура слов'ян. – К., 1993. – С. 98–119.
28. Дані лужицьких мов до етимології слов'янського **děte* // Проблеми слов'янознавства. – Львів, 1994. – Вип. 46. – С. 167–171.
29. Давньоруський період історії російської мови в курсі «Історична граматики російської мови» // Пам'ятки писемності східнослов'янськими мовами XI–XVIII століть : матеріали наук. конф., присвяч. пам'яті Лідії Петрівни Жуковської. – К., 1995. – Вип. 2. – С. 313–320.
30. Питання «давньоруської мови» в дослідженні Юрія Шевельова «Между праславянским и русским» // 36. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – Х., 1995. – Т. 4. – С. 161–168.
31. Питання про відношення думки до слова в магістерській дисертації О. О. Потебні «О некоторых символах в славянской народной поэзии» // Мовознавство. – 1995. – № 6. – С. 53–59.
32. Євангельська символіка у «Житті Теодосія Печерського» (XI ст.) / Н. О. Измайлова, Ф. Х. Широкоград // Доробок Миколи Костомарова : матеріали ювіл. наук.-практ. конф., прив'яз. 180-річчю з дня народж. М. Костомарова. – Х., 1998. – С. 45–49.
33. Символіка «яблука» в серболужицьких народних піснях // Матеріали міжнародної славистичної конференції пам'яті професора Костянтина Трофимовича (1–3 квіт. 1998 року) : у 2 т. – Львів, 1998. – Т. 2. – С. 323–326.
34. Слово *год* в его типологических связях со словом *возраст* // Теоретические и прикладные проблемы русской филологии : сб. науч. тр. / Славян. гос. пед. ин-т. – Славянск, 1998. – С. 24–35.
35. Спостереження Олександра Потебні щодо слова *верста* в аспекті сучасних досліджень слов'янської соціальної термінології // 36. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 1998. – Т. 6. – С. 117–128.
36. Вчення О. О. Потебні про суфікси «іменниковості» // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 426 : Творчий доробок Юрія Шевельова і сучасні гуманітарні науки. – С. 111–115.
37. Слав. **godъ* как мифопоэтический архаизм // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 448 : Сер. : Філологія : Міф і міфопоетика у традиційних та сучасних формах культурно-мовної свідомості. – С. 6–11.
38. Лужицкие *hody / gódy* как архаизмы словаря древней ритуальной практики славян // Питання сорабістики : [зб. наук. праць VIII Міжнар. сорабіст. семінару] / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, Ін-т славістики ; Серб. ін-т у Будишині. – Львів, 2000. – С. 34–40.
39. К вопросу о «первообразе» украинского *гарний* // Теоретические и прикладные проблемы русской филологии : науч.-метод. сб. / Славян. гос. пед. ин-т. – Славянск, 2001. – Вып. 9, ч. 1. – С. 105–110.
То же // Филол. сборник / Харьков. нац. пед. ун-т им. Г. С. Сковороды. – 2007. – Вып. 4. – С. 7–13.

40. Вопросы украинского языка в статьях А. М. Финкеля // Вісн. Харків. нац. ун-та. – 2002. – № 557 : Сер. : Філологія. – Вип. 35 : Слово і художній текст. – С. 63–67.
41. Данные «Словаря русского языка XI–XVII вв.» для изучения славянского **godъ* // Восточнославянская историческая лексикография на современном этапе : к 175-летию Древнерусской рукописной картотеки XI–XVII вв. / под ред. Л. Ю. Астахиной. – М., 2002. – Вип. 5. – С. 138–142.
42. Євангельська притча про таланти у Несторовім «Житті Феодосія Печерського» / Є. Х. Широкопад, Н. О. Ізмайлова // Східні слов'яни : Мова. Історія. Культура : за матеріалами пам'яток писемності XI–XVII ст. – [К.] ; Ніжин, 2002. – Вип. 4. – С. 13–17.
43. Серболужицкое *nadobny* как мифопоэтический архаизм // Питання сорабістики : [зб. наук. праць IX Міжнар. сорабіст. семінару] / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, Ін-т славістики, Сербський ін-т у Будишині. – Львів ; Будишин, 2002. – С. 286–294.
44. Концепт «доля» в дослідженні О. О. Потебні «Про долю та споріднені з нею істоти» // Мовознавство : зб. наук. ст. : матеріали V Конгресу Міжнар. асоц. українців. – Чернівці, 2003. – С. 369–373.
45. Українська мова : енциклопедія. – 2-е вид., випр. і допов. – К. : Укр. енцикл., 2004. – 824 с.
Зі змісту: Бесєдіна-Невзорова Віра Павлівна. – С. 48 ; Дурново Микола Миколайович. – С. 165–166 ; Ільїнський Григорій Андрійович. – С. 215–216 ; Кульбакін Степан Михайлович. – С. 285 ; Лавровський Петро Олексійович. – С. 289–290 ; Соболевський Олексій Іванович. – С. 629 ; Срезневський Ізмаїл Іванович. – С. 638 ; Фінкель Олександр Мойсейович – С. 759.
46. «Материалы» И. И. Срезневского как источник изучения болгарской лексики // Български годишник = Болгарський щорічник = Болгарский ежегодник. – К., 2004. – Т. 5. – С. 212–215.
47. Символіка яблука в слов'янських народних піснях // О. О. Потебня й актуальні питання мови та культури : зб. наук. праць. – К., 2004. – С. 346–352.
48. Олександр Опанасович Потебня: (до 170-річчя з дня народж.) : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Ю. Франчук, Ф. Х. Широкопад, Ю. Ю. Полякова ; вступ. ст. Ф. Х. Широкопад ; бібліогр. ред. С. Б. Глибицька. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2005. – 164 с.
49. Качественные имена существительные – обозначения лица в древнем русском книжно-письменном языке в свете учения А. А. Потебни об эволюции шимени // Олександр Потебня : сучасний погляд : матеріали міжнар. читань, присвяч. 170-річчю від дня народ. фундатора Харків. філол. школи, 11–12 жовт. 2005 р. – Х., 2006. – С. 105–113.
50. [Рецензія] // Рус. філологія. Укр. вестн. – 2008. – № 1. – С. 45–47. – Рец. на кн.: Слово и его источники. Русская историческая лексикология :

источниковед. аспект / Л. Ю. Астахина ; послесл. Ю.Н. Филипповича. – М. : МГУП, 2006. – 368 с. – Книга в комплекте с CD ROM.

Література про неї

1. Традиции русского языкознания на Украине / [И. К. Белодед, Ф. П. Филин, Г. П. Ижакевич и др.]. – К. : Наук. думка, 1977. – 284 с.
С. 36, 42: про дослідження Є. Х. Широкоград.
2. Карнаушенко Г. Єфросинія Хомівна Широкоград : науковець і педагог : (до 70-ліття з дня народження) / Г. Карнаушенко // 36. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 1998. – Т. 7. – С. 131–142, бібліогр.
3. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / [В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 589, 697: про Є. Х. Широкоград.
4. Єфросинія Хомівна Широкоград – професор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : біобібліогр. покажч. / уклад. Г. Н. Карнаушенко, Ю. Ю. Полякова ; вступ. ст. Г. Н. Карнаушенко ; бібліогр. ред. С. Б. Глибицька. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. – 16 с.
5. Глушенко В. А. Лингвисты Украины : Ефросиния Фоминична Широкоград / В. А. Глушенко. – Славянск, 2009. – 72 с.
6. Глушенко В. А. Єфросинія Хомівна Широкоград (4.07.1928–8.12.2010) : [некролог] / В. А. Глушенко // Мовознавство. – 2011. – № 2. – С. 96.
То же, на рус. яз. // Рус. яз., лит., культура в школе и вузе. – 2011. – № 1 (37). – С. 72–73.
7. Памяти Ефросиньи Фоминичны Широкоград : [некролог] // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2011. – № 936 : Сер. : Філологія. – Вип. 61. – С. 299 з фот.
8. Бондарь К. В. О «чуде» и «радости» : [о Е. Ф. Широкоград] / Константин Бондарь // Этюды о чудесах и текстах / Константин Бондарь. – Х., 2012. – С. 4–7, 3 фот.
9. Матвеева Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвеева // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.
С. 117: про дослідження Є. Ф. Широкоград.
10. Бондарь К. К юбилею учителя : Памяти Е. Ф. Широкоград / Константин Бондарь // Украинская ассоциация преподавателей русского языка и литературы. – 04.07.18. – Режим доступа : <http://uaapryal.com.ua/k-yubileyu-uchitelya-pamyati-e-f-shirokorad/#more-10842>.

Шкляревська (Альбова) Ірина Володимирівна (29.08.1922–24.01.2000)

Народилася в м. Ростов-на-Дону в родині службовця. Після закінчення середньої школи № 36 м. Харкова вступила на філологічний факультет Харківського державного університету, який закінчила в 1945 р. з відзнакою.

Того ж року почала працювати лаборанткою кабінету літератури кафедри історії російської літератури ХДУ. 1945–1948 рр. навчалася в аспірантурі цієї кафедри без відриву від виробництва.

1949–1950 рр. – викладач російської літератури у Харківському театральному інституті.

1950–1951 рр. – викладач історії російської літератури в ХДУ.

1951–1952 рр. – декан російського відділення Харківського вчительського інституту. Після його закриття переведена до Харківського педагогічного інституту ім. Г. Сковороди, де викладала російську літературу та була замдекана історико-філологічного факультету. Після реорганізації інституту в 1958 р. перейшла до Харківського бібліотечного інституту, де працювала завідувачем навчальною частиною та викладачем російської літератури. 1969 р. захистила кандидатську дисертацію «“Повесть о детстве” Ф. В. Гладкова, ее творческая история и идейно-художественная концепция».

Із 1963 р. працювала викладачем (1963), старшим викладачем (1965), доцентом (1980) кафедри історії російської літератури філологічного факультету ХДУ. Вийшла на пенсію в 1985 р., але ще рік працювала на посаді доцента на час відрядження за кордон науковця філфаку.

Читала курси: «Введение в литературоведение», «Теория литературы», «Русская литература XIX века (I половина)», спецкурс «Романы И. С. Тургенева».

Наукові інтереси: російська література XIX–XX ст., зокрема творчість Ф. В. Гладкова.

Праці

1. Из наблюдений над развитием характера положительного героя в «Повести о детстве» Ф. В. Гладкова // Науч. зап. / Харьк. гос. пед. ин-т им. Г. С. Сковороды. – 1957. – Т. 26 : Кафедра рус. и заруб. лит. – С. 131–156.
2. Из творческой истории «Повести о детстве» Ф. В. Гладкова // Наук. зап. Філол. сер. / Харків. держ. пед. ін-т ім. Г. С. Сковороди. – 1958. – Т. 30 : Праці аспірантів кафедр філол. ф-ту. – С. 165–190.

3. Ідейно-образна концепція і художні особливості «Повісті про дитинство» Ф. Гладкова // Конференція, присвяч. підсумкам наукової роботи за 1959 рік, (4–6 лют. 1960 р.) / Харків. держ. бібл. ін-т. – Х., 1960. – С. 91–92.
4. Функции пейзажа в «Повести о детстве» Ф. В. Гладкова // Вопросы литературоведения и языковедения : науч. конф. преп. филол. ф-та : тез. и автореф. докл., сент. 1965 г. – Х., 1965. – Вып. 2. – С. 37–39.
5. З історії створення «Повести о детстве» Ф. В. Гладкова // Питання літературознавства та мовознавства : тези доп. та повідомл. респ. наук. конф., (трав. 1967 р.). – Х., 1967. – С. 52–53.
6. А. М. Горький и Ф. В. Гладков : (К проблеме рассказчика в «Повести о детстве») // Вестн. Харьков. ун-та. – 1968. – № 36 : Сер. филол. – Вып. 4. – С. 39–44.
7. «Повесть о детстве» Ф. В. Гладкова, ее творческая история и идейно-художественная концепция : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1969. – 28 с.
8. Гладков и украинская литература // Вопросы русской литературы : респ. межвед. науч. сб. / ред. М. А. Назарок. – Львов, 1973. – Вып. 2 (22). – С. 37–41.
9. До історії радянського нарису про Дніпрельстан // Вісн. Харків. ун-ту. – 1974. – № 109 : Філологія. – Вип. 9. – С. 3–7.
10. Темы контрольных работ и методические указания к их выполнению по введению в литературоведение для студентов-заочников I курса филологического факультета (отделение русского языка и литературы) / Харків. гос. ун-т. – Х., 1976. – 17 с.
11. К проблеме становления теории реализма в эстетике 20-х годов XIX века : (Н. Полевой – литературный критик) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1978. – № 165 : Філологія. – Вип. 11. – С. 17–22.
12. «Вам я верю вполне...» : [о философе и публицисте Н. Н. Страхове и его отношении к Л. Толстому и Ф. Достоевскому] // Белгородщина литературная : сборник : в 2 кн. / сост. В. П. Оводенко, В. М. Пальваль. – Воронеж, 1979. – Кн. 1. – С. 79–92.
13. К вопросу о становлении литературно-критической и эстетической концепции Н. Полевого в 20-х гг. XIX в. // Литературная критика. Вопросы теории и истории. – Харьков. – 17 с.*
14. Н. А. Полевой и проблема творческого метода в литературе второй половины 20-х гг. XIX в. // Идейно-эстетическая борьба за реализм в русской критике и публицистике второй половины XIX – начала XX веков : (Изучение истории литературной критики в пединститутах) : тез. докл. – Белгород, 1985. – С. 18–19.
15. Методические указания к выполнению контрольных работ по «Введению в литературоведение» для студентов I курса заочной формы обучения филологического факультета. – Х. : Харьков. гос. ун-т, 1987. – 22 с.

Шкляревський Георгій Іванович

(25.01.1921–7.02.2011)

Народився в м. Прилуки Чернігівської області. 1938 р. закінчив середню школу № 62 м. Харкова і вступив на російське відділення філологічного факультету Харківського державного університету.

Під час німецько-радянської війни (1941–1945) в 1943 р. був мобілізований до Радянської Армії. Воював у складі 2-го Українського фронту спочатку солдатом в армійському ветеринарному лазареті, потім радіотелефоністом 26-ої зенітно-артилерійської (згодом – Червонопрапорної Братиславської) дивізії.

1945 р. був демобілізований та продовжив навчання на філологічному факультеті ХДУ, який закінчив у 1948 р. з відзнакою. Того ж року прийнятий на кафедру російської мови ХДУ асистентом. Одночасно навчався в аспірантурі цієї кафедри. 1952 р. після закінчення аспірантури та захисту кандидатської дисертації «Язык и стиль циклов очерков-памфлетов М. Горького “В Америке”, “Мои интервью”» був переведений на посаду старшого викладача. 1956 р. обійняв посаду доцента (звання отримав у 1958 р.), 1961 р. – завідувача кафедри російської мови.

Одночасно з 1954 р. по 1966 р. – заступник декана філологічного факультету ХДУ. У цей період, в 1960–1961 рр. виконував обов’язки декана. 1966–1969 рр. – декан філологічного факультету. Із 1969 р. по 1975 р. – проректор ХДУ з вечірнього та заочного навчання. У 1975–1985 рр. – проректор ХДУ з навчальної роботи. Із 1985 р. по 1999 р. – професор кафедри російської мови.

1999 р. рішенням Вченої Ради ХДУ йому було присвоєно почесне звання Заслуженого викладача Харківського університету.

Наказами Міністерства освіти СРСР його цикл лекцій «История русского литературного языка» був включений до програми педагогічних інститутів за спеціальністю «російська мова і література» (1970 р.), книги «История русского литературного языка (вторая половина XVIII–XIX в.)» (Х., 1967), «История русского литературного языка (первая половина XVIII в.)» (Х., 1968), «История русского литературного языка (советский период)» (Х., 1973) включені до списку навчальних посібників за спеціальністю «російська мова і література» (1978 р.).

Автор 77 друкованих праць. Під його керівництвом захищено 3 кандидатські дисертації.

Читав курс історії російської літературної мови.

Наукові інтереси: історія російської літературної мови; питання, пов’язані зі специфікою художнього слова; мовленнєві засоби комічного в російській мові та в художньому тексті; проблеми перекладу; історія мовознавства; історія Харківської лінгвістичної школи.

Основні праці

Повний перелік праць до 2011 р. див. у бібліографічному покажчику: Георгій Іванович Шкляревський – професор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : (к 90-летию со дня рождения) : биобиблиогр. указ. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 25 с.

1. Из наблюдений над языком и стилем научной прозы Пушкина : (По материалам «Истории Пугачева»). – Х. : Изд-во Харьков. ун-та, 1952. – 11 с. – (Труды филол. ф-та ; т. 2).
2. Деякі питання теорії сатири // Лит. в шк. – 1953. – № 6. – С. 9–18.
3. Язык и стиль циклов очерков-памфлетов М. Горького «В Америке», «Мои интервью» : автореф. дис. ...канд. филол. наук. – Х., 1952. – 15 с.
4. Некоторые вопросы анализа языка и стиля художественной литературы // Учені зап. Харків. держ. ун-ту. – 1956. – Т. 70 : Труды філол. ф-ту. – Т. 3. – С. 115–129.
5. Роль русского языка в развитии и обогащении языков народов СССР // Рус. яз. в шк. – 1956. – № 5. – С. 90–96.
6. Л. Н. Толстой о языке писателя // Учені зап. Харків. держ. ун-ту. – 1958. – Т. 99 : Труды філол. ф-ту. – Т. 6. – С. 167–178.
7. Введение в историю русского литературного языка : лекции. – Х. : Изд-во Харьков. ун-та, 1959. – 66 с.
8. Языковые средства комического древнерусской литературы // Межвузовская конф. по ист. лексикологии, лексикографии и языку писателя (27 сент. – 6 окт. 1961 г.) : тез. докл. – Л., 1961. – С. 70–72.
9. Погляди О. О. Потебні на «естетично смішне» і вивчення мовних засобів комічного // О. О. Потебня і деякі питання сучасної славістики : зб. ст. / ХДУ ім. О. М. Горького ; Укр. комітет славістів при АН УРСР ; ред. кол. : І. К. Білодід [та ін.]. – Х., 1962. – С. 276–283.
10. К вопросу о языковых средствах комического // Вопросы литературоведения и языкознания : науч. конф. преподавателей филол. ф-та Харьков. гос. ун-та : тез. и автореф. докл. (сент. 1965 г.). – Х., 1965. – Вып. 2. – С. 108–109.
11. Мовні засоби комічного у повісті Т. Шевченка «Прогулка с удовольствием и не без морали» // Вісн. Харків. ун-та. – 1965. – № 7 : Сер. філол. – Вип. 1. – С. 28–32.
12. Семантико-стилистические средства комического // Язык и стиль художественного произведения. – М., 1966. – С. 12–13.
13. История русского литературного языка (вторая половина XVIII – XIX в.) : цикл лекций. – Х. : Изд-во Харьков. ун-та, 1967. – 199 с.
14. Л. А. Булаховський – історик російської літературної мови // Питання літературознавства та мовознавства : тези доп. та повідомл. респ. наук. конф. (трав. 1967 р.). – Х., 1967. – С. 100–102.
15. А. М. Горький в работе над словом // Вестн. Харьков. ун-та. – 1968. – № 36 : Сер. филол. – Вып. 4. – С. 79–85.

16. История русского литературного языка (первая половина XVIII в.): цикл лекций. – Х. : Изд-во Харьков. ун-та, 1968. – 120 с. – Библиогр. : с. 118–119.
17. Работа А. М. Горького над языком и стилем циклов очерков-памфлетов «В Америке» и «Мои университеты» // Украинская респ. науч. межвуз. конф., посвящ. 100-летию со дня рождения А. М. Горького : тез. докл. – К., 1968. – С. 100–102.
18. А. И. Герцен о русском литературном языке // Рус. речь. – 1970. – № 1. – С. 17–20.
19. Стилистика заглавий работ В. И. Ленина // Учен. зап. Моск. обл. пед. ин-та. – 1970. – Т. 278, вып. 17. – С. 74–82.
20. Логико-семантические средства сатиры в очерках-памфлетах М. Горького «В Америке» и «Мои интервью» // IV симпозиум составителей словаря А. М. Горького, Рига, 21–27 мая 1971 года : тез. докл. – Рига, 1971. – С. 95–96.
21. Фразеологические средства комического // Вопросы семантики фразеологических единиц : тез. докл. и сообщ. – Новгород, 1971. – Ч. 1. – С. 336–342.
22. Фразеологические средства комического // Питання фразеології східнослов'янських мов : тези доп. респ. наук. конф. – К., 1972. – С. 119–121.
23. История русского литературного языка (советский период) : цикл лекций. – Х. : Вища шк., 1973. – 119 с.
24. Речевые приемы комического русской и украинской литератур и проблемы их перевода // Русский язык в его связях с украинским и другими славянскими языками : тез. докл. и сообщ. – Симферополь, 1973. – С. 195–199.
25. Методические указания к выполнению дипломных работ по анализу языка и стиля художественных произведений для студентов V курса всех форм обучения. – Х., 1976. – 57 с.
26. Русское языкознание в Харьковском университете / [Г. И. Шкляревский, Л. Г. Розвадовская] // Традиции русского языкознания на Украине / [И. К. Белодед, Ф. П. Филин, Г. П. Ижакевич и др.]. – К., 1977. – Разд. 1. – С. 12–44.
27. Учений, педагог, громадянин : До 90-річчя з дня народження академіка Л. А. Булаховського // Прапор. – 1978. – № 5. – С. 138–140.
28. И. С. Рижский (у истоков изучения русского языка в Харьковском университете) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1980. – № 193 : Філологія. – Вип. 13. – С. 8–14.
29. Русский язык в период развитого социализма // Рус. языкознание. – 1980. – № 1. – С. 18–25.
30. История русского литературного языка (советский период) : учеб. пособие для филол. ф-тов вузов. – Х. : Вища шк., 1984. – 151 с.
31. Лексика. Стилистика и культура речи. Фразеология / Г. И. Шкляревский, А. М. Бондаренко, Л. А. Старобинская // Современный русский язык : сб. упражнений для слушателей подгот. отд-ний вузов / Л. А. Быкова, А. М. Бондаренко, В. М. Шевелев [и др.]. – Х., 1985. – С. 10–38.

32. Роль миграционных процессов в становлении и развитии русского языка как языка межнационального общения народов СССР // Русский язык – язык межнационального общения, дружбы и сотрудничества народов СССР : тез. докл. респ. науч.-практ. конф. (24–26 окт., Кировоград). – Кировоград, 1985. – С. 18–20.
33. «Лучшее его произведение во всех отношениях»: о языке и стиле «Слова о пользе химии» М. В. Ломоносова : к 275-летию со дня рождения М. В. Ломоносова // Рус. речь. – 1986. – № 6. – С. 35–40.
34. Історія російської літературної мови в працях Л. А. Булаховського // Мовознавство. – 1988. – № 2. – С. 72–77.
35. Л. А. Булаховский – историк русского литературного языка : (к 100-летию со дня рождения) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1988. – № 327 : Лінгвістична спадщина Л. А. Булаховського і розвиток філологічної науки в Харківському університеті. – С. 9–14.
36. «Милые, любите Пушкина!» [С. Я. Маршак и А. С. Пушкин] // Рус. речь. – 1988. – № 3. – С. 13–19.
37. Русский язык в советском обществе и современном мире / Харьков. гос. ун-т. – Х., 1988. – 350 с.
38. Современный русский язык : сб. упражнений для слушателей подгот. отд-ний вузов / Г. И. Шкляревский, Л. А. Быкова, А. М. Бондаренко, В. М. Шевелев [и др.]. – 2-е изд. – Х. : Вища шк., 1988. – 135 с.
39. «Опыт риторики» И. С. Рижского / Г. И. Шкляревский, В. М. Шевелев // Риторика и синтаксические конструкции : тез. докл. и сообщ. конф. / Краснояр. гос. ун-т. – Красноярск, 1989. – С. 47–48.
40. А. А. Потебня и проблемы билингвизма // А. А. Потебня – исследователь славянских взаимосвязей : тез. Всесоюз. науч. конф. (окт. 1991 г.). – Х., 1991. – Ч. 1. – С. 13–14.
41. К. С. Аксаков – историк русского литературного языка // Вісн. Харків. ун-ту. – 1992. – № 376 : Теоретичні проблеми літературознавства та мовознавства на сучасному етапі. – С. 58–62.
42. «Окказиональная этимологизация» как речевое средство комического // Комическое в мировом литературном процессе XX века (художественная практика и проблемы научного осмысления) : тез. докл. и сообщ. межгос. науч. конф. (8–10 окт. 1992 г.). – Х., 1992. – С. 43–45.
43. О переводе с русского на украинский язык речевых средств комического // Взаимодействие украинского и русского языков на территории Украины и актуальные проблемы их исследования и преподавания : материалы Первых Ганичевских чтений, 13–14 окт. 1993 г. – Полтава, 1993. – Т. 2. – С. 175–177.
44. «Язык всем знаниям и всей природе ключ...» // Творчество Г. Р. Державина : проблемы изучения и преподавания : материалы юбил. междунар. конф. (14–16 сент. 1993 г.) / Тамбов. пед. ин-т. – Тамбов, 1993. – С. 85–89.

45. Харківська філологічна школа // Рідний край : навч. посіб. з народознавства / за заг. ред. І. Ф. Прокопенка. – Х., 1994. – С. 481–491.
46. Психолінгвистические основы речевых средств комического // Актуальні проблеми сучасної психології : методологічні та теоретичні проблеми психології : матеріали Других міжнар. психол. читань. – Х., 1995. – С. 92–93.
47. Этимология и речевые средства комического // Рус. филология. Укр. вестн. : респ. науч.-метод. журн. – 1995. – № 2–3. – С. 30–33.
48. 555 упражнений по русскому языку. Обучающие упражнения / сост. Л. А. Быкова, Л. И. Ковалевская, Г. И. Шкляревский [и др.] ; под ред. Л. А. Быковой. – М. : Издат-Школа, 1997. – 207 с.
49. Д. Н. Овсяннико-Куликовский : психология – нация – язык // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 411 : Спадщина Д. М. Овсяннико-Куликовського та сучасна філологія. – С. 263–267.
50. «На войне мы старались быть людьми» // Нам нелегко далась Победа : воспоминания преподавателей и сотрудников Харьковского университета – участников Великой Отечественной войны. – Х., 2006. – С. 123–128.

Література про нього

1. Бранднер А. [Рецензия] / Алеш Бранднер // Sbornik prací filozofické fakulty Brněnské univerzity. – 1978. – Ročník 26–27 : Řada jazykovědná. – S. 180–182. – Рец. на кн.: История русского литературного языка (советский период) : цикл лекций / Г. И. Шкляревский. – Х. : Вища шк., 1973. – 119 с.
2. Филков П. История русского литературного языка XIX–XX вв. / Пенка Филкова. – София : Наука и искусство, 1976. – 296 с.
С. 33, 66, 96, 113, 133, 154, 189, 233: *про книги Г. І. Шкляревського.*
3. Жовтобрюх М. А. Мовознавство на кафедрах вищих шкіл республіки (1967–1977) / М. А. Жовтобрюх // Мовознавство. – 1977. – № 5. – С. 21–34.
С. 34: *про книги Г. І. Шкляревського.*
4. Русское языкознание в Харьковском университете // Традиции русского языкознания на Украине / [И. К. Белодед, Ф. П. Филин, Г. П. Ижакевич и др.], – К., 1977. – С. 12–44.
С. 37–39: *про Г. І. Шкляревського.*
5. Лисиченко Л. А. Шкляревський Георгій Іванович / Л. А. Лисиченко // Літературна Харківщина : довідник / за ред. М. Ф. Гетьманця. – Х., 1995. – С. 350–351.
6. Язык. Стиль. Культура : К 60-летию педагогической, научной и творческой деятельности проф. Г. И. Шкляревского : сб. науч. ст. / сост. С. Л. Попов. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2007. – 84 с. : ил.
Зі змісту: 60 лет в науке / Л. А. Кравцова. – С. 5–7; Г. И. Шкляревский / Л. А. Быкова. – С. 8–9.
7. Гуторов А. М. Человек, который поднимал дух и настроение : Воспоминания о Г. И. Шкляревском / А. М. Гуторов // Энтузиаст : журн. студентов рус. отд-

ния филол. ф-та Харьков. гос. ун-та им. Горького, учившихся в нем в 1957–1962 годах. – Х., 2011. – № 31. – С. 88–101.

8. [90 лет Г. И. Шкляревскому: о вкладе ученого] // Информ. бюл. УАПРЯЛ / Укр. асоц. преподавателей рус. яз. и лит. – К., 2011. – Вып. 21. – С. 21–22.
9. Георгий Иванович Шкляревский – профессор Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина : (к 90-летию со дня рождения) : биобиблиогр. указ. / сост. О. С. Журавлева ; вступ. ст. Л. А. Кравцовой ; библиогр. ред. Ю. Ю. Полякова. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2011. – 25 с. – Также в электрон. виде. – Режим доступа : <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/5824>.
10. Литературный язык в проекциях истории и современности : к 90-летию юбилею профессора Георгия Ивановича Шкляревского : сб. науч. ст. / сост. Л. В. Педченко. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2012. – 108 с.
- Зі змісту: Чоловек университетского масштаба : [о науч. деятельности Г. И. Шкляревского] / Л. А. Кравцова, Т. Н. Смирнова. – С. 5–8.*

Шовкопляс Юрій Юрійович

(24.01.(6.02).1903–12.10.1978)

Народився в с. Гуляйполе Олександрівського повіту Катеринославської губернії (тепер – Запорізька область). Його батьки не були одружені (мати, Шовкопляс Марія Іванівна, – селянка; батько, Юрій Володимирович Ломоносов, – харківський інженер-залізничник). Невдовзі після народження Юрія мати оселилася в с. Дергачі. У Дергачах Ю. Шовкопляс закінчив церковно-парафіяльну школу, згодом із 1912 р. навчався в одній із харківських гімназій. Із 1920 р. вів культпросвітницьку роботу в клубах червоноармійських шпиталів і Дергачівському робітничому клубі. Вступив до Харківського інституту народної освіти, який закінчив у 1927 р. Ще з 1923 р. одночасно з навчанням у ХІНО викладав суспільствознавство в середній школі № 30 м. Харкова.

Із 1930 р. займався виключно літературною роботою. Друкуватися почав у 1926 р., належав до літературної організації Пролітфронт. Член Спілки письменників СРСР із 1934 р.

1939 р. став депутатом Харківської міської ради депутатів трудящих (член комісії в справах вищої школи). Протягом січня 1940 р. – лютого 1941 р., виконуючи завдання Спілки радянських письменників України, обіймав посаду директора відділення Літературного фонду СРСР у м. Львові. Водночас був власкором «Літературної газети» (Москва) та «Літературної газети» (Київ).

Під час німецько-радянської війни (1941–1945) працював в окружних, фронтових і армійських газетах: «Ворошиловец» (згодом «Красное знамя»,

1941), «Сталинский воин» (грудень 1941–1942), «Вперед к победе!» (1943), «Сталинское знамя» (1944–1946), брав участь у бойових діях. 1946 р. демобілізований.

Після війни Ю. Шовкопляс був редактором інформаційного журналу «Театральна декада».

1949–1953 рр. працював на кафедрі журналістики філологічного факультету ХДУ, яку очолював протягом 1949–1951 рр.

1953–1956 рр. – голова Харківської організації Спілки письменників України. Із 1956 р. по 1960 р. – головний редактор журналу «Прапор».

Автор романів та оповідань, в яких порушував проблеми формування молодого покоління, виховання нової та перевиховання старої інтелігенції.

Нагороджений орденами Леніна, Червоної Зірки, Знак Пошани, медалями.

Помер у Харкові.

Художні твори

1. Чорна балка // Черв. шлях. – 1926. – № 4. – С. 19–33.
2. Після бурі : оповідання // Всесвіт. – 1927. – № 33. – С. 2–7.
3. Lady Mabel : (уринок із повісті «Червона хустка») // Культ. і побут. – 1927. – № 8. – С. 2–6.
4. Норовистий кінь : (3 серії «Проникливість лікаря Піддубного») // Універс. журн. (УЖ). – 1928. – № 1. – С. 42–49.
5. Під час спочинку // Життя й рев. – 1928. – № 6. – С. 52–71.
6. Пробудження вночі // Всесвіт. – 1928. – № 10. – С. 3–6.
7. Весна над морем : повість. – [Х.] : ДВУ, 1929. – 202 с.
8. Геній : оповідання. – Х. : Укр. робітник, 1929. – 126 с. – (Дешева бібліотека красного письменства).
9. Пробудження вночі : три оповідання з серії «Проникливість лікаря Піддубного». – Х. : Юрид. вид-во НКЮ УСРР, 1929. – 78 с.
10. Проект електрифікації : повість. – [Х.] : Укр. робітник, 1929. – 158 с.
11. Проект электрификации : повесть / авториз. пер. с укр. Белы Берг. – [Х.] : Пролетарий, [1930]. – 240 с.
12. Проникливість лікаря Піддубного : оповідання. – [Х.] : Книгоспілка, 1930. – 182 с.
13. Професор : оповідання. – Х. : ДВУ, 1930. – 64 с.
14. Студенти : збірка оповідань. – [Х.] : Книгоспілка, 1930. – 127 с.
15. Договір на змагання : оповідання. – Х. ; К. : ЛІМ, 1931. – 28 с.
16. Завтра : роман. – Х. : Мол. більшовик, 1931. – 258 с.
17. Пригоди песика Джемки. – К. : Дитвидав, 1931. – 32 с.
18. Електричний СРСР. – Х. ; Одеса : Мол. більшовик, 1932. – 155 с.
19. Земляний похід : повість для дітей. – Х. ; Одеса : Мол. більшовик, 1933. – 164 с.
20. Інженери : роман // Черв. шлях. – 1934. – № 1. – С. 76–107 ; № 2–3. – С. 88–130 ; № 4. – С. 17–49 ; № 5. – С. 27–43 ; № 6. – С. 79–100 ; № 7–8. – С. 7–71 ; № 9. – С. 25–66.

21. Інженери : роман. Ч. 1. – Х. ; К. : ДВОУ : ЛіМ, 1934. – 438 с.
22. Лист : оповідання. – Х. ; Одеса : Дитвидав, 1934. – 12 с.
23. Приключения песика Джемки. – [Одесса] : Детиздат, 1934. – 29 с. : ил.
24. Пісня про весну // Черв. шлях. – 1936. – № 1. – С. 9–15.
25. Інженери : роман. Ч. 2. – К. : Держлітвидав, 1937. – 288 с.
26. Починається юність : повість. – К. : Держвидав України, 1938. – 294 с.
27. Чекання : новела // Літ. журн. – 1938. – № 11. – С. 4–15.
28. Скажені вовки : (оповідання). – К. ; Х. : Рад. письменник, 1941. – 28 с. – (Фронт і тил).
29. *Ред.*: Тракторозаводцы : сб. очерков членов лит. кружка Харьков. завода им. С. Орджоникидзе / ред. Ю. Ю. Шовкопляс. – Х. : Харьков. кн.-газ. изд-во, 1951. – 84 с.
30. Ніч проти понеділка : роман // Прапор. – 1959. – № 10. – С. 3–38 ; № 11. – С. 8–65 ; № 12. – С. 5–49.
31. Понеділок : роман // Прапор. – 1961. – № 6. – С. 3–32 ; № 7. – С. 10–57 ; № 8. – С. 6–32.
32. Людина живе двічі : роман. – К. : Рад. письменник, 1962. – 435 с.
Те саме, рос. мовою: Человек живет дважды : роман / авториз. пер. с укр. А. Кравченко. – М. : Сов. писатель, 1967. – 586 с. : ил.
33. Лікарю, вилікуй себе самого! : роман // Прапор. – 1963. – № 2. – С. 9–31 ; № 3. – С. 45–75 ; № 6. – С. 13–46 ; № 7. – С. 19–47 ; № 8. – С. 31–68.
Те саме. – К. : Рад. письменник, 1964. – 363 с.
34. Інженери : роман / авториз. пер. с укр. А. Кравченко. – М. : Сов. писатель, 1972. – 432 с. : ил.
35. Вибрані твори: в 2 т. Т. 1. Інженери : роман. Оповідання. – К. : Дніпро, 1973. – 547 с.
36. Вибрані твори: в 2 т. Т. 2. Людина живе двічі : роман. – К. : Дніпро, 1973. – 572 с.
37. Все про Оленку : урив. з повісті // Прапор. – 1981. – № 1. – С. 94–104.
38. Інженери : роман / передмова В. Брюггена. – Х. : Прапор, 1983. – 391 с. : портр. – (Заграв).

Література про нього

1. Радченко В. Художні обрії письменника : (До 60-річчя з дня народж. Юрія Шовкопляса) / Володимир Радченко // Вітчизна. – 1963. – № 2. – С. 215–216.
2. Шовкопляс Юрій Юрійович // Українські письменники : у 5 т. : біобібліогр. слов. / відп. ред. С. А. Крижанівський. – К., 1965. – С. 788–791.
3. Брюгген В. З досвіду історії і сучасності / В. Брюгген // Вибрані твори : в 2 т. / Юрій Шовкопляс. – К., 1973. – Т. 1. – С. 5–15.
4. Юрій Юрійович Шовкопляс : [некролог] // Прапор. – 1978. – № 12. – С. 86.
5. Чернишов А. Харківські силуети. Юрій Шовкопляс / Андрій Чернишов // Прапор. – 1981. – № 8. – С. 128–129.
6. Олександров В. Майстер психологічної прози : До 80-річчя з дня народж. Юрія Шовкопляса / Володимир Олександров // Прапор. – 1983. – № 2. – С. 125–126.

7. Юрій Шовкопляс // Письменники Радянської України, 1917–1987 : біобібліогр. довід. – К., 1988. – С. 667–668.
8. Тимченко В. Д. Шовкопляс Юрій Юрійович / В. Д. Тимченко // Літературна Харківщина / за заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – Х., 1995. – С. 352.
9. Куцевол О. В. Біографічний концепт у творчості Юрія Шовкопляса / О. В. Куцевол // Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Сер. : Літературознавство. – 2010. – Вип. 1(1). – С. 107–113.
10. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.

С. 342: про Ю. Ю. Шовкопляса.

Шульц Георгій Федорович

(14.09.1853–6.01.1908)

Народився в Харкові в родині викладача музики Харківського університету. 1861–1864 рр. навчався в училищі при Євангелістсько-лютеранській церкві. 1864 р. вступив до другого класу 1-ої Харківської чоловічої гімназії, яку закінчив у 1870 р.

1870–1874 рр. навчався на історико-філологічному факультеті Харківського університету і був залишений при кафедрі класичної філології. 1877 р. здав магістерський екзамен, посів посаду приват-доцента й почав читати курс лекцій з грецької мови. 1881 р. захистив магістерську дисертацію «О значении косвенных падежей в греческом языке» та отримав ступінь магістра грецької словесності.

1883–1885 рр. перебував у відрядженні у Німеччині.

Із 1884 р. призначений на посаду професора кафедри класичної філології, із 1890 р. – екстраординарним, із 1893 р. – ординарним професором. Читав курси давньогрецької граматики, метрики, грецьких старожитностей, палеографії. 1886–1893 рр. одночасно завідував Музеєм витончених мистецтв та старожитностей Харківського університету.

1891 р. захистив дисертацію «Критические заметки к тексту трагедии Софокла “Царь Эдип”» і отримав ступінь доктора класичної філології. 1902 р. став заслуженим професором Харківського університету.

Помер у Харкові.

Наукові інтереси: антична філологія.

Праці

1. О значении косвенных падежей в греческом языке. I. Введение. Винительный падеж : магистер. дис. – Х. : Унив. тип., 1880. – [2], VIII, 101 с.
2. К вопросу об основной идее трагедии Софокла «Царь Эдип». – Х. : Тип. Окр. штаба, 1887. – 2, 100 с.
3. Критические заметки к тексту трагедии Софокла «Царь Эдип» : докт. дис. – Х. : Унив. тип., 1891. – [2], 118 с.
4. Ἀριστοτέλους Ἀθηναίων πολιτεία : (Глава четвертая) : [«Афинской политики» Аристотеля] // Филол. обозрение. – 1892. – Т. 2, отд. 1. – С. 33–44.
5. Отзыв о сочинении И. Порошина на тему «О надгробных речах в древней Греции» // Зап. Харьков. ун-та. – 1895. – Кн. 2, ч. офиц. – С. 140–143.
6. [Рецензия] // Зап. Харьков. ун-та. – 1895. – Кн. 3. – [Разд.] Критика и библиография. – С. 1–9. – Рец. на кн.: Афинская политика Аристотеля как источник для истории государственного строя Афин до конца V в. / В. П. Бузескул. – Х. : Тип. Зильберберга, 1895. – VI, 484, 4 с.
7. К вопросу о значении классических языков для средней школы : (По поводу статьи проф. В. П. Данилевского «Единая средняя школа и классическая система» в №7223 «Нового времени» от 9 апр. 1896 г.) : чит. в заседании Пед. отд-ния Харьков. ист.-филол. о-ва 19 апр. 1896 г. – [Х., 1896].
8. Ритмическое значение дохмия // Харіоттіρια... : сб. ст. по филологии и лингвистике в честь Ф. Е. Корша. – М., 1896. – С. 333–340.
9. Адвокатура в древних Афинах и один из ее представителей // Зап. Харьков. ун-та. – 1897. – Кн. 2. – Ч. офиц. – С. 1–16.
10. Латинско-русский словарь, приспособленный к гимназическому курсу. – 9-е изд. – СПб. : Тип. Акад. наук, 1898. – 617 с.
11. Разъяснение к сочинению Л. Ф. Германа «К истории моего диспута (Ответ моим оппонентам)», Харьков, 1898 г. // Зап. Харьков. ун-та. – 1899. – Кн. 1. – [Разд.] : Критика и библиография. – С. 1–20.
12. [Отзыв о сочинениях М. Кубале и Г. Васькова на тему «Речь Лисия против Агората»] // Зап. Харьков. ун-та. – 1901. – Кн. 2, ч. офиц. – С. 175–183.
13. Германский ученый о греческом языке // Мирн. труд. – 1902. – Кн. 1. – С. 107–109.
14. Непринужденные беседы двух приятелей по педагогическим вопросам // Мирн. труд. – 1902. – Кн. 2. – С. 134–146 ; № 3. – С. 157–169.
15. [Рецензия] // Зап. Харьков. ун-та. – 1906. – Кн. 2. – [Разд.] : Критика и библиография. – С. 78–82. – Рец. на кн.: О красноречии у древних эллинов / А. И. Покровский. – Нежин : Типолит. М. В. Глезера, 1903. – [2], 101 с.
16. [Речь на чрезвычайном заседании Историко-филологического общества, посвященном памяти М. С. Дринова] // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1908. – Т. 15. – С. 22–23.

Література про нього

1. Профессор Г. Ф. Шульц : (К чествованию двадцатипятилетия его учено-педагогической деятельности). – Х. : Тип. губ. правл., 1899. – 2, 23 с.
2. Биографический словарь бывших питомцев Первой Харьковской гимназии за истекшее столетие с 1805 по 1905 год / сост. Н. А. Чеканов. – Х. : Рус. типолит., 1905. – VIII, 441 с.

С. 403–404 : про Г. Ф. Шульца.

3. Шульц Георгий Феодорович // Энциклопедический словарь / изд. Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрона. – СПб., 1904. – Т. 40. – С. 13.
4. [Извещение о смерти проф. Г. Ф. Шульца] // Харьков. губерн. ведомости. – 1908. – 8 янв. – С. 1.
5. Шульц Георгий Федорович // Историко-филологический факультет Харьковского университета за первые 100 лет его существования (1805–1905 гг.) / под ред. М. Г. Халанского, Д. И. Багалея. – Х., 1908. – [Ч.] 2. Биографический словарь профессоров и преподавателей. – С. 204–206.
6. Павленко Л. В. Українська класична філологія : Бібліографія, історія, персоналії (XVIII–XXI століття) : довідник / Л. В. Павленко, Л. Л. Звонська. – К. : Київ. ун-т, 2014. – 319 с.

С. 263, 318: про Г. Ф. Шульца.

Шураєва (Дрофа, Кудря) Надія Борисівна

(31.08.1978 р. народж.)

Народилася в с. Успенка Буринського району Сумської області. 1995 р. закінчила Пісочинський навчально-виховний комплекс «Школа-Садок».

1995–2000 р. навчалася на відділенні української мови та літератури філологічного факультету Харківського державного університету (Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна).

Із 2000 по 2016 рр. працювала на кафедрі історії української літератури ХНУ імені В. Н. Каразіна на посадах старшого лаборанта (2000), викладача (2008), старшого викладача (2012), доцента (2015).

Із 2001 р. була пошукувачем наукового ступеня кандидата філологічних наук. 2008 р. захистила кандидатську дисертацію «Поетика прози Аркадія Любченка: структурно-семантичний аспект». Кандидат філологічних наук із 2009 року.

Читала курси: «Історія української літератури II пол. XIX ст.», «Література зарубіжних країн (регіональний аспект)», «Історія української літературної критики», «Сучасний український історичний роман».

Брала участь у наукових конференціях із актуальних літературознавчих проблем.

Наукові інтереси: проблеми вивчення поетики прози «розстріляного відродження», сучасної історичної романістики та чеської літератури ХХ–ХХІ ст.

Праці

1. Творча спадщина А. Любченка в оцінці літературної критики // Вісн. Харків. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. – 2003. – № 595. – Сер. : Філологія. – Вип. 38. – С. 100–104.
2. Мотив молодості у повісті «Вертеп» Аркадія Любченка // Вісн. Харків. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. – 2005. – № 647 : Сер. : Філологія. – Вип. 43. – С. 128–132.
3. Хронотоп у повісті «Вертеп» А. Любченка // Вісн. Харків. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. – 2005. – № 659 : Сер. : Філологія. – Вип. 44. – С. 225–229.
4. Бінарні опозиції повісті «Образ» Аркадія Любченка : духовне і бездуховне // Література. Фольклор. Проблеми поетики : зб. наук. пр. – К., 2005. – Вип. 21. – Ч. 1 : Аспекти духовності української літератури. – С. 698–706.
5. Новела А. Любченка «Via dolorosa» : семантика назви та музичний контекст // Вісн. Харків. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. – 2006. – № 745 : Сер. : Філологія. – Вип. 49. – С. 97–100.
6. Символіка просторових образів у повісті «Вертеп» Аркадія Любченка // Вісн. Львів. ун-ту : зб. наук. пр. за матеріалами Міжнар. наук. конф. [«Актуальні проблеми теорії та історії української літератури»]. Сер. філол. – 2007. – Вип. 39, ч. 1. – С. 231–237.
7. Принцип гри в новелі «Via dolorosa» А. Любченка в аспекті кольору та світла / тіні // Вісн. Харків. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. – 2007. – № 787 : Сер. : Філологія. – Вип. 52. – С. 331–335.
8. Поетика прози Аркадія Любченка : структурно-семантичний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10. 01. 01 «Українська література». – Х., 2008. – 19 с.
9. Повість «Вертеп» А. Любченка в літературно-критичній оцінці Ю. Шереха // Вісн. Харків. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. – 2009. – № 873 : Сер. : Філологія. – Вип. 58. – С. 172–176.
10. Символіка кольорів у новелі «Кров» А. Любченка // Вісн. Харків. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. – 2010. – № 910 : [Сер. : Філологія]. – [Вип. 60], ч. 2. – С. 166–171.
11. Структура новели «Ворог» А. Любченка: семантика назви й амбівалентність персонажів // Вісн. Харків. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. – 2011. – № 936 : Сер. Філологія. – Вип. 61. – С. 137–143.
12. Постаць М. Хвильового у нарисі А. Любченка «Його таємниця» // Вісн. Харків. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. – 2011. – № 989 : Сер. : Філологія. – Вип. 63. – С. 98–103.
13. Новела «Гайдар» А. Любченка : особливості поетики // Вісн. Харків. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. – 2013. – № 1078 : Сер. : Філологія. – Вип. 68. – С. 189–194.

14. Особливості оповідної структури роману М. Кундери «Вальс на прощання» : музичний аспект // Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Сер. : Філол. науки. – 2015. – № 8 (309). – С. 160–166.
15. Колористична парадигма роману М. Кундери «Вальс на прощання» // Вісн. Харків. нац. ун-ту. Сер. : Філологія. – 2017. – Вип. 76. – С. 352–356.

Література про неї

3. Матвеева Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвеева // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.

С. 114: про дослідження Н. Б. Шураєвої.

Щепотьєв Володимир Олександрович

(псевдонім – Будищанець В.)

(25.10.1880–9.11.1937)

Народився в Полтаві, в сім'ї дрібного службовця. Закінчив Полтавську духовну семінарію (1900) та словесний відділ Петербурзької духовної академії (1904). 1904–1917 рр. викладав у середніх навчальних закладах Полтави (Полтавській єпархіальній дівочій школі, музичній школі Полтавського відділу Російського музичного товариства). 1917 р. брав участь в організації і був першим директором 1-ї Полтавської української гімназії ім. Котляревського.

Із 1909 р. – член Полтавської губернської архівної комісії. Виконував обов'язки бібліотекаря губернського архіву. 1917–1928 рр. викладав у Полтавському вчительському інституті (із 1921 – інститут народної освіти), 1921–1923 рр. був його ректором.

Одночасно у 1918–1921 рр. викладав на історико-філологічному факультеті Харківського університету (1920–1921 рр. – Академія теоретичних знань).

1926 р. отримав звання професора української та зарубіжної літератури й мовознавства Полтавського вчительського інституту.

1917 р. був одним із засновників Українського наукового товариства дослідження пам'яток старовини й мистецтва на Полтавщині (з 1924 р. – Полтавське наукове товариство при ВУАН), виконував обов'язки його секретаря; 1924–1928 рр. був його головою; очолював секцію мови й термінології та літературно-етнографічну підсекцію. 1920 р. брав участь в організації Пролетарського музею (згодом Полтавський державний музей), завідував кабінетом фольклору та мови історико-етнографічного відділу.

Одночасно в 1922–1925 рр. очолював відділ історії революції Полтавського окружного архіву, а згодом – і сам архів.

У 1920-х рр. був членом Етнографічної комісії та Постійної комісії ВУАН для видання пам'яток новітнього письменства.

У 1920-ті рр. працював також науковим співробітником Харківської науково-дослідної кафедри української культури при ХІНО.

Автор понад 100 наукових праць, 108 музичних творів.

Наукові інтереси: історія української літератури, історія України, етнографія, фольклористика, краєзнавство (Полтавщина), архівістика, педагогіка, музика.

1929 р. був заарештований у справі «Спілки визволення України» і засланий до м. Славгорода Алтайського краю (РФ), де працював учителем російської мови у Славгородському сільськогосподарському технікумі. 1934 р. повернувся в Україну. Через заборону мешкати в Полтаві оселився в с. Веприк Гадяцького району Полтавської області, де займався перекладацькою діяльністю, керував сільським драматичним гуртком. 22 вересня 1937 р. був повторно заарештований за звинуваченням у проведенні контрреволюційної націоналістичної агітації та участі у контрреволюційній організації. Невдовзі розстріляний у Полтаві. Реабілітований у 1958 р.

Праці

1. Про песиголовця та коваля : (записано в мест. Великих Будищах Зеньковского уезда Полтавской губернии от мещанина Тимохвия Гармаша) // Киев. старина. – 1903. – Т. 83, № 10, отд. 2. – С. 16–18.
2. Главные темы религиозно-песенного творчества украинского народа в христианский период // Тр. Полт. ученой архив. комиссии. – 1910. – Вып. 7. – С. 1–45.
3. Систематический указатель журнала «Киевская старина» (1882–1906) / сост. членами комиссии И. Ф. Павловским, В. А. Щепотьевым, А. А. Яворским и студ. Киев. ун-та Б. Д. Чигринцевым. – Полтава : Изд. Полт. ученой архив. комиссии, 1911. – 219 с.
4. Демократические симпатии И. П. Котляревского : (К 50-летию со дня освобождения крестьян) // Тр. Полт. ученой архив. комиссии. – 1912. – Вып. 8. – С. 37–44.
5. Книжный вариант одного из народных рассказов А. П. Стороженко // Тр. Полт. ученой архив. комиссии. – 1912. – Вып. 8. – С. 46–48.
6. Славний музика Микола Лисенко, його життя і праця / написав В. Будищанець ; Т-во «Полт. укр. книгарня». – Полтава : Електр. друк. О. Л. Брауде, 1913. – 46, [2] с. – Підпис: В. Будищанець.
7. Народные песни, записанные в Полтавской губернии (с нотами). – Полтава : Тип. Т-ва печ. дела, 1915. – 32, 59 с., нот.
8. Розмова про українських письменників. Ч. 1. Від найдавніших часів до 60-х років XIX століття. – Полтава : Просвіта, 1918. – 90 с.

9. Тарас Григорович Шевченко – національний пророк України // Нова школа. – 1918. – № 2. – С. 1–19.
10. Географічний термін «Україна» в народних піснях // Записки Українського наукового товариства досліджування і охорони пам'яток старовини та мистецтва на Полтавщині. – Полтава, 1919. – Вип. 1. – С. 1–16.
11. Пам'яті Т. Г. Шевченка // Полт. кооператор. – 1919. – № 5. – С. 4–6.
12. Розмова про українських письменників. Ч. 1. Від найдавніших часів до 60-х років XIX століття. – Вид. 2-ге. – Полтава : Просвіта, 1919. – 204 с.
13. Про творчість Шевченка // На роковини Шевченкові (25.II.1814–26.II.1861) : ілюстр. зб. – Х., 1920. – С. 31–52.
14. До біографії А. Тесленка : (Із жандарм. архіву) // Черв. шлях. – 1923. – № 1. – С. 223–226.
15. Тривога над свіжою могилою Т. Шевченка // Україна. – 1925. – № 1–2. – С. 148–153.
16. Анонімні вірші доби революції 1905 року // Зап. Полт. ін-ту нар. освіти. – 1926. – Кн. 1. – С. 144–151.
17. До питання про вплив народної словесності на Шевченкові поезії // Зап. Полт. ін-ту нар. освіти. – 1926. – Т. 2. – С. 155–172.
18. Франко і Шевченко // Робітник. – 1926. – 28 трав.
19. Етнографія і архівні матеріали : (Справи Полт. совісного суду про чари і чаклування) // Етногр. вісн. – 1926. – № 2. – С. 20–26.
20. Літературні суди // Плужанин. – 1926. – № 4–5. – С. 8–10.
21. Мова наших школярів // Етногр. вісн. – 1926. – № 3. – С. 76–81.
22. Дещо з рукописів роменського музею : [пісня «Що можеш в світі?» в записі кінця XVIII ст.] // Україна. – 1927. – Кн. 5. – С. 50–53.
23. Звичаї, словесна творчість та мова // Полтавщина : збірник / упоряд. М. Філянський, Я. Риженко. – Полтава, 1927. – Т. 2. – С. 356–362.
24. Шевченкова «Калина» як балада на світову тему // Зап. Полт. ін-ту нар. освіти. – 1927. – Т. 4. – С. 39–42.
25. Нові вірші Афанасьєва-Чужбинського // Ювілейний збірник на пошану академіка М. С. Грушевського з нагоди шістдесятої річниці життя та сорокових роковин наукової діяльності. – К., 1928. – Т. 2. – С. 290–293. – (Збірник Історико-філологічного відділу УАН ; № 766).
26. Старечі прохання // Етногр. вісн. – 1928. – № 6. – С. 30–38.
27. З минулого // Родовід. – 1995. – № 11. – С. 116–123.

Література про нього

1. Personalia // Етнографія. – 1927. – № 2. – С. 386–402.
С. 401: про В. О. Щепотьєва.
2. Бабенко Л. Л. Велетень літературного краєзнавства : (В. О. Щепотьєв) / Л. Л. Бабенко // Репресоване краєзнавство (20–30-і роки). – К., 1991. – С. 80–84.
3. Івахненко Л. Я. Володимир Щепотьєв / Л. Я. Івахненко // Родовід. – 1995. – № 11. – С. 115–116.

4. Лазорський М. Страдницький шлях лицаря української пісні / М. Лазорський // Нар. творч. та етногр. – 1996. – № 4. – С. 61–65.
5. Малиш М. Погляди В. О. Щепотьєва на культуру рідного краю / Марина Малиш // Дидаскал. – 2015. – № 15. – С. 217–221.
6. Бажинов І. Невідома шевченкознавча студія видатного українського педагога і народознавця [Володимира Щепотьєва] / І. Бажинов // Нар. творч. та етногр. – 1999. – № 2–3. – С. 99–104.
7. Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 1926–2001 : Сторінки історії, 75. – К. : Наук. думка, 2003. – 589 с. – Про В. Щепотьєва див. «Показчик імен і назв».
8. Юркова О. Щепотьєв Володимир Олександрович / Оксана Юркова // Українські історики ХХ століття : біобібліогр. довід. – К., 2006. – Вип. 2, ч. 3. – С. 259–261. – (Сер. : Українські історики).
9. Ротач П. Щепотьєв Володимир Олександрович / П. Ротач // Українські архівісти (ХІХ–ХХ) : біобібліогр. довід. – К., 2007. – С. 687–689.
10. Кот С. І. Щепотьєв Володимир Олександрович / С. І. Кот // Енциклопедія історії України. – К., 2013. – Т. 10. – С. 680.

Юркевич Михайло Октавіанович

(11.08.1885–23.05.1958)

Народився в Києві в родині бухгалтера. Середню освіту отримав у 1-ій Харківській гімназії. Закінчив історико-філологічний факультет Харківського університету (1914), історичний факультет Харківського педагогічного інституту (1937).

1912–1920 рр. викладав латинську мову в гімназіях м. Харкова, Харківської області (Грайворон та Богодухів). 1930–1935 рр. працював викладачем історії в середніх навчальних закладах Харкова.

1936–1941 рр. викладав латинську та давньогрецьку мови в Харківському державному університеті.

Під час німецько-радянської війни (1941–1945) перебував в евакуації. Протягом 1941–1944 рр. працював викладачем історії в середній школі м. Чад Молотовської (тепер – Пермська) області.

1944 р. повернувся до Харкова й продовжив працювати викладачем латинської та давньогрецької мов на кафедрі класичної філології ХДУ. 1947 р. захистив кандидатську дисертацію «Проблема розличення мовного та літературного стилів в зв'язі з античністю». 1951 р. отримав звання доцента. 1951–1958 рр. завідував кафедрою класичної філології ХДУ.

Помер у Харкові.

Наукові інтереси: класична філологія (стилістичні особливості творів античних авторів).

Праці

1. Проблема розличення мовного і літературного стилів в зв'язі з античністю : дис. ... канд. філол. наук. – Х., 1947. – 124 с.

Література про нього

1. Михайло Октавіанович Юркевич // Кафедра історії зарубіжної літератури і класичної філології : біобібліогр. покажч. / упоряд. О. Д. Міхільов, Ю. А. Ващенко, С. К. Дегтярьова, М. С. Лапіна, О. Ю. Ярмо. – Х., 2005. – С. 14.
2. Лапіна М. С. Михайло Октавіанович Юркевич / М. С. Лапіна // Університет в моєй житті / М. С. Лапіна. – Х., 2010. – С. 252–260.
3. Павленко Л. Українська класична філологія : Бібліографія, історія, персоналії (XVIII–XXI століття) : довідник / Л. Павленко, Л. Звонська. – К. : ВЦ «Київ. ун-т», 2014. – 319 с.

С. 43, 266, 318: про М. О. Юркевича.

Юрченко Олександр Степанович

(9.04.1937–9.04.2003)

Народився в м. Мерефа Харківської області. Середню освіту здобув у Мереф'янській середній школі № 1.

1955–1960 рр. навчався на відділенні української мови та літератури філологічного факультету Харківського державного університету

Протягом 1961–2003 рр. працював на філологічному факультеті ХДУ (ХНУ імені В. Н. Каразіна) на посадах старшого викладача (1967), доцента (1976), професора (1987) кафедри української мови ХДУ (ХНУ імені В. Н. Каразіна).

1967 р. захистив кандидатську дисертацію «Адам Мицкевич в українських перекладах: Лінгвістические вопросы теории и практики поэтического перевода: (на материале баллад и романсов)», у 1986 р. – докторську: «Формирование фразеологического фонда украинского литературного языка (конец XVIII – начало XIX века)». 1987 р. йому було присвоєно вчене звання професора.

1998–2003 рр. працював в Інституті сходознавства та міжнародних відносин «Харківський колегіум» на посаді завідувача кафедри східних мов.

Автор 58 наукових праць. Підготував 3 кандидатів філологічних наук.

Автор поетичних збірок: «Дума про землю рідну» (Харків, 1959), «Лебедині крила» (Харків, 1966), «Тройзілля» (Харків, 1970), повісті «Над віковими потоками» (1964), художнього нарису «Печенізьке море» (Харків, 1967) і численних публікацій у різних виданнях власних поезій та поетичних перекладів зі слов'янських мов – білоруської, польської, російської, чеської. Член Спілки письменників України (1963).

Наукові інтереси: фразеологія української літературної мови, перекладознавство, історія українського мовознавства.

Основні праці

Повний перелік праць вченого та літературу про нього до 2009 р. вміщено в покажчику: Юрченко Олександр Степанович – професор Харківського університету : біобібліогр. покажч. / уклад. О. О. Дудка, Ю. Ю. Полякова, Р. А. Трифонов. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. – 28 с.

1. Справа, почата в Харкові : Міцкевич і Гулак-Артемівський // Прапор. – 1963. – № 11. – С. 93–94.
2. Художній переклад – один з найважливіших чинників розвитку національних мов у нашу епоху // Республіканська наук. конф. з питань російсько-українських мовних зв'язків : тези доп., Луганськ, груд. 1964 р. – Луганськ, 1964. – С. 97–99.

3. Мистецтво перевтілення : 3 історії української «Міцкевічеани» : [про переклади М. Т. Рильським творів А. Міцкевича] // Прапор. – 1965. – № 3. – С. 72–75.
4. Мовна проблема рими при перекладі польської поезії (зокрема балад Адама Міцкевича) на українську мову // Питання літературознавства і мовознавства : тези й автореф. доп. наук. конф. викладачів філол. ф-ту, Харків, верес. 1965 р. – Х., 1965. – Вип. 1. – С. 76–77.
5. Мовна трансформація художнього образу в перекладах А. Малишка з Міцкевича // Вісн. Харків. ун-ту. – 1965. – № 7 : Сер. філол. – Вип. 1. – С. 85–91.
6. Михайло Коцюбинський – перекладач балади Адама Міцкевича «Powrót taty» // Вісн. Харків. ун-ту. – 1966. – № 19 : Сер. філологічна. – Вип. 3. – С. 65–68.
7. Адам Мицкевич в українських переводах : Лингвистические вопросы теории и практики поэтического перевода (на материале баллад и романсов) : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1967. – 23 с.
8. Кобза дзвінкоголоса // Пісні та думи : [твори кобзаря] / Григорій Ільченко. – Х., 1967. – С. 5–12.
9. Пошуки адекватного ритму у практиці віддавання балад і романсів А. Міцкевича українськими радянськими поетами // Питання літературознавства і мовознавства : тези доп. та повідомл. респ. наук. конф. (трав., 1967 р.). – Х., 1967. – [Вип. 2]. – С. 234–236.
10. Поеми М. Некрасова в українських перекладах // Українська культура в її інтернаціональних зв'язках : тези доп. і повідомл. Восьмої укр. славістичної конф. – К., 1971. – С. 109–111.
11. Наголоси в поетичних перекладах : [балади А. Міцкевича «Чоти», «Ренегат», «Тукай»] // Рідне слово. – К., 1973. – Вип. 3. – С. 49–55.
12. Новейшие словари и сборники белорусской фразеологии и их значение для составления толкового словаря украинского языка // Тыпалогія і ўзаемадзеянне славянскіх моў і літаратур. – Мінск, 1973. – С. 230.
13. Теоретичне відкриття чи ігнорування досягнень? : (До дискусії з питань перекладу) / В. Калашник, Л. Тарасов, О. Юрченко // Прапор. – 1973. – № 2. – С. 96–98.
14. Іменниковий словотвір у складі фразеологізмів (на матеріалі художніх творів) // Тези доп. і повідомл. міжвуз. наук. конф. з питань східнослов'янського словотвору (Запоріжжя, 24–26 верес. 1974 р.) – К., 1974. – С. 148–149.
15. Обсяг і опис фразеології у «Словнику української мови» // Інформаційні матеріали Наук. ради з проблеми «Закономірності розвитку національних мов у зв'язку з розвитком соціалістичних націй» / Л. Г. Авксентьев, О. С. Юрченко. – К., 1974. – Вип. 16. – С. 58–59.
16. Украинский диалектный словарь Харьковской области : [фрагменты] / А. С. Юрченко, Л. И. Ройзенсон, С. И. Ройзенсон // Труды Самарк. гос. ун-та. Новая сер. – 1975. – Вип. 272 : Вопросы фразеологии. – № 8. – С. 192–207.
17. Пушкин и Мицкевич о теории и практике художественного перевода // O poetyce Aleksandra Puszkina : materiały z sesji naukowej (UAM, 6–

- 7.12.1974). – Poznań, 1975. – S. 145–153. – (Prace Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Ser. : Filologia rosyjska ; № 7).
18. Работа харьковских ученых в области фразеологии и фразеографии // Труды Самарк. гос. ун-та. Новая сер. – 1975. – Вып. 277 : Вопросы фразеологии. – № 7. – С. 260–263.
 19. Работы, опубликованные в Харькове с 1969 по 1972 г. // Труды Самарк. гос. ун-та. Новая сер. – 1975. – Вып. 270 : Вопросы фразеологии. – № 7. – С. 346–350.
 20. Состояние изученности украинской фразеологии, актуальные задачи ее дальнейшего исследования / Ф. Ф. Медведев, А. С. Юрченко // Труды Самарк. гос. ун-та. Новая сер. – 1975. – Вып. 288 : Вопросы фразеологии. – № 9. – С. 30–39.
 21. И один в поле воин : [про походження вислову] // Рус. речь. – 1977. – № 6. – С. 73–76.
 22. Аспекти діхронічного вивчення фразеології української літературної мови кінця XVIII – початку XIX ст. // Вісн. Харків. ун-ту. – 1978. – № 165 : Сер. : Філологія. – Вип. 11. – С. 51–56.
 23. Елементи публіцистичної фразеології у мові Г. Ф. Квітки-Основ'яненка // Збірник тез доп. і повідомл. респ. наук. конф., присвяч. 200-річчю з дня народження класика української літератури Г. Ф. Квітки-Основ'яненка. – Х., 1978. – С. 128–130.
 24. Компаративні фразеологізми у творах Г. Ф. Квітки-Основ'яненка / О. С. Юрченко, В. П. Бондар // Збірник тез доп. і повідомл. респ. наук. конф., присвяч. 200-річчю з дня народження класика української літератури Г. Ф. Квітки-Основ'яненка. – Х., 1978. – С. 135–136.
 25. Еволюція фразеології нової української літературної мови (середина XVII – початок XIX ст.) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1983. – № 245 : Поетика, стиль, лексикологія і граматична будова української та російської мов. – С. 21–25.
 26. Степовий говір // Українська радянська енциклопедія. – 2-ге вид. – К., 1983. – Т. 10. – С. 531.
 27. Фразеологізм з точки зору діхронічної фразеології // Вісн. Харків. ун-ту. – 1983. – № 245 : Поетика, стиль, лексикологія і граматична будова української та російської мов. – С. 25–29.
 28. Фразеологічні перифрази української літературної мови. Ч. 1 : учбов. посіб. – Х. : РВГ ХДУ, 1983. – 119 с.
 29. Формування фразеологічного фонду української літературної мови (кінець XVIII – початок XIX ст.). – Х. : Вища шк., 1984. – 208 с.
 30. Фразеологія О. П. Довженка : [традиції і новаторство] // О. П. Довженко – видатний радянський кінорежисер і письменник : (До 90-річчя з дня народження) : тези доп. наук.-практ. конф. – Глухів, 1984. – С. 47–48.
 31. Изучение украинского фольклора зарубежными славистами в первой половине XIX ст. / А. С. Юрченко, Н. П. Рашупкина // Народно-демократические революции и развитие славянских стран по пути

- соціалізму : 10-я Всесоюз. науч. конф. историков-славистов : тез. докл. и сообщ., Х., 30 янв. – 1 февр. 1985 г. – Х., 1985. – С. 221.
32. Примітки О. О. Потебні до тексту «Слова о полку Ігоревім» (коментар до контексту «Начати старими словесы повѣстий» // Творча спадщина О. О. Потебні й сучасні філологічні науки : тези респ. наук. конф. – Х., 1985. – С. 274–275.
 33. Формирование фразеологического фонда украинского литературного языка (конец XVIII – начало XIX века) : автореф. дис. ... д-ра филол. наук. – К., 1986. – 46 с.
 34. Круглий стіл журналу «Мовознавство» : [обговорення проспекту видання багатотомної «Історії української літературної мови», що готується в Ін-ті мовознавства АН УРСР] / [Б. А. Шарпило, Є. С. Регушевський ... О. С. Юрченко та ін.] // Мовознавство. – 1986. – № 6. – С. 49–54.
 35. Актуальні питання періодизації історії української мови у висвітленні професора Ф. П. Медведєва // Вісн. Харків. ун-ту. – 1987. – № 310 : Дослідження з класичної і радянської літератури, лінгвостилістики та граматичної структури української та російської мов. – С. 116–119.
 36. Основні ознаки фольклорних фразеологізмів у мові творів Валер'яна Поліщука / О. С. Юрченко, Н. П. Рашупкіна // Тези доп. і повідомл. респ. літ. читань «Літературний процес на Україні 20–30-х років і творчість В. Поліщука», 2 жовт. 1987 р. – Ровно, 1987. – С. 82–84.
 37. М. Дринов – мовознавець // Дриновские чтения, посвященные 150-летию со дня рождения Марии Дриновой : тез. докл. и сообщ. Обл. науч.-практ. конф., 20–21 окт. 1988 г. – Х., 1988. – С. 12–13.
 38. Некротизмы украинских говоров Слобожанщины // Вторая Всесоюз. конф. «Актуальные проблемы исторической лексикографии восточнославянских языков» : тез. докл., Днепропетровск, 12–14 окт. 1988 г. – Днепропетровск, 1988. – Ч. 2. – С. 189–190.
 39. Фразеологізми з компонентами-антонімами і їх переклади // Двухязычие в советском обществе : (Двухязычие и многоязычие как характерная особенность общественно-политической жизни советского общества) : тез. респ. науч. конф., 11–13 мая 1988 г. – Винница, 1988. – С. 172–173.
 40. Оформлення власних назв у кубанському виданні українських пісень // Українська культура : історія і сучасність : матеріали наук.-теорет. конф. проф.-викл. складу та студ. / Харків. держ. ін-т культури. – Х., 1990. – С. 51.
 41. Фонетична еволюція фразеологізмів «Енеїди» І. П. Котляревського // Творчість Івана Котляревського в контексті сучасної філології : зб. наук. праць. – К., 1990. – С. 105–114.
 42. «Енеїда» І. П. Котляревського у російських перекладах // Вісн. Харків. ун-ту. – 1991. – № 353 : Питання сучасного і радянського літературознавства і мовознавства. – С. 57–61.
 43. Неопублікована стаття К. Т. Німчинова «Значення Потебні для українського культурно-національного руху» // А. А. Потебня – исследователь славянских

- взаимосвязей : тез. Всесоюз. науч. конф. (окт. 1991 г.). – Х., 1991. – Ч. 1. – С. 40–42.
44. Профессор Марин Дринов как филолог // Марин Дринов : исслед. Харьков. ученых, посвящ. 150-летию со дня его рождения. – София, 1991. – С. 77–91.
 45. Діяльність М. Ф. Наконечного в галузі україністики // Вісн. Харків. ун-ту. – 1992. – № 369 : Проблеми філології. – С. 144–151.
 46. Співвідношення фондових і нефондових елементів у фразеологічному складі початкового етапу сучасної української літературної мови (1798–1840) // Українська мова : історія і стилі : зб. ст. / упоряд. О. С. Юрченко. – Х., 1992. – С. 58–76.
 47. Словник стійких народних порівнянь / О. С. Юрченко, А. О. Івченко. – Х. : Основа, 1993. – 175 с.
 48. Товариство «Просвіта» ім. Т. Шевченка і процес українського духовного відродження (кінець ХХ ст.) / В. Гончаренко, А. Кіндратенко, О. Юрченко // Видатний філолог сучасності : (Наук. виклади на честь 85-ліття Юрія Шевельова). – Х., 1996. – С. 55–60.
 49. Діяльність М. Ф. Наконечного в галузі українознавства // Вісн. Харків. ун-ту. – 2000. – № 491 : Сер. : Філологія: Традиції Харківської філологічної школи : До 100-річчя від дня народження М. Ф. Наконечного. – С. 34–38.
 50. Фразеологічні студії в Харківському національному університеті / В. Г. Гончаренко, О. С. Юрченко // Вісн. Харків. ун-ту. – 2000. – № 491 : Сер. : Філологія. – С. 162–166.

Література про нього

1. Юрченко Олександр Степанович : [біогр. довідка] // Письменники Радянської України. 1917–1987 : біобібліогр. довід. – К., 1988. – С. 679 з фот.
2. Юрченко Олександр Степанович // История славяноведения в Харьковском университете : биобиблиогр. указ. – Х., 1990. – Ч. 2 : 1917–1989. – С. 74–75.
3. Олександр Юрченко : [біогр. відомості та вірші] // Слобожанська муза : антол. любов. лірики XVII–XX ст. – Х., 2000. – С. 463–468 з фот.
4. Юрченко Олександр Степанович : [біогр. довідка] // Хрестоматія з літератури рідного краю / упоряд. Т. В. Баратова, М. К. Возіянов, Н. Д. Залімска. – Х., 2001. – С. 389–390.
5. Олександр Юрченко : [біографія] // Письменники Харкова : довідник. – Х., 2003. – С. 179–180.
6. Гетьманець М. Ф. Юрченко Олександр Степанович // Літературна Харківщина : довідник. – 2-ге вид., випр. і допов. – Х., 2007. – С. 305.
7. Тараненко О. О. Юрченко Олександр Степанович // Українська мова : енциклопедія. – 3-тє вид., зі змінами і допов. – К., 2007. – С. 843.
8. Михайлин І. Л. Олександр Юрченко : Спроба мемуарів / Ігор Михайлин // Літературна Харківщина. Поезія : есеїстика, портрети, рецензії / Ігор Михайлин. – Х., 2007. – С. 204–221.

9. Юрченко Олександр Степанович – професор Харківського університету : біобібліогр. покажч. / уклад. О. О. Дудка, Ю. Ю. Полякова, Р. А. Трифонов ; бібліогр. ред. Ю. Ю. Полякова. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. – 28 с.
10. Матвєєва Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвєєва // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.

С. 107: про дослідження О. С. Юрченка.

Яременко Порфирій (Пархом) Кирилович

(8 (21).11.1910–16.12.1989)

Народився в с. Попівка Конотопського повіту Чернігівської губернії (зараз – Конотопського району Сумської області) в сім'ї робітника залізничної станції. 1924 р. закінчив початкову школу, працював рахівником у сільському кооперативному товаристві та колгоспі.

1930 р. вступив на третій курс робітфаку при Харківському педагогічному інституті професійної освіти, а через рік – на літературний факультет цього ж інституту. 1936 р. закінчив відновлений Харківський університет і став аспірантом кафедри історії української літератури. Водночас викладав українську мову й літературу в університеті. 1939 р. захистив кандидатську дисертацію «Українська поезія XVIII віку».

Під час німецько-радянської війни (1941–1945), у 1942–1944 рр., працював викладачем Об'єднаного державного українського університету у Кзил-Орді (Казахстан). 1943 р. отримав звання доцента.

1944 р. повернувся в Україну, працював у Київському педагогічному інституті. 1945 р. переїхав до Львова, викладав спочатку у Львівському університеті імені І. Франка, згодом – у Львівському педагогічному інституті. Після об'єднання в 1960 р. Львівського педагогічного інституту з Дрогобицьким педагогічним інститутом працював доцентом кафедри української літератури в Дрогобичі.

1967 р. за сукупністю праць за темою «Дослідження української полемічно-публіцистичної літератури кінця XVI – початку XVII століть» отримав звання доктора філологічних наук, у 1969 р. став професором. Із 1976 р. працював професором-консультантом кафедри української літератури Дрогобицького педагогічного інституту.

Помер у Львові.

Наукові інтереси: давня українська література.

Праці

1. Пушкін і цензура : (Нотатки) // За більшов. кадри. – 1937. – 11 січ.
2. І. П. Котляревський // За більшов. кадри. – 1938. – 19 листоп.
3. Т. Г. Шевченко в народних переказах і легендах : (До 125-річчя з дня народження) // За більшов. кадри. – 1939. – 16 лют.
4. Тарас Шевченко в народних переказах і легендах // Учені зап. Харків. ун-ту. – 1939. – Т. 17 : Тр. філол. ф-ту. – Т. 1. – С. 115–123.
5. Українська поезія XVIII віку : дис. ... канд. філол. наук. – [Х., 1939]. – 189 с.
6. Славный юбиляр : [к 50-летию со дня рождения и 30-летию лит. деятельности П. Г. Тычины] // Красное знамя. – 1941. – 28 янв.
7. Поетична спадщина Григорія Сковороди // Наук. зап. Львів. пед. ін-ту. – 1946. – Т. 1, вип. 1. – С. 69–84.
8. Боротьба українського народу проти католицизму і унії за возз'єднання з російським народом : до питання про умови розвитку української полемічно-публіцистичної літератури XVI–XVII ст. // Наук. зап. / Львів. пед. ін-т. Сер. філол. – 1955. – Т. 4, вип. 1. – С. 117–140.
9. Іван Франко – дослідник української полемічно-публіцистичної літератури XVI–XVII ст. // Дослідження творчості Івана Франка / відп. ред. І. Крип'якевич ; АН УРСР. – К., 1956. – С. 159–172.
10. Іван Франко про викладання літератури в школі // Наук. зап. Львів. пед. ін-ту. – 1956. – Т. 7. – С. 61–83.
11. Іван Франко про літературно-естетичне виховання. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1957. – 80 с.
12. До питання про українсько-слов'янські літературні взаємини у XVI ст. : (Український антикатолицький памфлет кінця XVI ст. «Слово ... о папах блудных, Петре Гугнивом, и яко жонка нечистая папою бысть» // Філологічний збірник / АН УРСР. – К., 1958. – С. 203–210.
13. Стефан Зизаній – український письменник-полеміст кінця XVI ст. // Радян. літературознавство. – 1958. – № 2. – С. 39–54.
14. Хто був автором «Апокрисиса»? // Наук. зап. Львів. пед. ін-ту. – 1958. – Т. 13 : Праці з літературознавства. – С. 3–22.
15. Герасим Смотрицький // Радян. літературознавство. – 1960. – № 5. – С. 57–68.
16. Спроба розкриття псевдоніма Клірика Острозького // Наук. зап. Львів. пед. ін-ту. Сер. філол. – 1960. – Т. 16. – С. 3–20.
17. Памфлети Клірика Острозького – українського письменника-полеміста кінця XVI віку // Наукові записки. Сер. літературознавча / Дрогобиц. держ. пед. ін-т. – 1962. – Вип. 7 : Питання літератури. – С. 117–179.
18. «Пересторога» – український антиуніатський памфлет початку XVII ст. – К. : Вид-во АН УРСР, 1963. – 164 с.
19. Фольклор у «Апокрисисі» Христофора Філалета // Нар. творч. та етногр. – 1963. – № 1. – С. 106–110.

20. Український письменник-полеміст Христофор Філалет і його «Апокрисис». – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1964. – 110 с.
21. Исследование украинской полемично-публицистической литературы конца XVI – начала XVII ст. : («Слово... о папах блудных...», Г. Смотрицкий, Ст. Зизаний, Хр. Филалет, Клирик Острожский «Пересторога») : докл. о содержании опублик. работ, представл. по совокупности на соискание учен. степени д-ра филол. наук. – К., 1966. – 31 с.
22. До джерел давньоукраїнської полемічно-публіцистичної літератури // Радян. літературознавство. – 1968. – № 7. – С. 31–41.
23. Василь Суразький // Укр. літературознавство. – 1969. – Вип. 6. – С. 81–88.
24. Зроблено лише початок // Жовтень. – 1969. – № 10. – С. 139–142. – Рец. на кн.: українська література XVI–XVIII ст. і фольклор / М. С. Грицай. – К. : Вид-во Київ. ун-ту, 1969. – 114 с.
25. Клірик Острозький – громадянин, полеміст, письменник // Жовтень. – 1969. – № 2. – С. 113–121.
26. [Рецензія] // Радян. літературознавство. – 1970. – № 9. – С. 90–92. – Рец. на кн.: Історія української літератури : Давня література / П. К. Волинський, І. І. Пільгук, Ф. М. Поліщук. – К. : Вища шк., 1969. – 432 с.
27. Гуманізм Івана Вишенського // Жовтень. – 1971. – № 7. – С. 114–122.
28. Гуманістично-реформаційне спрямування «Перестороги» // Радян. літературознавство. – 1971. – № 10. – С. 25–33.
29. Лірика роздумів і настроїв : [поезія Г. Сковороди] // Жовтень. – 1973. – № 2. – С. 122–129.
30. Пером проти хреста // Рад. слово. – 1975. – 17 жовт.
31. Іван Франко – борець проти Ватикану і унії // Рад. слово. – 1976. – 17 серп.
32. Збагачений мудрістю народу // Жовтень. – 1978. – № 1. – С. 150–151. – Рец. на кн.: Григорій Сковорода і усна народна творчість / О. В. Мишанич. – К. : Наук. думка, 1976. – 151 с.
33. До джерел ранньої української поезії // Жовтень. – 1979. – № 12. – С. 135–137. – Рец. на кн.: Українська поезія : Кінець XVI – початок XVII ст. – К. : Наук. думка, 1978. – 431 с.
34. [Рецензія] // Радян. літературознавство. – 1979. – № 8. – С. 83–85. – Рец. на кн.: История белорусской дооктябрьской литературы. – Минск : Наука и техника, 1977. – 637 с.
35. Кониський Георгій // Українська радянська енциклопедія. – К., 1980. – Т. 5. – С. 357.
36. Взаємодія слова писемного і усного // Жовтень. – 1981. – № 10. – С. 148–150. – Рец. : Українська література другої половини XVIII і усна народна творчість / О. В. Мишанич. – К. : Наук. думка, 1980. – 343 с.
37. На перших щаблях письменства // Наука і суспільство. – 1981. – № 6. – С. 35–38.
38. Іван Вишенський. – К. : Вища шк., Голов. вид-во, 1982. – 142 с.
39. Іван Вишенський і деякі проблеми східнослов'янської культури // Радян. літературознавство. – 1982. – № 7. – С. 37–45.

40. Літературознавці-медієвісти до 1500-річчя Києва // Радян. літературознавство. – 1983. – № 6. – С. 73–75. – Рец. на кн.: Літературна спадщина Київської Русі і українська література XVI–XVIII ст. – К. : Наук. думка, 1981. – 268 с.
41. До питання про еволюцію світогляду Мелетія Смотрицького // Українська література XVI–XVIII ст. та інші слов'янські літератури / відп. ред. О. В. Мишанич. – К., 1984. – С. 96–116.
42. Мелетій Смотрицький : життя і творчість. – К. : Наук. думка, 1986. – 158 с.
43. Сторінки боротьби Івана Франка проти унії // Рад. слово. – 1988. – 23 лип.
44. До джерел давньоукраїнського гуманізму // Секуляризація духовного життя на Україні в епоху гуманізму та Реформації : зб. наук. пр. – К., 1991. – С. 10–25.

Література про нього

1. Кирчів Р. Ф. [Рецензія] / Р. Ф. Кирчів // Літ. в шк. – 1958. – № 5. – С. 85–86. – Рец. на кн.: Іван Франко про літературно-естетичне виховання / П. К. Яременко. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1957. – 80 с.
2. Сулима М. Нове дослідження про Івана Вишенського / М. Сулима // Радян. літературознавство. – 1983. – № 9. – С. 72–74. – Рец. на кн.: Іван Вишенський. – К. : Вища шк., Голов. вид-во, 1982. – 142 с.
3. Пашук А. [Рецензія] / А. Пашук // Жовтень. – 1985. – № 4. – С. 125–128. – Рец. на кн.: Іван Вишенський. – К. : Вища шк., Голов. вид-во, 1982. – 142 с.
4. Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 1926–2001 : Сторінки історії. – К. : Наук. думка, 2003. – 589 с.
С. 69, 441: про П. К. Яременка.
5. Ільницький М. Запитання, яке залишилося без відповіді / Микола Ільницький // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. філол. – 2010. – Вип. 43. – С. 3–6.
С. 3: про П. К. Яременка.
6. Шалата М. Й. Порфирій Яременко як людина і вчений / М. Й. Шалата // Вісн. Львів. комерційної акад. Сер. : Гуманіт. науки. – 2011. – Вип. 10 : Ювілейний збірник на пошану Степана Гелея. – С. 429–438.

Ярко Олена Юріївна

(19.01.1981 р. народж.)

Народилася в с. Покотилівка Харківського району Харківської області. У 1987–1994 рр. навчалась у Покотилівській середній школі, з 1994 р. до 1998 р. – у Харківському державному університетському ліцеї, який закінчила із золотою медаллю.

1998–2003 рр. – студентка філологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, який також закінчила із відзнакою.

Із 2003 р. працює на кафедрі історії зарубіжної літератури і класичної філології ХНУ ім. В. Н. Каразіна на посадах викладача (2003), старшого викладача (2011).

Викладає (або викладала) для студентів філологічного, філософського, історичного, біологічного, юридичного, медичного факультетів і факультету іноземних мов такі курси: «Латинська мова і автори», «Давньогрецька мова і автори», «Грецька мова», «Латинська мова», «Латинська мова і основи юридичної термінології», «Латинська мова і основи медичної термінології», «Латина», «Поезія вагантів», «Методика викладання давніх мов», «Культура Греції та Риму», «Історія та культура Греції та Риму».

За сумісництвом працювала викладачем латинської мови в Українській гімназії № 6 (2003–2004 рр.), у Харківському інституті соціального прогресу (2005 р.) і в Харківській державній академії культури (2005–2008 рр.).

Із 2012 р. досліджує колекцію латинських рукописів XV–XIX ст. із фондів ЦНБ Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна і працює над укладанням каталогу.

Наукові інтереси: латинська палеографія, методика викладання латинської мови, поезія вагантів, новолатинська поезія, афористика в античній літературі і в англійській літературі XIX–XX ст.

Праці

1. Афоризм : проблема дефиниции в украинском и российском литературоведении // Наук. зап. Нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. Сер. : Літературознавство. – 2005. – Вип. 4 (44), ч. 2. – С. 3–9.
2. Кафедра історії зарубіжної літератури і класичної філології : біобібліогр. покажч. / ХНУ ім. В. Н. Каразіна ; упоряд. О. Д. Міхільов, Ю. А. Ващенко, С. К. Дегтярьова, М. С. Лапіна, О. Ю. Ярко. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2005. – 39 с.
3. Латинська мова : навч.-метод. комплекс. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2006. – 35 с.

4. Наукова спадщина проф. І. Я. Кронеберга // Слобожанське культурне надбання : зб. ст. молодих учених / ХНУ ім. Каразіна. – Х., 2008. – Вип. 1. – С. 21–24.
5. Латинские рукописи в Центральной научной библиотеке Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина : перспективы исследования // Вісн. Харків. ун-ту. – 2013. – № 1080 : Сер. : Філологія. – Вип. 69. – С. 249–252.
6. Латинские рукописи по риторике и поэтике из собрания Центральной научной библиотеки Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина // Вісн. Харків. ун-ту. – 2014. – № 1127 : Сер. : Філологія. – Вип. 71. – С. 110–113.
7. Давньогрецько-український словник : для студентів гуманіт. ф-тів вищих навч. закл. / уклад. О. В. Сучалкін, О. Ю. Ярکو. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. – 118 с.

Література про неї

1. Олена Юріївна Ярکو // Кафедра історії зарубіжної літератури і класичної філології : біобібліогр. покажч. / упоряд. О. Д. Міхільов, Ю. А. Ващенко, С. К. Дегтярьова, М. С. Лапіна, О. Ю. Ярکو ; за заг. ред. О. Д. Міхільова. – Х., 2005. – С. 19–20.
2. О. Ю. Ярکو, [старший викладач кафедри історії зарубіжної літератури : фото] // Харків. ун-т. – 2015. – 17 листоп.
3. Щербак Л. Новітні технології : [у конкурсі кафедр на краще наук.-метод. забезпечення навч. процесу за напрямом «Розвиток веб-комунікативних технологій «викладач-студент» третє місце посіла каф. історії зарубіж. літ. і класич. філології філол. ф-ту ; бесіда з її завідувачкою, доц. Є. С. Чекаревою, ст. викладачами О. В. Сучалкіним та О. Ю. Ярکو, які створили власні сайти для поліпшення навч. процесу та створюють сайт кафедри] / Л. Щербак // Харків. ун-т. – 2015. – 13 листоп. – На фото: зав. каф. Є. С. Чекарева, ст. викладачі О. В. Сучалкін та О. Ю. Ярکو.
4. Ярکو Олена Юріївна, старший викладач // Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Філологічний факультет. Кафедра зарубіжної літератури і класичної філології. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/yarko/yarko.html.
5. STUDEAMUS : [персон. сайт О. Ю. Ярко с матеріалами в допомогу учеб. процессу]. – Режим доступа : <https://sites.google.com/site/studeamus/home>.

Ярмак Іван Іванович

(19.03.1928–13.12.1984)

Народився в м. Прилуки Чернігівської області. 1948 р., після закінчення середньої школи, вступив на філологічний факультет Ніжинського педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя, який закінчив із відзнакою в 1952 р.

Навчався в аспірантурі Київського університету ім. Т. Г. Шевченка (1952–1956); захистив кандидатську дисертацію «Лексика драматургии А. М. Горького периода назревания первой русской революции («Мещане», «На дне», «Дачники»»).

1956–1960 рр. – старший викладач Станіславського (тепер – Івано-Франківського) педінституту; 1960–1963 рр. – завідувач кафедри російської мови Київського інституту народного господарства; 1963–1967 рр. – завідувач кафедри російської мови Київського вищого інженерного радіотехнічного училища; 1967–1970 рр. – доцент кафедри російської мови Кишинівського педінституту; 1971–1975 рр. – доцент кафедри російської мови Донецького держуніверситету; 1975–1979 рр. – доцент кафедри російської мови Харківського педінституту ім. Г. Сковороди.

У 1979–1984 рр. – доцент кафедри російської мови Харківського державного університету.

Читав курси лекцій із фонетики, лінгвістики, основ культури мови, стилістики російської мови, художньої мови.

Наукові інтереси: мова художньої літератури, проблеми орфоєпії, методика викладання фонетики російської мови в середній школі.

Праці

1. Лексика драматургии А. М. Горького периода назревания первой русской революции («Мещане», «На дне», «Дачники») : автореф. дис.. ... канд. филол. наук. – Киев, 1955. – 20 с.
2. Общественно-политическая лексика в пьесах А. М. Горького раннего периода («Мещане», «На дне», «Дачники») // Наук. зап. Станісл. педінституту. Філол. сер. – Станіслав, 1960. – Т. 6.*
3. А. М. Горький о языке драматургии // Учен. зап. Тирасп. гос. пед. ин-та им. Т. Г. Шевченко. – Кишинев, 1960. – Вып. 11. – С. 77–84.
4. К вопросу о борьбе А. М. Горького против языковой практики декадентов // Учен. зап. Тирасп. гос. пед. ин-та им. Т. Г. Шевченко. – Кишинев, 1960. – Вып. 11. – С. 85–96.
5. В мастерской художника слова // Наук. зап. Черніг. пед. ін-ту. – Т. 5, вип. 1 : Сер. .Філол. науки. – Чернігів, 1961.*

6. А. М. Горький о сферах использования диалектных слов // Доповіді та повідомл. Сер. : Філологічна / Ужгор. держ. ун-т. – 1961. – № 7. – С. 52–57.
7. Учительница русского языка [средней школы г. Городни Черниговской области Валентина Федотовна Авраменко] // Рус. яз. в нац. шк. – 1963. – № 4. – С. 54–57.
8. Научно-практическая конференция в Кишиневе // Рус. яз. в нац. шк. – 1963. – № 2. – С. 77–80.
9. За творче використання липецького досвіду : [Про викладання укр. мови в школах Липецької обл.] / А. М. Беляєв, І. І. Ярмач // Укр. мова і літ. в шк. – 1963. – № 5. – С. 3–10.
10. Деякі особливості мови епістолярного стилю Т. Г. Шевченка / Ю. Л. Яворська, І. І. Ярмач // Тези доп. : звітно-наук. конф. кафедр ін-ту / М во освіти УРСР ; Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького. – К., 1964.*
11. О некоторых особенностях эпистолярной манеры Т. Г. Шевченко / Ю. Л. Яворская, И. И. Ярмач // Пособие по методике преподавания и теории русского литературного языка. – К., 1964.*
12. О некоторых основах нормативного курса языка и программных требованиях // Пособие по методике преподавания и теории русского литературного языка. – К., 1964.*
13. Роль М. В. Ломоносова в развитии русского литературного языка // Пособие по методике преподавания и теории русского литературного языка. – К., 1964.*
14. М. Ю. Лермонтов. Биография. Мотивы творчества / И. И. Ярмач, Ю. Л. Яворская ; Киев. высш. инж. радиотехн. училище войск противовоздуш. обороны страны. – К., 1964. – 92 с.
15. Т. Г. Шевченко. Жизнь и творческая деятельность. (К 150-летию со дня рождения) / И. И. Ярмач, Ю. Л. Яворская ; Киев. высш. инж. радиотехн. училище войск противовоздуш. обороны страны. – К., 1964. – 26 с.
16. Хрестоматия по русскому языку / Киев. высш. инж. радиотехн. училище войск противовоздуш. обороны страны, каф. рус. яз. ; сост. И. И. Ярмач, Е. А. Федорина, Ю. Л. Яворская [и др.]. – К., 1964. – 280 с.
17. О некоторых особенностях выявления алгоритмов и составления программированных материалов по русскому языку / Ю. Л. Яворская, Н. В. Щербакова, И. И. Ярмач // Некоторые вопросы методики преподавания русского языка нерусским. – М., 1965. – Вып. 8.*
18. Роль автоматизированного класса в процессе обучения русскому языку иностранцев // Некоторые вопросы методики преподавания русского языка нерусским. – М., 1965. – Вып. 8.*
19. О программированном контроле знаний по русскому языку // Научная конф. по итогам науч.-исслед. работ за 1964 г. Секция общественных и гуманитарных наук : сокр. тексты докл. / Кишинев. ун-т. – Кишинев, 1966.*

20. Русско-украинский словарь : в 3 т. Т. 1 / ред. тома С. М. Головашук. – К. : Наук. думка, 1968. – 700 с.
- І. І. Ярмач уклав початковий текст словника на букву «М».*
21. Речевая экспрессия и авторская индивидуальность (на материале «Золотой розы» К. Паустовского) // Рус. яз. в шк. – 1970. – № 5. – С. 13–18.
22. Интерференция родного языка в русской речи // Рус. яз. в нац. шк. – 1973. – № 6. – С. 25–29.
23. Русское произношение в условиях контактирования с украинской речью // Русский язык в его связи с украинскими и другими славянскими языками : (тез. докл. и сообщ.). – Симферополь, 1973. – С. 16–18.
24. Орфоэпия. Стили произношения. – Донецк : Изд-во Донгу, 1976. – 55 с.
25. О лингводидактических принципах создания учебного пособия по современному русскому языку // Вестн. Харьков. ун-та. – 1982. – № 237 : Дослідження з російського й українського мовознавства та літературознавства. – С. 80–84.
26. Современный русский язык. Введение. Фонетика // Учебное пособие для студентов университетов УССР по специальности «Украинский язык и литература». – Х., 1983.*
27. Методические указания к курсу «Современный русский язык. Введение. Фонетика» для студентов вечернего и заочного отделения. – Х. : Изд-во Харьков. ун-та, 1984. – 26 с.
28. О лингводидактических принципах создания учебного пособия по современному русскому языку для национальных вузов. – Сыктывкар : СГУ, 1984. – 5 с.

Яшек Микола Федорович

(23.11.1883–17.08.1966)

Народився в с. Панютине (Єкатеринівка) Єкатеринославської губернії (тепер – Лозівський район Харківської області) в родині робітника-залізничника. Закінчив юридичний факультет Харківського університету (1904), працював у юридичних установах.

Протягом 1905–1916 рр. співробітничав у Першій Харківській народній безкоштовній читальні ім. М. О. Некрасова, в українському відділі. Брав участь у роботі «Комісії по складанню рекомендаційного списку красного письменства», але після початку Першої світової війни (1914–1918) комісія припинила своє існування, роботу не було закінчено.

Із 1917 р. М. Яшек розпочав самостійні бібліографічні студії, що й стало справою його життя. Зокрема в ювілейні 1911, 1914 рр. (річниці смерті й народження Т. Г. Шевченка), коли царським урядом було заборонено вшановувати пам'ять великого українського митця, він звернувся до бібліографування творів Кобзаря, а вже 1921 р. вийшла друком праця «Шевченко: матеріали до бібліографії (1903–1921 рр.)», яка стала першою радянською бібліографією шевченкіани.

1922–1930 рр. працював бібліографом у Всеукраїнському державному видавництві (Харків).

Наприкінці 1920-х рр. навчався в аспірантурі кафедри історії української літератури Харківського інституту народної освіти, яка згодом перетворилася на підрозділ Науково-дослідного інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка. Тут М. Яшек працював у кабінеті бібліографії, керував практичними заняттями аспірантів (1930–1933).

У цей період з'явилися такі фундаментальні студії: «Десять років української літератури (1917–1927)» (у співавторстві з О. Лейтесом), «Літературна дискусія, 1925–1927 рр.», «Чужомовне письменство в українських перекладах» (в співавторстві з Ю. Меженком, 1929, журнал «Життя й революція»).

1931–1932 рр. очолював, за сумісництвом, сектор бібліографії в Книжковій палаті УРСР.

У період репресій (1930-ті роки) фактично припинив бібліографічну діяльність.

Після німецько-радянської війни (1941–1945) працював старшим бібліографом Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка (1945–1949).

Вийшовши на пенсію, продовжував готувати до друку бібліографічні праці, зокрема бібліографічну трилогію про життя й творчість західноукраїнських письменників О. Гаврилюка, Я. Галана, С. Тудора, яка, на жаль, залишилася ненадрукованою.

Помер у Харкові.

Праці

1. Шевченко : матеріали до бібліографії (1903–1921рр.). Вип. 1. – Х. : Держ. вид-во України, 1921. – 104, [4] с.
2. Від «Кобзарика» до великого «Кобзаря» : Огляд і стат. дані про вид. в дореволюц. і рад. час // Знання. – 1924. – № 10. – С. 27–28.
3. Бібліографія рецензій // Нова книга – 1925. – № 7/8. – С. 34–37 ; № 9/10. – С. 62–66.
4. Декабристи в літературі : огляд літ. // Шлях освіти. – 1925. – № 12. – С. 226–230.
5. До історії «Кобзаря» : бібліогр. список повн. і скороч. вид. «Кобзаря» укр. мовою та в пер. рос. мовою за 1840–1925 рр. // Черв. шлях. – 1925. – № 3. – С. 285–293.
6. До святкування роковин Т. Шевченка : бібліогр. список // Знання. – 1925. – № 6. – С. 25 ; № 7. – С. 34 ; № 8. – С. 34–35.
7. Жовтнева література для вчителя : (бібліографія) // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1925. – № 10. – С. 164–170.
8. Михайло Петрович Драгоманов // Знання. – 1925. – № 26/27. – С. 39.
9. Нове про Т. Шевченка : огляд літ. за 1917–1924 рр. // Рад. освіта. – 1925. – № 3. – С. 67–73.
10. Нове про Т. Г. Шевченка // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1925. – № 3. – С. 226–234.
11. Шевченкознавство за останній час : огляд літ. // Комуніст. – 1925. – 28 берез.
12. Що читати про М. Драгоманова : бібліогр. список // Знання. – 1925. – № 26/27. – С. 40.
13. Жовтнева література : список літ. // Рад. освіта. – 1926. – № 10. – С. 67–69.
14. Тарас Шевченко : бібліогр. список // Знання. – 1926. – № 4. – С. 32–63.
15. Шевченківська література в 1925 році : бібліогр. покажч. // Черв. шлях. – 1926. – № 2. – С. 199–206 ; № 3. – С. 235–241.
16. Боротьба за шляхи української літератури : бібліогр. список та літ. дискусії // Знання. – 1927. – № 2. – С. 25–26.
17. Літературна дискусія (рр. 1925–1927) : бібліогр. покажч. // Плуг. – 1927. – 36. 3. – С. 473–548.
18. Десять років української літератури (1917–1927): у 3 т. Т. 1. Біобібліографічний / А. Лейтес, М. Яшек ; за заг. ред. С. Пилипенка ; Ін-т Тараса Шевченка. – [Х.] : Держ. вид-во України, 1928. – XVI, 676 с. : фот.
19. Десять років української літератури (1917–1927) : у 3 т. Т. 2. Організаційні та ідеологічні шляхи української радянської літератури / А. Лейтес, М. Яшек ; за заг. ред. С. Пилипенка ; Ін-т Т. Шевченка. – [Х.] : Держ. вид-во України, 1928. – 340 с. : фот.
20. Чужомовне письменство в українських перекладах : бібліогр. покажч. / Ю. Меженко, М. Яшек // Життя й рев. – 1929. – № 4. – С. 191–202 ; № 5. – С. 163–173 ; № 6. – С. 147–158 ; № 7/8. – С. 232–255.
21. Шевченкіана ДВУ : бібліогр.-стат. дані ДВУ // Бюл. Держ. вид-ва України. –

1929. – № 3. – С. 4–6.

22. Ленін про літературу і мистецтво : бібліогр. показч. // За марксо-ленін. критику. – 1938. – № 4/5. – С. 94–110.
23. Я. А. Мамонтов : бібліогр. довідка // Літ. журн. – 1941. – № 3. – С. 124–127.
24. Бібліографія видань творів Т. Г. Шевченка // Черв. прапор. – 1964. – 26 лип.
25. [Автобіографії] // Самі про себе : автобіографії укр. митців 1920-х років / упоряд. Раїса Мовчан. – К., 2015. – С. 487–490.

Література про нього

1. Айзеншток И. Рецензия / И. Айзеншток // Путь просвещения. – 1922. – № 4. – С. 252–253. – Рец. на кн.: Шевченко : матеріали до бібліографії (1903–1921 рр.). Вип. 1. – Х. : Держ. вид-во України, 1921. – 104, [4] с.
2. Дорошенко В. Шевченкознавство за останнє десятиліття / В. Дорошенко // Стара Україна. – 1925. – № 3–4. – С. 79–80. – Рец. на кн.: Шевченко : матеріали до бібліографії (1903–1921рр.). Вип. 1. – Х. : Держ. вид-во України, 1921. – 104, [4] с.
3. Багрич М. Найстаріший український бібліограф / М. Багрич // Друг читача. – 1963. – 23 листоп.
4. Меженко Ю. Піонер української бібліографії / Ю. Меженко // Рад. культура. – 1964. – 23 січ.
5. Пам'яті Миколи Федоровича Яшека // Бібліотекознавство та бібліографія. – Х., 1967. – Вип. 4. – С. 190–191.
6. Яшек Николай Федорович // Книговедение : энцикл. слов. – М., 1982. – С. 631.
7. Королевич Н. Ф. Бібліограф Микола Федорович Яшек (1883–1966) : біобібліогр. нарис / Н. Ф. Королевич ; М-во культури і мистецтв України ; Нац. парламент. б-ка України. – К. : [Б. и.], 1997. – 28 с.
8. Ляшко С. М. Біобібліографічний показчик «Десять років української літератури. 1917–1927» А. Лейтеса і М. Яшека : предметна галузь і можливості використання в гуманітарних дослідженнях / С. М. Ляшко // Наук. праці іст. ф-ту Запоріз. держ. ун-ту. – 2005. – Вип. 19. – С. 393–403.
9. Негрейчук І. О. Яшек Микола Федорович / І. О. Негрейчук // Українські бібліографи : Біографічні відомості. Професійна діяльність. Бібліографія. – К., 2010. – Вип. 2. – С. 228–230.
10. Геращенко М. Яшек Микола Федорович / Михайло Геращенко // Шевченківська енциклопедія. – К., 2015. – Т. 6. – С. 1114.